

СОНЕТИ

Вільям Шекспір

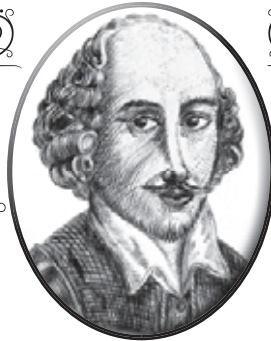
SONNETS
WILLIAM SHAKESPEARE

*Переклад українською
Василь Ляшук*

450-літтю від Дня народження
та 400-річчю від Дня смерті
присвячується

1564

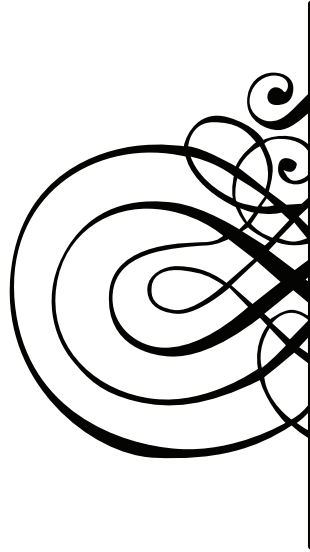
1616

450-літтю від Дня народження
та 400-річчю від Дня смерті
присвячується

1564

1616

WILLIAM SHAKESPEARE

SONNETS

Translated Ukrainian

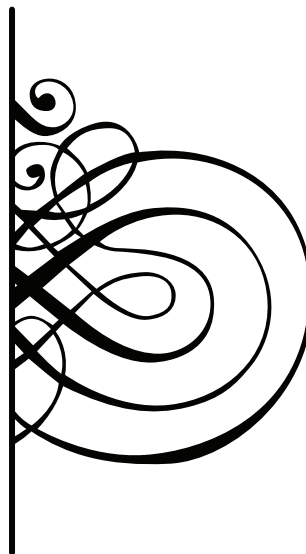
VASYL LYASCHUK

ВІЛЬЯМ ШЕКСПІР

СОНЕТИ

Переклав українською

ВАСИЛЬ ЛЯЦУК

Видавництво
“Волинські обереги”

2013

УДК
ББК
Л 74

Переклад здійснено за виданням:
Avenel Books: A Division of Crown Publishers, Inc.
New York, 1961

Коректор – *Лідія Рибенко*
Передмова – *Дмитро Кравець*
Літературні редактори – *Микола і Любов Пшеничні*

Л 74 **Вільям Шекспір.**
Сонети / Пер. укр. В. Лящук. З паралельним англ. текстом. – Рівне : Волинські обереги, 2013. – 200 с., іл.
ISBN 978-966-416-???-?

Видання присвячене 450-літтю від Дня народження та 400-річчю від Дня смерті геніального поета.

УДК
ББК

ISBN 978-966-416-???-?

© Лящук В., *переклад*, 2013
© Кравець Д., *передмова*, 2013
© Горпинюк М., *ілюстрації*, 2013
© “Волинські обереги”, 2013

ДРАМАТИЧНЕ Й ОПТИМІСТИЧНЕ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЛЯЩУКА

Василь Кіндратович Лящук народився 1 березня 1948 року в селі Старий Почаїв Крем'янецького району Тернопільської області. Микола Пшеничний з цього приводу зазначив, що Василеві вельми поталанило, позаяк народився у благословенному краї, «освяченому передзвоном непроминальним і неперебутнім», неподалік Почаївської Свято-Успенської Лаври – великої святині християнства. Від будинку батьків видно цілий архітектурний ансамбль церков і соборів, славу Почаївську дзвіницю. Ця земля народила багато обдарувань, на ній працювали видатні художники – Хворостецький і Шатківський, тут у 1846 році побував український геній Тарас Шевченко і намалював чотири акварелі краєвидів Лаври.

Дід Василя, поляк за національністю, прийнявши православ'я, ревно захищав нашу віру.

1916 року, в Першу світову війну, на території Почаївщини відбулися жорстокі бої між царськими російськими і австро-німецькими військами. Місцеве населення, уникаючи жорстокого та бруталного ставлення окупантів, зневаги до православних святинь, змушене було втікати. В бігах, у селі Бородаївка поблизу Катеринослава (нині Дніпропетровськ), у Якова Тимофійовича та Благовірної Ксенії Василівни, народилася донька Орловська (Лящук) Маріамна Яківна – мати поета.

Батько, Лящук Кіндрат Іванович, народився 6 жовтня 1927 року. Бабуся по батьковій лінії, Пестина Пилипівна, будучи патріоткою України, залюбленою в рідний край, формувала в дітях прагу до пізнання, любов до народних традицій, мала великий вплив на формування національного характеру.

Батьки поета були вихідцями з селян. Мати працювала в колгоспі від часу його заснування. Була і членом правління, і ланковою. Тато – столяром у міжколгоспній будівельній організації.

Народився Василь Лящук зовсім незрячим на праве око, а ліве око – лише три відсотки зору. Найбільше з дитинства любив те, що заборонялось, – читати книги. В 1955 році пішов до першого класу звичайнісінької сільської Старопочаївської загальноосвітньої восьмирічної школи, яку закінчив у 1963-му. Тоді ж і запам'ятали його вчителі, школярі, родина та сусіди – постійно з книгами, які вважав чарівним світом непізаного й магічного слова. Завдяки книгам, живучи в провінції, ріс у досяжних через слово далеких світах, водночас всім своїм еством відчуваючи чарівну особливість, неповторність рідної Почаївщини. Його вражали краса природи, перші промені ранкового пестливого сонця і його захід, а тому якось по-своєму відчував і ловив доброзичливі божественні доторки лагідного вітру.

Навчався старанно, намагаючись не відставати від звичайних зрячих дітей, і ніхто не здогадувався, яких зусиль потребувало бажання почуватися повноцінним, бути – як усі. Іноді дитлашня потішалася над його незграбністю, а Василеві дошкуляв не фізичний біль падінь через різні предмети, а усвідомлення того, що він – майже сліпий. На все життя запам'ятався випадок, коли дівчинка, з якою грався, впевнившись, що він майже незрячий, назвала його «сліпа тютя» й заявила, що не буде з ним гратися.

В 1958 році Василеві Лящуку один із учнів Філатова, лікар Мазур Іван Степанович, встановив такий діагноз: вроджена катаракта – з ускладненнями. Лише тоді він опинився в колі подібної долі дітей Львівської середньої спеціальної школи-інтернату №100 для позбавлених зору дітей, де навчався з 1963 року по 1966-ий. Тут освоїв азбуку й шрифт Брайля. Аж у травні 65-го року він офіційно отримав першу групу інвалідності з дитинства по зору. До

Українського товариства незрячих був прийнятий восени 1963 року. Після закінчення школи, центральне правління УТОС направило Василя Кіндратовича у місто Рівне на учбово-виробниче підприємство УТОС, де він пропрацював два роки.

Отже, бачимо, що Василь з дитячих років намагався жити повноцінним, багатограним життям, входити в соціум, а захоплення літературою стало настільки нестримним, що закономірним був його подальший важливий життєвий крок: у 1968 році вступив на стаціонарну форму навчання до Рівненського державного педагогічного інституту на українське відділення філологічного факультету.

Навчання в цьому вузі дало можливість вдосконалити та розвинути літературний талант. Важливу роль у шліфуванні поетичної майстерності відіграла участь в літературній студії педінституту, якою керував прекрасний викладач, поет Микола Кузьменко. Літературна студія, під його керівництвом, виховала цілу

плеяду письменників, журналістів, редакційних працівників й просто поціновувачів красного письменства. Безперечним фактом посилення захоплення літературною творчістю було також спілкування з друзями-літстудійцями, рівненськими поетами, художниками, журналістами. Найближчі – Ярослав Мічуда, Петро Цецик, які часто його навідували, коли він проживав у гуртожитку УТОС.

Василь Кіндратович присвятив Ярославу Мічуді свій сонет «Янтарнощокі яблука, мов рань...», який згодом увійшов у збірку «Тьмі наперекір». Це не просто сонет із дотриманням 14 рядків за законами сонету, а й акростих: із перших літер рядків можна прочитати – «Ярославу Мічуді».

Як роз'яснює у своїх спогадах добродій Василь, до написання цього твору його спонукали не лише велика любов, почуття симпатії та поваги до Ярослава, а й бажання відповісти на його поезію «Яблука падають, падають...», опубліковану в газеті «Зміна» у квітні 1968 року.

Закінчивши у 1972 році навчання, отримав фах учителя української мови та літератури, що дало змогу півроку працювати у редакції рівненської обласної молодіжної газети «Зміна», потім – два роки викладачем виразно-художнього читання на першому курсі Рівненського педінституту, згодом – методистом в Рівненському екскурсібюро, а також – завідувачем республіканських курсів підвищення кваліфікації торгівельних працівників в Рівненському технікумі радянської торгівлі. Проте хвороба єдиного зрячого ока прогресувала, й у серпні 1976 року повернувся трудитися рядовим робітником на Рівненське учбово-виробниче підприємство УТОС. У 1991 році втратив рештки зору, не маючи навіть світловідчуття. Працювати було важко (виготовляли посилки для потреб пошти), але директор школи слабозорих і сліпих Сидоренко Олег Данилович надав Василю Кіндратовичу можливість додатково працювати на третину ставки вчителем ук-

раїнської мови та літератури, й саме ця праця приносила йому величезну втіху, можливість реалізувати себе як учителя, передавати знання літератури.

Найбільший вплив на вибір професії зробила мати поета, яка все життя мріяла стати вчителькою, знала напам'ять Шевченкового «Кобзаря», багато пісень українською, російською та польською мовами, хоч закінчила лише п'ять класів школи. Василь Лящук сумовито-жартома говорить: «Художником пензля не міг стати через відсутність зору, тому вирішив стати художником слова».

Із восьми років почав мережити вірші, а друкуватися в газетах та журналах – з чотирнадцяти. Перший вірш насмілився показати вчительці Колобовій Галині Лук'янівні. Вона була дуже зворушена і заохотила до творчості. Окрім написання власних поезій, уже в 5 класі здійснив перший переклад (Едіт Сегал, «Мости») зі шкільного підручника англійської мови.

Яскравим спогадом Василя Лящука й досі є 3-й семінар юних авторів України (січень 1965 року), у якому він брав участь. Тоді відбулися знайомства початкуючих авторів з класиками української літератури. На семінарі виступали Андрій Малишко, Платон Майборода та інші. Із величезним захопленням Василь згадує свої знайомства з Іриною Вільде, Ніною Гнатюк, Володимиром Лучуком, Василем Моругою, Михайлом Саченком, Лаврентієм Кравцовим, Григорієм Дем'янчуком, Володимиром Забаштанським, Петром Красюком, Василем Глотовим, Миколою Романченком та іншими. Підсумком республіканського семінару юних авторів був збірник «Творчість юних» (видавництво «Радянська школа», Київ, 1969, тиражем 5600 примірників, передмова та упорядник – Шаргородська І.А.), де було вміщено два вірші Василя Лящука: «Вечірній етюд» та «Косарі». Згодом ці ж твори були перевидані в збірці віршів молодих поетів «Пісня і праця»

(в-во «Каменярь». – Львів. – 1974). Окрім двох віршів з попереднього альбома, були введені «Наснага», «Поліський край», «Народів Чилі», «Уже летить червонокрила осінь».

В цьому ж виданні були опубліковані поетичні твори інших членів обласного літоб'єднання Рівненщини: П. Велесика, байки і гуморески Л. Куліша-Зіньківа («Лев і Віл», «Скарга Лисички», «Віддячив», «Після грому», «Святий злодій»), Олександра Яцківського.

Обравши назавжди свій шлях зачудування магією слова, відчуваючи велику відповідальність місії письменника, поет неодноразово звертається до проблеми буття митця у світі та призначення мистецтва. Слово та книги – невід'ємна частина його життя. Для нього вони – дія і вчинок, натхненна праця:

Поезія – не гра, не модниця, –
Вогонь душі, що не згоря!

А він, як весноптаха, водиться
Лише під дахом трударя.

(«Мов на ковадло – дружні...»).

Становленню його життєвого кредо, висловленого в одному із віршів, «Міцно стану я на варті слова...», сприяли кілька факторів.

Найважливіший – діяльність літературної студії, знайомства та дружба з Григорієм Чубаєм, Ярославом Мічудою, Петром Цециком, Михайлом Саченком, Василем Моругою, Миколою Пшеничним, Миколою Тимчаком. Діяльність літературної студії Рівненського педінституту – важлива сторінка в історії всього літературного процесу Рівненщини та України в цілому і потребує окремого дослідження, адже ті, хто відшліфував свій талант у студії, стали складовими частинами сучасного літературного процесу 60-х – 80-х років двадцятого століття, за часи короткої відлиги встигли запалити зірки свого таланту, незважаючи на відсутність можливості справжнього дебюту на сторінках преси, бо «доба вимагала паровозиків про Леніна й повістей про передовиків виробництва». Літературна студія Рівненського педінсти-

туту давала можливість повноцінних відкритих виступів на її засіданнях.

Спілкування у таких гуртках було розкованішим, ніж на обласних і республіканських зльотах творчої молоді та об'єднаннях при Спілці письменників. Обмін інформацією, книгами, повніше знайомство з творчістю зарубіжних письменників, обмін «самвидавом» розширювали горизонти знань. Окрім літературно-мистецького об'єднання педінституту, з'явилися інші, в яких брали участь ті ж самі особи. Так на той час при газеті «Червоний прапор» діяла літературна студія «Провесінь», якою керував колишній літстудієць Євген Шморгун. За зразком літстудії інституту почали працювати літературний гурток «Арзамас» в школі №5 міста Рівного (його створив і очолював випускник літстудії В'ячеслав Сухачов), а також студія «Червоні сурми», започаткована при обласній молодіжній газеті «Зміна» Петром Цециком. Останній у своїх спогадах зізнається, що вирішив створити таке об'єднання винятко-

во за зразком студії Миколи Кузьменка. Ці приклади яскраво ілюструють те, що випускники-студійці свідомо керуються у своєму професійному житті тими принципами, які були сприйняті ними в роки, проведені у педагогічному інституті міста Рівного.

Розглядаючи діяльність літстудії в контексті літературного процесу Рівненщини, потрібно ще раз зазначити, що вона не обмежувалась інститутськими стінами. Хоча найважливіший її вплив виявився саме тут: випускники йшли у світ сформованими особистостями і в подальшому відіграли важливу роль у розвитку нашого краю. Крім цього, студія стала яскравим зразком для роботи інших подібних структур. Як уже зазначалося, літстудійці регулярно проводили виїзні засідання. Тому, на перший погляд непомітна робота студії, що мала б стосуватися лише вузу, охопила всю область.

Кожен із літстудійців мав можливість віднайти власний творчий шлях, розвинути свої

сильні сторони таланту, але друкуватись, чи видати поетичну збірку, в ті часи було складно. До проголошення України незалежною державою у 1991 році – Василь Ляшук мав опубліковані лише поодинокі добірки в обласних газетах «Зміна» і «Червоний прапор», районній періодичній пресі та трьох республіканських збірниках: «Творчість юних» та «Пісня і праця», які ми згадували вище, і альманах «Вітрила» (в-во «Молодь», Київ, 1973).

Згодом – видання збірки (1992), публікації в антології духовної поезії «Благословень» (Тернопіль, 1994), всеукраїнській православній газеті «Наша віра» (№4 за квітень 2006 р.), тижневику центральної спілки споживчих товариств України «Вісті» (№30 за 27 липня 2006 р.) та інших періодичних виданнях.

На сьогодні його творчий доробок складає 8 книжок поезій та перекладів.

Перша збірка «Почаївська мозаїка» вийшла 1992 року у видавництві «Азалія». Складається з трьох розділів: «Світанковий шлях»,

«Освідчення» та «Не блукай». Вірш «Уже летить червонокрила осінь» винесено на перші сторінки, він є своєрідним епіграфом, в якому висловлюється основна життєствердна думка автора: «Я буду жити тьмі наперекір». Ліричний герой збірки – особистість, сповнена наскрізним оптимізмом, що сповідує християнські цінності, а тому їх замінює філософський погляд віруючої людини – все мине, але так має бути, тому сприймає всі випробування як належне, бо він готовий на жертву заради Христа.

Друга збірка побачила світ 1997 року і має назву «Нас не буде – буде наша справа». Складається з двох розділів: у першому «І сонцю поклонився сонях» об'єднані 15 поезій, а другий знайомить читачів із перекладами з англійської, білоруської, польської та російської літератур. Сама назва книжки є промовистою. Для ліричного героя характерні віра в себе, поклик, порив, тому переважають образи грому, бурі, вогню:

Всі дороги пахнуть нам весною:
Бухарест, Варшава, Таллінн, Прага...
Ми нічого не візьмем з собою.
Нас не буде – буде наша справа.
Одержимі щирою любов'ю,
Де в нас ліва, знаємо, де права.
Ми нічого не візьмем з собою.
Нас не буде – буде наша справа...
(«Всі дороги пахнуть нам весною...»).

Рвемось в буряні громи
Поміж яворами.
Грають ярими грудьми
Зорі над ярами...
(«Рвемось в буряні громи»).

«Тьмі наперекір» (1998) є третьою ластівкою Василя Лящука. Вона, як і попередня, містить вірші й численні переклади. У цій збірці ліричний герой найбільше уподібнюється до авторського «Я», тому перед читачем постає біографія поета, віддзеркалена у

творах – у творах легко впізнається прожиті й пережиті. Поезії-спогади відносять нас у його рідне село, часи дитинства, де маємо можливість побачити батьків поета, улюблені книги, людей, які мешкали поруч. Окрім цього, присутні й вірші з християнськими мотивами.

Четвертою – є «Ноша бджоли», що з'явилась 2000 року у видавництві «Волинські обереги»: «Дорогим батькам Марії Яківні та Кіндрату Івановичу з синівською любов'ю присвячую». Складається з 8-ми розділів, кожен із яких має в собі об'єднані єдиною темою чи спільними мотивами поезії. Так, у розділі «Пісня з-під крил» оповідач переносить нас зі свого зовнішнього (змалювання села, людей, що оточують ліричного героя) у внутрішній світ. Переважають роздуми, з'являється тема кохання.

У наступному розділі – «Прорість» – високохудожня пейзажна лірика. Прихід весни, пробудження природи, її оновлення. «Старопочаївське джерело» – рядки, присвя-

чені ріднокраєві, а у розділі «Вірую» переважають християнські мотиви. Тут можна простежити замкнутість часового простору – він є циклічним: Новий рік – Великдень – Різдво. Така особливість зумовлюється бажанням автора відтворити повторюваність природнього колообігу.

Передмовою доктора філологічних наук Ярослава Поліщука починається п'ята збірка Василя Лящука «Мое помешкання» (2005), яка теж ділиться на вісім розділів. Особливо цінним для нас є другий, що озаглавлений «Допоки дзвін у грудях б'є», в якому автор відчуває себе безпосередньо причетним до того, що відбувається навколо нього, у його державі:

Полум'я причетності до всього
Нами хай керує повсякчас...
(«Причетність»).

Останні десять років у творчому вжитку поета та громадському становленні були багатими на радісні події.

У 2005 році в інформаційному бюлетені «Інва.net», випуск № 11, видруковано добірку віршів Василя Лящука з передмовою Людмили Марчук («Рідному селу», «Мамин хліб», «Моя бібліотека», «Песимісту», «Освідчення», «Чом ти, щастя...»). З'явилось кілька публікацій в періодиці. Враховуючи достатню кількість публікацій, друзі рекомендують Василя Лящука в члени Національної Спілки письменників України. У своїй рекомендації поет, скульптор, художник і композитор Микола Тимчак зазначає, що доля судила йому давно знати Василя як людину, «біля духовного вогнища якої ми часто грілися у часи «советської» холоднечі, як поета, що несміло намацував струни свого серця – і творив голос вірша». Завершується рекомендація словами: «Трьома своїми збірочками поезій він стукає в душу читача, у двері Національної Спілки... Відчиніть, братове, бо ця людина бачить люблячим серцем». Микола Пшеничний у своїй рекомендації зазначає, що Василь

Ляшук, який є автором талановитих поезій кількох книжок, стартував у літературу далекого червня 1965 року: «Лунає пісня соколина І рветься в синє піднебесся... Співучу слухай Україну, Зрусифікована Одесо! Я не пробачу самодуру З його брудними матюками, За те, що зла накоїв здуру І ще хизується над нами. Співає львівська «сота» школа, Аж слово ходить Геркулесом... Тебе ця пісня, знаю, коле, Зрусифікована Одесо!». Рекомендуючи Василя Кіндратовича, член НСПУ Кондратюк Андрій Іванович наголосив на його плідній праці у галузі поетичного перекладу з інших мов. Завершуючи рекомендацію, зазначає, що Василь Ляшук кожним своїм творчим днем утверджує високі цінності буття.

Талант Василя Лящука оприявнюється наступною ювілейною поетичною збіркою «Дзвіниця», яка вийшла друком у лютому 2008 року та приурочена 60-річчю автора. У ній містяться передмова Миколи Берези, що має назву «Як

під важкою ношею бджола», та три розділи: у першому з них, «Щоб людям завжди сонячно було», передруковані кращі речі з попередніх збірок; другий, «Благовісні дзвони», знайомить із новими поезіями, а саме – «Спасіння», «На відстані руки», «Поезія» та «Дзвіниця»; третій скомпонований із перекладів і має назву вірша Едіт Сегал – «Мости». Успішна презентація цієї збірки відбувається в студентському середовищі Рівненського державного гуманітарного університету.

Згодом знову митець подарував читачам симпатичну книжину – «Юності щемливий плін». Потім, 2010-го року, видавництво «Волинські обереди» благословило у світ ошатний 384-сторінковий томик вибраних творів і перекладів – «Запахла нехворощ і м'ята» (одна із найкращих поетичних збірок Василя Лящука!).

Подальші численні публікації: 10 лютого 2011 року – газета «Сім днів» (ч. 7), газета «Зелені шати» (25 березня 2011 р.) – з перед-

мовою Юлії Бондючної «Під дахом трударя», газета «Кременецький вісник» (5 серпня 2011 року «У Куликові районне свято поезії»), таку ж інформацію повторила газета «Діалог» за 26 серпня 2011 року (у статті «Слово про Україну» подається інформація про те, що у с. Куликові на Крем'яниччині відбулося свято поезії, де виступили понад 30 авторів та виконавців поезій; у цій же статті йдеться про Василя Лящука та його творчі здобутки).

Лише в серпні 2012 року повторно були зібрані рекомендації для вступу до Національної Спілки письменників України Лящука Василя Кіндратовича. На цей раз до Спілки подали звернення Олександр Ірванець, Юрій Коваль, Юлія Бондючна, Анатолій Криловець.

У жовтні 2012-го року у місті Києві на засіданні президії одноголосно прийнятий в члени Національної Спілки письменників України.

На зорі свого життя Василь Лящук бачив світ суцільним, але вже навіть у ранньому сло-

ві розмежовано струменять змінювані окремі картини веселих і сумних видив-з'яв. Роздуми над власною долею привели до усвідомлення, що він не випадковий подорожній на землі, тому вірші поета перейняті любов'ю до світу й людей. Поряд з тим, все глибше відчувається присутність в авторському світі Творця.

Відчувається, що автор, бажаючи виконати свою місію митця, в канву багатьох поетичних творів уводить тему громадянського покликання, намагання присвятити своє життя служінню людям і Богові. До таких належать «Як під важкою ношею бджола», «Щоб людям завжди сонячно було», «Благовісні дзвони», «Спасіння», «На відстані руки», «Поезія» та «Дзвіниця». Пристрасним віршем, присвяченим Україні, що має назву «Так буде!», починається третя збірка. У творі «Борги» автор, на противагу розчаруванням та почуттям безпорадності, закликає не стояти осторонь жодних життєвих перипетій:

Бо поки зло ховається за очі,
Бо поки бій з міщанством не затих,
У світі є тяжкий, найтяжчий злочин –
Байдужим бути до страждань людських.
(«Борги»).

Чимало віршів покладені на музику й стали піснями. Це, зокрема, глибоко ліричні, присвячені незабутній матері поета, переповнені ніжних почуттів та безмежної синівської любові. Особливо вирізняється «Не блукай», яка має різні мелодії – композиторів Анатолія Андрухова, Андрія Пастушенка, Лілії Кобильник, але кожна талановита по-своєму.

Незважаючи на відсутність зору, складнощі в користуванні довідковою літературою та словниками, Василь Лящук постійно експериментує.

У дебютній збірці «Почаївська мозаїка» є дві поезії, «Невиразні контури хмар» та «Освідчення», написані «білим віршем», котрі хоч неримовані, проте – з чіткою внутрішньою структурою. Наприклад:

Невиразні контури хмар
Наполохані радісним вітром
Наповнені його шумом
Зіщулені крони густих черешень
Сонний цвіт кульбаби
Що від цікавості встала навшпиньки
Засмагли голівки тюльпанів
П'янливий дух конвалії
Нарцисів білий сміх
Братики з маминого городу
Все це приязно охопило мене
Старопочаївським літом
Яке запізнилося нині
Більш як на цілий місяць.
(«Невиразні контури хмар»).

«Мое помешкання», що міститься в одно-
йменній книжці, написаний теж верлібром,
адже містить у собі неримовані та нерівно-
наголошені віршорядки.

Крім цього, у виданні «Почаївська мозаї-
ка» знаходимо вельми цікавий жанровий

різновид – рондель. Це – давньофранцузька
поетича форма, твір із 13 рядків, де обов'язкові
римовані повтори з двох наскрізних рим. Таких
віршів у збірці два: «Ми з батьком теж муруєм
хату...» та «Запахла нехворощ і м'ята...». Ці
поезії складаються з трьох строф, з яких дві є
катренами, а одна – п'ятивіршем. Ронделі мають
таку схему римування: абба абаб аббаа.

Вартими уваги, з погляду наявності широ-
кого спектру жанрового розмаїття поезій, є
дві збірки творів Василя Лящука: «Ноша
бджоли» та «Мое помешкання». У них автор
випробовує себе у таких жанрах, як палінд-
ром, акровірш, щедрівка, колядка, мікробай-
ка, рубаї та хоку. Чимало неологізмів.

Паліндром, або перевертень, – віртуозна
віршова форма, в якій певне слово, або й цілу
фразу, можна читати зліва направо і навпаки,
при збереженні змісту. До цієї форми автор
звертається давно – ще зі студентських років.
Коли в «Моему помешканні» паліндромічні ряд-
ки займають частину розділу «Всяка всячина»,

то в «Ноші бджоли» їм відведено окремий розділ, назва якого теж є паліндромною, – «Дивовид». Наведемо деякі віршовані рядки, написані таким способом: «А дід вів діда», «Удов Макар вилив ракам воду», «Кочин Шура вишива рушничок».

Пише він і пародії. Вдалими виходять і тріолети, й сонети. Використовує і такий жанр, як рубаї. Це чотиривірш (як правило, філософського змісту) за схемою римування: аа-ба. Є вони у «Ноші бджоли». Вони відповідають усім класичним вимогам.

Не цурається наш земляк і традиційної форми японської поезії, що має назву хоку і є трирядковим неримованим віршем. Знаходимо твори цього жанру в збірці «Моє помешкання»:

І внуком був я,
І сином був.

Не зоглядівся, як став дідусям.

Неперевершеної майстерності версифікації автор досягає у написанні поезій акровіршем, або, за визначенням самого Василя Лящука, акростихом. Найбільшу їх кількість бачимо у

книжці «Моє помешкання». Є звичайні, прості, в яких перші букви кожного рядка, прочитані зверху вниз, розкодовують присвяту чи побажання, наприклад: «Чудесна музика» (Людочці Яковчук), «Життя з Богом» (Ігореві Офілату), «Яскравим літом, у зелі духмянім...» (Ярославу Поліщуку), сонет-акровірш (Ярославу Мічуді), «Моя уява образ твій малює...» (Міші Льчуку на згадку), «Хрещенику-священнику» (Колі Півню). Тоді як присвята «Миколі Березі» розкодовується за двома першими літерами кожного рядка:

Ми, наче птахи, згадуєм той час,
*Ко*ли цвіла навкруг погожа днина,
*Лі*тали чисті мрії серед нас,
*Б*ентежили і вірші, і калина.
*Р*етельна Муза і худий Пегас
*Зі*брали всіх, як доля тополина.

Висока вправність автора полягає в тому, що він закодує слова й у третій літері віршованих рядків, при цьому присвяти потрібно читати у зворотному порядку – знизу вгору («Як юним був ти...», Анатолію Криловцю), або зверху до-

низу, («Війни не буде», Колі Павлюку), навіть у четвертій літері – згори донизу («Тривожний час», Віктору Степанюкові, та «О, люблю тебе міцно-міцно», Баранчуку Валерію)!

Перекладацька діяльність

За спогадами самого автора, інтерпретувати вірші з інших мов по-українськи він почав ще у п'ятому класі на уроках Мирослави Пилипівни Дудар. "Мости" Едіт Сегал:

Якби я могла будувати,
Тоді проклала б широкі мости –
На Альпи стрімкі, на Карпати,
Щоб сіру неприязнь в безодню змести.
Я буду ходити по світу,
Всім людям назустріч усмішку нести,
Їм тиснути руки й радіти,
Що з потисків рук виростають мости.

Добротні переклади містяться в шести виданнях Василя Лящука, починаючи з другої збірки "Нас не буде – буде наша прага", в якій наявні поети англомовні (Томас Мур, Генрі

Лонгфелло, Томас Гуд, Оскар Уайльд, Роберт Грейвс, Діксі Вільсон, Роберт Стівенсон, Карл Сендберг, Едіт Сегал), польські (Францішек Феніковський, Тадеуш Павляк, Станіслав Місаковський, Владислав Броневський, Стефан Вітвіцький), білоруські (Галина Каржаневська, Євдокія Лось) та російські (Микола Кузьмін, Михайло Воронєцький, Вадим Шефнер, Федір Тютчев, Володимир Семенов).

У наступній, "Тьмі наперекір", читаємо нові переклади автора – лише з польської та російської мов. Василь Лящук розширює коло майстрів російської літератури – з'являються такі імена, як Марія Комісарова, Олександр Прокоф'єв, Сергій Васильєв, Євген Євтушенко, Роберт Рождественський, Василь Федоров.

Книжка "Ноша бджоли" вмістила розділ "Переклади", в якому вже проникливо звучать по-українськи Джордж Гордон Байрон, Вільям Блейк, Джон Мільтон і російськомовні – Вадим Шефнер, Олександр Прокоф'єв, Олександр Чуркін, Ростислав Засс.

У "Моєму помешканні" перекладів значно більше, ніж у попередніх виданнях. Знаходимо тут вірші й Олександра Твардовського, і Роберта Бернса, і Юліуша Словацького, й Олександра Пушкіна. Саме останній переклад заслуговує неабиякої уваги:

Я пам'ятаю мить чудову:
Явилась ти, як світ роси.
Видінням линеш мимо знову,
Як геній чистої краси.
В полоні смутку, безутішний,
У суеті мирських забав,
Бринів твій голос довго ніжний,
У снах твій образ чарував.
Йшли роки. Бурі, вітер сніжний
Розвіяв давніх низку мрій.
І я забув твій голос ніжний,
Небесний образ милий твій.
В глухій неволі дні для мене
Тягнулись тихо, мла – як ліс.
Там – ні кохання, ні натхнення,

Ні божества життя, ні сліз.
Збудило душу потепління –
Ти знов явилась, мов з яси,
Як невловиме сну видіння,
Як геній чистої краси.
Та й серце тішиться блаженне:
Для нього вже воскресли знов
І божество саме, й натхнення,
Й життя, і сльози, і любов.

В ювілейній книзі "Дзвіниця" містяться передруки перекладів із попередніх збірок. Всього у творчому доробку автора нараховується 136 перекладів, з яких 48 з англійської, 45 з російської, 40 з польської, 2 з білоруської та 1 з німецької мов.

Варто зауважити, що невелика кількість віршів інтимної лірики у творчому доробку Василя Лящука компенсується наявністю перекладів творів такої тематики. Наприклад, вірш Роберта Бернса "Червона, червона троянда", згаданий шедевр Олександра Пушкіна "Я пам'ятаю мить

чудову...", Василя Федорова "Лице журбою відбілю..." та "Любов мені, як блискавка", Сергія Васильєва "Прийшла любов", Євгена Євтушенка "Ти шепотіла в клопоті..." та інші.

1960-1970-ті роки – пора найбільшого розквіту перекладацької творчості багатьох письменників. Адже на зміну арештів 1965 року прийшов час погромницької хвилі арештів та репресій початку сімдесятих, тому відлучені майже на десятиліття від друку власних творів, займались перекладацькою діяльністю, що давало змогу публікуватись. Г. Кочур, апелюючи до перекладачів, ставив вимогу, щоб молоді поети постійно консультувалися зі спеціальною літературою, визначивши їх кредо: "Немає межі досконалості. Ми, грішні, маємо сидіти до сьомого поту за словниками".

Василь Лящук захоплювався легкістю перекладів Максима Рильського, Григорія Кочура, Бориса Тена, тому дуже скрупульозно підходив до цієї справи, волів зробити менше, але – на відповідному рівні.

З роками знання інших мов поетом вдосконалюються і, як свідчить ця поетична збірка всіх 154-х сонетів В.Шекспіра, вказують на власну манеру і спосіб перекладацтва В.Лящука, що вимагає присутності у творі духу самого перекладача, залишаючи в українськомовних варіантах присутній чужоземний талант і власне твір, але оживлюючи його своїм хистом, та й індивідуальністю самого інтерпретатора. Можна з певністю наголосити на індивідуальній, оригінальній формі перекладу, що намагається дорівнятися до авторської самобутності, перетворюючись у спів-авторство (співавторство, не лише переклад!).

Добре відомі поетичні явища середньовічного сонета Василь Лящук зумів розглянути під несподіваним кутом зору, помітив те, що байдуже оминали інші, актуалізував і воскресив те, що давно відійшло у минуле, неповторним словом ввів в універсальний поетичний контекст найглибшу сутність свого поетичного буття – український трагізм,

українську стихію і українську гармонію. І цим втілює ідею пересотворення української культури засобами художнього перекладу.

Василь Ляшук зазначає: "Без словника перекладати не ризикує, бо навіть одне слово, зрозуміле неправильно, може зіпсувати всю творчу працю". Коли власні твори було проблемно опублікувати, переклад давав змогу через образи-символи іншого митця утвердитися самому. Така внутрішня еміграція через себе у інший (вільний) світ ставала можливістю протистояти жорсткій реальності.

Побутує хибна думка, що переклад є дзеркальним відображенням і, якщо виходить за межі реального тексту, то перекладач, як дзеркало, погано виконує свої функції.

Проблема перекладу не є вичерпною, постаті цих майстрів слова постійно вимагатимуть до себе уваги, їм потрібні співтворці, а не критики, головне – не мета (вшанування чи критика), а шлях (пошук). Адже перекладач ніби нічого нового не винаходить. Але без

оригіналу, що його створив уже якийсь письменник, не було б витвору мистецтва – перекладу, не було б і художника-перекладача.

Отож, до проблеми перекладного твору не можна підходити як до звичайного художнього. Потрібно віднайти певний настрій, тобто інтерпретувати. І головне – не загубитися у цих інтерпретаціях.

В. Шекспір – один із символів європейської культури. Ця проста теза пояснює той факт, чому до його творчості постійно звертаються погляди все нових і нових поколінь. У науці виділилася навіть окрема дисципліна – шекспірознавство, що розвивається в багатьох національних культурах.

Історія української Шекспіріани налічує вже півтори сотні літ: за цей час вона пройшла шлях від перших фрагментарних адаптацій драматичних творів корифея аж до цілісного охоплення його творчості. Тепер, маючи повного Шекспіра, перекладеного українською

мовою, варто зупинитись на окремих постатях саме нашої вітчизняної Шекспіріани, на іменах, які раніше не так часто потрапляли в коло наукових досліджень. Як не дивно, але до таких статей до недавнього часу належав і Григорій Кочур. Цей письменник посідає визначне місце в плеяді українських шекспірознавців, адже він – і перекладач Шекспірового "Гамлета", і дослідник його творчості, і поет, у творах якого знаходимо як прямі, так і приховані шекспірівські алюзії.

Дмитро Паламарчук перекладав ці сонети ще з початку 1950-х років. Літературна критика вважає дані спроби дуже вдалими, проте захочувала й інших до праці над Шекспіровими сонетами. Жоден переклад, слушно зауважував Г.Кочур, яким би досконалим не був, не є межею творчих досягнень і не повинен ставати на заваді іншим.

Перекладацький доробок української Шекспіріани П.Свенціцького, Ю.Федьковича, М.Старицького, М.Костомарова, П.Ку-

ліша (переклади якого І.Франко, як відомо, зараховував до підвалин нової української літератури), Лесі Українки, П.Грабовського, М.Вороного, Панаса Мирного, Г.Хоткевича, Я.Гординського, а серед сучасних майстрів – А.Гозенпуда, М.Бажана, І.Кочерги, В.Мисика, Л.Танюка, Ірини Стешенко, М.Рильського, Бориса Тена, І.Костецького, Д.Паламарчука, О.Тарнавського, Д.Павличка. Тепер українську Шекспіріану можна доповнити новим іменем – Василь Лящук, який стверджує:

– Шекспір, як і кожен геній людства, багатоликий. У новітніх часах саме він (не відкидаючи, очевидно, своїх попередників з "царства духа") стає символом європейської культури. Тому-то перекладати Шекспіра – означає входити в коло цивілізованих народів. І в кожному іншому культурному середовищі він являє щоразу своє нове обличчя. Шекспірів профіль має багато рис свого найуважнішого читача, тобто перекладача. Ясна річ, що ремесло перекладача – непросте.

Зрозуміло, це – різні Шекспіри, кожен з яких несе на собі видиму печать свого перетворителя. У кожного з перекладачів – свій шлях до Шекспіра...

Василь Ляшук, вказуючи на особливість цих сонетів, зазначає, що вони переважно написані протягом 1592-1598 років, а окремою книгою вперше видані 1609-го, розміром, який називається "п'ятистопний ямб". Кожен має чотирнадцятирядкову композицію, де перші дванадцять можна розділити на три строфи з чотирма рядками в кожній. У трьох катренах поет установлює тему чи проблему, а зтим підсумовує її в прикінцевому дистиху, який іноді називають замком. Схема римування катренів – abab cdcd efef. Дистих (замок) римується – gg. Таку структуру сонета зазвичай називають – англійський сонет, або шекспірівський сонет, – на відміну від класичного, чи італійсько-французького, сонета Петрарки (класифікація С.І.Качуровського), форма якого складається із двох частин: ри-

мованої октави (abbaabba) і римованого секстета (cdcdcd).

Стиль сонетів Петрарки був дуже популярний серед авторів часів Єлизавети, але він не користувався визнанням Шекспіра.

Тільки три із 154 сонетів Шекспіра не відповідають указаній структурі: це – сонет 99, який має 15 рядків; 12-рядковий сонет – 126, і сонет 145, написаний ямбічним тетраметром.

Вільям Шекспір творив у добу Ренесансу. Його сонети не належать до кращих творів митця, але трапляються серед них і справжні перлини. Таким, зокрема, є сонет під номером 66. Важко сказати, чи ці твори автобіографічні, чи ні, оскільки подібні сюжети взагалі характерні для Відродження.

Сонет має чітку і струнку поетичну форму, яка викликає значні труднощі при перекладі. Англійський, або шекспірівський, сонет складається з трьох катренів і фінального двовірша з чітким римуванням – абабвгвгдд еє. Це також викликає труднощі при перекладі, оскільки ви-

магає від перекладача досконалого знання мови, особливо синонімів, традицій російського поетичного перекладу, яку започаткував В. Жуковський і про яку ще раніше О.Пушкін сказав: "Подстрочный перевод никогда не может быть верен".

Ось він – сонет 66 (пер. Д. Паламарчук):

Стомившись, вже смерті я благаю,
Бо скрізь нікчемність в розкоші сама,
І в злиднях честь доходить до одчаю,
І чистій вірності шляхів нема,
І силу неміч забива в кайдани,
І честь дівоча втоптана у бруд,
І почесі не тим, хто гідний шани,
І досконалості – ганебний суд,
І злу – добро поставлене в служниці,
І владою уярмлені митці,
І істину вважають за дурниці,
І гине хист в недоума в руці.
Стомившись тим, спокою прагну я,
Та вмерти не дає любов твоя.

(В. Шекспір. Твори в шести томах. –
К.: Дніпро, 1986. – Т. 6. – С. 651-652).

Загалом, перекладачі передають смисл інколи витонченіше, ніж оригінал. В оригіналі "cry", "maiden", в перекладах "зову – благаю", "девственность – честь дівоча", а "tounge-tied" часто взагалі ігнорується перекладачами. Д.Паламарчук прагне до більш-менш точного відтворення оригіналу, Василь Лящук – творчого (над цим сонетом працював довгий час). Недаремно Жуковський сказав: "Перекладач у прозі – раб, перекладач у поезії – суперник".

Над цими перекладами В.Лящук працював майже півстоліття, але найінтенсивніше – останні дев'ять років. Переклав усі 154 сонети В.Шекспіра, причому 150, 151, 153, 154 – з варіантами. Акцентував увагу на збереженні образів.

Відповідаючи на важке запитання "Що таке переклад: інтерпретація чи репродукція?" – Василь Лящук вважає, що не можна надмірно захоплюватись формою оригіналу та дослівно відтворювати текст, адже в епоху

комп'ютеризації перекласти текст із своєї рідною граматиною, із багатим класичним словником може й оргтехніка. Передати ж слова переносного значення, людське відчуття, що присутнє в тексті за матеріальною оболонкою тексту, не під силу найскладнішому механізму машини – з нього зникає легкість, природність поетичного виразу, і це вже не мистецький твір. Слово, вирване з контексту, не звучить у вірші; не відчувається міцного внутрішнього зв'язку всіх слів, фраз, поетичних рядків.

Наприклад, у 116 сонеті Шекспіра один із рядків Самуїл Маршак переклав таким чином: "Любов – мов в бурю піднятий маяк". Аналізуючи це місце, Василь Лящук дійшов висновку, що маяк не може підніматися в бурю, й пропонує читачам свій варіант фрази: "Любов – це в бурю рятувний маяк".

...Нові підходи до перекладу застосовували молоді представники 60-х, які вийшли на авансцену і яким не дали дограти п'єсу до кінця.

Бо не завжди сприятливі умови супроводжували український художній переклад у часи після розвінчання культу особи. 1978 рік – погром у періодичному виданні "Всесвіт", так звана чистка редакції, коли цей часопис зробився раптом недозволено популярним. Г.Кочур (провідний перекладач того часу) зазнав десятилітнього заслання у полярній Інті, а в 70-х роках він разом з М.Лукашем (останній – за листа на захист І.Дзюби) був виключений із Спілки письменників України і приречений на десятирічне недрукування.

Але в 60-ті роки видавництво "Дніпро" заснувало "Бібліотеку світової класики", а у 1988 р. – серію "Зарубіжна проза ХХ ст.". Видавалися у цих серіях твори, що пройшли жорстку цензуру.

У 70-ті роки, коли багато говорити не дозволялося, коли вилучалися, не публікувалися, "арештовувалися" нетрадиційні поезії, переклад залишався єдиною надією, чи не останньою можливістю самовираження. Ба-

гато поетів (зокрема – дисиденти) "втікали" в переклад, стаючи прозорим склом. Здебільшого популяризувалася англomовна література.

І якщо серед феодально-середньовічної епохи можна знайти якесь щастя, то тільки духовне, спрямоване назад, до рятуння культур давніх часів, і вперед, до ясного, бадьорого утвердження духу в добу, яка інакше цілком підпала б під засилля песимізму й пережитків матеріального світу.

Працелюбності, натхненного завзяття, повсякденного неспокою, невдоволення досягнутим В.Лящуківі – непозичати! Знову і знову повертається безсонними ночами до, здавалося б, таки остаточного варіанту – і править, редагує, уточнює, переписує, відганює сам себе.

Скажімо, у книжці вибраного хорошою ж вдалася кінцівка 5-го сонета: "...Квітки згубили пишний блиск, росу, // Та зберегли все ж душу і красу". Ні, ось так звучати-

ме ліпше, позаяк і точніше, й художніше, й лаконічніше – на цілих три слова менше: "Квітки згубили пишні пелюстки. // Яса душі зосталась – на віки". Ще й у першому рядку (неісповідимі путі Твої, Господи!) рима внутрішня з'явилася: "квітки – пелюстки"... Гідний пошани, подиву і наслідування перелік можна і можна продовжувати... А наприкінцеві вірші часто поставали навіть афористичними...

Мріючи відтворити ренесансну західно-європейську особистість, з властивим їй способом мислення і почуттів, наш сучасник Василь Лящук разом із автором творить новий ідеал людини, визначальними рисами якої стали – універсальна освіченість, духовна свобода, гармонія розуму й почуттів.

*Дмитро КРАВЕЦЬ,
кандидат філологічних наук,
лауреат просвітянської премії
імені Грицька Чубая*

СОНЕТИ

Sonnet 1

From fairest creatures we desire increase,
That thereby beauty's Rose might never die,
But as the ripener should by time decrease,
His tender heir might bear his memory:

But thou, contracted to thine own bright eyes,
Feed'st thy light's flame with self-substantial fuel,
Making a famine where abundance lies,
Thy self thy foe, to thy sweet self too cruel.

Thou, that art now the world's fresh ornament
And only herald to the gaudy spring,
Within thine own bud buriest thy content
And, tender churl, mak'st waste in niggarding:

Pity the world, or else this glutton be,
To eat the world's due, by the grave and thee.

Сонет 1

Чекаєм врожаїв, од кращих лоз.
Краса – як мить в усмішці нелукавій.
Коли троянду вистудить мороз –
Цвістимуть пелюстки в її уяві.

А ти – в свою закоханий красу.
Їй віддаєш і сили всі, і соки.
Збиваючи метеликом росу,
Не будь скупим, бездушним і жорстоким.

Окраса днів зажурених моїх,
Весни дочасний, нетривкий глашатай.
Майбутнього в тобі зачавсь горіх,
Де майже поруч – скнарість і розтрата.

Жалієш світ. Землі не віддавай
Грядущих літ безцінний урожай.

Sonnet 2

When forty winters shall besiege thy brow
And dig deep trenches in thy beauty's field,
Thy youth's proud livery, so gaz'd on now,
Will be a tatter'd weed, of small worth held:

Then being asked where all thy beauty lies,
Where all the treasure of thy lusty days,
To say, within thine own deep-sunken eyes,
Were an all-eating shame and thriftless praise.

How much more praise deserv'd thy beauty's use,
If thou couldst answer, 'This fair child of mine
Shall sum my count and make my old excuse,'
Proving his beauty by succession thine!

This were to be new made when thou art old,
And see thy blood warm when thou feel'st it cold.

Сонет 2

Проборознять, як на чолі твоїм,
Глибокими слідами сорок зим.
Та хто згадає твій ошатний дім,
В яким ти був, мов сокіл, молодим?

Тебе питають: «Де твоя краса?
Куди сховав ти крихітки малі?».
Ти бачиш сам, що молодість згаса,
Що нетривке життя на цій землі.

Як відповідь, були б твої слова:
«Ви подивіться на дітей моїх.
Моя колишня свіжість в них – жива,
Це – виправдання пройдених доріг».

Нехай з літами вихолола кров
Обізветься в твоїм нащадку знов.

Sonnet 3

Look in thy glass, and tell the face thou viewest
Now is the time that face should form another,
Whose fresh repair if now thou not renewest,
Thou dost beguile the world, unless some mother.

For where is she so fair whose unear'd womb
Disdains the tillage of thy husbandry?
Or who is he so fond will be the tomb
Of his self-love, to stop posterity?

Thou art thy mother's glass, and she in thee
Calls back the lovely April of her prime:
So thou through windows of thine age shalt see
Despite of wrinkles this thy golden time.

But if thou live, remember'd not to be,
Die single, and thine image dies with thee.

Сонет 3

Чудесний образ в дзеркалі побачиш –
Його не загуби серед забав.
Лиш вірністю природі ти віддячиш,
Благословення жінку не позбав.

Красуня смертна од кохання сліпне,
З тобою б на край світу рада йти.
Невже твоє безсмертя непотрібне?
Себе надміру любиш, певно, ти.

Стань батьком в шлюбі, вибравши дружину,
І мамі нагадай квітневі дні.
А будучи би літнім, відпочинув
При юності відчиненім вікні.

Бо як обмежишся в житті судьбою,
Помреш і сам, і образ твій – з тобою.

Sonnet 4

Unthrifty loveliness, why dost thou spend
Upon thy self thy beauty's legacy?
Nature's bequest gives nothing but doth lend,
And being frank she lends to those are free.

Then, beauteous niggard, why dost thou abuse
The bounteous largess given thee to give?
Profitless usurer, why dost thou use
So great a sum of sums, yet canst not live?

For having traffic with thyself alone,
Thou of thyself thy sweet self dost deceive.
Then how, when nature calls thee to be gone,
What acceptable Audit canst thou leave?

Thy unused beauty must be tomb'd with thee,
Which, used, lives th'executor to be.

Сонет 4

Свій спадок, марнотратнику, гаси,
Не будь, як грім, що палить в полі дуба.
Даремно – Бог нам не дає краси,
Та й воля в борг дається волелеюбам.

Наївний скнаро, спершу зароби
Те, що в майбутнє взяв, як передачу.
Безцінні ти приховуєш скарби
Й не запанів з багатства того, бачу.

Угоди укладаєш сам собі,
Не маючи прибутків, як в багатих.
Який же віддаси ти звіт судьбі
І з чим прийдеш до батьківської хати?

З тобою лик прийдешніх всіх часів
Земля прийме в невітленій красі.

Sonnet 5

Those hours, that with gentle work did frame
The lovely gaze where every eye doth dwell
Will play the tyrants to the very same
And that unfair which fairly doth excel,

For never resting time leads summer on
To hideous winter and confounds him there;
Sap check'd with frost and lusty leaves quite gone,
Beauty o'ersnowed and bareness every where:

Then, were not summer's distillation left
A liquid prisoner pent in walls of glass,
Beauty's effect with beauty were bereft,
Nor it nor no remembrance what it was:

But flowers distill'd though they with winter meet,
Leese but their show; their substance still lives sweet.

Сонет 5

Незримий майстер, наче херувим,
Предивним святом освяє нас
Й відносить все потоком круговим,
Що радувало й гріло водночас.

Годин і днів нестриманий потік
Несе літа у круговерть завій.
Де лист опав – застиг в деревах сік,
Земля дріма, і білий плащ на ній.

Лиш квітнучі троянди запашні,
Летючі в'язні, сховані у скло,
Нагадують – ще й як! – в морозні дні,
Що тепле літо все-таки було.

Квітки згубили пишні пелюстки.
Яса душі зосталась – на віки.

Sonnet 6

Then let not winter's ragged hand deface
In thee thy summer, ere thou be distill'd:
Make sweet some vial; treasure thou some place
With beauty's treasure ere it be self-kill'd.

That use is not forbidden usury,
Which happies those that pay the willing loan;
That's for thyself to breed another thee,
Or ten times happier, be it ten for one;

Ten times thyself were happier than thou art,
If ten of thine ten times refigured thee:
Then what could death do, if thou shouldst depart,
Leaving thee living in posterity?

Be not self-will'd, for thou art much too fair
To be death's conquest and make worms thine heir.

Сонет 6

Дивись: мов лід, холодна і крихка,
Зима до тебе нишком добереться.
Хоч дух весни, мов юності ріка,
Дзвенить на дні нев'янучого серця.

Немов людина, внісни цінний вклад,
Отримуєш незміряні відсотки.
Та в юність повернутись би назад,
Відчувши задоволення високе.

Ти житимеш на світі ще не раз,
Продовження у дітях знов обравши.
І з того будеш гордий повсякчас,
Що смерть свою переборов назавше.

Ти – щедро обдарований судьбою,
Та досконалість не помре з тобою.

Sonnet 7

Lo in the orient when the gracious light
Lifts up his burning head, each under eye
Doth homage to his new-appearing sight,
Serving with looks his sacred majesty;

And having climb'd the steep-up heavenly hill,
Resembling strong youth in his middle age,
Yet mortal looks adore his beauty still,
Attending on his golden pilgrimage;

But when from highmost pitch, with weary car,
Like feeble age, he reeleth from the day,
The eyes, 'fore duteous, now converted are
From his low tract, and look another way:

So thou, thyself outgoing in thy noon,
Unlook'd on diest, unless thou get a son.

Сонет 7

Малюк-світанок підійма, ледь світ,
Палаючу голівку. Сніп. Єство.
І все, що диха, явно шле привіт,
Зустрівши променисте божество.

Коли світило в полудневий час
В zenіті сил над нами проліта,
Радіє все живе навколо нас –
То світить колісниця золота.

Як сонце, свій завершуючи круг,
Схова за небокрай нехитрий біг,
Тьма шанувальників його і слуг
Зорять очима в протилежний бік.

Свого дай сина. Мовби пташеня,
Він стріне сонце завтрашнього дня.

Sonnet 8

Music to hear, why hear'st thou music sadly?
Sweets with sweets war not, joy delights in joy:
Why lovest thou that which thou receiv'st not gladly,
Or else receiv'st with pleasure thine annoy?

If the true concord of well-tuned sounds,
By unions married, do offend thine ear,
They do but sweetly chide thee, who confounds
In singleness the parts that thou shouldst bear.

Mark how one string, sweet husband to another,
Strikes each in each by mutual ordering,
Resembling sire and child and happy mother
Who, all in one, one pleasing note do sing;

Whose speechless song, being many, seeming one,
Sings this to thee, 'Thou single wilt prove none'.

Сонет 8

Ти – музика. Натура музикальна
Незрозумілий смуток видає.
Чомусь найчудотворнішим коханням
Життя не переповнилось твоє.

Чи, може, в тому – таємниця муки,
І в поглядах зажури є печать,
Що вирівняні, вистраждані звуки,
Як докір усамітненню, звучать.

Прислухайся, як злагоджені струни
Виводять ніжно голоси свої,
Немовби мати, батько, хлопець юний
Співають разом, ніби солов'ї.

В оркестрі ноти прозвучать відверті:
Що одинокий шлях – тотожний смерті.

Sonnet 9

Is it for fear to wet a widow's eye
That thou consumest thy self in single life?
Ah! if thou issueless shalt hap to die,
The world will wail thee, like a makeless wife;

The world will be thy widow and still weep
That thou no form of thee hast left behind,
When every private widow well may keep
By children's eyes her husband's shape in mind.

Look what an unthrift in the world doth spend
Shifts but his place, for still the world enjoys it;
But beauty's waste hath in the world an end,
And kept unused, the user so destroys it.

No love toward others in that bosom sits
That on himself such murd'rous shame commits.

Сонет 9

Напевно, боячись вдовиних сліз,
Ти не зв'язав ні з ким себе коханням.
Як фатум грізний би тебе відніс,
Принишк би світ в жалобі спозарання.

В своїй дитині кинута вдова
Знаходить радість, втіху невід'ємну.
А ти готовий тільки на словах
Продовжитись у синові своєму.

Залишиш, смертний, наче крутії,
Багатство, що набув, немов полову.
Краса. Зникають вже сліди її,
Та й не повернеш молодості знову.

І той, хто зраджує себе, святого,
Не любить в цьому світі більш нікого.

Sonnet 10

For shame! deny that thou bear'st love to any,
Who for thy self art so unprovident.
Grant, if thou wilt, thou art beloved of many,
But that thou none lov'st is most evident;

For thou art so possess'd with murderous hate
That 'gainst thy self thou stick'st not to conspire,
Seeking that beauteous roof to ruinate
Which to repair should be thy chief desire.

O change thy thought, that I may change my mind:
Shall hate be fairer lodged than gentle love?
Be as thy presence is gracious and kind,
Or to thy self at least kind-hearted prove:

Make thee an other self for love of me,
That beauty still may live in thine or thee.

Сонет 10

Признайся, як на духу: кого кохаєш?
Ти добре знаєш: люблять всі тебе.
Всю юну міць бездумно витрачаєш,
Живеш, як марнотратник, і тепер...

В собі самому, лютий, милий враже,
Ти розділяєш ласки скупю всім.
Не обновляєш зовсім і не важиш
Родинний спадок, свій чудовий дім.

Будь красенем палким не тільки зовні,
Храни порозуміння світу грань.
Не муч мене й себе в сумнім безсонні,
Щедрішим і добрішим, друже, стань.

Краса твоя, що схожа на поему,
Хай вік живе у синові твоєму.

Sonnet 11

As fast as thou shalt wane, so fast thou grow'st
In one of thine, from that which thou departest;
And that fresh blood which youngly thou bestow'st,
Thou mayst call thine when thou from youth convertest,

Herein lives wisdom, beauty, and increase;
Without this, folly, age, and cold decay:
If all were minded so, the times should cease
And threescore year would make the world away.

Let those whom nature hath not made for store,
Harsh, featureless, and rude, barrenly perish:
Look whom she best endow'd, she gave the more,
Which bounteous gift thou shouldst in bounty cherish:

She carved thee for her seal, and meant thereby
Thou shouldst print more, not let that copy die.

Сонет 11

Старієм хутко ми, як і ростем,
Продовжуємо рід свій у нащадку.
І покоління – свіже, молоде –
Так само розпочне життя спочатку.

Такий закон краси. Бо ще в імлі
Нам сонце в небі щиро засвітало.
Коли б дітей не стало на землі,
То світ би щез, проживши дуже мало.

Хтось був лінивий, потім став старий,
Безлико існував і непорядно.
А ти колись такі дістав дари,
Що повернути маєш многократно.

Майстерно сконструйована печате!
Пора й тобі свій відтиск розпочати.

Sonnet 12

When I do count the clock that tells the time,
And see the brave day sunk in hideous night;
When I behold the violet past prime,
And sable curls all silver'd o'er with white;

When lofty trees I see barren of leaves,
Which erst from heat did canopy the herd,
And summer's green all girded up in sheaves
Borne on the bier with white and bristly beard,

Then of thy beauty do I question make,
That thou among the wastes of time must go,
Since sweets and beauties do themselves forsake
And die as fast as they see others grow;

And nothing 'gainst time's scythe can make defence
Save breed, to brave him when he takes thee hence.

Сонет 12

Коли годинник пізній час проб'є
І ніч завладарює навкруги,
Фіалка схилить ще стебло своє,
І скроні вкриють сивини сніги.

Як вітер листя рве із повних крон,
Що прихистком служили для корів,
Коли застану друга похорон,
Котрий помер, як тільки захворів, –

Я думаю про кучері твої:
Колись їм доведеться одцвісти,
Мов квітам гір, пасовищ та гаїв,
Де буде згодом щось нове рости.

Народжуй сина. Поміж грізних зим.
Хоч спілкуватись потім буде з ким.

Sonnet 13

O that you were your self; but love you are
No longer yours, than you your self here live:
Against this coming end you should prepare,
And your sweet semblance to some other give.

So should that beauty which you hold in lease
Find no determination; then you were
Your self again, after your self's decease,
When your sweet issue your sweet form should bear.

Who lets so fair a house fall to decay,
Which husbandry in honour might uphold
Against the stormy gusts of winter's day
And barren rage of death's eternal cold?

O, none but unthrifths, dear my love, you know,
You had a father, let your son say so.

Сонет 13

Не змінюйся, а будь таким, як є,
Живи в собі самому, наче дім.
Коли життя закінчиться твоє,
Хай буде хтось продовженням твоїм.

На визначений термін Бог дав день
Й красу – тобі та кожному із нас.
Тож хай за правом все це перейде
Твоєму спадкоємцю в інший час.

В турботливих руках добротний дім
Не задрижить під натиском зими.
Ніколи хай не запанує в нім
Злий подих смерті, холоду, п'їтьми.

Завершиться пора життєвих бур,
І скаже син: «У мене батько був».

Sonnet 14

Not from the stars do I my judgment pluck,
And yet methinks I have astronomy,
But not to tell of good or evil luck,
Of plagues, of dearths, or seasons' quality;

Nor can I fortune to brief minutes tell,
Pointing to each his thunder, rain, and wind,
Or say with princes if it shall go well,
By oft predict that I in heaven find:

But from thine eyes my knowledge I derive,
And, constant stars, in them I read such art
As truth and beauty shall together thrive,
If from thy self to store thou wouldst convert;

Or else of thee this I prognosticate:
Thy end is truth's and beauty's doom and date.

Сонет 14

Не по зірках я долю провіщаю.
Наука не підказує мені,
Які з них передують урожаю,
Чумі, пожежі, голоду, війні.

Судити не берусь, що про погоду
Зимою, літом знає календар.
Вночі не визначав по небозводу –
В чиім краю, чи добрий буде цар.

Та бачу я в очах твоїх надію,
І навіть зорі вказують на те,
Що правда і краса удвох зуміють
Продовжити в синах життя святе.

А якщо – ні, то – в ямі, під плитою,
Погаснуть правда і краса з тобою.

Sonnet 15

When I consider every thing that grows
Holds in perfection but a little moment,
That this huge stage presenteth nought but shows
Whereon the stars in secret influence comment;

When I perceive that men as plants increase,
Cheered and cheque'd even by the self-same sky,
Vaunt in their youthful sap, at height decrease,
And wear their brave state out of memory;

Then the conceit of this inconstant stay
Sets you most rich in youth before my sight,
Where wasteful time debateth with decay,
To change your day of youth to sullied night;

And all in war with Time for love of you,
As he takes from you, I engraft you new.

Сонет 15

Коли подумаю, що мить єдина
Розмежувала в'янення і ріст,
Що світ цей незбагнений, мов картина,
Сузір'ями формує час, рух, зміст.

Що нас, рослин, тендітних полонянок,
Вирощують і гублять небеса,
Що юність живить соком нас весняним,
Та сила в'яне, сохне, як роса.

Твоєю тішусь, мов дівча, весною.
Краса п'янка захоплює мене.
Та грізний час підступно йде війною,
Невідворотно темряву жене.

Хай вірш мій допоможе хоч у слові
Дні поновити всі твої чудові.

Sonnet 16

But wherefore do not you a mightier way
Make war upon this bloody tyrant time,
And fortify your self in your decay
With means more blessed than my barren rhyme?

Now stand you on the top of happy hours,
And many maiden gardens yet unset
With virtuous wish would bear you living flowers,
Much liker than your painted counterfeit:

So should the lines of life that life repair,
Which this (Time's pencil or my pupil pen)
Neither in inward worth nor outward fair
Can make you live your self in eyes of men.

To give away your self keeps your self still,
And you must live, drawn by your own sweet skill.

Сонет 16

Але як час вчинив для нас облогу,
Ми в розквіті своєму гинем більш.
Навіщо згубі ти даєш дорогу,
Як мій нікчемний і безплідний вірш?

Ти успіхів досяг в житті земному.
Багато юних, стриманих сердець
Тобі скоритись прагнуть, молодому,
Як майстрові різець чи олівець.

Життя. Воно не милує нікого –
Ні гультаїв, ні лежнів, ні роззяв.
От закохайся – житимеш не строго,
Як олівець, якого в руки взяв.

Віддавшись любові справжній нині,
В новому творі житимеш – в людині.

Sonnet 17

Who will believe my verse in time to come
If it were fill'd with your most high deserts?
Though yet heaven knows it is but as a tomb
Which hides your life and shows not half your parts.

If I could write the beauty of your eyes
And in fresh numbers number all your graces,
The age to come would say, 'This poet lies,
Such heavenly touches ne'er touch'd earthly faces.'

So should my papers (yellow'd with their age)
Be scorn'd, like old men of less truth than tongue,
And your true rights be term'd a poet's rage
And stretched metre of an antique song:

But were some child of yours alive that time,
You should live Twice in it, and in my rhyme.

Сонет 17

Який бо чарівний, цнотливий ти!
З твоїх чеснот я вірш почну в'язати.
Ось надпис надмогильної плити.
Чи зможе він щось людям розказати?

Намалювати спробую портрет,
Щоб відтворити в ньому лик чудесний.
Нашадок скаже: «Забрехавсь поет,
Обличчю давши колорит небесний».

Відкине геть пожовклі сторінки,
Нахмуриться, ще й висміє раптово,
Ще й докором, суворим і гірким,
Як опонент, накриє кожне слово.

Якби твій син діждався цих подій,
Ти жив би в нім, як і в строфі мойй.

Sonnet 18

Shall I compare thee to a summer's day?
Thou art more lovely and more temperate:
Rough winds do shake the darling buds of May,
And summer's lease hath all too short a date;

Sometime too hot the eye of heaven shines,
And often is his gold complexion dimm'd,
And every fair from fair some-time declines,
By chance or nature's changing course untrimm'd;

But thy eternal summer shall not fade
Nor lose possession of that fair thou ow'st,
Nor shall death brag thou wander'st in his shade,
When in eternal lines to time thou grow'st:

So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this and this gives life to thee.

Сонет 18

Тебе ні з ким не сплутаєш в ці дні,
Ти – ідеал, що люблять всі, пізнавши.
Ламає буря квіти весняні.
Також недовговічне й літо наше.

То сонце очі нам засліпить враз,
То небом хмарним бризкає негода...
Голубить, ніжить, непокоїть нас
Рясна своїми примхами погода.

Ти – повен сили, пахощів, стремлінь,
Тобою квітнуть соняхи сонета.
Тебе не заховає смертна тінь
У прихистку віків – рядках поета.

Серед живих поселишся навіки,
Допоки людство не зімкне повіки.

Sonnet 19

Devouring time, blunt thou the lion's paws,
And make the earth devour her own sweet brood;
Pluck the keen teeth from the fierce Tiger's jaws,
And burn the long-liv'd Phoenix in her blood;

Make glad and sorry seasons as thou fleet'st,
And do whate'er thou wilt, swift footed time,
To the wide world and all her fading sweets;
But I forbid thee one most heinous crime:

O carve not with thy hours my love's fair brow,
Nor draw no lines there with thine antique pen;
Him in thy course untainted do allow
For beauty's pattern to succeeding men.

Yet, do thy worst, old Time: despite thy wrong,
My love shall in my verse ever live young.

Сонет 19

Завдай всім левам паніки і страху,
Рви тиграм ікла так, щоб кров текла.
Зітри у прах усе, що вийшло з праху,
І Фенікса в крові спали дотла.

Зимою, літом будь, або весною,
Зі сліз роби усмішку, з плачу – сміх.
З людьми твори – що хочеш, як зі мною,
Один тобі забороняю гріх:

Обличчя юне друга дорогого
До зморшок не доводь тупим різцем.
Нехай прекрасні риси, що є в нього,
Послужать і в майбутньому візцем.

А як у зморшки друга вбереш ти, –
Мій вірш його зуміє вберегти.

Sonnet 20

A woman's face with nature's own hand painted
Hast thou, the Master-Mistress of my passion;
A woman's gentle heart, but not acquainted
With shifting change, as is false women's fashion;

An eye more bright than theirs, less false in rolling,
Gilding the object whereupon it gazeth;
A man in hue all *Hues* in his controlling,
Which steals men's eyes and women's souls amazeth.

And for a woman wert thou first created,
Till nature as she wrought thee fell a-doting,
And by addition me of thee defeated,
By adding one thing to my purpose nothing.

But since she prick'd thee out for women's pleasure,
Mine be thy love and thy love's use their treasure.

Сонет 20

Неначе жінка, ніжна і вродлива,
А вдачу маєш чоловічу ти.
Сердець владико, бавишся грайливо,
Бентежної сягнувши висоти!

Душа твоя в багатолюднім вирі,
Як сяйво золотисте між віків.
Бо погляди, проникливі та щирі,
Хвилюють і дівчат, і юнаків.

Тебе природа мітила в дівочтво,
Здружила й щойно роз'єднала нас.
Стрімким обдарувала парубоцтвом,
Аби жінок приваблював всякчас.

Чужому й своєму не зашкодь здоров'ю,
Немов пророк – з людьми ділись любов'ю.

Sonnet 21

So is it not with me as with that Muse,
Stirr'd by a painted beauty to his verse,
Who heaven itself for ornament doth use
And every fair with his fair doth rehearse,

Making a couplement of proud compare
With sun and moon, with earth and sea's rich gems,
With April's first born flowers, and all things rare
That heaven's air in this huge rondure hems.

O let me true in love but truly write,
And then believe me, my love is as fair
As any mother's child, though not so bright
As those gold candles fix'd in heaven's air:

Let them say more that like of hearsay well;
I will not praise that purpose not to sell.

Сонет 21

Не одописець я, не віршомаз,
Ласкавих дам не ублажав довір'ям.
Не дарував, траплялось хоч не раз,
Яскравий місяць їм, а ще – сюзір'я.

Нехай собі змагаються митці,
Як є в метафоричності потреба.
Хай дістають і подають в руці –
Перлини всіх морів, землі та неба.

В чуттях і в слові не терплю брехні,
І правди не ховаю під забрала.
Красуня мила – дорога мені,
Від мами кров ще з молоком ввібрала.

Любов моя – бальзам, проте – не крам,
І я її нікому не продам.

Sonnet 22

My glass shall not persuade me I am old,
So long as youth and thou are of one date,
But when in thee time's furrows I behold,
Then look I death my days should expiate.

For all that beauty that doth cover thee
Is but the seemly raiment of my heart,
Which in thy breast doth live, as thine in me.
How can I then be elder than thou art?

O therefore love be of thy self so wary
As I, not for my self but for thee will,
Bearing thy heart, which I will keep so chary
As tender nurse her babe from faring ill:

Presume not on thy heart when mine is slain;
Thou gav'st me thine, not to give back again.

Сонет 22

Обман дзеркал! Невже старим я є?
Ми ж ділимося юністю з тобою.
Як час проборознить чоло твоє,
Знов буду переможений юрбою.

Як в дзеркало, вдивляюсь в образ твій,
То ніби молодію, не старію.
Ловлю твій зір з-під чорних брів та вій,
Викохуючи в серці давню мрію.

Аби до послуг вдатися мені,
Себе стараєшся оберігати.
І я готовий в ці лукаві дні
Про тебе дбати, наче рідна мати.

Серця в нас тлінні, од життя земного,
Твоє помре – не стане і могого.

Sonnet 23

As an unperfect actor on the stage
Who with his fear is put beside his part,
Or some fierce thing replete with too much rage,
Whose strength's abundance weakens his own heart;

So I, for fear of trust, forget to say
The perfect ceremony of love's rite,
And in mine own love's strength seem to decay,
O'ercharged with burden of mine own love's might:

O let my books be then the eloquence
And dumb presagers of my speaking breast,
Who plead for love, and look for recompense,
More than that tongue that more hath more express'd.

O learn to read what silent love hath writ:
To hear with eyes belongs to love's fine wit.

Сонет 23

Немов актор, що раптом онімів,
Не втримав нитки вивченої ролі.
Мов юродивець, кинутий у гнів,
У буйстві прагне збитків мимоволі.

Так я мовчу, уста мої мовчать,
Спіткнувшись на розпеченому слові.
Стулила нас невидима печать
Безмежної та вірної любові.

Нехай говорять Книги сторінки,
Тоді як розпочнеш її читати.
З моїм зізнанням серця, всі віки
Безмовно зберігатимуть цитати.

Слова любові – в книжечці німій,
Очима чи почуєш голос мій?

Sonnet 24

Mine eye hath play'd the painter and hath steel'd
Thy beauty's form in table of my heart;
My body is the frame wherein 'tis held,
And perspective it is best painter's art.

For through the painter must you see his skill
To find where your true image pictured lies,
Which in my bosom's shop is hanging still,
That hath his windows glazed with thine eyes.

Now see what good turns eyes for eyes have done:
Mine eyes have drawn thy shape, and thine for me
Are windows to my breast, where-through the sun
Delights to peep, to gaze therein on thee;

Yet eyes this cunning want to grace their art;
They draw but what they see, know not the heart.

Сонет 24

Художнім оком пробую несміло
Намалювати лик, що Бог створив.
Є рамою для тебе моє тіло –
І це одна з мистецьких перспектив.

Творити – давня звичка незлічима,
Крізь майстра видно творчість його рук.
Ясними перехоплюєш очима
Тісну робітню та й усе довкруг.

Коли малюю – мов обнятий раєм,
В нас очі – дружні. Радісно стає:
Палахкотючим сонцем зазирає
В мою майстерню око знов твоє.

На жаль, побачити через вікно
Не можу серця твого вже давно.

Sonnet 25

Let those who are in favour with their stars
Of public honour and proud titles boast,
Whilst I, whom fortune of such triumph bars,
Unlook'd for joy in that I honour most.

Great princes' favourites their fair leaves spread
But as the marigold at the sun's eye,
And in themselves their pride lies buried,
For at a frown they in their glory die.

The painful warrior famous'd for fight,
After a thousand victories once foil'd,
Is from the book of honour razéd quite,
And all the rest forgot for which he toil'd:

Then happy I that love and am beloved,
Where I may not remove nor be removed.

Сонет 25

Найкращі зорі посприяли тим,
Хто здобував для себе владу, славу.
Мені судилось бути рядовим,
Успадкувати милість нелукаву.

В придворних чварах, від обмов, образ –
І фаворити котяться додолу.
Отак без сонця гине сонях враз,
Улюбленець небесного престолу.

Коли останні програють бої
Звитяжні полководці, мовби леви, –
Втрачають ордени й чини свої,
Зневагу дістають од королеви.

Мої здобутки рідкісні й вагомі –
Твоя любов, опіка й шана в домі.

Sonnet 26

Lord of my love, to whom in vassalage
Thy merit hath my duty strongly knit;
To thee I send this written ambassage,
To witness duty, not to show my wit:

Duty so great, which wit so poor as mine
May make seem bare, in wanting words to show it;
But that I hope some good conceit of thine
In thy soul's thought (all naked) will bestow it:

Till whatsoever star that guides my moving
Points on me graciously with fair aspect
And puts apparel on my tattered loving,
To show me worthy of thy sweet respect:

Then may I dare to boast how I do love thee,
Till then not show my head where thou mayst prove me.

Сонет 26

Владико мій, немовби королю,
Що вартий шани, почестей, любові, –
Тобі послання писане я шлю,
Не в красномовнім, але в щирім, слові.

Тобі знайти не зміг я пишних слів,
Не тільки їм – собі я не належу.
Прийми, вдягни моїх нагих послів
В уяву, що послужить за одержу.

Коли з небес ясний Чумацький Шлях
Для мене стежкою зненацька гряне –
На невідомих луках і полях
Засяє знов життя багатогранне.

Любов, мов лист, я розгорну тоді,
А поки що її таю в тобі.

Sonnet 27

Weary with toil, I haste me to my bed,
The dear repose for limbs with travel tired,
But then begins a journey in my head
To work my mind, when body's work's expired.

For then my thoughts (from far where I abide)
Intend a zealous pilgrimage to thee,
And keep my drooping eyelids open wide,
Looking on darkness which the blind do see,

Save that my soul's imaginary sight
Presents their shadow to my sightless view,
Which like a jewel (hung in ghastly night)
Makes black night beautiful and her old face new.

Lo thus by day my limbs, by night my mind
For thee and for myself no quiet find.

Сонет 27

Ніяк у ліжку, в тиші, не засну,
Хоч натрудився я за цілу днину.
Немов метелик – в сонячну весну,
У снах і мріях знов до тебе лину.

Чуття і думи в путь мене женуть –
До тебе рвуся серцем пілігрима,
І та дорога, та манлива путь,
Мені, сліпому, – доконечно зрима.

Сумую вдень, коли тебе нема,
Слова перевдягаю в теплу одіж.
Для мене щастям робиться п'ятьма,
Коли ти з нею непомітно входиш.

Свою любов, і мрії, й думи ті
Навіки збережу я у путі.

Sonnet 28

How can I then return in happy plight
That am debarred the benefit of rest?
When day's oppression is not eased by night,
But day by night and night by day oppress'd,

And each (though enemies to either's reign)
Do in consent shake hands to torture me,
The one by toil, the other to complain
How far I toil, still farther off from thee.

I tell the day to please him thou art bright,
And dost him grace when clouds do blot the heaven;
So flatter I the swart complexion'd night,
When sparkling stars twire not thou gild'st the even.

But day doth daily draw my sorrows longer,
And night doth nightly make grief's length seem stronger.

Сонет 28

Нема спочинку для безсонних віч,
Якою втома не була б тяжкою.
На зміну дню іде примарна ніч –
Тривога дня з німого неспокою.

І день, і ніч здружилися немов,
Як хміль, переплелися їхні руки.
Працюю вдень, зустрівши любов,
А в довгу ніч страждаю од розлуки.

Коли світанок темряву чужу
Відсуне геть, мов ангел на сторожі,
Смаглявій ночі я тоді скажу,
Що сонце й небо лиш на тебе схожі.

Здаються важчими наступні дні,
А ночі знов – похмурі і сумні.

Sonnet 29

When in disgrace with Fortune and men's eyes,
I all alone bewep my outcast state,
And trouble deaf heaven with my bootless cries,
And look upon myself and curse my fate,

Wishing me like to one more rich in hope,
Featured like him, like him with friends possess'd,
Desiring this man's art, and that man's scope,
With what I most enjoy contented least;

Yet in these thoughts myself almost despising,
Haply I think on thee, and then my state
(Like to the lark at break of day arising)
From sullen earth sings hymns at heaven's gate;

For thy sweet love rememb' red such wealth brings
That then I scorn to change my state with kings.

Сонет 29

Коли з собою й світом не в ладу,
Згадавши час лихих незгод і бід,
З молитвою безплідною впаду,
Турбуючи байдужий небозвід.

На долю тихо скаржуся мою –
І помінятись нею хочу з тим,
Хто більше встиг в мистецтві, ніж в бою,
Хто вік прожив з коханням непростим.

Тоді тебе пригадую, повір!
Так малодушність я свою кляну.
Мов жайвір, долі злій наперекір,
Моя душа долає вишину.

Та проміняти б, друже, не посмів
Твою любов на шану королів.

Sonnet 30

When to the sessions of sweet silent thought
I summon up remembrance of things past,
I sigh the lack of many a thing I sought,
And with old woes new wail my dear time's waste;

Then can I drown an eye (unused to flow)
For precious friends hid in death's dateless night,
And weep afresh love's long since cancell'd woe,
And moan th' expense of many a vanish'd sight;

Then can I grieve at grievances foregone,
And heavily from woe to woe tell o'er
The sad account of fore-bemoaned moan,
Which I new pay as if not paid before:

But if the while I think on thee (dear friend)
All losses are restored, and sorrows end.

Сонет 30

Коли на суд безмовних тайних дум
Я викликаю спомини щемливі,
То відчуваю втрати, біль і сум,
Немовби мокну на травневій зливі.

З очей моїх тече солона слизь,
Коли схиляюсь, де батьків могили,
Зову любов оту, що звав колись,
І кличу все, що рідне, любе, миле.

Веду сумний рахунок втратам тим,
Нових утрат жахаюся ще більше.
Ціною ж дорогою їм платив,
Плачу здоров'ям і життям, і віршем.

Невмерлий рід знаходжу у тобі,
Тому і вдячний Богу та судьбі.

Sonnet 31

Thy bosom is endeared with all hearts,
Which I by lacking have supposed dead,
And there reigns Love, and all Love's loving parts,
And all those friends which I thought buried.

How many a holy and obsequious tear
Hath dear religious love stol'n from mine eye
As interest of the dead, which now appear
But things removed that hidden in thee lie.

Thou art the grave where buried love doth live,
Hung with the trophies of my lovers gone,
Who all their parts of me to thee did give,
That due of many now is thine alone.

Their images I loved, I view in thee,
And thou (all they) hast all the all of me.

Сонет 31

О, під грудьми – твоє серцебиття,
Котре вважав усопшим у могилі.
У рисах молодих твого життя
Обличчя бачу – небайдужі, милі.

Над ними я пролив чимало сліз,
Упавши ниць на кам'яну основу,
Та не назавше фатум їх одніс –
Розпізнаю в тобі їх нині знову.

Останній прихисток знайшли отут
Усі близькі та незабутні люди.
Вони тобі з поклоном віддають
Те сокровенне, що не перебуде.

Тож дорогих знаходжу я в тобі –
Тому й радію, й не здаюсь журбі.

Sonnet 32

If thou survive my well contented day,
When that churl death my bones with dust shall cover,
And shalt by fortune once more re-survey
These poor rude lines of thy deceased Lover,

Compare them with the bett'ring of the time,
And though they be outstripp'd by every pen,
Reserve them for my love, not for their rhyme,
Exceeded by the height of happier men.

O then vouchsafe me but this loving thought:
'Had my friend's Muse grown with this growing age,
A dearer birth than this his love had brought,
To march in ranks of better equipage:

But since he died and poets better prove,
Theirs for their style I'll read, his for his love'.

Сонет 32

Коли ти день отой переживеш,
Як відійду до вічного покою,
І ці рядки очима проведеш,
Які писались дружньою рукою, –

Чи порівняєш з молоддю мене?
З її мистецтвом віртуозним, грою?
Ніхто з митців мене не обжене,
Бо при житті я повен був тобою.

Якби в дорозі був не відставав,
Не довелося б труднощі долати.
За юних, може, краще б я писав –
Звучали б вірші, як дзвінки сонати.

Оскільки з мертвим спір ведуть вони,
В мені – любов, а хист в них – оціни.

Sonnet 33

Full many a glorious morning have I seen
Flatter the mountain tops with sovereign eye,
Kissing with golden face the meadows green,
Gilding pale streams with heavenly alchemy,

Anon permit the basest clouds to ride
With ugly rack on his celestial face,
And from the forlorn world his visage hide,
Stealing unseen to west with this disgrace.

Even so my Sunne one early morn did shine
With all triumphant splendour on my brow;
But out alack, he was but one hour mine,
The region cloud hath mask'd him from me now.

Yet him for this my love no whit disdaineth;
Suns of the world may stain when heaven's sun staineth.

Сонет 33

Я спостеріг, як сонця красний схід
Голубить гори променем небес,
Зеленим лукам в росах шле привіт
І золотить поверхню синіх плес.

Та часом дозволяє небозвід
З'явитись хмарам із усіх широт.
Вони похмурим роблять ясний світ –
Земля ж чекає милості, щедрот.

Отак і сонце на короткий час
Мені всміхнулось, попливло в світи,
І сніп любові, мов жаринка, згас,
Як той промінчик, чистий і святий.

Не нарікаю я на сонце, ні!
Крім туч небесних, хмари є й земні.

Sonnet 34

Why didst thou promise such a beauteous day,
And make me travel forth without my cloak,
To let base clouds o'ertake me in my way,
Hiding thy brav'ry in their rotten smoke?

'Tis not enough that through the cloud thou break,
To dry the rain on my storm-beaten face,
For no man well of such a salve can speak
That heals the wound and cures not the disgrace;

Nor can thy shame give physic to my grief;
Though thou repent, yet I have still the loss:
Th'offender's sorrow lends but weak relief
To him that bears the strong offence's cross.

Ah, but those tears are pearl which thy love sheeds,
And they are rich, and ransom all ill deeds.

Сонет 34

Пообіцяли ясний день мені:
Як з дому йшов, не запасавсь плащем.
Мене догнали хмари весняні,
Побила буря градом і дощем.

Хоч потім ніжним променем з-за хмар
Ти лагідно торкнулась до чола,
Взнаки дістався градовий удар –
Загоїти всіх ран ти не змогла.

Твоїй, однак, зажурі я не рад,
Розкаяність нічого не дає, –
Та й заспокоїти уже навряд
Чи вдасться серце скривджене моє.

Потоки сліз, немов каскад перлин,
Твій змили гріх. Ба! – навіть не один.

Sonnet 35

No more be grieved at that which thou hast done:
Roses have thorns, and silver fountains mud,
Clouds and eclipses stain both moon and sun,
And loathsome canker lives in sweetest bud.

All men make faults, and even I in this,
Authorizing thy trespass with compare,
My self corrupting, salving thy amiss,
Excusing thy sins more than thy sins are;

For to thy sensual fault I bring in sense,
Thy adverse party is thy Advocate,
And 'gainst myself a lawful plea commence:
Such civil war is in my love and hate

That I an áccessary needs must be
To that sweet thief which sourly robs from me.

Сонет 35

Ти винен, друже? Не сумуй, однак.
Без колючок і ружа не росте.
В струмку – піщинки, у землі – хробак,
У плямах – навіть сонце непросте.

Тече невпинно помилок ріка,
Не всяк свою приборкує ще плоть,
Нема нікого нині без гріха –
Святий, безгрішний тільки є Господь.

Нелегко й адвокатові, мабуть,
Оправдувати наслідки сумні.
Любов, ненависть, зло з добром ведуть
Взаємні чвари у тобі й мені.

Зловмиснику мій любий, зрозумій:
Я розділяю гріх і вирок твій.

Sonnet 36

Let me confess that we two must be twain,
Although our undivided loves are one:
So shall those blots that do with me remain
Without thy help by me be borne alone.

In our two loves there is but one respect,
Though in our lives a separable spite,
Which though it alter not love's sole effect,
Yet doth it steal sweet hours from love's delight.

I may not ever-more acknowledge thee,
Lest my bewailed guilt should do thee shame,
Nor thou with public kindness honour me,
Unless thou take that honour from thy name:

But do not so, I love thee in such sort
As thou being mine, mine is thy good report.

Сонет 36

Хоч двоє нас, ми – ніби щось одне,
Тобі віч-на-віч шану воздаю.
Мій будь-який порок нехай мине,
Аби не заплямити честь твою.

Любов одна, однісінька в обох,
Та гіркота у кожного – своя.
Куди тебе веде між люди Бог,
Туди піти не маю права я...

Ще знемагаю в'язнем в самоті,
В полоні мук, вагань і боротьби.
Не можу зараз, хоч би як хотів,
Тобі вклонитись на очах юрби.

Ну, що ж, нехай – коли зйду в ріллю,
З тобою честь і долю розділю.

Sonnet 37

As a decrepit father takes delight
To see his active child do deeds of youth,
So I, made lame by Fortune's dearest spite,
Take all my comfort of thy worth and truth;

For whether beauty, birth, or wealth, or wit,
Or any of these all, or all, or more
Entitled in their parts do crowned sit,
I make my love engrafted to this store:

So then I am not lame, poor, nor despised,
Whilst that this shadow doth such substance give
That I in thy abundance am sufficed,
And by a part of all thy glory live:

Look what is best, that best I wish in thee;
This wish I have; then ten times happy me.

Сонет 37

Люблю – як батько молодих синів,
Тобою тішуся на схилі віку.
Якби не ти, я мучився б і скнів,
Тож вельми вдячний за твою опіку.

В тобі ціню здоров'я, розум, хист,
Ярїнь щедрот, увагу несхололу
Вбираю в себе, мов осінній лист,
Якого час от-от зірве додолу.

Твоїм турботам днесь нема кінця,
Перед тобою чуюсь винуватим –
Мені забракло хисту й олівця,
Щоб велич дивну з тебе змалювати.

В тобі – вершина всіх бажань та мрій,
Твоя любов – то скарб і статок мій.

Sonnet 38

How can my Muse want subject to invent
While thou dost breathe, that pour'st into my verse
Thine own sweet argument, too excellent
For every vulgar paper to rehearse?

O give thy self the thanks if aught in me
Worthy perusal stand against thy sight,
For who's so dumb that cannot write to thee,
When thou thy self dost give invention light?

Be thou the tenth Muse, ten times more in worth
Than those old nine which rhymers invoke;
And he that calls on thee, let him bring forth
Eternal numbers to outlive long date.

If my slight Muse do please these curious days,
The pain be mine, but thine shall be the praise.

Сонет 38

Хіба людська фантазія слаба?
Уява творча з музою йдуть в парі.
З нас роблять повелителя й раба
Краса, любов – чи навіть очі карі.

Даєш наснагу, й ми берем папір –
У вірші ллються, мов у снах, сонати.
Митець є бідний і німий, повір,
Якщо тебе не може оспівати.

Не всім, не всім вдавалось віднайти
Цю музу, полохливу та прозору.
Митці залишаться в віках, як ти,
Бо зберегли і дух, і непокору.

Подякують нащадки незліченні:
Митцям – за труд, тобі – за смак в натхненні.

Sonnet 39

O how thy worth with manners may I sing,
When thou art all the better part of me?
What can mine own praise to mine own self bring,
And what is't but mine own when I praise thee?

Even for this let us divided live,
And our dear love lose name of single one,
That by this separation I may give
That due to thee which thou deserv'st alone.

O absence, what a torment wouldst thou prove,
Were it not thy sour leisure gave sweet leave
To entertain the time with thoughts of love,
Which time and thoughts so sweetly dost deceive,

And that thou teachest how to make one twain,
By praising him here who doth hence remain.

Сонет 39

Ну, як тобі хвалу свою воздам,
Якщо удвох – істота ми одна?
Тоді й себе – наперекір катам! –
Хвалити доведеться, грішним, нам.

Красу, як воду, п'ю, немовби лось,
Аби скарби миліші віднайти,
Аби тобі почути довелось
Оті слова, яких лиш гідний ти.

Розлуки і недуги навзаєм
Ще будуть випробовувати нас.
Хоч порізно з тобою ми живем,
Це дозволя обманювати час.

Як нападе розлука чи недуга –
Друг вірний завше дбатиме про друга.

Sonnet 40

Take all my loves, my love, yea, take them all;
What hast thou then more than thou hadst before?
No love, my love, that thou mayst true love call;
All mine was thine before thou hadst this more.

Then if for my love thou my love receivest,
I cannot blame thee for my love thou usest;
But yet be blamed, if thou this self deceivest
By wilful taste of what thyself refuseth.

I do forgive thy robb'ry, gentle thief,
Although thou steal thee all my poverty;
And yet love knows it is a greater grief
To bear love's wrong, than hate's known injury.

Lascivious grace, in whom all ill well shows,
Kill me with spites, yet we must not be foes.

Сонет 40

Всі пристрасті з коханням ти візьми,
Як хочеш – не вертай всього назад.
Все, що любов'ю зветься між людьми,
Ти відібрав од мене. Що сказати?

Ти цю любов (духмяний оберіг),
Як фіміам найкращий, розкадив.
Тобі в провину й слова не прорік:
Мені покинув чорну розкіш див –

Жебрацьку торбу... Хоч любов – не звір.
Вона, як щастя, з волею росла.
І я не бачу, друже мій, повір,
Тобою нині скоєного зла.

Твої гріхи є на добро, мабуть.
Мене – убий, а ворогом – не будь.

Sonnet 41

Those petty wrongs that liberty commits,
When I am some-time absent from thy heart,
Thy beauty, and thy years full well befits,
For still temptation follows where thou art.

Gentle thou art and therefore to be won,
Beauteous thou art, therefore to be assailed;
And when a woman woos, what woman's son
Will sourly leave her till he have prevailed?

Ay me, but yet thou mightst my seat forbear,
And chide thy beauty and thy straying youth,
Who lead thee in their riot even there
Where thou art forced to break a twofold truth:

Hers, by thy beauty tempting her to thee,
Thine, by thy beauty being false to me.

Сонет 41

У пустошах, що завдають образ,
О звабнику, все найдорожче губиш.
Про вірність забуваючи не раз,
Спокуснику, ти інших сном голубиш.

Привітним – завше лестощі без меж,
Твоя душа спокусами багата.
Розкішно, безтурботно так живеш –
Тебе кохають і жінки, й дівчата.

Коли уперше іншу обійняв, –
Сам іншим став, ніж був колись, до того...
Отак і друга зрадив, проміняв,
Позбавивши спокою дорогого.

Коли ж невірній серце дав шалене,
Ти вдруге правду відібрав від мене.

Sonnet 42

That thou hast her, it is not all my grief,
And yet it may be said I loved her dearly;
That she hath thee is of my wailing chief,
A loss in love that touches me more nearly.

Loving offenders, thus I will excuse ye:
Thou dost love her, because thou knowst I love her;
And for my sake even so doth she abuse me,
Suffering my friend for my sake to approve her.

If I lose thee, my loss is my love's gain,
And losing her, my friend hath found that loss;
Both find each other, and I lose both twain,
And both for my sake lay on me this cross;

But here's the joy; my friend and I are one;
Sweet flattery! then she loves but me alone.

Сонет 42

О, володіє все ж вона тобою!
І – навпаки... Та не у тім печаль...
Не знаючи найменшого спокою,
Палку прив'язаність губити жаль.

Та вам, обом, однаково радію,
Душа сумна сто мук перенесе...
Кохайтесь... плекатиму надію,
Що вірний друг, мов скарб, – понад усе...

Хоча утрат моїх ви не знайшли ще,
Мої всі згуби вам повіддаю –
Бо ту любов знайшов мій друг найближчий,
І я свого кохання не таю.

Нам випала обом нагода нині –
Коритися і лестити єдиній.

Sonnet 43

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected;
But when I sleep, in dreams they look on thee,
And darkly bright are bright in dark directed.

Then thou, whose shadow shadows doth make bright,
How would thy shadow's form form happy show
To the clear day with thy much clearer light,
When to unseeing eyes thy shade shines so!

How would (I say) mine eyes be blessed made
By looking on thee in the living day,
When in dead night their fair imperfect shade
Through heavy sleep on sightless eyes doth stay!

All days are nights to see till I see thee,
And nights bright days when dreams do show thee me.

Сонет 43

Всі дні без тебе – хмарні, як неспокій,
З тобою в снах – і небо голубе.
Долати ночі довгі, самотні
Я через силу змушую себе.

Із ким би в снах любов цю порівняти?
Тому й бува, що спомином живу.
Ніхто не знає, та й навіщо знати,
Що відбулося з нами наяву.

Видіння неба й сонця – полудневі!
Як сон торкнеться перевтоми віч –
Назустріч теплому, живому дневі
Ступає мертва безголоса ніч.

В розлуці день, як ніч, тягнувсь мені.
З тобою – день приходить і вві сні.

Sonnet 44

If the dull substance of my flesh were thought,
Injurious distance should not stop my way,
For then despite of space I would be brought
From limits far remote where thou dost stay.

No matter then although my foot did stand
Upon the farthest earth removed from thee,
For nimble thought can jump both sea and land
As soon as think the place where he would be.

But ah, thought kills me that I am not thought,
To leap large lengths of miles when thou art gone,
But that so much of earth and water wrought
I must attend time's leisure with my moan,

Receiving naught by elements so slow
But heavy tears, badges of either's woe.

Сонет 44

Якби лиш думка втілилася в плоть,
То я б утік від шуму й суєти.
Найдальшу зміг би відстань побороть,
Аби тебе і в сутінках знайти.

Лишив би міста шумний балаган,
Красу лісів і дух чудесних нив.
Уявно перетнув би океан,
Ніхто б мене у світі не спинив.

Людина я – із немічним єством.
І хоч все біг за мріями кудись,
Сотворений із елементів двох –
З води й землі, не можу знятись в вись.

Земля – до неї тілом я приріс.
Вода – мої гіркі потоки сліз.

Sonnet 45

The other two, slight air and purging fire,
Are both with thee, wherever I abide;
The first my thought, the other my desire,
These present absent with swift motion slide.

For when these quicker elements are gone
In tender embassy of love to thee,
My life, being made of four, with two alone
Sinks down to death, oppress'd with melancholic,

Until life's composition be recured
By those swift messengers return'd from thee,
Who even but now come back again assured
Of their fair health, recounting it to me:

This told, I joy, but then no longer glad,
I send them back again and straight grow sad.

Сонет 45

Вогонь, повітря – складники в будові
Усього світу, де тепер живем.
Думок єднання і вогонь любові
Тобі дарую, – щастя навзаєм.

Ці дві напівприборкані стихії
До тебе перешлю у всі кінці.
У дні звичайні і у дні лихії
Вони долають відстань, мов гінці.

Два інші складники – земля з водою –
Обтяжують мене, беруть своє:
Вогнем і духом – ось чим душу гою,
Бо ти – здоровий, ти – у мене є.

Протистояти легше буревіям,
Коли з тобою віра є і мрія.

Sonnet 46

Mine eye and heart are at a mortal war
How to divide the conquest of thy sight;
Mine eye my heart their picture's sight would bar,
My heart mine eye the freedom of that right.

My heart doth plead that thou in him dost lie
(A closet never pierced with crystal eyes),
But the defendant doth that plea deny
And says in him thy fair appearance lies.

To side this title is impannelled
A quest of thoughts, all tenants to the heart,
And by their verdict is determined
The clear eye's moiety and the dear heart's part:

As thus; mine eye's due is their outward part,
And my heart's right their inward love of heart.

Сонет 46

Серця та очі – дорога рідня –
Воюють невгамовно між собою.
І я не можу вирватись ніяк
Із їхнього шаленого двобою.

Між серцем та очима – я давно...
Тебе не можу поділити з ними.
Тебе ховає серце аж на дно,
Бо в дзеркалі очей ти є незримий.

Нарешті вирок винесли думки,
Все розсудивши і розмежувавши.
Нагородили очі сном тонким,
А серцю випав кращий скарб – назавше.

Довірити вдалося їм, повір:
Серцям – чуття, зіницям – добрий зір.

Sonnet 47

Betwixt mine eye and heart a league is took,
And each doth good turns now unto the other:
When that mine eye is famish'd for a look,
Or heart in love with sighs himself doth smother,

With my love's picture then my eye doth feast
And to the painted banquet bids my heart;
Another time mine eye is my heart's guest
And in his thoughts of love doth share a part:

So, either by thy picture or my love,
Thy self away are present still with me;
For thou not farther than my thoughts canst move,
And I am still with them and they with thee;

Or if they sleep, thy picture in my sight
Awakes my heart to heart's and eye's delight.

Сонет 47

І серце, й очі тьмі наперекір
Здружилися, щоб не піддатись муці,
Коли тебе даремно кличе зір,
А серце задихається в розлуці.

Твоїм портретом діляться вони:
Зір серцю дасть, щоб тішилось уволю.
А потім серце вийми з глибини,
Для ока – мрії, втіхи певну долю.

У помислах і в ділі повсякчас
Ми нерозлучні будемо з тобою.
У будь-яку хвилину поміж нас
Ця думка буде спільною, одною.

Мій зір малює образ твій вві сні
І серце спляче будить у мені.

Sonnet 48

How careful was I, when I took my way,
Each trifle under truest bars to thrust,
That to my use it might un-used stay
From hands of falsehood, in sure wards of trust!

But thou, to whom my jewels trifles are,
Most worthy comfort, now my greatest grief,
Thou best of dearest and mine only care,
Art left the prey of every vulgar thief.

Thee have I not lock'd up in any chest,
Save where thou art not, though I feel thou art,
Within the gentle closure of my breast,
From whence at pleasure thou mayst come and part;

And even thence thou wilt be stol'n, I fear,
For truth proves thievish for a prize so dear.

Сонет 48

О, скарбе мій, тобою я багатий,
У скриню не кладу, нема й замка,
Тож мушу в серці ревно зберігати,
Щоб не взяла пожадлива рука.

Перед тобою всі мирські принади
І золото блискуче – мов сміття.
Тобою завше я втішатись радий,
Бо ти – дорожчий, ніж моє життя.

Тебе не встерегти мені, бо вдачу
Непосидючу маєш і метку.
Не зачиню у серці, гірко плачу, –
В найдальшому виднієшся кутку.

Тебе, мов хижка птиця з висоти,
Крадій і в серці може віднайти.

Sonnet 49

Against that time (if ever that time come)
When I shall see thee frown on my defects,
When as thy love hath cast his utmost sum,
Call'd to that audit by advised respects;

Against that time when thou shalt strangely pass
And scarcely greet me with that sun thine eye,
When love, converted from the thing it was,
Shall reasons find of settled gravity;

Against that time do I ensconce me here
Within the knowledge of mine own desert,
And this my hand against my self uprear,
To guard the lawful reasons on thy part:

To leave poor me thou hast the strength of laws,
Since why to love I can allege no cause.

Сонет 49

Той чорний день хай оминає нас:
Коли мої ти виявиш пороки,
Твого терпіння вичахне запас,
Втечеш від мене – зайвої мороки.

Коли зійдемося у юрбі людській,
Окинеш поглядом – скупим і ясним.
І в ньому холод я відчую твій,
В обличчі юнім, любім і прекраснім.

В той день, коли позбудуся утіх,
Збагнуть мені свідомість допоможе,
Що я не вартий і слідів твоїх, –
З тим лихом примиритися не можу.

В стосунках наших – мало перспектив.
Бо щастя в тебе я не заслужив.

Sonnet 50

How heavy do I journey on the way,
When what I seek (my weary travel's end)
Doth teach that ease and that repose to say,
'Thus far the miles are measured from thy friend.'

The beast that bears me, tired with my woe,
Plods dully on, to bear that weight in me,
As if by some instinct the wretch did know
His rider loved not speed being made from thee:

The bloody spur cannot provoke him on
That sometimes anger thrusts into his hide,
Which heavily he answers with a groan
More sharp to me than spurring to his side,

For that same groan doth put this in my mind:
My grief lies onward and my joy behind.

Сонет 50

Нелегко йти у куряві доріг,
Мене щемлива огортає туга.
Ті кращі дні я в пам'яті зберіг,
Коли не віддалявся од свого друга.

Тепер долаю верстви навмання,
Корюся примхам непростої долі,
Пришпорюю ледачого коня,
Бо після корму він іде поволі.

А вітер виє, свище навздогін,
Та скакуна не стану підганяти.
Ох, розуміє так прекрасно він,
Що ліпших днів йому вже не чекати!

Подумав, зазирнувши в далину:
Колись пив мед – скуштую й полину.

Sonnet 51

Thus can my love excuse the slow offence
Of my dull bearer when from thee I speed:
From where thou art why should I haste me thence?
Till I return, of posting is no need.

O what excuse will my poor beast then find,
When swift extremity can seem but slow?
Then should I spur, though mounted on the wind,
In wingéd speed no motion shall I know:

Then can no horse with my desire keep pace,
Therefore desire (of perfect'st love being made)
Shall neigh no dull flesh in his fiery race,
But love, for love, thus shall excuse my jade,

Since from thee going he went wilful slow,
Towards thee I'll run and give him leave to go.

Сонет 51

Відчув я пил дорожній, присмак сліз,
Нестерпний норов млявого коня,
Коли мене він у вигнання віз,
Ледь крокував і ще собі куняв.

Коли назад вертатись довелось,
Його я гнав і шпорами колов,
Аби летів, як від погоні лось,
Щоб, ніби вихор, мчався стрімголов.

Ясна здогадка враз остерегла,
Неначе блискавка, в путі мене:
Не може він летіти, як стріла,
В бігу – бажань стрімких не здожене.

Не може, ні, відзначитися кінь
Стрімким польотом вищих устремлінь.

Sonnet 52

So am I as the rich, whose blessed key
Can bring him to his sweet up-lockéd treasure,
The which he will not ev'ry hour survey,
For blunting the fine point of seldom pleasure.

Therefore are feasts so solemn and so rare,
Since, seldom coming, in that long year set,
Like stones of worth they thinly placéd are,
Or captain jewels in the carcanet.

So is the time that keeps you as my chest,
Or as the wardrobe which the robe doth hide,
To make some special instant special blest,
By new unfolding his imprison'd pride.

Blessed are you whose worthiness gives scope,
Being had to triumph, being lack'd to hope.

Сонет 52

Я володію скарбом потайним,
Його ключем умію відмикати,
Проте я мало користуюсь ним,
Хоч око тішать онікси, агати.

О, часто дні похмурі, як печаль...
І рідко дні святкові, урочисті...
Алмази відшліфовані, на жаль,
Трапляються не завше у намисті.

Радію я, коли суворий час,
Немов шкатулка з розкішшю, строкато
Своїм начинням заіскріє враз
І будень перетворює на свято.

Ти ошасливлюєш мене стрічанням
І трепетним в розлуці сподіванням.

Sonnet 53

What is your substance, whereof are you made,
That millions of strange shadows on you tend,
Since every one hath every one one shade,
And you but one, can every shadow lend?

Describe *Adonis*, and the counterfeit
Is poorly imitated after you;
On Helen's cheek all art of beauty set,
And you in Grecian tires are painted new;

Speak of the spring and foison of the year:
The one doth shadow of your beauty show,
The other as your bounty doth appear,
And you in every blessed shape we know.

In all external grace you have some part,
But you like none, none you, for constant heart.

Сонет 53

О, звідки ти, що всіх береш в полон,
Як та яскрава зірка – мерехтінням?
І за тобою котиться мільйон
Ясних відбитків навперейми тіням.

І руки, й очі маєш чарівні –
Твоя краса, мов сонце, незнищенна.
В античному Адоніса вбранні –
Всі бачили б: ти кращий, ніж Гелена...

Квітучою весною, полем жнив,
Осіньною фруктовою порою
Духмяний, щедрий – все ти пережив,
Життя щораз є віхою новою.

Тебе ціную, мов рідню, що маю.
А серце вірне – з чим я порівняю?

Sonnet 54

O how much more doth beauty beauteous seem
By that sweet ornament which truth doth give!
The rose looks fair, but fairer we it deem
For that sweet odour which doth in it live.

The canker blooms have full as deep a dye
As the perfuméd tincture of the roses,
Hang on such thorns and play as wantonly
When summer's breath their maskéd buds discloses:

But for their virtue only is their show,
They live unwoo'd, and unrespected fade,
Die to themselves. Sweet roses do not so,
Of their sweet deaths are sweetest odours made:

And so of you, beauteous and lovely youth,
When that shall vade by verse distills your truth.

Сонет 54

В оздобі правди й чистоти земної
Твоя краса миліша устократ,
Бо ти є дужчим, ніж усі герої,
Як між квіток троянди аромат.

А є із колючками й дика рожа,
Її іще шипшиною зовуть.
Пороками на грішницю так схожа,
Без аромату справжня її суть.

Життя троянди – чесне і відверте,
Яскраве, тихе, мужнє, бойове.
Жива троянда не боїться смерти,
Бо й після смерті в пахощах живе.

Цвіти, красуйсь і ти в моєму слові,
В моїх сонетах, сповнених любові.

Sonnet 55

Not marble, nor the gilded monuments
Of princes shall outlive this powerful rhyme;
But you shall shine more bright in these contents
Than unswept stone besmear'd with sluttish time.

When wasteful war shall *Statues* overturn,
And broils root out the work of masonry,
Nor Mars his sword nor war's quick fire shall burn
The living record of your memory.

'Gainst death, and all oblivious enmity
Shall you pace forth; your praise shall still find room
Even in the eyes of all posterity
That wear this world out to the ending doom.

So, till the judgment that your self arise,
You live in this, and dwell in lovers' eyes.

Сонет 55

З могильних плит час букви зішкребе.
Не добереться лиш до тих рядків,
Якими нині я зберіг тебе –
Їх не покриє бруд чи пил віків.

Хода війни, і бунтів, і повстань
Змете погруддя ідолів земних,
Та не змете віршованих писань –
Ти, друже, вічно сяятимеш в них.

Ніяка смерть не стре тебе на дно,
Люд не забуде жодної з пісень.
Ти житимеш в нащадках все одно,
Аж поки не настане Судний день.

Допоки мить не надійде остання –
В піснях і віршах ти живи, кохання.

Sonnet 56

Sweet love, renew thy force, be it not said
Thy edge should blunter be than appetite,
Which but today by feeding is allay'd,
Tomorrow sharpen'd in his former might:

So love be thou, although today thou fill
Thy hungry eyes even till they wink with fulness,
Tomorrow see again, and do not kill
The spirit of love with a perpetual dullness.

Let this sad *Int'rim* like the ocean be
Which parts the shore, where two contracted new
Come daily to the banks, that when they see
Return of love, more blest may be the view;

As call it winter, which being full of care
Makes summer's welcome thrice more wish'd, more rare.

Сонет 56

Прокиньсь, кохання, бо твоє жало
Є гострим вістрям голоду і спраги.
Аби ти враз насититись могло,
Черпни собі новий заряд наснаги.

Блукаєш ти, немов охлялий звір,
Ховаючись у норі безгомінні,
Живеш, як віра, тьмі наперекір, –
Не в тлінні сірім, а в яснім горінні.

Щоб час кохання був нам дорогий,
Хай стануть океаном всі розлуки,
Хай двоє, вийшовши на береги,
Одне одному простягають руки.

З хурделицею щезне холод-хам,
Жадане літо усміхнеться нам.

Sonnet 57

Being your slave, what should I do but tend
Upon the hours and times of your desire?
I have no precious time at all to spend,
Nor services to do, till you require;

Nor dare I chide the world-without-end hour
Whilst I (my sovereign) watch the clock for you,
Nor think the bitterness of absence sour
When you have bid your servant once adieu;

Nor dare I question with my jealous thought
Where you may be, or your affairs suppose,
But like a sad slave stay and think of nought
Save where you are how happy you make those.

So true a fool is love that in your Will
(Though you do any thing) he thinks no ill.

Сонет 57

Не гаючись, покiрно, без розмови,
Не щадячи й життя, бо то – вогонь, –
Твiй вiрний раб на все пiти готовий,
Аби лишень покликав ти його.

Раб стерпить все: нудьгу i кпини, й муку...
Вдивляючись у синiй небокрай,
Приймає несподiвану розлуку,
Як лиш почує грiзне: «Прощавай!».

Не дозволяє помислом ревнивим
Високий переходити порiг.
Вважає нинi кожного щасливим,
Хто хвилечку з тобою бути мiг.

Роби що хочеш, байдуже слiпому...
Не запiдозрюю тебе нi в чому.

Sonnet 58

That god forbid that made me first your slave,
I should in thought control your times of pleasure,
Or at your hand th'account of hours to crave,
Being your vassal, bound to stay your leisure.

O let me suffer (being at your beck)
Th' imprison'd absence of your liberty,
And patience tame, to sufferance bide each cheque
Without accusing you of injury.

Be where you list, your charter is so strong
That you yourself may privilege your time
To what you will; to you it doth belong.
Your self to pardon of self doing crime.

I am to wait, though waiting so be hell,
Not blame your pleasure, be it ill or well.

Сонет 58

Не маю права я контролювати
Твого дозвілля, сохрани Господь!
Сам вибирай собі координати,
Свій власний час, як хочеш, так проведь.

Пани перед рабами не підзвітні,
Рабу не стане догоджати пан.
Тому в раба ніде й ніколи в світі
Не виникає зайвих запитань.

Любов задовольняється судьбою:
Чи то весна, чи літо, чи зима –
Собі сама грішить перед собою
І вибачає теж собі сама.

Твій час турбот, занять і насолоди
Пересумую, як і час негоди.

Sonnet 59

If there be nothing new, but that which is
Hath been before, how are our brains beguiled,
Which, labouring for invention, bear amiss
The second burthen of a former child!

O that record could with a backward look,
Even of five hundred courses of the sun,
Show me your image in some antique book,
Since mind at first in character was done,

That I might see what the old world could say
To this composed wonder of your frame;
Whether we are mended or were better they,
Or whether revolution be the same.

O sure I am the wits of former days
To subjects worse have given admiring praise.

Сонет 59

Якщо на світі все давно було –
Минуле є прообразом нового:
Зневіра й віра, доброта і зло,
Щоб міг ліпити всяк себе самого.

Якби пробив ти пам'ять – кригу криг –
П'ятсот кругів пробив і не злукавив,
То в найдревнішій віднайшов би з Книг
Своє обличчя, ясне і ласкаве.

Вивчай минуле, поки не помер,
Твори майбутнє – досконале диво.
Природі всупереч сліпий Гомер
Події давні висвітлив правдиво.

О, вірю, гарні, ковані слова
Несла героям слава бойова.

Sonnet 60

Like as the waves make towards the pebbled shore,
So do our minutes hasten to their end,
Each changing place with that which goes before,
In sequent toil all forwards do contend.

Nativity once in the main of light
Crawls to maturity, wherewith being crown'd,
Crookéd eclipses 'gainst his glory fight,
And time that gave doth now his gift confound.

Time doth transfix the flourish set on youth
And delves the parallels in beauty's brow,
Feeds on the rarities of nature's truth,
And nothing stands but for his scythe to mow:

And yet to times in hope my verse shall stand,
Praising thy worth, despite his cruel hand.

Сонет 60

Один за одним б'є морський прибій,
Хвилина тягне інші сто хвилин.
І щастя, й горе щезнуть, царю мій,
Невідворотний часу тихий плин.

Як тільки знов прийде у світ маля,
Тримає смерть над ним свою косу,
І, скільки б не жило воно, земля
Різцем його спотворює красу.

Підступний вбивця, неблаганний час,
Жахливі зморшки на чолі кладе.
Він тішить, любить, потім губить нас –
Від нього ми не дінемось ніде.

Та час не спалить з віршами папір –
В них житимеш смертям наперекір.

Sonnet 61

Is it thy will thy image should keep open
My heavy eyelids to the weary night?
Dost thou desire my slumbers should be broken,
While shadows like to thee do mock my sight?

Is it thy spirit that thou send'st from thee
So far from home into my deeds to pry,
To find out shames and idle hours in me,
The scope and tenure of thy jealousy?

O no, thy love, though much, is not so great:
It is my love that keeps mine eye awake,
Mine own true love that doth my rest defeat,
To play the watchman ever for thy sake:

For thee watch I whilst thou dost wake elsewhere,
From me far off, with others all too near.

Сонет 61

Чи не твоя провина перша є
В тім, що зімкнути я не можу вій?
Коли побачу милий образ твій,
Мені заснути серце не дає.

Хіба не ти приходиш уві сні,
Розбурхуючи мрії та думки,
Щоб докором, суворим і м'яким,
Про святість нагадати знов мені?

Любов моя сильніша за твою.
Ми з нею час не гаємо для сну.
Тобі, щасливцю, більше поясню:
З любов'ю на сторожі я стою.

І хоч я збився, мов лелека, з ніг:
Комусь – близька, мені – далека, – в сні.

Sonnet 62

Sin of self love possesseth all mine eye
And all my soul, and all my every part;
And for this sin there is no remedy,
It is so grounded inward in my heart.

Methinks no face so gracious is as mine,
No shape so true, no truth of such account,
And for my self mine own worth do define,
As I all other in all worths surmount.

But when my glass shows me my self indeed
Beated and chopp'd with tann'd antiquity,
Mine own self love quite contrary I read:
Self so self loving were iniquity.

'Tis thee (my self) that for my self I praise,
Painting my age with beauty of thy days.

Сонет 62

Твоя любов – могутня, перевірі!
Її ніщо не зможе побороть.
Вона проникла в кров мою і плоть,
Мов сонце, сяє – злу наперекір.

Гріх егоїзму – то великий гріх.
У кого заздрість, жадоба в очах –
Той у багнюку втрапив, той зачах,
Переступив порядності поріг.

Іскриться небо золотом заграв,
Тече життя у радості, журбі.
Нові скарби знаходячи в тобі,
Юнацький вік я з літнім розіграв.

За всіх дорожчий серцем, хистом ти.
Як сонце, ти взірцем є чистоти.

Sonnet 63

Against my love shall be as I am now,
With time's injurious hand crush'd and o'er-worn;
When hours have drain'd his blood and fill'd his brow
With lines and wrinkles; when his youthful morn

Hath travell'd on to age's steepy night,
And all those beauties whereof now he's king
Are vanishing or vanish'd out of sight,
Stealing away the treasure of his spring;

For such a time do I now fortify
Against confounding age's cruel knife,
That he shall never cut from memory
My sweet love's beauty, though my lover's life:

His beauty shall in these black lines be seen,
And they shall live, and he in them still green.

Сонет 63

Той чорний день хай ліпш не настає,
Коли від сліз життя стає солоне.
Змарніє, зморщиться чоло твоє,
І кров гаряча раптом охолоне.

Коли придуть до тебе на поріг
Ті, для котрих ти був ясним світилом,
Тоді усе, що в пам'яті зберіг,
Я тільки чорним опишу чорнилом.

Від забуття і смерті, про запас,
Я приховую незвичайну зброю,
Аби твій милий образ не погас,
А був, як приклад, іншому герою.

Рядочком чорним зброя вируша.
Твоя цвіте барвіста в нім душа.

Sonnet 64

When I have seen by time's fell hand defaced
The rich proud cost of outworn buried age;
When sometime lofty towers I see down-razed,
And brass eternal slave to mortal rage;

When I have seen the hungry ocean gain
Advantage on the kingdom of the shore,
And the firm soil win of the wat'ry main,
Increasing store with loss and loss with store;

When I have seen such interchange of state,
Or state itself confounded to decay;
Ruin hath taught me thus to ruminare,
That time will come and take my love away.

This thought is as a death which cannot choose
But weep to have that which it fears to lose.

Сонет 64

Ми бачимо – невидима рука
Змітає все, руйнуючи, пожежі
Та землетрусу піддає, шматкам –
Фортечні мури і дзвіничні вежі.

Все умира, як і кривавий крик,
Бо виправдання грішникам немає.
Маліє в океанах материк,
Або на море суша наступає.

Коли стихія зопалу гряде –
Розколи в королівствах, каганатах...
У небуття тихенько відійде
Любов моя, надіями багата.

З життям розлучать і тебе, й мене –
Нікого з нас ця мить не промине.

Sonnet 65

Since brass, nor stone, nor earth, nor boundless sea,
But sad mortality o'er-sways their power,
How with this rage shall beauty hold a plea,
Whose action is no stronger than a flower?

O how shall summer's honey breath hold out
Against the wrackful siege of batt'ring days,
When rocks impregnable are not so stout,
Nor gates of steel so strong, but time decays?

O fearful meditation! where, alack,
Shall time's best jewel from time's chest lie hid?
Or what strong hand can hold his swift foot back?
Or who his spoil of beauty can forbid?

O none, unless this miracle have might,
That in black ink my love may still shine bright.

Сонет 65

Не вистоять у смертному двобої
Ані граніт, ні море, ані мідь...
Тендітний витвір краси людської
(Тим пак – троянда) гине мимохить.

Перебуває в часі, ув облозі
Не тільки ружі полум'яний цвіт,
А й скеля врятуватися не в змозі,
Не кажучи уже про цілий світ.

Гірка задумо, покажи – якою
Є схованка для тлінної краси?
Як зупинити маятник рукою,
Щоб добрий час лихі приспав часи?

Спасе од смерті, захова, пригорне
Твій милий образ – лиш чорнило чорне.

Sonnet 66

Tired with all these, for restful death I cry,
As to behold desert a beggar born,
And needy Nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,

And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,

And art made tongue-tied by authority,
And Folly (doctor-like) controlling skill,
And simple-Truth miscall'd Simplicity,
And captive-good attending captain ill:

Tired with all these, from these would I be gone,
Save that to die, I leave my love alone.

Сонет 66

Чекаю смерті, годі вже мені –
В багатих щось вимолювать, прохати,
Ловити правду на липкій брехні
І шити ризи для нікчем пихатих.

Терпіти важко і скажений ум,
Й дітей зачатих масову погубу,
Й дівочтво юне, кинуте на глум,
І старість незахищену беззубу,

Чинівницькі підозри на митців,
І дурість в масці винного пророка,
І честь людську, зім'яту в кулаці,
Й добро, що прислугує порокам.

Мені набридло все це, зрозумій!
Лиш надихає жити образ твій.

Sonnet 67

Ah wherefore with infection should he live,
And with his presence grace impiety,
That sin by him advantage should achieve
And lace itself with his society?

Why should false painting imitate his cheek,
And steal dead seeing of his living hue?
Why should poor beauty indirectly seek
Roses of shadow, since his rose is true?

Why should he live, now nature bankrupt is,
Beggar'd of blood to blush through lively veins,
For she hath no exchequer now but his,
And proud of many, lives upon his gains?

O him she stores, to show what wealth she had
In days long since, before these last so bad.

Сонет 67

Навіщо у пороках він живе?
Безчестя виправдовує – для чого?
Гріхам лаштує свято вікове,
Жонглює і розбещує старого.

В догоду косметичним кольорам
Зника чомусь рум'янець полум'яний.
Хіба природи запахуший храм
Ще потребує руж із порцеляни?

Чому його природа береже?
Вона ж тепер і млява, і безсила
(Бо й на щоках також безсила вже
Вогнем та кров'ю грати в його жилах).

А береже вона його тому,
Щоб розрізняти літо і зиму.

Sonnet 68

Thus is his cheek the map of days outworn,
When beauty lived and died as flowers do now,
Before these bastard signs of fair were born,
Or durst inhabit on a living brow;

Before the golden tresses of the dead,
The right of sepulchres, were shorn away,
To live a second life on second head,
Ere beauty's dead fleece made another gay:

In him those holy ántique hours are seen,
Without all ornament, itself and true,
Making no summer of another's green,
Robbing no old to dress his beauty new.

And him as for a map doth nature store,
To show false Art what beauty was of yore.

Сонет 68

В його обличчі той відбиток вистиг,
Коли він був ще свіжим і ясним,
Немов тендітний пролісок пречистий –
Найперший прояв ранньої весни.

Коли до рук не втрапила перука,
Яку продав заможний чоловік,
Яку таїла мумія безрука
У саркофазі, може, споконвік.

Його обличчя – скромне та привітне,
Фальшиві барви не зашили губ.
Душа його і пахкотить, і квітне,
Бо він таки добрячий життєлюб.

Його природа зберегла для нас
Красою правди. Мода – для прикрас.

Sonnet 69

Those parts of thee that the world's eye doth view
Want nothing that the thought of hearts can mend;
All tongues (the voice of souls) give thee that due,
Utt'ring bare truth, even so as foes Commend.

Thy outward thus with outward praise is crown'd;
But those same tongues that give thee so thine own
In other accents do this praise confound
By seeing farther than the eye hath shown.

They look into the beauty of thy mind,
And that in guess they measure by thy deeds;
Then churls, their thoughts (although their eyes were kind)
To thy fair flower add the rank smell of weeds:

But why thy odour matcheth not thy show,
The soil is this, that thou dost common grow.

Сонет 69

Твої душа і зовнішність завжди
Блищать, мов сад, і сяють, мов агати.
Загальний вирок дружби й ворожди
Не може щось відняти чи додати.

Для зовнішності зовнішня хвала.
Хула ж буває іноді жорстока.
До світла й тьми юрбу не раз вела
Властивість серця, схована від ока.

Які б про душу ти не чув слова,
А дзеркало душі – її діяння.
Бур'ян також у затінку хова
Духмяних руж окрилене зітхання.

Твій сад плодами щедрий на оскому:
Доступний всім, і в той же час – нікому.

Sonnet 70

That thou are blamed shall not be thy defect,
For slander's mark was ever yet the fair;
The ornament of beauty is suspect,
A Crow that flies in heaven's sweetest air.

So thou be good, slander doth but approve
Their worth the greater, being woo'd of time,
For Canker vice the sweetest buds doth love,
And thou present'st a pure unstained prime.

Thou hast pass'd by the ambush of young days,
Either not assail'd or victor being charged;
Yet this thy praise cannot be so thy praise,
To tie up envy evermore enlarged:

If some suspect of ill mask'd not thy show,
Then thou alone kingdoms of hearts shouldst owe.

Сонет 70

Якщо пліткує, кпить із тебе ворог,
То хай себе в собі пізнає сам.
Коли вгорі ширяє чорний ворон –
Це не завадить чистим небесам.

Тому наклепи зводяться в обмовах,
Тому і ранять погляди черстві,
Що ти – непогрішимість принципова,
Мов найніжніший пуп'янок в черві.

Храни, мов око, християн ідею,
Бо лікуватись треба й лікарям,
Бо чистотою й правдою своєю
Ти не затулиш рота пліткарям.

Серця не всі – облесливі й лукаві:
Ти друзів чесних мав би у державі.

Sonnet 71

No longer mourn for me when I am dead
Than you shall hear the surly sullen bell
Give warning to the world that I am fled
From this vile world, with vilest worms to dwell;

Nay, if you read this line, remember not
The hand that writ it; for I love you so
That I in your sweet thoughts would be forgot
If thinking on me then should make you woe.

O if (I say) you look upon this verse
When I (perhaps) compounded am with clay,
Do not so much as my poor name rehearse;
But let your love even with my life decay,

Lest the wise world should look into your moan
And mock you with me after I am gone.

Сонет 71

Коли помру, то довго не тужи.
В останню путь зі дзвонами проводь.
Зі світу я, що був мені чужим,
Зійду у світ, де точать черви плоть.

Не завдавай жалю через роки.
Прости мені, що вибрав супокій.
Руки, що написала ці рядки,
Не бережи у пам'яті своїй.

Складу повіки, щойно вдарить грім.
Забудь навіки ти моє ім'я.
Я дуже хочу, щоб з життям моїм
Вмить захолола і любов твоя.

Забудь – так легше і тобі, й мені,
Щоб не сміялись тут і вдалині.

Sonnet 72

O lest the world should task you to recite
What merit lived in me, that you should love
After my death (dear love) forget me quite,
For you in me can nothing worthy prove.

Unless you would devise some virtuous lie,
To do more for me than mine own desert,
And hang more praise upon deceased.
Than niggard truth would willingly impart:

O lest your true love may seem false in this,
That you for love speak well of me untrue,
My name be buried where my body is,
And live no more to shame nor me nor you.

For I am shamed by that which I bring forth,
And so should you, to love things nothing worth.

Сонет 72

Про сокровенне будеш говорити –
Мене забути не спіши, зажди,
Коли погаснуть милі колорити,
Коли в могилу ляжу назавжди.

Для мене ти, мов неба подарунок,
Мить вирувала нами обома.
В коханні був обманливий рятунок,
І в діях – також рятівний обман.

Щоб ненароком спомином брехливим
Не заплямити істинну любов,
Забудь нікчому з іменем чванливим –
Цього благаю в тебе знов і знов.

О, не моя була у тім заслуга,
Що мав опіку дорогого друга.

Sonnet 73

That time of year thou mayst in me behold
When yellow leaves, or none, or few do hang
Upon those boughs which shake against the cold,
Bare ruin'd choirs, where late the sweet birds sang.

In me thou seest the twilight of such day
As after sunset fadeth in the west,
Which by and by black night doth take away,
Death's second self, that seals up all in rest.

In me thou seest the glowing of such fire
That on the ashes of his youth doth lie,
As the death-bed whereon it must expire
Consumed with that which it was nourish'd by.

This thou perceiv'st, which makes thy love more strong,
To love that well which thou must leave ere long.

Сонет 73

Багряний листопад уже в мені,
Один за одним кружеляє лист.
І голі крони мерзнуть в вишині,
В яких замовк веселий щебет-свист.

В мені ти бачиш той вечірній час,
Як захід сонця, що погас колись.
І ясний купол неба вже від нас,
Неначе смертю, сутінком прикривсь.

В мені ти бачиш сяйво неземне,
Що перейшло на попіл давніх днів.
Стрімке життя, що в безкрай промине,
Стає тепер могилою мені.

Ти бачиш все, та близькістю кінця
Тугіше наші зв'язано серця.

Sonnet 74

But be contented when that fell arrest
Without all bail shall carry me away,
My life hath in this line some interest,
Which for memorial still with thee shall stay.

When thou reviewest this, thou dost review
The very part was consecrate to thee:
The earth can have but earth, which is his due;
My spirit is thine, the better part of me:

So then thou hast but lost the dregs of life,
The prey of worms, my body being dead,
The coward conquest of a wretch's knife,
Too base of thee to be remembered.

The worth of that is that which it contains,
And that is this, and this with thee remains.

Сонет 74

Коли мені учиниться арешт –
Без викупу, амністій та відстрочки,
Тоді не камінь, не могильний хрест,
А пам'ятником будуть ці рядочки.

Для себе ти знайдеш в моїх рядках
Все те, що грішне серце почувало.
Нехай землі дістанеться мій прах, –
Мене згубивши, ти утратиш мало.

З тобою буде світло, що в мені,
А смерть візьме усе недовговічне –
Той осад, що залишиться на дні,
Все, що бродяга підбере зустрічний.

Їй – черепки розбитої макітри.
Тобі – душа і мій сонет нехитрий.

Sonnet 75

So are you to my thoughts as food to life,
Or as sweet-season'd showers are to the ground;
And for the peace of you I hold such strife
As 'twixt a miser and his wealth is found.

Now proud as an enjoyer and anon
Doubting the filching age will steal his treasure,
Now counting best to be with you alone,
Then better'd that the world may see my pleasure;

Sometime all full with feasting on your sight
And by and by clean starv'd for a look;
Possessing or pursuing no delight,
Save what is had or must from you be took.

Thus do I pine and surfeit day by day,
Or gluttoning on all, or all away.

Сонет 75

Втамовуєш ти мій голодний зір,
Як поле освіжаюча волога.
Лечу непримиренний, наче звір,
До схованого скарбу дорогого.

Тремчу, мов скнара, вдень і уві сні,
Боюсь почути кроки підлі й ниці,
Щоб не застав крадій в самотині
Мене біля коштовної скарбниці.

Роздмухую блаженство, мов іскру,
І тішуся наїдками я радо.
І рай, і пекло в тебе заберу,
Моя надіє, муко та розрадо.

В цих днів строкатім дивнім розмаїтті –
І вбогий я, і найбагатший в світі.

Sonnet 76

Why is my verse so barren of new pride,
So far from variation or quick change?
Why with the time do I not glance aside
To new found methods and to compounds strange?

Why write I still all one, ever the same,
And keep invention in a noted weed,
That every word doth almost tell my name,
Showing their birth and where they did proceed?

O know, sweet love I, always write of you,
And you and love are still my argument;
So all my best is dressing old words new,
Spending again what is already spent:

For as the sun is daily new and old,
So is my love still telling what is told.

Сонет 76

Мій вірш, на жаль, нічим не показний,
Без різнобарв'я образів незвичних.
Йому бракує блиску, новизни,
Яскравих тропів, свіжих, поетичних.

Забув давно, як бігав по росі.
Старе лахміття одягаю знову.
Моє імення, і це знають всі,
Моєму кожному властиве слову.

Ти щось нове почувеш і збагнеш,
Як диво. Як молитву перед чаєм.
Аби не мала пісня пут і меж,
Наснагу й силу Бог мені вручає.

Те саме сонце сходить наді мною,
Однак щоразу сяє новизною.

Sonnet 77

Thy glass will show thee how thy beauties wear,
Thy dial how thy precious minutes waste;
These vacant leaves thy mind's imprint will bear,
And of this book this learning mayst thou taste:

The wrinkles which thy glass will truly show
Of mouthed graves will give thee memory;
Thou by thy dial's shady stealth mayst know
Time's thievish progress to eternity.

Look! what thy memory cannot contain
Commit to these waste blacks, and thou shalt find
Those children nursed, deliver'd from thy brain,
To take a new acquaintance of thy mind.

These offices, so oft as thou wilt look,
Shall profit thee and much enrich thy book.

Сонет 77

Люстерко сивину тобі покаже,
Годинник – згубу днів. Отож, молись!
Твій вірш рядками на сторінку ляже,
Хтось неодмінно прочита колись.

О, скроні сиві є не тільки в мене,
Дві стрілки на годиннику повзуть:
Життя – це благо наше достеменне –
Їсть часу хижа невиситима суть.

Увіковічте ясними словами
Все, що не в силах пам'ять зберегти.
Своїх дітей, давно забутих вами,
Знайдете ви у вирі суєти.

Бо ті слова, підібрані правдиво,
Таять в собі відображальне диво.

Sonnet 78

So oft have I invoked thee for my Muse
And found such fair assistance in my verse
As every *Alien* pen hath got my use
And under thee their poesy disperse.

Thine eyes that taught the dumb on high to sing
And heavy ignorance aloft to fly
Have added feathers to the learned's wing
And given grace a double majesty.

Yet be most proud of that which I compile,
Whose influence is thine, and born of thee:
In others' works thou dost but mend the style,
And arts with thy sweet graces gracéd be;

But thou art all my art and dost advance
As high as learning my rude ignorance.

Сонет 78

Живи у серці, сестро чарівлива.
Тебе я, зоре, музою назвав.
Тебе перехопили, наче злива,
Майстри відомих кантів та октав.

Ти, що німого співу научила,
Примусила невігласа змовчати,
Беззахисним подарувала крила,
А творам – величавості печать.

Душа без тебе, наче безіменна,
І полохлива, ніби зайченя.
Пісням – політ, поетові – натхнення, –
Даєш. Ти їх в собі не зачиняй.

Поезія твоя, немов життя,
В мистецтво перетворює чуття.

Sonnet 79

Whilst I alone did call upon thy aid,
My verse alone had all thy gentle grace,
But now my gracious numbers are decay'd
And my sick Muse doth give an other place.

I grant (sweet love) thy lovely argument
Deserves the travail of a worthier pen,
Yet what of thee thy poet doth invent
He robs thee of and pays it thee again.

He lends thee virtue and he stole that word
From thy behaviour; beauty doth he give
And found it in thy cheek; he can afford
No praise to thee but what in thee doth live.

Then thank him not for that which he doth say,
Since what he owes thee thou thyself dost pay.

Сонет 79

Ти був мені єдиним джерелом
Поезії, що витікала віршем.
Віднині мовби маю перелом:
Віршую – мало, з музою – ще гірше.

Безсилля усвідомлюю своє –
Не можу позмагатися у слові.
Одне хвилює, жалю завдає:
Що юні сили – проти мене, в змові.

Нові поети щось беруть у нас,
Бо є співцями і краси, і цноти.
Та віддають належне повсякчас,
Оцінюючи всі твої чесноти.

Нехай собі оспівують. Одначе,
В них боржником не будеш ти, юначе.

Sonnet 80

O how I faint when I of you do write,
Knowing a better spirit doth use your name,
And in the praise thereof spends all his might,
To make me tongue-tied, speaking of your fame.

But since your worth (wide as the ocean is)
The humble as the proudest sail doth bear,
My saucy bark (inferior far to his)
On your broad main doth wilfully appear.

Your shallowest help will hold me up afloat,
Whilst he upon your soundless deep doth ride,
Or (being wrack'd) I am a worthless boat,
He of tall building and of goodly pride:

Then if he thrive and I be cast away,
The worst was this, my love was my decay.

Сонет 80

Мій вірш, мій голос розтають, як сніг.
А я ж недавно ставив їх на чати.
У надзвичайнім громі струн своїх
Мене співець примушує мовчати.

О, скільки в океанську далину
Могутній корабель пливе невпинно!
З'явиться й собі я ризикну,
Як човник, як горіхова лушпина.

Велике те оснащене судно
Готується до бур, немов до бою.
Та не боюся хвиль я все одно,
Бо подумки живу лише тобою.

Зненацька вмру чи буду жити, кволий, –
Любові не покину я ніколи.

Sonnet 81

Or I shall live your epitaph to make,
Or you survive when I in earth am rotten.
From hence your memory death cannot take,
Although in me each part will be forgotten.

Your name from hence immortal life shall have,
Though I (once gone) to all the world must die:
The earth can yield me but a common grave,
When you entombed in men's eyes shall lie.

Your monument shall be my gentle verse,
Which eyes not yet created shall o'er-read,
And tongues to be your being shall rehearse
When all the breathers of this world are dead,

You still shall live (such virtue hath my pen)
Where breath most breathes, even in the mouths of men.

Сонет 81

Хто з нас раніш покине все живе, –
О, милий друже, я не знаю, пробі!
Коли життя моє смерть обірве,
То поховаєш у простому гробі.

На цвинтар мертве тіло понесуть...
Казав якийсь пророк, що дні – лукаві.
Твої краса, любов, душа і суть
Вкарбуються навек в людській уяві.

А постаментом упродовж століть
Мої для тебе щирі думи будуть, –
В моїх сонетах весь твій дух стоїть,
Тебе, повір, нащадки не забудуть.

Земний колись покинувши свій прах,
Ти житимеш зі словом на вустах.

Sonnet 82

I grant thou wert not married to my Muse
And therefore mayst without attain o'erlook
The dedicated words which writers use
Of their fair subject, blessing every book.

Thou art as fair in knowledge as in hue,
Finding thy worth a limit past my praise,
And therefore art enforced to seek anew
Some fresher stamp of the time bettering days.

And do so love, yet when they have devised
What strained touches rhetoric can lend,
Thou truly fair wert truly sympathized
In true plain words by thy true-telling friend;

And their gross painting might be better used
Where cheeks need blood; in thee it is abused.

Сонет 82

Ти не вінчався з музою, о ні!
Поблажливий зі мною, далєбі.
Змагаються співці, – і не одні, –
Хвалебні оди пишучи тобі.

Щоб і хотів, їм не стулю ротів.
Ти звик до краших од, а не сумних.
Їм вірити не стану й поготів,
Якби й щось мудре ти знайшов у них.

Природі не потрібно зайвих барв.
Ні штучне розмальовування губ.
Балаканини, Господи, позбав!
Бо ти, мій друже, – красень, волелюб.

Помади уникай передусім.
Твого рум'янцю вистачить усім.

Sonnet 83

I never saw that you did painting need
And therefore to your fair no painting set;
I found (or thought I found) you did exceed
The barren tender of a poet's debt;

And therefore have I slept in your report,
That you yourself being extant well might show
How far a modern quill doth come too short,
Speaking of worth, what worth in you doth grow.

This silence for my sin you did impute,
Which shall be most my glory, being dumb,
For I impair not beauty being mute,
When others would give life and bring a tomb.

There lives more life in one of your fair eyes
Than both your poets can in praise devise.

Сонет 83

Ти обійшовся без помади й фарб.
І правильно вчинив це, як на мене.
Твоя краса – то найцінніший скарб,
Як і душа, як і життя шалене.

Не маю звички, щоб – тебе повчать.
Ти – ідеал, взірець благодіяння.
Тож на уста мої лягла печать
Галантного і скромного мовчання.

Прости моєї музи німоту,
Вона – відверта й чесна поміж нами.
Співці твою ховають красоту
Нікчемними хвалебними рядками.

Вони даремно пробують пером
Те, що під силу тільки нам обом.

Sonnet 84

Who is it that says most, which can say more
Than this rich praise, that you alone, are you,
In whose confine immured is the store
Which should example where your equal grew.

Lean penury within that pen doth dwell
That to his subject lends not some small glory;
But he that writes of you, if he can tell
That you are you, so dignifies his story;

Let him but copy what in you is writ,
Not making worse what nature made so clear,
And such a counterpart shall fame his wit,
Making his style admired every where.

You to your beauteous blessings add a curse,
Being fond on praise, which makes your praises worse.

Сонет 84

Хто зна слова гарячі прозорливі –
Оті слова, що ти – є тільки ти?
Красі твоїй та постаті вродливій
Подібне щось ніхто не міг знайти.

Який же бідний вірш і нецікавий!
Ні сонця в нім, ані живих заграє.
То не поет, що у рядках лукавив,
Що і тебе тобою не назвав.

Поет не той, хто догоджає моді,
А той, у кого – вдача бойова,
Хто лицарем правдивим є в народі,
Хто ризикує, творячи дива.

О, лестощами ліплена хвала –
Ще гірш, як фальш. Ще гірше, ніж хула.

Sonnet 85

My tongue-tied Muse in manners holds her still,
While comments of your praise, richly compiled,
Reserve their character with golden quill
And precious phrase by all the Muses filed.

I think good thoughts whilst others write good words,
And like unlettered clerk still cry 'Amen'
To every Hymn that able spirit affords,
In polish'd form of well-refined pen.

Hearing you praised, I say ' 'Tis so, 'tis true',
And to the most of praise add something more;
But that is in my thought, whose love to you,
(Though words come hindmost) holds his rank before.

Then others, for the breath of words respect,
Me for my dumb thoughts, speaking in effect.

Сонет 85

Моя, бач, муза – скромна й мовчазна.
Між тим, поети видатні кругом
Тобі во славу пишуть письмена
Панегіричним золотим пером.

Погасла муза – похвальби камін...
А я, коли звучить єлейний спів,
Мов той дячок тупий, кажу «амінь»
В кінці врочисто вимовлених слів.

Співці – лукаві, так воно і єсть:
Запобігають (хоч і гріх, і сміх),
Воздаючи твоїм заслугам честь.
Моя ж пошана – в помислах моїх.

Тобі я вірю повністю. Мене ж –
Ти їхніми словами не проймеш.

Sonnet 86

Was it the proud full sail of his great verse,
Bound for the prize of all too precious you,
That did my ripe thoughts in my brain inhearse,
Making their tomb the womb wherein they grew?

Was it his spirit, by spirits taught to write
Above a mortal pitch, that struck me dead?
No, neither he, nor his compeers by night
Giving him aid, my verse astonished.

He, nor that affable familiar ghost
Which nightly gulls him with intelligence
As victors of my silence cannot boast;
I was not sick of any fear from thence:

But when your countenance fill'd up his line,
Then lack'd I matter; that enfeebled mine.

Сонет 86

А вутлий човен міря глибину...
По океанах – сяючі вітрила...
Трагічну і, можливо, не одну
Мені реальність істину відкрила.

Не гріє, тільки болю завдає
Розпалене багаття молодими,
Що серце приголомшили твоє, –
Змагатися не в силі я вже з ними.

Твоєму бардові сприяє дух
Волхвів, що є, мов мапа, безтілесний, –
Моїх старечих не лоскоче вух...
І я мовчу, хоч маю дар словесний.

Своїм співцем захоплюєшся ти.
В мій вірш, як в дім, не квапишся зайти.

Sonnet 87

Farewell, thou art too dear for my possessing,
And like enough thou know'st thy estimate:
The Charter of thy worth gives thee releasing;
My bonds in thee are all determinate.

For how do I hold thee but by thy granting?
And for that riches where is my deserving?
The cause of this fair gift in me is wanting,
And so my patent back again is swerving.

Thy self thou gavest, thy own worth then not knowing,
Or me, to whom thou gavest it, else mistaking;
So thy great gift, upon misprision growing,
Comes home again, on better judgement making.

Thus have I had thee as a dream doth flatter,
In sleep a king, but waking no such matter.

Сонет 87

Прощай, любове, милий скарбе мій.
Затримаю тебе я ненадовго.
Думки сіддали крила гарних мрій,
Сідлай у путь свого і ти гнідого.

Беру тебе у сни. Інакше нам
В розлуці важко буде без надії.
Для мене ти, любове, наче храм,
В яким душа співає й молодіє.

Ти мчиш у даль, пришпоривши коня,
І в'яне цвіт, леліаний тобою.
А я беріг до нинішнього дня
Дарунки снів з немрущою любов'ю.

Коли був сон, в руках тримав корону.
Зі сном – не стало ні її, ні трону.

Sonnet 88

When thou shalt be disposed to set me light,
And place my merit in the eye of scorn,
Upon thy side against myself I'll fight,
And prove thee virtuous, though thou art forsworn.

With mine own weakness being best acquainted,
Upon thy part I can set down a story
Of faults conceal'd, wherein I am attained;
That thou in losing me shalt win much glory:

And I by this will be a gainer too,
For bending all my loving thoughts on thee,
The injuries that to myself I do,
Doing thee vantage, double vantage me.

Such is my love, to thee I so belong,
That for thy right myself will bear all wrong.

Сонет 88

Як тільки ти зневіришся в мені,
Піддавши і підозрі, і зневазі, –
Залишуся один, в самотині,
Прийму провину в будь-якій з оказій.

Мою найкращу пісню із пісень
Перетворити міг би я на повість.
Бо ладен визнавати день у день
Свої гріхи, аби омити совість.

Хоча і знемагаю в боротьбі,
Терплю образи, кривди, часто плачу, –
Всю перемогу віддаю тобі,
Натомість є – поразка та невдача.

Хай буду жертвою неправоти,
Аби в усьому рацію мав ти.

Sonnet 89

Say that thou didst forsake me for some fault,
And I will comment upon that offence;
Speak of my lameness, and I straight will halt,
Against thy reasons making no defence.

Thou canst not (love) disgrace me half so ill,
To set a form upon desired change,
As I'll myself disgrace, knowing thy will,
I will acquaintance strangle, and look strange:

Be absent from thy walks, and in my tongue
Thy sweet beloved name no more shall dwell,
Lest I (too much profane) should do it wrong
And haply of our old acquaintance tell.

For thee against myself I'll vow debate,
For I must ne'er love him whom thou dost hate.

Сонет 89

Скажи мені, що трапилось знов?
Ти зраду підкидаєш, мов поліно!
Я шкутильгав, коли до тебе йшов,
А повертався – підвернув коліно.

Ти не знайдеш таких дошкульних слів,
Як я створю у першім-ліпшім вірші.
Мов блискавки, метаєш лютий гнів,
І ми від того, наче хліб, черствіші.

Не зна ніхто, наскільки щедрий ти.
Хоч я – глухий, сліпий та клишоногий –
В душі любов готовий берегти,
Очікуючи крихту допомоги.

Сам із собою б'юся в боротьбі,
Аби не стати ворогом тобі.

Sonnet 90

Then hate me when thou wilt, if ever, now;
Now, while the world is bent my deeds to cross,
Join with the spite of fortune, make me bow,
And do not drop in for an after-loss.

Ah do not, when my heart hath 'scaped this sorrow,
Come in the rearward of a conquer'd woe;
Give not a windy night a rainy morrow,
To linger out a purposed overthrow.

If thou wilt leave me, do not leave me last,
When other petty griefs have done their spite,
But in the onset come, so shall I taste
At first the very worst of fortune's might,

And other strains of woe, which now seem woe,
Compared with loss of thee will not seem so.

Сонет 90

Ти розлюбив, бо лють на мене бруд,
Щедротами твоє життя знаменне.
Та я благаю: друже мій, не будь
Погубою останньою для мене.

Тобі усе пробачу, все прощу:
Й удари несподівані у спину,
І громовицю з відрами дощу,
І сонце в очі з вітром безупинним.

Не покидай мене в останню мить,
Коли себе вже обійти не зможу,
А краще – кинь, як зможу сам служити
Собі та ближньому во славу Божу.

Твою любов згубити назавжди –
Нема на світі гіршої біди.

Sonnet 91

Some glory in their birth, some in their skill,
Some in their wealth, some in their body's force,
Some in their garments, though new-fangled ill,
Some in their hawks and hounds, some in their horse;

And every humour hath his ádjunct pleasure,
Wherein it finds a joy above the rest:
But these particulars are not my measure:
All these I better in one general best.

Thy love is better than high birth to me,
Richer than wealth, prouder than garments' costs,
Of more delight than hawks and horses be;
And having thee, of all men's pride I boast:

Wretched in this alone, that thou mayst take
All this away and me most wretched make.

Сонет 91

Ті – чваняться, що родом є багаті,
Ті – кіньми, полем, інші – гаманцем,
Ті – орденом, ті – брошкою на платті,
Ті – псами... Не судімо їх за це.

Є різні уподобання в людини,
Та наймиліше в кожної – одне.
То особливе щастя і єдине –
Воно для мене, справді, головне.

Твоя любов – то скарб усього світу,
Цінніший за корони королів.
То – ліки од недуги і пристріту,
Це – згряя найдорожчих соколів.

Не розміню вірності твоєї
На жалість тих, у кого – привілеї.

Sonnet 92

But do thy worst to steal thyself away,
For term of life thou art assured mine,
And life no longer than thy love will stay,
For it depends upon that love of thine.

Then need I not to fear the worst of wrongs,
When in the least of them my life hath end.
I see a better state to me belongs
Than that which on thy humour doth depend:

Thou canst not vex me with inconstant mind,
Since that my life on thy revolt doth lie.
O what a happy title do I find,
Happy to have thy love, happy to die!

But what's so blesséd-fair that fears no blot?
Thou mayst be false, and yet I know it not.

Сонет 92

Од мене ти не можеш утекти,
Моїм ти будеш до останніх днів.
Межує вік мій з віком суєти,
А все ж любов'ю жив і не збіднів.

Немає гіршої біди, як гріх,
Залежність дорога мені якраз, –
Залежність від немилостей твоїх,
І примх, і несподіваних образ.

Душа твоя спокою не дає.
Твоїх, однак, я не боюся зрад.
Бо, знаючи, що ти у мене є,
В любові помирати буду рад.

І хоч закралась кривда не одна,
Та чашу вип'ю з рук твоїх до дна.

Sonnet 93

So shall I live, supposing thou art true,
Like a deceived husband; so love's face
May still seem love to me, though alter'd new;
Thy looks with me, thy heart in other place.

For there can live no hatred in thine eye,
Therefore in that I cannot know thy change,
In many's looks the false heart's history
Is writ in moods and frowns and wrinkles strange.

But heaven in thy creation did decree
That in thy face sweet love should ever dwell,
Whate'er thy thoughts, or thy heart's workings be,
Thy looks should nothing thence but sweetness tell.

How like *Eve's* apple doth thy beauty grow,
If thy sweet virtue answer not thy show!

Сонет 93

Хоча – не вірна, але ти – зі мною.
Така вже доля випала, мабуть.
Лукаві очі світяться любов'ю, –
О, серцем краще незрадлива будь.

Твій погляд не виказує мінливих
Ні мук, ні гадок, ані ворожди.
Облич багато милих є, звабливих,
Що вміють заховати зла сліди.

Напевно, так уже угодно Богу,
Що брешуть навіть лагідні вуста,
Що видно всім тебе, нагу та вбогу,
Коли іскриться тільки чистота.

І сяеш ти життя наприкінці,
Мов яблуко у Євиній руці.

Sonnet 94

They that have power to hurt and will do none,
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow,

They rightly do inherit heaven's graces
And husband nature's riches from expense;
They are the lords and owners of their faces,
Others, but stewards of their excellence.

The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die,
But if that flower with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity:

For sweetest things turn sourest by their deeds;
Lilies that fester smell far worse than weeds.

Сонет 94

Хто сяє злом, але не чинить зла,
Хоч володіє важелями влади,
У кому нехить до гріха зросла,
Кому огидні Іроди й Пилати,

Хто йшов за волю битись і страждать,
Хто присвятив себе молитвам Богу, –
Дарує небо тому благодать
І для спасіння вказує дорогу.

Хто жив гріховно літо не одне,
Як ружа в парі з черв'яком, що гадить, –
Того нечиста сила проковтне
Й на муки вічні в пекло відпровадить.

Зрівнятися не може й з будяком
Найкраща з руж, зіпсута черв'яком.

Sonnet 95

How sweet and lovely dost thou make the shame
Which, like a canker in the fragrant rose,
Doth spot the beauty of thy budding name!
O in what sweets dost thou thy sins enclose!

That tongue that tells the story of thy days
(Making lascivious comments on thy sport)
Cannot dispraise, but in a kind of praise,
Naming thy name, blesses an ill report.

O what a mansion have those vices got
Which for their habitation chose out thee,
Where beauty's veil doth cover every blot,
And all things turns to fair that eyes can see!

Take heed (dear heart) of this large privilege:
The hardest knife ill used doth lose his edge.

Сонет 95

Свій стид ховати вмієш залюбки.
Черв'як з троянди сік жене, мов кров,
З'їдаючи пахучі пелюстки, –
Так і тебе твій норов поборов.

Про тебе – поговорі такий гуде,
Чутки танцюють на хвостах сорок.
Від ока не сховаєшся ніде,
Як меч іржа – тебе псує порок.

У твою пречудовому двірці
Тобою всі у захваті без меж.
Хоч маску добру маєш на лиці,
Краси гріховної не вбережеш.

Бо меч, якого завше їсть іржа,
Встократ стає тупішим за ножа.

Sonnet 96

Some say thy fault is youth, some wantonness;
Some say thy grace is youth and gentle sport;
Both grace and faults are loved of more and less:
Thou makest faults graces that to thee resort.

As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated and for true things deem'd.

How many lambs might the stern wolf betray,
If like a lamb he could his looks translate!
How many gazers mightst thou lead away,
If thou wouldst use the strength of all thy state!

But do not so, I love thee in such sort
As thou being mine, mine is thy good report.

Сонет 96

Одні – в полоні успіхів твоїх,
А інші – мов суперники в бою.
Ти всі чесноти виміняв на гріх,
Поправши норовом і честь свою.

Фальшивий камінь, як алмаз, блищить
У персні королівським золотім.
Твої пороки, сховані під щит
Юнацьких літ, здаються честю їм.

Та скільки б вовк не перевів овець,
Вдягнувши ніжне із ягнят руно,
І скільки б юних не скорив сердець, –
Він сумувати буде все одно.

Ти борознити втомишся ріллю.
Спинись! Я – твій, бо честь твою ділю.

Sonnet 97

How like a winter hath my absence been
From thee, the pleasure of the fleeting year!
What freezings have I felt, what dark days seen!
What old December's bareness every where!

And yet this time removed was summer's time;
The teeming autumn big with rich increase,
Bearing the wanton burden of the prime,
Like widowed wombs after their lords' decease:

Yet this abundant issue seem'd to me
But hope of orphans and un-father'd fruit;
For summer and his pleasures wait on thee,
And, thou away, the very birds are mute:

Or if they sing, 'tis with so dull a cheer
That leaves look pale, dreading the winter's near.

Сонет 97

Як був далеко ти, мій вірний друг!
Мені здавалось, що прийшла зима.
З вітрами, снігом віхольно навкруг –
Морозний грудень, як тебе нема.

З тобою – весни, літо, солов'ї...
Бо розганяєш смуток, самоту...
Несе вже осінь врожаї свої,
Фату вдягнувши знову золоту.

Сирітську долю вибрали плоди.
Без тебе світ – як молода вдова.
Поїдеш, і настануть холоди.
Тебе нема – і пташка не співа.

Там, де синичок запізнїлий свист,
В передчутті зими жовтіє лист.

Sonnet 98

From you have I been absent in the spring,
When proud pied April (dress'd in all his trim)
Hath put a spirit of youth in every thing,
That heavy Saturn laugh'd and leap'd with him.

Yet nor the lays of birds, nor the sweet smell
Of different flowers in odour and in hue
Could make me any summer's story tell,
Or from their proud lap pluck them where they grew;

Nor did I wonder at the Lily's white,
Nor praise the deep vermilion in the rose;
They were but sweet, but figures of delight,
Drawn after you, you pattern of all those.

Yet seem'd it winter still, and you away,
As with your shadow I with these did play.

Сонет 98

Нас квітень розлучив, п'янкий, безжурний,
Все ожививши віянням рясним.
Вночі всі зорі, Марси і Сатурни
Сміялись, танцювали разом з ним.

Краса квіток незайманих – правдива.
Ні їхній дух, ні їхні кольори
Не справили на мене того дива,
Котрого я очікував згори.

Ні цвіт лілеї, сніжний, білокрилий,
Ані троянди пурпуровий цвіт –
Не замінили, навіть не відкрили,
Твого обличчя розпашілий вид.

Зима була в мені, а блиск весни
Не став таким, як ти колись, – ясним.

Sonnet 99

The forward violet thus did I chide:
'Sweet thief, whence didst thou steal thy sweet that smells,
If not from my love's breath? The purple pride
Which on thy soft cheek for complexion dwells
In my love's veins thou hast too grossly dyed.'
The lily I condemned for thy hand,
And buds of marjoram had stol'n thy hair;
The roses fearfully on thorns did stand,
One blushing shame, an other white despair;
A third, nor red nor white, had stol'n of both
And to his robbery had annex'd thy breath;
But, for his theft, in pride of all his growth
A vengeful canker eat him up to death.

More flowers I noted, yet I none could see
But sweet, or colour it had stol'n from thee.

Сонет 99

За те, що в тебе запахи краде,
Малій фіалці став я докоряти.
Твоє обличчя, свіже, молоде,
Об'єктом стало злодіїв завзятих.
А крадії – це квіти весняні.
О, шпетити я їх не перестану:
Що рук твоїх лілея – в біліні,
Твоє волосся – в пучках майорану.
Нарциси мають чистоту твою,
В троянди є рум'янець твій червоний.
Квіткам догани тихо роздаю,
Бо ще не б'ють по нас вечірні дзвони.

Світ запахущих квітів, як вогонь,
Збирає барви із твоїх долонь.

Sonnet 100

Where art thou, Muse that thou forget'st so long
To speak of that which gives thee all thy might?
Spend'st thou thy fury on some worthless song,
Darkening thy power to lend base subjects light?

Return forgetful Muse, and straight redeem
In gentle numbers time so idly spent;
Sing to the ear that doth thy lays esteem
And gives thy pen both skill and argument.

Rise, resty Muse, my love's sweet face survey,
If time have any wrinkle graven there;
If any, be a *Satire* to decay,
And make time's spoils despised every where.

Give my love fame faster than Time wastes life;
So thou prevent'st his scythe and crooked knife.

Сонет 100

О, музо, де ти, чом німі уста,
Чому дешевий усміх продаєш?
Твоя робота в суєті – пуста.
Нікчемним славу нащо воздаєш?

Жагу чеснот у людях пробуди
Не тільки блиском віршів та поем –
Вогненну в серце пристрасть поклади,
Вуста наповни словом, як вогнем.

Бажання чесно жити розпали!
Або – розвій у непроглядних снах.
Щоб міг пізнати друга будь-коли
Його нащадок у твоїх піснях.

А ще – шануй, якщо дозволить час.
Усім еством живий він поміж нас.

Sonnet 101

O truant Muse, what shall be thy amends
For thy neglect of truth in beauty dyed?
Both truth and beauty on my love depends;
So dost thou too, and therein dignified.

Make answer, Muse, wilt thou not haply say
'Truth needs no colour, with his colour fix'd;
Beauty no pencil, beauty's truth to lay;
But best is best, if never intermixed?'

Because he needs no praise, wilt thou be dumb?
Excuse not silence so, for't lies in thee
To make him much outlive a gilded tomb,
And to be praised of ages yet to be.

Then do thy office, Muse, I teach thee how
To make him seem long hence as he shows now.

Сонет 101

О, легковажна музо, ну чого,
Відвівши правду з блиску чистоти,
Вже не малюєш друга ти мого
У доблесті, якому рівна ти?

Навіщо кажеш – вроду прикрашать,
Коли вона – приємна, говірка?
Не потребує нині пишних шат –
Дух має ружі, свіжість огірка.

Краса долає пекло суєти,
Дивує кожного, неначе маг.
Аби своєї слави зберегти –
У позолоті кращий саркофаг.

Не займаним, яким він є, згори
У ньому світу образ відтвори.

Sonnet 102

My love is strengthen'd, though more weak in seeming;
I love not less, though less the show appear:
That love is merchandized, whose rich esteeming,
The owner's tongue doth publish every where.

Our love was new and then but in the spring
When I was wont to greet it with my lays,
As Philomel in summer's front doth sing
And stops her pipe in growth of riper days:

Not that the summer is less pleasant now
Than when her mournful hymns did hush the night,
But that wild music burthens every bough
And sweets grown common lose their dear delight.

Therefore like her I sometime hold my tongue:
Because I would not dull you with my song.

Сонет 102

Люблю. Не часто мовлю я про це.
Ніжніш люблю. Хоч інші всякий раз
Будь-де (в п'ятьмі чи вдень, під промінцем)
Всю душу виставляють напоказ.

Вузькою стежкою до тебе йшов,
Гарячим словом, піснею між трав.
Як соловейко, прославляв любов
Лиш навесні, а влітку – замовкав.

Сади цвітуть, чекаючи плодів,
Хоч рідко чують ноти солов'їв.
Як довго не стиха, стає тоді
Пташиний щебет, мов звичайний спів.

Замовк і я, бо пізні солов'ї
Вже припинили тьохкання свої.

Sonnet 103

Alack, what poverty my Muse brings forth,
That having such a scope to show her pride,
The argument all bare is of more worth
Than when it hath my added praise beside!

O blame me not, if I no more can write!
Look in your glass, and there appears a face
That over-goes my blunt invention quite,
Dulling my lines, and doing me disgrace.

Were it not sinful then, striving to mend,
To mar the subject that before was well?
For to no other pass my verses tend
Than of your graces and your gifts to tell;

And more, much more than in my verse can sit,
Your own glass shows you when you look in it.

Сонет 103

Не пише муза більше твій портрет,
Яких би фарб вона не заблагла.
О, бідна муза, як і мій сюжет!
Навіщо правді зайва похвала?

Тому й мовчу. Заглянь же до дзеркал,
Беззастережно точних і сумних, –
Тоді побачиш, вище від похвал,
Чоло своє, зображене у них.

Що відтворила та дзеркальна гладь,
Не передасть палітра чи різець.
Не хочу малювати навздогад,
Бо досконалий зіпсую взіреть.

Твій образ чистий, наче херувим.
Він сяє краше в дзеркалі своїм.

Sonnet 104

To me, fair friend, you never can be old,
For as you were when first your eye I eyed,
Such seems your beauty still. Three Winters cold,
Have from the forests shook three summers' pride,

Three beauteous springs to yellow *Autumn* turn'd
In process of the seasons have I seen,
Three April perfumes in three hot Junes burn'd,
Since first I saw you fresh, which yet are green.

Ah yet doth beauty, like a dial hand,
Steal from his figure, and no pace perceived;
So your sweet hue, which methinks still doth stand,
Hath motion and mine eye may be deceived,

For fear of which, hear this thou age unbred:
Ere you were born was beauty's summer dead.

Сонет 104

Ти не змінився протягом трьох літ.
Яким ти був, таким є і тепер.
На скроні срібний впав трьох зим наліт,
На капелюсі – квітка із трьох пер.

З трьох руж весни, з трьох ягід літ отих,
Як з поля хліб, вибирую слова.
Сади – у фруктах, в шатах золотих,
Ліс роздягнула осінь дощова.

Та стрілка циферблат не полиша,
Вона по цифрах ледве-ледве йде.
Була і буде юною душа,
Хоча обличчя вже не молоде.

Тобі не треба смерті? Тож – ходім!
Була ж – перед народженням твоїм...

Sonnet 105

Let not my love be call'd idolatry,
Nor my beloved as an idol show,
Since all alike my songs and praises be
To one, of one, still such, and ever so.

Kind is my love today, tomorrow kind,
Still constant in a wondrous excellence;
Therefore my verse to constancy confined,
One thing expressing, leaves out difference.

Fair, kind and true, is all my argument,
Fair, kind, and true varying to other words;
And in this change is my invention spent,
Three themes in one, which wondrous scope affords.

Fair, kind and true, have often lived alone,
Which three till now never kept seat in one.

Сонет 105

Не називай кумиром цю красу,
Язичницьких обрядів не прийму.
Любовні гімни, вірші я несу –
Про нього, і для нього, і йому.

Твоя любов жагуча, як свіча, –
Диханням руж, нарцисів, хризантем.
Коли нового вірша намічав,
То не шукав ні замислів, ні тем.

Добро, краса і вірність. Не згаса
Їх блиск алмазний в персні дорогім.
Ця свіжість триєдина, мов роса,
Іскрить обличчям лагідним твоїм.

Добро, краса і вірність – обнялись
В характері твоєму ще колись.

Sonnet 106

When in the chronicle of wasted time
I see descriptions of the fairest wights,
And beauty making beautiful old rhyme
In praise of ladies dead and lovely knights,

Then in the blazon of sweet beauty's best,
Of hand, of foot, of lip, of eye, of brow,
I see their ántique pen would have express'd
Even such a beauty as you master now.

So all their praises are but prophecies
Of this our time, all you prefiguring,
And for they look'd but with divining eyes,
They had not skill enough your worth to sing:

For we, which now behold these present days,
Have eyes to wonder, but lack tongues to praise.

Сонет 106

Сувої манускриптів давніх книг
Рядками сторінок своїх поживклих
Розказують історію інтриг
Володарів та лицарів, що змовкли.

Століттями збережена краса.
Волосся, усміх, дами чорноброві...
Тобі подарували небеса
Мицну любов у найдревнішій Слові.

Поет не зміг красуню чарівну
Почути за незримими дверима,
Вдивляючись у мрійну далину
Закоханими, ярими очима.

Комусь – близька, для тебе – потайна,
Мовчить, як незворушна давнина.

Sonnet 107

Not mine own fears, nor the prophetic soul
Of the wide world dreaming on things to come,
Can yet the lease of my true love control,
Supposed as forfeit to a confined doom.

The mortal moon hath her eclipse endured,
And the sad augurs mock their own presage,
Incertainties now crown themselves assured,
And peace proclaims olives of endless age.

Now with the drops of this most balmy time,
My love looks fresh, and death to me subscribes,
Since spite of him I'll live in this poor rhyme,
While he insults o'er dull and speechless tribes:

And thou in this shalt find thy monument,
When tyrants' crests and tombs of brass are spent.

Сонет 107

Дивує небо мерехтінням зір,
І вкрити всесвіт весь не може туча.
Неначе страх мій та пророчий зір,
Любові смерть, здавалось, неминуча.

Затемнення свої пережили –
І сонце, й місяць, і далекі зорі.
Надія, віра – гідні похвали,
Бо є світанки в щебеті бадьорім.

Розлуки смерті не бояться нам!
Хоч помираєм, та колись воскреснем!
А смерть сліпа страшна лиш племенам
Непросвіщенним, тобто – безсловесним.

Переживеш і ти в колоні слів
Герби вельмож і трони королів.

Sonnet 108

What's in the brain that ink may character
Which hath not figured to thee my true spirit?
What's new to speak, what now to register,
That may express my love or thy dear merit?

Nothing, sweet boy, but yet, like prayers divine,
I must each day say o'er the very same;
Counting no old thing old, thou mine, I thine,
Even as when first I hallow'd thy fair name.

So that eternal love in love's fresh case
Weighs not the dust and injury of age,
Nor gives to necessary wrinkles place,
But makes antiquity for aye his page,

Finding the first conceit of love there bred,
Where time and outward form would show it dead.

Сонет 108

Чи може нині кволий мозок мій
Усі думки паперу передати?
Плекав тобі я сад надій та мрій –
Любовно, щиро, як уміє мати.

Любов безсмертна сяє, як алмаз,
І є, по суті, завше дорогою.
Знімає зморшки із чола не раз,
І старості, мов раб, стає слугою.

Коли ти був малесеньким хлоп'ям,
Я долю провіщав твою розлогу.
Тобі сонети возсилаю я,
Немов молитви істинному Богу.

Любов, бува, народжується й там,
Де вже не вірять і її слідам.

Sonnet 109

O never say that I was false of heart,
Though absence seem'd my flame to qualify;
As easy might I from my self depart
As from my soul, which in thy breast doth lie:

That is my home of love; if I have ranged,
Like him that travels I return again;
Just to the time, not with the time exchanged,
So that myself bring water for my stain.

Never believe, though in my nature reign'd,
All frailties that besiege all kinds of blood,
That it could so preposterously be stain'd,
To leave for nothing all thy sum of good;

For nothing this wide universe I call,
Save thou, my Rose, in it thou art my all.

Сонет 109

Не зраджував тобі ніде й ні в чому,
Не допускав між нас я ворожди.
Любов тримається твого лиш дому,
Заручницею ставши назавжди.

Ти – мій притулок, є любов між нами.
За це подяка – Богу та судьбі.
Носив я воду, що змиває плями,
Носив бо радість не лише собі.

Ти, друже, весь гориш благодіянням,
Хоча гріхи палили юну кров.
Від тебе йтиму й пізно, й спозарання,
Та повертатись буду знов і знов.

О, світ мерців, такий недосконалий!
Щасливі ті, що істину пізнали!

Sonnet 110

Alas 'tis true, I have gone here and there
And made my self a motley to the view,
Gored mine own thoughts, sold cheap what is most dear,
Made old offences of affections new;

Most true it is that I have look'd on truth
Askance and strangely; but, by all above,
These blenches gave my heart another youth,
And worse essays proved thee my best of love.

Now all is done, have what shall have no end,
Mine appetite I never more will grind
On newer proof, to try an older friend,
A God in love, to whom I am confined.

Then give me welcome, next my heaven the best,
Even to thy pure and most most loving breast.

Сонет 110

То правда. Блазнював я і бродив,
І жив на волі, наче скоморохи.
Мелодії нечуваний мотив
Мене до себе вабив – і не трохи.

То правда, що я Правді согрішив,
Що не впритул, а мимо все дивився.
То правда, що із музою дружив
І жити наче вдруге народився.

Бо полюбив життя усім єством,
Де радість обіймається з журбою.
Не називав тебе я божеством,
Хоча і жив для тебе і тобою.

Мені ти в небі прихисток знайди,
На грудях Правди чистої завжди.

Sonnet 111

O for my sake do you with fortune chide,
The guilty goddess of my harmful deeds,
That did not better for my life provide
Than public means which public manners breeds.

Thence comes it that my name receives a brand,
And almost thence my nature is subdued
To what it works in, like the dyer's hand:
Pity me then, and wish I were renewed,

Whilst like a willing patient I will drink
Potions of eisel 'gainst my strong infection;
No bitterness that I will bitter think,
Nor double penance to correct correction.

Pity me then, dear friend, and I assure ye
Even that your pity is enough to cure me.

Сонет 111

Як хочеш – лай, свари мене, кляни...
Я долею моєю винуватий.
Хай нині мелють язики-млини, –
Давно вже перестав жебракувати.

Чи маляр приховає ремесло?
Отак мені це прокляте заняття
Тавром, що не змивається, лягло, –
Допоможи позбутися прокляття.

Без нарікання ліки всі прийму –
Від полину гіркого аж до рути.
Аби не впасти у страшну пільму,
Всю гіркоту готовий проковтнути.

Та жалістю своєю вірний друг
Мене врятує від усіх недуг.

Sonnet 112

Your love and pity doth th'impression fill
Which vulgar scandal stamped upon my brow,
For what care I who calls me well or ill,
So you o'er-green my bad, my good allow?

You are my all the world, and I must strive
To know my shames and praises from your tongue;
None else to me, nor I to none alive,
That my steel'd sense or changes right or wrong.

In so profound *Abysm* I throw all care
Of others' voices, that my adder's sense
To critic and to flatterer stopped are.
Mark how with my neglect I do dispense:

You are so strongly in my purpose bred
That all the world besides methinks y'are dead.

Сонет 112

О, друже мій, любов'ю та добром
Ти змив усе, що поговорі наклеїв.
І розпрощатись допоміг з тавром
Пересудів, принижень і наклепів.

Твій докір милий і твоя хвала –
Мені дорожчі, аніж брех похмурий.
Твоя увага стрес перемогла,
І я з металу вибудую мури.

І скину в прірву бруд з кублом гадюк,
Бо їх шипіння – підле і зухвале.
Я вже не чую тих слизьких катюг,
Що в очі лестять, лезо ж – приховали.

Поміж мерців єство живе твоє:
Любов, як ліки, мертвим роздає.

Sonnet 113

Since I left you mine eye is in my mind,
And that which governs me to go about
Doth part his function and is partly blind,
Seems seeing, but effectually is out;

For it no form delivers to the heart
Of bird, of flower, or shape which it doth latch.
Of his quick objects hath the mind no part,
Nor his own vision holds what it doth catch;

For if it see the rud'st or gentlest sight,
The most sweet-favour or deformed'st creature,
The mountain or the sea, the day or night,
The crow or dove, it shapes them to your feature.

Incapable of more replete, with you
My most true mind thus maketh mine [eye] untrue.

Сонет 113

Як розлучаюсь, дивний образ твій
У снах дивлюсь – душею, не очима.
І знає спека, знає грозовій,
Що нас єдна любов нерозлучима.

Відмінність є у зору та очей,
Як і заняття – згубне й життєдаєне.
Душевним зором бачу світ речей
Не так, як бачив оком я звичайним.

У всьому – риси істинні твої.
Тобою світ мовчить, співа, сміється...
І голуб, і ворона, й солов'ї,
І тінь гаїв, і синя гладь озерця...

Тобою повен мелодійний сон.
Серця, мов дзвони, б'ються в унісон.

Sonnet 114

Or whether doth my mind being crown'd with you,
Drink up the monarch's plague, this flattery?
Or whether shall I say mine eye saith true,
And that your love taught it this *Alchemy*?

To make of monsters and things indigest
Such cherubins as your sweet self resemble,
Creating every bad a perfect best,
As fast as objects to his beams assemble?

O! 'tis the first, 'tis flattery in my seeing,
And my great mind most kingly drinks it up:
Mine eye well knows what with his gust is 'greeing,
And to his palate doth prepare the cup:

If it be poison'd, 'tis the lesser sin
That mine eye loves it and doth first begin.

Сонет 114

Невже до мене з шаною до ніг,
Як до монарха, пестощі повзуть?
Невже очима лестити знов міг?
Не вірю я в алхімії можуть.

З чудовиська, з невидимих речей
Творити може херувима він.
Тепло, як промінь ангельських очей,
Тебе зігріє краще, ніж камін.

Відомо зору – ласку сієш ти.
Йому відомо все, що я люблю.
Він чашу вміє вчасно піднести,
Бо знає, що смакує королю.

А був би яд: спокутуючи гріх –
Він скуштував би швидше від усіх.

Sonnet 115

Those lines that I before have writ do lie,
Even those that said I could not love you dearer:
Yet then my judgment knew no reason why
My most full flame should afterwards burn clearer.

But reckoning time, whose million'd accidents
Creep in 'twixt vows and change decrees of kings,
Tan sacred beauty, blunt the sharp'st intents,
Divert strong minds to the course of altering things:

Alas why fearing of time's tyranny,
Might I not then say 'Now I love you best,'
When I was certain o'er in-certainty,
Crowning the present, doubting of the rest?

Love is a Babe, then might I not say so,
To give full growth to that which still doth grow.

Сонет 115

Неправду мовив та брехав мій вірш –
Любов я нижче ставив, ніж надію.
Тепер кохаю глибше і палкіш,
Найвищими чуттями пломенію.

Коханням я і творчістю горів,
І випадків стихією, що рвала –
І клятви, і присяги королів,
І той закон, де лжа була зухвала.

Колись не вірив доленьці-судьбі,
І дивувало все мене щомиті.
Вгамовував я пристрасті в собі,
Мої чуття до тебе не розмиті.

Любов – дитина. Хоч би підросла.
Не заподію підлості чи зла.

Sonnet 116

Let me not to the marriage of true minds
Admit impediments, love is not love
Which alters when it alteration finds,
Or bends with the remover to remove.

O no, it is an ever fixed mark,
That looks on tempests and is never shaken;
It is the star to every wand'ring bark,
Whose worth's unknown, although his height be taken.

Love's not time's fool, though rosy lips and cheeks
Within his bending sickle's compass come:
Love alters not with his brief hours and weeks,
But bears it out even to the edge of doom.

If this be error and upon me proved,
I never writ, nor no man ever loved.

Сонет 116

Я на заваді двом серцям не став –
Заради шлюбу, згоди, миру й щастя.
Крізь призму чвар, скандалів чи вистав
Кохання вірне тліну не піддається.

Любов – це в бурю рятівний маяк,
Немеркнучий у мороці туманів.
Любов – зоря, з якою і моряк
Ніколи не заблудить в океані.

Не лялька жалюгідна у руках
Часу, що тне серпом палкі рум'янці
На чолах, пламеніючих щоках.
Це – світ, який розвиднюється вранці.

Якщо ж – неправда у рядках моїх,
То і кохати, певно, було б гріх.

Sonnet 117

Accuse me thus: that I have scanted all,
Wherein I should your great deserts repay,
Forgot upon your dearest love to call,
Whereto all bonds do tie me day by day;

That I have frequent been with unknown minds
And given to time your own dear purchased right;
That I have hoisted sail to all the winds
Which should transport me farthest from your sight.

Book both my wilfulness and errors down
And on just proof surmise accumulate;
Bring me within the level of your frown,
But shoot not at me in your waken'd hate;

Since my appeal says I did strive to prove
The constancy and virtue of your love.

Сонет 117

Суди мене, але не дуже строго.
Невже я нині вірність не зберіг?
Твого не міг покинути порогу,
Хоч досі чую поклики доріг...

Твій час я крав, а не робив нічого.
Прости, а хоч – суворо покарай.
Не раз мене у пошуках нового
Несли вітрила у чужинський край.

Живу любов, і жарти, і розваги
Не хорони у помислі сумнім
І грізним, повним осуду зневаги,
Не убивай ти поглядом своїм.

Так. Винен я... Твоя тепер любов,
Наскільки вірний ти, покаже знов.

Sonnet 118

Like as to make our appetite more keen,
With eager compounds we our palate urge,
As to prevent our maladies unseen
We sicken to shun sickness when we purge,

Even so, being full of your ne'er cloying sweetness,
To bitter sauces did I frame my feeding
And, sick of welfare, found a kind of meetness
To be diseased, ere that there was true needing.

Thus policy in love, t'anticipate
The ills that were not, grew to faults assured
And brought to medicine a healthful state
Which rank of goodness, would by ill be cured;

But thence I learn, and find the lesson true,
Drugs poison him that so fell sick of you.

Сонет 118

Для апетиту з прянощів приправи,
Ми в роті викликаєм гіркоту.
Вживаємо до чаю гострі страви,
І завдаємо болю животу.

Розбалуваний буйною любов'ю,
Шукав траву, що зветься дивосил.
Бо сам собі подумав: «Нездоров'я», –
Хоч повен був бадьорості і сил.

Аби не мати прикростей з кохання,
Аби втекти від вигаданих бід,
Варив я зілля звечора і зрання –
Взнаки далися ліки з юних літ.

Якщо любов – шалена і тривожна,
То лікуватись травами не можна.

Sonnet 119

What potions have I drunk of *Siren* tears,
Distill'd from limbecks foul as hell within,
Applying fears to hopes and hopes to fears,
Still losing when I saw myself to win!

What wretched errors hath my heart committed,
Whilst it hath thought itself so blesséd never!
How have mine eyes out of their spheres been fitted
In the distraction of this madding fever!

O benefit of ill, now I find true
That better is by evil still made better,
And ruin'd love when it is built anew
Grows fairer than at first, more strong, far greater.

So I return rebuked to my content
And gain by ill thrice more than I have spent.

Сонет 119

Яким напоєм отруївся я?
Невже слізьми гіркими, що в Сирени?
Пекельно і на серце діє яд –
То бідне, то розкішне, то смиренне...

Воно – немовби груди розтина,
Розкалаталось дзвоном, як дзвіниця.
І очі мружить дивна таїна,
Що схована в розширених зіницях.

О, благодійна сило втрати зла!
Від тебе в горі ми стаєм добріші.
Ти совість і любов приберегла
Усім, хто розгубивсь на роздоріжжі.

Коли зазнав я горя, лиха, втрат,
Душею став багатшим устократ.

Sonnet 120

That you were once unkind befriends me now,
And for that sorrow which I then did feel,
Needs must I under my transgression bow,
Unless my nerves were brass or hammered steel.

For if you were by my unkindness shaken
As I by yours, y'have pass'd a hell of Time;
And I, a tyrant, have no leisure taken
To weigh how once I suffered in your crime.

O that our night of woe might have rememb' red
My deepest sense, how hard true sorrow hits,
And soon to you, as you to me, then tend' red
The humble salve which wounded bosoms fits!

But that your trespass now becomes a fee;
Mine ransoms yours, and yours must ransom me.

Сонет 120

Що ти жорстокий – це для мене краще.
Хай потерпаю, та не в тім печаль,
А в тім, що ніс тобі я кривди важчі,
Бо замість серця мав колючу сталь.

Не раз, не два тебе дошкульно вразив,
Хоч наші дні, мов хміль, переплелись.
Мене гнітили прикрощі, образи,
Яких від тебе зазнавав колись.

Тобі, мій друже, довга мука ночі
Хай нагада, що відчував я сам,
І ти, також, із вдячністю, охоче
Приймеш цілющий каяття бальзам.

Гріхи один одному завдаєм –
Розкаяннями ж гасим навзаєм.

Sonnet 121

'Tis better to be vile than vile esteemed,
When not to be receives reproach of being,
And the just pleasure lost, which is so deemed,
Not by our feeling but by others' seeing.

For why should others' false adulterate eyes
Give salutation to my sportive blood?
Or on my frailties why are frailer spies,
Which in their wills count bad what I think good?

No, I am that I am, and they that level
At my abuses reckon up their own;
I may be straight though they themselves be bevel
By their rank thoughts, my deeds must not be shown

Unless this general evil they maintain,
All men are bad and in their badness reign.

Сонет 121

Ой, не вчащай в гостину чи на чай,
Щоб зайвої уникнути халепи!
Очей в сірка собі не позичай –
Не йди туди, де сіються наклепи.

І крамарі, і судді як один –
Маніпулюють, годять лихослов'ю,
Людей всіх міряють на свій аршин, –
Ніхто із них, як ти, не жив любов'ю.

Шпики облесливі, хай б'ють лоби!
Лукавому не попадайся в сіті!
Читачу мій, ти світу не люби
І не люби того, що є у світі.

Добра нема, не буде й не було,
Бо правлять світом сатана і зло.

Sonnet 122

Thy gift, thy tables, are within my brain
Full character'd with lasting memory,
Which shall above that idle rank remain,
Beyond all date, even to eternity:

Or at the least, so long as brain and heart
Have faculty by nature to subsist,
Till each to razed oblivion yield his part
Of thee, thy record never can be miss'd.

That poor retention could not so much hold,
Nor need I tallies thy dear love to score;
Therefore to give them from me was I bold,
To trust those tables that receive thee more:

To keep an adjunct to remember thee
Were to import forgetfulness in me.

Сонет 122

Не діставай з морів на берег ти
Ті воскові пропам'ятні таблиці...
Я образ твій зумію зберегти
Ще ліпш, як сувенір твій на полиці.

Поглянь – неначе пригорщею мрій,
Летить життя бурхливе беззупинно...
Ти жити будеш в пам'яті моїй,
Допоки сам колись теж не загину.

І думаєш ти інколи: «Невже
Та молодість, як свічечка, погасне?..».
О, серце любить, мозок стереже
Твій образ юний, милий та прекрасний.

Хто пам'ятку про когось береже,
Того і пам'ять зраджує уже.

Sonnet 123

No! Time, thou shalt not boast that I do change:
Thy pyramids built up with newer might
To me are nothing novel, nothing strange;
They are but dressings of a former sight.

Our dates are brief, and therefore we admire
What thou dost foist upon us that is old,
And rather make them borne to our desire
Than think that we before have heard them told.

Thy registers and thee I both defy,
Not wond'ring at the present nor the past,
For thy recórds and what we see doth lie,
Made more or less by thy continual haste.

This I do vow and this shall ever be;
I will be true despite thy scythe and thee.

Сонет 123

О часе, хоч зігнув мене, схилив, –
Не тішся тим, що я допіру – дід.
Нічого ти нового не створив –
Од храмів до високих пірамід.

Ніхто від невблаганної коси
Не втік, хоч як би міцно не стояв.
І люди, і події, і часи
На круги повертаються своя.

Не чванься тим, що в тебе є архів.
Йому в базарний день ціна мала:
Могили ідолів земних царків
Покриють бур'яни та ковила.

О часе, всупереч і злу, й тобі –
Я повсякденно вірний боротьбі.

Sonnet 124

If my dear love were but the child of state,
It might for fortune's bastard be unfathered,
As subject to time's love or to time's hate,
Weeds among weeds, or flowers with flowers gathered.

No, it was builded far from accident;
It suffers not in smiling pomp, nor falls
Under the blow of thrall'd discontent,
Whereto th'inviting time our fashion calls:

It fears not policy, that *Heretic*,
Which works on leases of short numb'ed hours,
But all alone stands hugely politic,
That it nor grows with heat nor drowns with showers.

To this I witness call the fools of time
Which die for goodness, who have lived for crime.

Сонет 124

Не хтів би я, щоб малюка без прав,
Дитину позашлюбного кохання,
Мов цуценя, безжально хтось карав,
Мов квітку в бур'яні, що сохне зрання.

Переживає труднощі любов –
Молюся з нею (не сміюсь, не плачу).
Бо з нею йтиму, з нею завжди йшов –
Вона дарує й успіх, і невдачу.

Коханню все дається неспроста,
Йому супротив чинять влада й хами:
В умовах неймовірних вироста –
І далі йде шляхетними шляхами.

Обрав ти спосіб не один з найкращих –
Красу і гріх. Що ж може бути тяжче?..

Sonnet 125

Were't aught to me I bore the canopy,
With my extern the outward honouring,
Or laid great bases for eternity,
Which proves more short than waste or ruining?

Have I not seen dwellers on form and favour
Lose all, and more, by paying too much rent
For compound sweet, forgoing simple savour,
Pitiful thrivers, in their gazing spent?

No, let me be obsequious in thy heart,
And take thou my oblation, poor but free,
Which is not mix'd with seconds, knows no art,
But mutual render, only me for thee.

Hence, thou suborn'd *Informer*, a true soul
When most impeach'd stands least in thy control.

Сонет 125

За честь таку я дякував би Богу –
Тримати над тобою балдахін.
Ще б міг – закласти кам'яну залогу,
Щоб вирівняти місце між руїн.

Хто вільний час провів у насолоді,
Хто в урну кинув не алмаз – дитя,
Тому рятунку сподіватись годі,
Той втратив смак до справжнього життя.

Прийми, як хліб, моє ім'я розлоге,
А я – твоїх повернень буду ждати.
Хай бережуть тебе усі дороги
Й любові непідкупна благодать.

Спокусо безсоромна, відійди!
Оберігаю душу від біди.

Sonnet 126

O thou, my lovely boy, who in thy power
Dost hold time's fickle glass, his fickle, hour;
Who hast by waning grown, and therein show'st
Thy lovers withering as thy sweet self grow'st;
If Nature (sovereign mistress over wrack),
As thou goest onwards still will pluck thee back,
She keeps thee to this purpose, that her skill
May time disgrace and wretched minutes kill.
Yet fear her, O thou minion of her pleasure,
She may detain, but not still keep, her treasure:

Her *Audit* (though delay'd) answer'd must be,
And her *Quietus* is to render thee.

Сонет 126

Ти непосильну взяв на себе ношу,
Як безтурботний джмелик навесні.
Я співчуваю, хлопче мій хороший, –
Тебе чекають наслідки сумні.
Ти граєшся і травами, й барвінком,
Не знаючи свому здоров'ю меж.
Пищать вакханки голосно і дзвінко,
Як тільки знов їх ніжно обіймеш.
Щадить природа нас усіх до часу,
Нові утіхи ставить на плече.
Коли старієм, то вона відразу
Підступно зрадить, а сама – втече.

Як марнотратник довгих літ, годин,
Ти розрахунок матимеш один.

Sonnet 127

In the old age black was not counted fair,
Or if it were, it bore not beauty's name;
But now is black beauty's successive heir,
And beauty slander'd with a bastard shame:

For since each hand hath put on nature's power,
Fairing the foul with Art's false borrow'd face,
Sweet beauty hath no name, no holy bower,
But is profaned, if not lives in disgrace.

Therefore my Mistress' eyes are raven black,
Her eyes so suited, and they mourners seem
At such who, not born fair, no beauty lack,
Slandering creation with a false esteem:

Yet so they mourn becoming of their woe,
That every tongue says beauty should look so.

Сонет 127

Колись топтали барву чорних фарб,
Не шанували кольору жалоби.
Тепер світ визнав колір цей, мов скарб,
Мов честь і скромність гарної особи.

З тих пір, як замінила чорнота
Природні барви, свіжі, первозданні,
Прав позбулась останніх красота,
Як безпритульне серце у вигнанні.

В коханих наших коси, брови, зір
Дістали темний-темний колір ночі
І носять ніби траурний убір,
Краси земної спрагли та охочі.

Їм так пасує чорна ця фата,
Бо красою стала чорнота.

Sonnet 128

How oft, when thou, my music, music play'st,
Upon that blessed wood whose motion sounds
With thy sweet fingers, when thou gently sway'st
The wiry concord that mine ear confounds,

Do I envy those jacks that nimble leap,
To kiss the tender inward of thy hand,
Whilst my poor lips, which should that harvest reap,
At the wood's boldness by thee blushing stand!

To be so tickled, they would change their state
And situation with those dancing chips,
O'er whom thy fingers walk with gentle gait,
Making dead wood more bless'd than living lips.

Since saucy jacks so happy are in this,
Give them thy fingers, me thy lips to kiss.

Сонет 128

І ревно заздрю, й тішуся тобою,
Коли торкаєш ти струнки лади, –
Божественною сповнюється грою
Клавіатури здружені ряди.

Тужу, коли свої майстерні руки
Кладеш, як цвіт, танцюючим ладам,
Зірвавши з них меланхолійні звуки,
А не моїм зажуреним вустам.

Тоді я хочу клавішами стати,
Відчути ласку пальчиків твоїх, –
Я б міг від щастя ніжно трепетати,
Бо доторк уст, як усмішка, не гріх.

Якщо це щастя випало струні:
Віддай же руки – їй, уста – мені.

Sonnet 129

Th'expense of spirit in a waste of shame
Is lust in action, and till action, lust
Is perjured, murderous, bloody, full of blame,
Savage, extreme, rude, cruel, not to trust,

Enjoy'd no sooner but despiséd straight,
Past reason hunted, and no sooner had,
Past reason hated, as a swallow'd bait
On purpose laid to make the taker mad:

Mad in pursuit and in possession so,
Had, having, and in quest, to have, extreme,
A bliss in proof, and proved, a very woe,
Before, a joy proposed, behind a dream.

All this the world well knows; yet none knows well
To shun the heaven that leads men to this hell.

Сонет 129

Себе вважаєш юним, не старим,
Втішаєшся хвилинним сладострастям.
Цей почуттів гріховніший нестрим
Ще помилково називають щастям.

Наповнюють одні презирством плоть.
Всі інші трублять, що вони – смиренні.
На серце кожне дивиться Господь,
Бог бачить все, що сховано в іменні.

Не завше, друже, будеш молодим,
Тримайсь подалі від багатоженства.
Мирська любов розвіється, як дим,
Лиш неземна – покличе до блаженства.

Воріт небесних ми не обійдемо:
Йде грішний в пекло, праведний – в Едем.

Sonnet 130

My mistress' eyes are nothing like the sun;
Coral is far more red than her lips red;
If snow be white, why then her breasts are dun;
If hairs be wires, black wires grow on her head.
I have seen roses damask'd, red and white,
But no such roses see I in her cheeks,
And in some perfumes is there more delight
Than in the breath that from my mistress reeks.
I love to hear her speak, yet well I know
That music hath a far more pleasing sound;
I grant I never saw a goddess go,
My mistress when she walks treads on the ground.

And yet, by heaven, I think my love as rare
As any she belied with false compare.

Сонет 130

Ті очі – зорі, як сама довіра,
Вуста – корали рідкісних порід.
Плечей смаглявих полотніє шкіра,
Волосся в'ється, мовби чорний дріт.
Дамаська ружа запалахкотіла
Рум'янцем пишним чистої щоки,
Весною пахне свіже юне тіло,
Немов фіалок ранніх пелюстки.
Ви не знайдете досконалих згинів
Ані в поставі, ані на чолі.
Не йдуть – пливуть поважно так графіні,
Вона ж ступає просто по землі.

Не пригаса кохана й поміж тими,
Що при дворі є ледь не золотими.

Sonnet 131

Thou art as tyrannous, so as thou art,
As those whose beauties proudly make them cruel;
For well thou know'st to my dear doting heart
Thou art the fairest and most precious jewel.

Yet in good faith some say that thee behold,
Thy face hath not the power to make love groan;
To say they err I dare not be so bold,
Although I swear it to my self alone.

And, to be sure that is not false I swear,
A thousand groans, but thinking on thy face,
One on an other's neck, do witness bear
Thy black is fairest in my judgment's place.

In nothing art thou black save in thy deeds,
And thence this slander as I think proceeds.

Сонет 131

Ти маєш владу, забаганок рій,
Як і усі вродливі, пишні панни.
Я сліпо закохався в образ твій –
Ти є дарунок долі незрівнянний.

«Сльози не варті – лик твій, чорні брови», –
Хай дехто каже, але ти – не вір.
Засмаглий стан я берегти готовий
Чуткам і брехам всім наперекір.

Бо чорний колір кучерів твоїх,
Твоє смагляве молоде обличчя –
Прекрасні, тож любити їх – не гріх,
Природа їхня – ніжна, таємнича.

Не в тім біда, що чорноту вдягла,
А в тім, що чорні всі твої діла.

Sonnet 132

Thine eyes I love, and they, as pitying me,
Knowing thy heart torments me with disdain,
Have put on black and loving mourners be,
Looking with pretty ruth upon my pain.

And truly not the morning sun of heaven
Better becomes the grey cheeks of th'East,
Nor that full star that ushers in the even
Doth half that glory to the sober west,

As those two mourning eyes become thy face.
O let it then as well beseem thy heart
To mourn for me, since mourning doth thee grace,
And suit thy pity like in every part.

Then will I swear beauty herself is black
And all they foul that thy complexion lack.

Сонет 132

Мені нелегко без твоїх очей.
Хорониш друга. Хто його пригорне?
Твоє обличчя – в траурі ночей,
І ти сама зодягнута у чорне.

О сонця світ, він ближчий нам від зір
І притаманний вранішньому сходу!
Небес прозорих зірочка, повір,
В собі таїть божественну природу.

Зорю жаліє віковічна мла –
Ту, променисту, журну і прощальну.
Якби в жалобу серце ти вдягла,
В таку м'яку, проникливу, печальну, –

Я думав би, що краси весна,
Як морок – чорна, а пітьма – ясна.

Sonnet 133

Beshrew that heart that makes my heart to groan
For that deep wound it gives my friend and me;
Is't not enough to torture me alone,
But slave to slavery my sweet'st friend must be?

Me from myself thy cruel eye hath taken,
And my next self thou harder hast engrossed
Of him, my self, and thee, I am forsaken,
A torment thrice threefold thus to be crossed.

Prison my heart in thy steel bosom's ward,
But then my friend's heart let my poor heart bail;
Whoe'er keeps me, let my heart be his guard;
Thou canst not then use rigour in my jail:

And yet thou wilt, for I, being pent in thee,
Perforce am thine, and all that is in me.

Сонет 133

Не будь, душе, підступною у слові,
А зрадами над світом – не грими.
Твоїї – і нестерпної, і злої –
Ми з другом не уникнемо тюрми.

Замучила жорстокістю своєю.
Бо трьох сердець позбутись не хотів.
Та втратив я із рідною землею
Себе, тебе, а друга – й поготів.

О, трачу все, усе – к лихій годині!
І сам я став заручником твоїм.
Якби мені дозволила віднині,
То б завше був у друга вартовим.

Благання – марні: ти – моя в'язниця.
Жадана воля, наче мрія, сниться.

Sonnet 134

So now I have confess'd that he is thine,
And I my self am mortgaged to thy will,
My self I'll forfeit, so that other mine
Thou wilt restore, to be my comfort still:

But thou wilt not, nor he will not be free,
For thou art covetous and he is kind;
He learn'd but surety-like to write for me,
Under that bond that him as fast doth bind.

The statute of thy beauty thou wilt take,
Thou usurer, that put'st forth all to use,
And sue a friend came debtor for my sake;
So him I lose through my unkind abuse.

Him have I lost, thou hast both him and me:
He pays the whole, and yet am I not free.

Сонет 134

Тепер – він твій, і ради – вже нема.
Звикаєте і тішитесь поволі...
О, другові ти стала, як тюрма!
Душі моєї частка – у неволі.

Друг – дуже чемний, скромний в простоті,
З тобою – і хоробрий він, і добрий,
З тобою дні проводить золоті, –
Од мене віддаляється, мов обрій.

В тобі – лихварки невситима суть:
Застосувавши пастки і принади,
Твої очиці нас обох пасуть,
Щоб мати зиск дарованої влади.

Мій друг обрав союз і стіни голі,
А я позбувсь навіки щастя й волі.

Sonnet 135

Whoever hath her wish, thou hast thy *Will*,
And *Will* to boot, and *Will* in overplus;
More than enough am I that vex thee still,
To thy sweet will making addition thus.

Wilt thou, whose will is large and spacious,
Not once vouchsafe to hide my will in thine?
Shall will in others seem right gracious,
And in my will no fair acceptance shine?

The sea all water, yet receives rain still
And in abundance addeth to his store;
So thou, being rich in *Will*, add to thy *Will*
One will of mine, to make thy large *Will* more.

Let no unkind, no fair beseechers kill;
Think all but one, and me in that one *Will*.

Сонет 135

Моє ім'я, мої бажання долі –
Звучать розкотисто, немовби грім.
Воління, мрії та розкута воля –
Усе злилося в імені моїм.

Я незалежно, вільно жити мріяв.
Ми любим волю, отже – не чужі.
Наперекір шаленим буревіям –
Знайди притулок зраненій душі.

Не скніють повноводні океани,
Коли їм буря лле надмір дощу...
О, волелюбко, усміх твій – жаданий!
Прости мені, і я тобі прошу.

Ти матимеш розраду і привілля,
Якщо полюбиш вільним духом Віля.

Sonnet 136

If thy soul cheque thee that I come so near,
Swear to thy blind soul that I was thy *Will*,
And will, thy soul knows, is admitted there;
Thus far for love, my love-suit sweet fulfil.

Will, will fulfil the treasure of thy love,
I, fill it full with wills, and my will one.
In things of great receipt with ease we prove
Among a number one is reckon'd none:

Then in the number let me pass untold,
Though in thy store's account I one must be;
For nothing hold me, so it please thee hold
That nothing me, a something sweet to thee:

Make but my name thy love, and love that still,
And then thou lovest me, for my name is *Will*.

Сонет 136

Можливо, душу маєш ти незрячу?
Їй поясни, будь ласка, в чому річ!
Всіх воль бажання я тоді побачу,
Коли ім'я почую зусібч.

Скупа на ласку – вмієш прихилиться,
Струнка і горда – впасти можеш ниць.
Нічого там не значить одиниця,
Де є багато славних одиниць.

Хай світ не визнає мене, сірому,
Аж поки харч убогий не доїм,
Щоб лиш у твою домі нестарому
Я залишився з іменем своїм.

Ім'я моє ти спершу полюби –
Не знатимеш ні зради, ні журби.

Sonnet 137

Thou blind fool love, what dost thou to mine eyes,
That they behold, and see not what they see?
They know what beauty is, see where it lies,
Yet what the best is take the worst to be.

If eyes corrupt by over-partial looks
Be anchor'd in the bay where all men ride,
Why of eyes' falsehood hast thou forged hooks,
Whereto the judgment of my heart is tied?

Why should my heart think that a several plot
Which my heart knows the wide world's common place?
Or mine eyes seeing this, say this is not
To put fair truth upon so foul a face?

In things right true my heart and eyes have erred,
And to this false plague are they now transferred.

Сонет 137

Сліпа любов причарувала все,
Всі бранцями її стають охоче.
В руках святош облуду, фальш несе –
Ховає гріх під покривалом ночі.

Хтось ніби в серце вдарив навідліг
В ту мить, як якір опускали в воду...
Сюди прямують інші кораблі,
Щоб мати віху, радість, насолоду.

Я втрапив серцем у проїжджий двір –
У пастку попадаються щасливі.
Хтось так ретельно підманув мій зір,
Надавши правді контури брехливі.

Правдиве світло замінила тьма –
Брехня панує в серці, як чума.

Sonnet 138

When my love swears that she is made of truth
I do believe her, though I know she lies,
That she might think me some untutor'd youth,
Unlearnéd in the world's false subtleties.

Thus vainly thinking that she thinks me young,
Although she knows my days are past the best,
Simply I credit her false speaking tongue:
On both sides thus is simple truth suppress'd.

But wherefore says she not she is unjust?
And wherefore say not I that I am old?
O love's best habit is in seeming trust,
And age in love loves not to have years told:

Therefore I lie with her and she with me,
And in our faults by lies we flattered be.

Сонет 138

Закохана, вважаєш у хвальбі
Мене хлопчиськом при шаленім диві.
Й тебе хвалю, бо вірю я тобі,
Бо думаю: твої слова – правдиві.

Ти лестощі приносиш теж мені.
І похвала приймається вся мною, –
Немов данина правді, не брехні.
І паленію вперше я весною.

А все-таки роки беруть своє.
І як одне б одному не брехали,
Тримаймося такими, як ми є,
Впродовж багатолітньої навали.

Ми лестимо навзаєм день при дні:
І в любощах живемо, і – в брехні.

Sonnet 139

O call not me to justify the wrong
That thy unkindness lays upon my heart;
Wound me not with thine eye but with thy tongue,
Use power with power and slay me not by art.

Tell me thou lovest elsewhere, but in my sight,
Dear heart, forbear to glance thine eye aside:
What need'st thou wound with cunning when thy might
Is more than my o'er-pressed defence can bide?

Let me excuse thee: ah, my love well knows
Her pretty looks have been mine enemies,
And therefore from my face she turns my foes,
That they elsewhere might dart their injuries:

Yet do not so, but since I am near slain,
Kill me outright with looks and rid my pain.

Сонет 139

Перед людьми приховувати не змушуй
Твої – несправедливість, зиск, обман...
Словами злими не роз'ятрюй душу,
Не завдавай, красуне, болю й ран.

Люби того, кого й раніш любила,
Не відвертай своїх, тополе, вий.
Прощатиму, прошу, прощаю, мила, –
Тож не відводь, будь ласка, погляд свій.

Могла б одним лиш позирком убити –
Посмів би хто ввійти в твої сади...
Тебе й по смерті буду я любити, –
О, голови моєї не щади!

Мечем двосічним, поглядом – знівеч:
Хай, нерозумна, полетить із плеч.

Sonnet 140

Be wise as thou art cruel, do not press
My tongue-tied patience with too much disdain,
Lest sorrow lend me words and words express
The manner of my pity wanting pain.

If I might teach thee wit, better it were,
Though not to love, yet love to tell me so,
As testy sick-men, when their deaths be near,
No news but health from their physicians know;

For if I should despair, I should grow mad,
And in my madness might speak ill of thee;
Now this ill wresting world is grown so bad,
Mad slanderers by mad ears believ'd be.

That I may not be so, nor thou belied,
Bear thine eyes straight, though thy proud heart go wide.

Сонет 140

Як ти лиха, настільки будь і мудра –
Замкнених вуст під гнів не розмикай.
Не допоможуть ані грим, ні пудра, –
Твоє презирство ллється через край.

Якщо не любиш, – не заплюшуй очі,
Не заступай собою ліхтарів,
Бо хворий також правду знати хоче,
Якою б не була, від лікарів.

Я, слава Богу, ще не збожеволів,
Терплю усе, що твій язик несе,
Від лихослів'я стримуюсь поволі,
Зломовний світ почути міг би все.

Аби уникнути ганьби, ярма,
Криви душею, в вічі – будь пряма.

Sonnet 141

In faith I do not love thee with mine eyes,
For they in thee a thousand errors note,
But 'tis my heart that loves what they despise,
Who in despite of view is pleased to dote;

Nor are mine ears with thy tongue's tune delighted,
Nor tender feeling to base touches prone,
Nor taste, nor smell, desire to be invited
To any sensual feast with thee alone;

But my five wits nor my five senses can
Dissuade one foolish heart from serving thee,
Who leaves unsway'd the likeness of a man,
Thy proud heart's slave and vassal wretch to be:

Only my plague thus far I count my gain,
That she that makes me sin awards me pain.

Сонет 141

О, не злюбив тебе суворий зір,
Як тільки вади всі твої побачив.
Лиш серце любить злу наперекір.
Ба! – навіть вірить, бо воно – незряче.

Не зачепила віч твоя краса,
Смаку та нюху, дотику та слуху...
Тебе збагнуть сприяли небеса,
Бо серце б'ється по тобі щодуху.

Йому одному, пробі, невтямки,
Що ти – лукава зрадниця вельможна,
Що ні на мить, не те що всі роки,
Тобі по-рабськи вірити не можна.

В моїх стосунках з Небом і Землею
Ти є лише грішинкою моєю.

Sonnet 142

Love is my sin and thy dear virtue hate,
Hate of my sin, grounded on sinful loving:
O but with mine compare thou thine own state,
And thou shalt find it merits not reproving,

Or, if it do, not from those lips of thine,
That have profaned their scarlet ornaments
And seal'd false bonds of love as oft as mine,
Robb'd others' beds' revenues of their rents.

Be it lawful I love thee, as thou lov'st those
Whom thine eyes woo as mine importune thee,
Root pity in thy heart, that, when it grows
Thy pity may deserve to pitied be.

If thou dost seek to have what thou dost hide,
By self-example mayst thou be denied.

Сонет 142

Любов – мій гріх. Твій справедливий гнів
Прощати має вади, як і втрати.
І твій туман з моїм віддаленів,
Любові більш не станеш докоряти.

Не мають права і твої уста
Мене судити, грішного тобою, –
Осквернена бо їхня краса
Безчестям, лжею, зрадою, ганьбою.

Чи є грішніший хтось із нас обох?
Люблю тебе, ти ж – іншого надбала.
Нас розсудити може тільки Бог,
А не твоя безжалісність зухвала.

Якщо не маєш жалості, гай-гай! –
Її тоді й від інших не чекай...

Sonnet 143

Lo as a careful housewife runs to catch
One of her feather'd creatures broke away,
Sets down her babe and makes all swift dispatch
In pursuit of the thing she would have stay,

Whilst her neglected child holds her in chase,
Cries to catch her whose busy care is bent
To follow that which flies before her face,
Not prizing her poor infant's discontent:

So runn'st thou after that which flies from thee,
Whilst I thy babe chase thee afar behind;
But if thou catch thy hope, turn back to me,
And play the mother's part, kiss me, be kind:

So will I pray that thou mayst have thy *Will*,
If thou turn back, and my loud crying still.

Сонет 143

Дитя лишивши, гнатись за курми,
Що шкоду коять, мати вируша.
Невтішними, гарячими слізьми
Маленька обливається душа.

Даремно все... Захекана, біжить...
Дзьоби збитошні знову тут як тут,
Бо невгамовні кури ні на мить
Перепочить хазяйці не дадуть...

Так ти самого кинула мене –
Спішиш за тим, що біга навсібіч,
Чого ніхто ніяк не здожене...
А я тужу в розлуці – день і ніч.

Облиш крилату мрію, ось – життя!
Впусти у серце змучене дитя.

Sonnet 144

Two loves I have of comfort and despair,
Which like two spirits do suggest me still:
The better angel is a man right fair,
The worser spirit a woman colour'd ill.

To win me soon to hell, my female evil
Tempteth my better angel from my sight,
And would corrupt my saint to be a devil,
Wooing his purity with her foul pride.

And whether that my angel be turn'd fiend
Suspect I may, yet not directly tell,
But being both from me, both to each friend,
I guess one angel in another's hell:

Yet this shall I ne'er know, but live in doubt,
Till my bad angel fire my good one out.

Сонет 144

Я між двома, немов кудлатий дим...
Дві пристрасті нав'яв буревій:
Блакитноокий хлопець, серафим,
І демон у спідниці – ніби свій.

Ця мить настане в кожному житті,
Коли Отець наш скаже: «Вибирай!..».
Відвернемо від себе ми тоді:
Всі праведники – пекло, грішні – рай.

Мій друг і демон – як одна сім'я.
Ніхто не зна, як мучує нині я.
Бо переймаюсь неабияк тим:
Що вирішиться з ангелом святим?

Про нього я довідаюсь тоді,
Як свідчитиму в Божому Суді.

Sonnet 145

Those lips that Love's own hand did make
Breathed forth the sound that said 'I hate'
To me that languish'd for her sake;
But when she saw my woeful state,

Straight in her heart did mercy come,
Chiding that tongue that ever sweet
Was used in giving gentle doom,
And taught it thus anew to greet:

'I hate' she alter'd with an end,
That follow'd it as gentle day
Doth follow night, who like a fiend
From heaven to hell is flown away;

'I hate' from hate away she threw,
And sav'd my life, saying 'not you'.

Сонет 145

«Ненавиджу!» – сказала і замовкла,
Немовби прикусила свій язик.
Жорстоке слово – наче меч Дамокла!
З вуст лагідні слова я чути звик.

З тих любих вуст із радістю, охоче
Збирав, мов ягоди, смачні слова.
Тепер коханій заглядаю в очі:
Чи не іскринку хитрості хова?

Наразі в тебе виникла потреба –
На милість, ласку поміняти гнів.
Ти схаменулась вчасно, зірко з неба,
По-іншому твій погляд заяснів.

«Ненавиджу», – сказала, але враз
Добавила із вигуком: «Не Вас!».

Sonnet 146

Poor soul, the centre of my sinful earth,
[] these rebel powers that thee array,
Why dost thou pine within and suffer dearth,
Painting thy outward walls so costly gay?

Why so large cost, having so short a lease,
Dost thou upon thy fading mansion spend?
Shall worms, inheritors of this excess,
Eat up thy charge? Is this thy body's end?

Then, soul, live thou upon thy servant's loss,
And let that pine to aggravate thy store;
Buy terms divine in selling hours of dross;
Within be fed, without be rich no more:

So shalt thou feed on death, that feeds on men,
And death once dead, there's no more dying then.

Сонет 146

Душе моя, життя зерном гріховним
Не стань в догоду вічним бунтарям, –
Живи смиренно, і життям духовним
Не потребує розпису твій храм.

Душе! Ми – гості нині тимчасові.
Дивись на все прискіпливо згори,
Будь обережна в діях, думці, слові,
І Господу молитву сотвори.

Держай, душе, із кожним тижнем, роком,
Примножуй в небесах нові скарби.
Щоб тля й черва не з'їли ненароком,
Оті скарби безсмертними зроби.

Тоді тебе звінчає перемога,
Коли полюбиш і прославиш Бога!

Sonnet 147

My love is as a fever, longing still
For that which longer nurseth the disease,
Feeding on that which doth preserve the ill,
Th'uncertain sickly appetite to please.

My reason, the physician to my love,
Angry that his prescriptions are not kept,
Hath left me, and I desperate now approve,
Desire is death, which physic did except.

Past cure I am, now reason is past care,
And frantic mad with ever-more unrest,
My thoughts and my discourse as madmen's are,
At random from the truth vainly express'd;

For I have sworn thee fair and thought thee bright,
Who art as black as hell, as dark as night.

Сонет 147

Коханням я заслаб – і не на жарт,
До мене ця хвороба не байдужа:
То – лихоманить, а то – кида в жар...
Лікуюсь тим, від чого занедужав.

Мій розум-лікар призначати знов
Надумав різні трави та коріння,
Та я його не слухав настанов,
І він пішов, бо вже не мав терпіння.

Душа – в невиліковному ярмі.
Хворію далі. Приписи – ті ж самі.
Покинув душу розум-лікар мій:
Вона страждає в відчаї, нестями.

Коли не стало розуму-ума,
Здалися: пеклом – рай, а світлом – тьма.

Sonnet 148

O me, what eyes hath love put in my head,
Which have no correspondence with true sight,
Or, if they have, where is my judgment fled,
That censures falsely what they see aright?

If that be fair whereon my false eyes dote,
What means the world to say it is not so?
If it be not, then love doth well denote
Love's eye is not so true as all men's: no,

How can it? O how can love's eye be true,
That is so vex'd with watching and with tears?
No marvel then though I mistake my view:
The sun itself sees not till heaven clears.

O cunning love, with tears thou keep'st me blind,
Lest eyes well seeing thy foul faults should find.

Сонет 148

Кохання затуманило мій зір...
Чи зрине бути баченим не хоче?
Не чітко видно: жінка ти чи звір, –
Мої бояться обманутись очі.

Напевно, маю душу дивака,
Засліплена коханням і незрячу...
Ти світові здаєшся не така,
Якою я тебе удома бачу.

Чи світ осліп, чи – мій недобрий зір?
Узріти правду заважають сльози.
І сонце сяє в небі до тих пір,
Допоки землю не умиють грози.

Кохання – хитре: сліз ллє ручаї,
Щоб хутко змити всі гріхи свої.

Sonnet 149

Canst thou, O cruel, say I love thee not,
When I against myself with thee partake:
Do I not think on thee when I forgot
Am of my self, all tyrant for thy sake?

Who hateth thee that I do call my friend,
On whom frown'st thou that I do fawn upon,
Nay, if thou lour'st on me, do I not spend
Revenge upon my self with present moan?

What merit do I in my self respect,
That is so proud thy service to despise,
When all my best doth worship thy defect,
Commanded by the motion of thine eyes?

But love, hate on, for now I know thy mind;
Those that can see thou lov'st, and I am blind.

Сонет 149

Тобі потрібна сварок течія?
Ведемо ніби війни ми з тобою.
Хіба не на твоєму боці я
Воюю, зброю здаючи без бою?

Натомість, щоби дати відкоша,
Союзи укладав із ворогами.
До друзів не горнулася душа:
До них я обертавсь, як віл, – рогами.

Робив це все для тебе, не за гріш.
Душа – в провиних, скоєних щокроку.
Твій гріх за блага всі людські миліш:
Зі мною ти була і є жорстока.

Мені, сліпому, бачиться одне:
Ти любиш зрячих, отже – не мене.

Sonnet 150

O from what power hast thou this pow'rful might,
With insufficiency my heart to sway,
To make me give the lie to my true sight,
And swear that brightness doth not grace the day?

Whence hast thou this becoming of things ill,
That in the very refuse of thy deeds
There is such strength and warrantise of skill
That in my mind thy worst all best exceeds?

Who taught thee how to make me love thee more
The more I hear and see just cause of hate?
O, though I love what others do abhor,
With others thou shouldst not abhor my state:

If thy unworthiness raised love in me,
More worthy I to be beloved of thee.

Сонет 150 (1-й варіант)

Чому, скажи, твоя тендітна сила
Мене притягує, мов бджіл нектар?
Я полюбив і зло, що ти носила,
Бо свято вірив: то – небесний дар.

Щоб знав раніш тебе, лукавко, трохи,
З твоїм життям би не в'язав своє.
Чомусь тоді сподобались пороки
Й дивацтва всі, які на світі є.

Одному Богу – почесі та слава.
Живими ще покайтеся, уста!
Гріхів своїх не визнаєш, лукава?
Не думав я, що ти така пуста.

Кохання той, напевно, вартий є,
Хто невинуватий – серце віддає.

Сонет 150 (2-й варіант)

Звідкіль черпаєш сили, духом квола,
Аби заграла юна кров мені?
На ясний день, якби ж він пломенів,
Зіниць моїх надія не схолола.

Чесноти є – нема тоді мороки.
Що негативним видалось юрбі,
Мені сподобалось якраз в тобі –
Усі дивацтва, примхи і пороки.

Життя не знають навіть ерудити.
У світі делікатне все люблю –
Крихке, немов зі скла чи кристалю...
За це мене, будь ласка, не суди ти.

Кохання особливе тим було,
Що полюбив я грішну – всім на зло.

Sonnet 151

Love is too young to know what conscience is;
Yet who knows not conscience is born of love,
Then, gentle cheater, urge not my amiss,
Lest guilty of my faults thy sweet self prove.

For thou betraying me, I do betray
My nobler part to my gross body's treason;
My soul doth tell my body that he may
Triumph in love, flesh stays no farther reason,

But rising at thy name doth point out thee
As his triumphant prize, proud of this pride,
He is contented thy poor drudge to be,
To stand in thy affairs, fall by thy side.

No want of conscience hold it that I call
Her love, for whose dear love I rise and fall.

Сонет 151 (1-й варіант)

Кохання перше – сниться і старому.
Якщо – взаємне, то – біди нема.
Не докоряй мене, будь ласка, в тому,
В чім, добре знаєш, винна ти сама.

Ми любощами сповнились всеціло,
Шал володіє нами обома...
Звитяжний дух мій спокушає тіло,
Нектаром насолоди обійма.

На поклик твій вся плоть горить любов'ю,
Летить, щоб догодити, стрімголов,
Стихійно мріє – падати з тобою,
Щоб підійматись до шаленства знов.

Хто слугував і жив у панськім домі,
Тому кохання й пристрасті відомі.

Сонет 151 (2-й варіант)

Не знає юність докорів сумління:
Коханням переповнена ущерть.
Без досвіду наївне покоління
Не відає, де – вічність, а де – смерть.

Тобою зраджений, себе несміло
Босяцьким почуттям я віддаю.
Твій друг на грішне провокує діло –
Гаряча плоть святкує мить свою.

Від першого кивка вона готова
Тобі віддати і снагу, й любов,
Тобі служити в будь-яких умовах,
Летіти, падати з тобою знов.

Хто мав любовні злети і падіння,
Той добре знає глибину сумління.

Sonnet 152

In loving thee thou know'st I am forsworn,
But thou art twice forsworn to me love swearing,
In act thy bed-vow broke and new faith torn,
In vowing new hate after new love bearing.

But why of two oaths' breach do I accuse thee,
When I break twenty: I am perjured most;
For all my vows are oaths but to misuse thee
And all my honest faith in thee is lost,

For I have sworn deep oaths of thy deep kindness:
Oaths of thy love, thy truth, thy constancy,
And to enlighten thee gave eyes to blindness,
Or made them swear against the thing they see:

For I have sworn thee fair: more perjured eye
To swear against the truth so foul a lie.

Сонет 152

Кохав. Грішив. Моя, а не чиясь.
Порушувала клятву – і не двічі.
Подружню честь утоптуючи в грязь,
Мов королева, дивишся у вічі.

Навіщо нині так виню тебе?
Хіба за тебе сам не ще грішніший?
Суворе знає небо: я – плебей,
Адже ламав присяги ще раніше.

Хоча і клявсь людині не одній
Твоїми благородством, чистотою...
Тому й осліп у сонячному дні,
Щоб ти здавалась доброю, святою.

Коли казав, що – чесна і свята,
Свої брехнею оскверняв уста.

Sonnet 153

Cupid laid by his brand and fell asleep:
A maid of Dian's this advantage found,
And his love-kindling fire did quickly steep
In a cold valley-fountain of that ground;

Which borrow'd from this holy fire of Love
A dateless lively heat, still to endure,
And grew a seething bath, which yet men prove
Against strange maladies a sovereign cure.

But at my mistress' eye love's brand newfired,
The boy for trial needs would touch my breast;
I, sick withal, the help of bath desired,
And thither hied, a sad distemper'd guest,

But found no cure: the bath for my help lies
Where Cupid got new fire – my mistress' eyes.

Сонет 153 (1-й варіант)

Амур свого закинув смолоскипа
І задрімав – одразу, без думок.
Побачила русалка факел в липах –
Його взяла, жбурнула у струмок.

В струмку немовби щось заклекотіло,
Погасла головешка від води...
Щоб лікувати од недуги тіло,
Пішли болящі й немічні туди...

Мені жар в серце кинуло для проби
З очей коханих капосне хлоп'я...
Ніяк не можу збутися хвороби –
Ще з того часу битий Богом я...

Мене зцілити може не струмок,
А очі, без яких я й сам промок.

Сонет 153 (2-й варіант)

Приліг Амур, поклавши факел збоку.
Як задрімав, то дав і хропака.
Той факел німфу налякав нівроку,
Вона з вогнем побігла до струмка.

Втопила головешку. Закипіло,
Завирувало раптом джерело...
Йшли від недуг полікувати тіло.
Не знаю, скільки там людей було.

Я не ходив туди, та річ не в цьому...
З очей красуні взяв божок вогонь,
Заніс у серце, на біду сліпому,
Пекельних мук завдав з тремких долонь...

Струмок не зцілить. Ні тепер, ні з ночі...
А – зцілять очі. Віддані. Жіночі.

Sonnet 154

The little Love-god lying once asleep
Laid by his side his heart inflaming brand,
Whilst many nymphs that vow'd chaste life to keep
Came tripping by; but in her maiden hand

The fairest votary took up that fire
Which many legions of true hearts had warm'd;
And so the general of hot desire
Was sleeping by a virgin hand disarm'd.

This brand she quenched in a cool well by,
Which from love's fire took heat perpetual,
Growing a bath and healthful remedy
For men diseased; but I, my mistress' thrall,

Came there for cure, and this by that I prove:
Love's fire heats water, water cools not love.

Сонет 154 (1-й варіант)

Слав бог кохання. Рань була похмура.
Горів при ньому факел зазвичай.
Йшли німфи мимо сонного Амура.
Одна з них – факел вкинула в ручай.

Запінилось! Як грім, зажебоніло
Від головешки в хащах джерело...
Туди зціляти неміч свого тіла
Закоханих багато теж прийшло.

І я там був, і лікувавсь водою,
Яка й моє здоров'я берегла.
Колись прийду з русалкою рудою,
Щоб запастися дивом джерела...

Любов зігріла воду, а вода
Лише з коханням – вічна, молода.

Сонет 154 (2-й варіант)

Заснув Амур. А ліс туман окутав.
Смолою дихав факел ув імлі.
Йшли німфи мимо бога-баламута,
Втопили смолоскипа в джерелі.

Злетіли бризки вгору – до пагілля,
Зірвавши звуки грому і змії...
Туди болящі рушили з доквілля,
Щоб лікувати слабощі свої.

Був також там, втекла моя недуга,
Бо отуди не раз, не два ходив.
Прийняв цей ключ і подругу, і друга –
Всіх оздоровив струменем води.

Любов сягнула вод, щоб не хололи.
Це ж джерело – не замерза ніколи.

ПІСЛЯСЛОВО

Рясна творчість і дні життя геніального Вільяма Шекспіра (1564-1616) сповнені тривоги, драматизму. Повиті непроглядним серпанком загадкової таємничості. Своїм поетичним обдаруванням Вільям Шекспір по-доброму полонив і продовжує полонити усіх небайдужих людей, що жили, живуть і житимуть на цій землі. В число його полонених потрапив і я – людина дуже обмежених фізичних можливостей від самого народження. Виклик своєї долі я прийняв, як щось належне. Мужньо. Спокійно. Позбавлений змоги пізнавати очима довколишній світ, рано,

ще змалку, відчув, що володію рідкісним зором гострої інтуїції. Окрім того, Бог дає мені майже феноменальну пам'ять.

Яре сонце Шекспірового сонета не тільки полонило, а зненацька вразило, збентежило, сколихнуло, розбудивши мою юну сплячу душу. З тих пір виношував потайну і солодку мрію – не лише перекласти, а й переспівати їх (сонети) і зробити це по-своєму, не так, як це робили попередні майстри слова. Нині, дорогий читачу, в твоїх руках – плід багаторічної праці. Наскільки вдалося мені досягти своєї мрії, судити тобі. Вся слава і велика подяка за це –

вічно живому Богу. Без Божої всемогутньої підтримки, допомоги і благословення я не зміг би зробити жодного кроку.

Щиро, сердечно дякую усім, хто брав безпосередню участь у створенні цієї довгоочікуваної книги. Особлива моя подяка видавництву "Волинські обереги", засновницею якого є надзвичайно добросовісна та чуйна, працелюбна Тетяна Олександрівна Власюк. Дякую редакторам Миколі та Любові Пшеничним, коректору Лідії Рибенко, автору передмови Дмитрові Кравцю, художньому редактору

Олександрю Сташуку, художникові, юному випускникові Старопочаївської середньої школи, що на Тернопільщині, Миколі Горпинюку, а також Анатолію Мізерному за надання фото.

Хай буде навіки прославлений великий, милостивий і вселюблячий Бог наш Ісус Христос, хвала і найщиріша Йому подяка від мене!

***Василь ЛЯЩУК,**
член Національної Спілки
письменників України
та Національної спілки
журналістів України*

ЗМІСТ

Дмитро Кравець. Драматичне й оптимістичне в житті та творчості Василя Лящука..... 5

Сонет 1. «Чекаєм врожаїв, од кращих лоз...»	30
Сонет 2. «Проборознять, як на чолі твоїм...»	31
Сонет 3. «Чудесний образ в дзеркалі побачиш...»	32
Сонет 4. «Свій спадок, марнотратнику, гаси...»	33
Сонет 5. «Незримий майстер, наче херувим...»	34
Сонет 6. «Дивись: мов лід, холодна і крихка...»	35
Сонет 7. «Малюк-світанок підійма, ледь світ...»	36
Сонет 8. «Ти – музика. Натура музикальна...»	37
Сонет 9. «Напевно, боячись вдовиних сліз...»	38
Сонет 10. «Признайся, як на духу: кого кохаєш?...»	39
Сонет 11. «Старієм хутко ми, як і ростем...»	40
Сонет 12. «Коли годинник пізній час проб'є...»	41
Сонет 13. «Не змінюйся, а будь таким, як є...»	42
Сонет 14. «Не по зірках я долю провіщаю...»	43
Сонет 15. «Коли подумаю, що мить єдина...»	44
Сонет 16. «Але як час вчинив для нас облогу...»	45
Сонет 17. «Який бо чарівний, цнотливий ти!...»	46
Сонет 18. «Тебе ні з ким не сплутаєш в ці дні...»	47
Сонет 19. «Завдай всім левам паніки і страху...»	48
Сонет 20. «Неначе жінка, ніжна і вродлива...»	49
Сонет 21. «Не одописець я, не віршомаз...»	50
Сонет 22. «Обман дзеркал! Невже старим я є?...»	51
Сонет 23. «Немов актор, що раптом онімів...»	52
Сонет 24. «Художнім оком пробую несіміло...»	53

Сонет 25. «Найкращі зорі посприяли тим...»	54
Сонет 26. «Владику мій, немовби королю...»	56
Сонет 27. «Ніяк у ліжку, в тиші, не засну...»	57
Сонет 28. «Нема спочинку для безсонних віч...»	58
Сонет 29. «Коли з собою й світом не в ладу...»	59
Сонет 30. «Коли на суд безмовних тайних дум...»	60
Сонет 31. «О, під грудьми – твоє серцебиття...»	61
Сонет 32. «Коли ти день отой переживеш...»	62
Сонет 33. «Я спостеріг, як сонця красний схід...»	63
Сонет 34. «Пообіцяли ясний день мені...»	64
Сонет 35. «Ти винен, друже? Не сумуй, однак...»	65
Сонет 36. «Хоч двоє нас, ми – ніби щось одне...»	66
Сонет 37. «Люблю – як батько молодих синів...»	67
Сонет 38. «Хіба людська фантазія слаба?...»	68
Сонет 39. «Ну, як тобі хвалу свою воздам...»	69
Сонет 40. «Всі пристрасті з коханням ти візьми...»	70
Сонет 41. «У пустошах, що завдають образ...»	71
Сонет 42. «О, володіє все ж вона тобою!...»	72
Сонет 43. «Всі дні без тебе – хмарні, як неспокій...»	73
Сонет 44. «Якби лиш думка втілилася в плоть...»	74
Сонет 45. «Вогонь, повітря – складники в будові...»	75
Сонет 46. «Серця та очі – дорога рідня...»	76
Сонет 47. «І серце, й очі тьмі наперекір...»	77
Сонет 48. «О, скарбе мій, тобою я багатий...»	78
Сонет 49. «Той чорний день хай оминає нас...»	79
Сонет 50. «Нелегко йти у куряві доріг...»	80
Сонет 51. «Відчув я пил дорожній, присмак сліз...»	82

Сонет 52. «Я володію скарбом потайним...»	83
Сонет 53. «О, звідки ти, що всіх береш в полон...»	84
Сонет 54. «В оздобі правди й чистоти земної...»	85
Сонет 55. «З могильних плит час букви зішкребе...»	86
Сонет 56. «Прокиньсь, кохання, бо твоє жало...»	87
Сонет 57. «Не гаючись, покірно, без розмови...»	88
Сонет 58. «Не маю права я контролювати...»	89
Сонет 59. «Якщо на світі все давно було...»	90
Сонет 60. «Один за одним б'є морський прибір...»	91
Сонет 61. «Чи не твоя провина перша є...»	92
Сонет 62. «Твоя любов – могутня, перевірі!...»	93
Сонет 63. «Той чорний день хай ліпш не настає...»	94
Сонет 64. «Ми бачимо – невидима рука...»	95
Сонет 65. «Не вистоять у смертному двобої...»	96
Сонет 66. «Чекаю смерті, годі вже мені...»	97
Сонет 67. «Навіщо у пороках він живе?...»	98
Сонет 68. «В його обличчі той відбиток вистиг...»	99
Сонет 69. «Твої душа і зовнішність завжди...»	100
Сонет 70. «Якщо пліткує, кпить із тебе ворог...»	101
Сонет 71. «Коли помру, то довго не тужи...»	102
Сонет 72. «Про сокровенне будеш говорити...»	103
Сонет 73. «Багряний листопад уже в мені...»	104
Сонет 74. «Коли мені учиниться арешт...»	105
Сонет 75. «Втамовуєш ти мій голодний зір...»	106
Сонет 76. «Мій вірш, на жаль, нічим не показний...»	108
Сонет 77. «Люстерко сивину тобі покаже...»	109
Сонет 78. «Живи у серці, сестро чарівлива...»	110
Сонет 79. «Ти був мені єдиним джерелом...»	111
Сонет 80. «Мій вірш, мій голос розтають, як сніг...»	112

Сонет 81. «Хто з нас раніш покине все живе...»	113
Сонет 82. «Ти не вінчався з музою, о ні!...»	114
Сонет 83. «Ти обійшовся без помади й фарб...»	115
Сонет 84. «Хто зна слова гарячі прозорливі...»	116
Сонет 85. «Моя, бач, муза – скромна й мовчазна...»	117
Сонет 86. «А вутлий човен міря глибину...»	118
Сонет 87. «Прощай, любове, милий скарбе мій...»	119
Сонет 88. «Як тільки ти зневіришся в мені...»	120
Сонет 89. «Скажи мені, що трапилося знов?...»	121
Сонет 90. «Ти розлюбив, бо ллють на мене бруд...»	122
Сонет 91. «Ті – чваняться, що родом є багаті...»	123
Сонет 92. «Од мене ти не можеш утекти...»	124
Сонет 93. «Хоча – не вірна, але ти – зі мною...»	125
Сонет 94. «Хто сяє злом, але не чинить зла...»	126
Сонет 95. «Свій стид ховати вмієш залюбки...»	127
Сонет 96. «Одні – в полоні успіхів твоїх...»	128
Сонет 97. «Як був далеко ти, мій вірний друг!...»	129
Сонет 98. «Нас квітець розлучив, п'янкий, безжурний...»	130
Сонет 99. «За те, що в тебе запахи краде...»	131
Сонет 100. «О, музо, де ти, чом німі вуста...»	132
Сонет 101. «О, легковажна музо, ну чого...»	134
Сонет 102. «Люблю. Не часто мовлю я про це...»	135
Сонет 103. «Не пише муза більше твій портрет...»	136
Сонет 104. «Ти не змінився протягом трьох літ...»	137
Сонет 105. «Не називай кумиром цю красу...»	138
Сонет 106. «Сувої манускриптів давніх книг...»	138
Сонет 107. «Дивує небо мерехтінням зір...»	140
Сонет 108. «Чи може нині кволий мозок мій...»	141
Сонет 109. «Не зраджував тобі ніде й ні в чому...»	142

Сонет 110. «То правда. Блазнював я і бродив...»	143
Сонет 111. «Як хочеш – лай, свари мене, кляни...»	144
Сонет 112. «О, друже мій, любов'ю та добром...»	145
Сонет 113. «Як розлучаюсь, дивний образ твій...»	146
Сонет 114. «Невже до мене з шанюю до ніг...»	147
Сонет 115. «Неправду мовив та брехав мій вірш...»	148
Сонет 116. «Я на заваді двом серцям не став...»	149
Сонет 117. «Суди мене, але не дуже строго...»	150
Сонет 118. «Для апетиту з прянощів приправи...»	151
Сонет 119. «Яким напоєм отруївся я?..»	152
Сонет 120. «Що ти жорстокий – це для мене краще...»	153
Сонет 121. «Ой, не вчайся в гостину чи на чай...»	154
Сонет 122. «Не діставай з морів на берег ти...»	155
Сонет 123. «О часе, хоч зігнув мене, схилив...»	156
Сонет 124. «Не хтїв би я, щоб малюка без прав...»	157
Сонет 125. «За честь таку я дякував би Богу...»	158
Сонет 126. «Ти непосильну взяв на себе ношу...»	160
Сонет 127. «Колись топтали барву чорних фарб...»	161
Сонет 128. «І ревню заздрю, й тішуся тобою...»	162
Сонет 129. «Себе вважаєш юним, не старим...»	163
Сонет 130. «Ті очі – зорі, як сама довіра...»	164
Сонет 131. «Ти маєш владу, забаганок рій...»	165
Сонет 132. «Мені нелегко без твоїх очей...»	166
Сонет 133. «Не будь, душе, підступною у слові...»	167
Сонет 134. «Тепер – він твій, і ради – вже нема...»	168
Сонет 135. «Моє ім'я, мої бажання долі...»	169

Сонет 136. «Можливо, душу маєш ти незрячу?..»	170
Сонет 137. «Сліпа любов причарувала все...»	171
Сонет 138. «Закохана, вважаєш у хвальбі...»	172
Сонет 139. «Перед людьми приховувати не змушуй...»	173
Сонет 140. «Як ти лиха, настільки будь і мудра...»	174
Сонет 141. «О, не злюбив тебе суворий зір...»	175
Сонет 142. «Любов – мій гріх. Твій справедливий гнів...»	176
Сонет 143. «Дитя лишивши, гнатись за курми...»	177
Сонет 144. «Я між двома, немов кудлатий дим...»	178
Сонет 145. ««Ненавиджу!» – сказала і замовкла...»	179
Сонет 146. «Душе моя, життя зерном гріховним...»	180
Сонет 147. «Коханням я ослаб – і не на жарт...»	181
Сонет 148. «Кохання затуманило мій зір...»	182
Сонет 149. «Тобі потрібна сварок течія?..»	183
Сонет 150. «Чому, скажи, твоя тендітна сила...»	185
Сонет 150. «Звідкіль черпаєш сили, духом квола...»	185
Сонет 151. «Кохання перше – сниться і старому...»	187
Сонет 151. «Не знає юність докорів сумління...»	187
Сонет 152. «Кохав. Грішив. Моя, а не чиясь...»	188
Сонет 153. «Амур свого закинув смолоскипа...»	191
Сонет 153. «Приліг Амур, поклавши факел збоку...»	191
Сонет 154. «Спав бог кохання. Рань була похмура...»	193
Сонет 154. «Заснув Амур. А ліс туман окутав...»	193

Василь Ляшук. Післяслово 195

Літературно-художнє видання

Вільям Шекспір

СОНЕТИ

Переклад українською мовою Василя Лящука

З паралельним англійським текстом

Літературні редактори – *Микола і Любов Пиєничні*

Технічний редактор – *Віталій Власюк*

Художній редактор – *Олександр Сташук*

Коректор – *Лідія Рибенко*

Художник – *Микола Горпинюк*

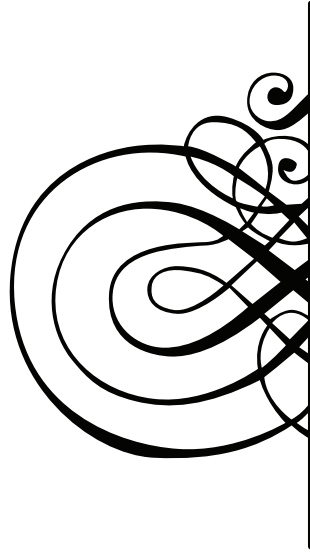
Набір – *Ігор Офілат*

Фото на палітурці – *Анатолій Мізерний*

Підписано до друку 25.07.2013 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Коріппа». Друк офсет. Ум. друк. арк. 11,63. Наклад 570 пр. Зам. ??.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi@mail15.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.
Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».

WILLIAM SHAKESPEARE

SONNETS

Translated Ukrainian

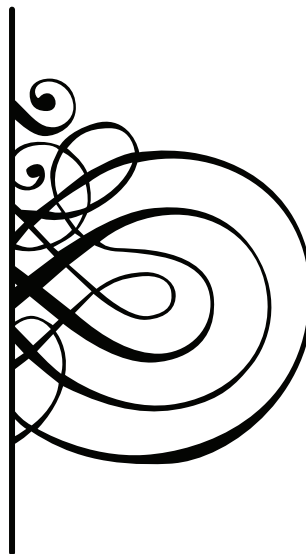
VASYL LYASCHUK

ВІЛЬЯМ ШЕКСПІР

СОНЕТИ

Переклав українською

ВАСИЛЬ ЛЯЦУК

Видавництво
“Волинські обереги”

2013

ДРАМАТИЧНЕ Й ОПТИМІСТИЧНЕ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЛЯЩУКА

Василь Кіндратович Лящук народився 1 березня 1948 року в селі Старий Почаїв Крем'янецького району Тернопільської області. Микола Пшеничний з цього приводу зазначив, що Василеві вельми поталанило, позаяк народився у благословенному краї, «освяченому передзвоном непроминальним і неперебутнім», неподалік Почаївської Свято-Успенської Лаври – великої святині християнства. Від будинку батьків видно цілий архітектурний ансамбль церков і соборів, славу Почаївську дзвіницю. Ця земля народила багато обдарувань, на ній працювали видатні художники – Хворостецький і Шатківський, тут у 1846 році побував український геній Тарас Шевченко і намалював чотири акварелі краєвидів Лаври.

Дід Василя, поляк за національністю, прийнявши православ'я, ревно захищав нашу віру.

1916 року, в Першу світову війну, на території Почаївщини відбулися жорстокі бої між царськими російськими і австро-німецькими військами. Місцеве населення, уникаючи жорстокого та бруталного ставлення окупантів, зневаги до православних святинь, змушене було втікати. В бігах, у селі Бородаївка поблизу Катеринослава (нині Дніпропетровськ), у Якова Тимофійовича та Благовірної Ксенії Василівни, народилася донька Орловська (Лящук) Маріамна Яківна – мати поета.

Батько, Лящук Кіндрат Іванович, народився 6 жовтня 1927 року. Бабуся по батьковій лінії, Пестина Пилипівна, будучи патріоткою України, залюбленою в рідний край, формувала в дітях прагу до пізнання, любов до народних традицій, мала великий вплив на формування національного характеру.

Батьки поета були вихідцями з селян. Мати працювала в колгоспі від часу його заснування. Була і членом правління, і ланковою. Тато – столяром у міжколгоспній будівельній організації.

Народився Василь Лящук зовсім незрячим на праве око, а ліве око – лише три відсотки зору. Найбільше з дитинства любив те, що заборонялось, – читати книги. В 1955 році пішов до першого класу звичайнісінької сільської Старопочаївської загальноосвітньої восьмирічної школи, яку закінчив у 1963-му. Тоді ж і запам'ятали його вчителі, школярі, родина та сусіди – постійно з книгами, які вважав чарівним світом непізаного й магічного слова. Завдяки книгам, живучи в провінції, ріс у досяжних через слово далеких світах, водночас всім своїм еством відчуваючи чарівну особливість, неповторність рідної Почаївщини. Його вражали краса природи, перші промені ранкового пестливого сонця і його захід, а тому якось по-своєму відчував і ловив доброзичливі божественні доторки лагідного вітру.

Навчався старанно, намагаючись не відставати від звичайних зрячих дітей, і ніхто не здогадувався, яких зусиль потребувало бажання почуватися повноцінним, бути – як усі. Іноді дитлашня потішалася над його незграбністю, а Василеві дошкуляв не фізичний біль падінь через різні предмети, а усвідомлення того, що він – майже сліпий. На все життя запам'ятався випадок, коли дівчинка, з якою грався, впевнившись, що він майже незрячий, назвала його «сліпа тютя» й заявила, що не буде з ним гратися.

В 1958 році Василеві Лящуку один із учнів Філатова, лікар Мазур Іван Степанович, встановив такий діагноз: вроджена катаракта – з ускладненнями. Лише тоді він опинився в колі подібної долі дітей Львівської середньої спеціальної школи-інтернату №100 для позбавлених зору дітей, де навчався з 1963 року по 1966-ий. Тут освоїв азбуку й шрифт Брайля. Аж у травні 65-го року він офіційно отримав першу групу інвалідності з дитинства по зору. До

Українського товариства незрячих був прийнятий восени 1963 року. Після закінчення школи, центральне правління УТОС направило Василя Кіндратовича у місто Рівне на учбово-виробниче підприємство УТОС, де він пропрацював два роки.

Отже, бачимо, що Василь з дитячих років намагався жити повноцінним, багатограним життям, входити в соціум, а захоплення літературою стало настільки нестримним, що закономірним був його подальший важливий життєвий крок: у 1968 році вступив на стаціонарну форму навчання до Рівненського державного педагогічного інституту на українське відділення філологічного факультету.

Навчання в цьому вузі дало можливість вдосконалити та розвинути літературний талант. Важливу роль у шліфуванні поетичної майстерності відіграла участь в літературній студії педінституту, якою керував прекрасний викладач, поет Микола Кузьменко. Літературна студія, під його керівництвом, виховала цілу

плеяду письменників, журналістів, редакційних працівників й просто поціновувачів красного письменства. Безперечним фактом посилення захоплення літературною творчістю було також спілкування з друзями-літстудійцями, рівненськими поетами, художниками, журналістами. Найближчі – Ярослав Мічуда, Петро Цецик, які часто його навідували, коли він проживав у гуртожитку УТОС.

Василь Кіндратович присвятив Ярославу Мічуді свій сонет «Янтарнощокі яблука, мов рань...», який згодом увійшов у збірку «Тьмі наперекір». Це не просто сонет із дотриманням 14 рядків за законами сонету, а й акростих: із перших літер рядків можна прочитати – «Ярославу Мічуді».

Як роз'яснює у своїх спогадах добродій Василь, до написання цього твору його спонукали не лише велика любов, почуття симпатії та поваги до Ярослава, а й бажання відповісти на його поезію «Яблука падають, падають...», опубліковану в газеті «Зміна» у квітні 1968 року.

Закінчивши у 1972 році навчання, отримав фах учителя української мови та літератури, що дало змогу півроку працювати у редакції рівненської обласної молодіжної газети «Зміна», потім – два роки викладачем виразно-художнього читання на першому курсі Рівненського педінституту, згодом – методистом в Рівненському експурсьбюро, а також – завідувачем республіканських курсів підвищення кваліфікації торгівельних працівників в Рівненському технікумі радянської торгівлі. Проте хвороба єдиного зрячого ока прогресувала, й у серпні 1976 року повернувся трудитися рядовим робітником на Рівненське учбово-виробниче підприємство УТОС. У 1991 році втратив рештки зору, не маючи навіть світловідчуття. Працювати було важко (виготовляли посилки для потреб пошти), але директор школи слабозорих і сліпих Сидоренко Олег Данилович надав Василю Кіндратовичу можливість додатково працювати на третину ставки вчителем ук-

раїнської мови та літератури, й саме ця праця приносила йому величезну втіху, можливість реалізувати себе як учителя, передавати знання літератури.

Найбільший вплив на вибір професії зробила мати поета, яка все життя мріяла стати вчителькою, знала напам'ять Шевченкового «Кобзаря», багато пісень українською, російською та польською мовами, хоч закінчила лише п'ять класів школи. Василь Лящук сумовито-жартома говорить: «Художником пензля не міг стати через відсутність зору, тому вирішив стати художником слова».

Із восьми років почав мережити вірші, а друкуватися в газетах та журналах – з чотирнадцяти. Перший вірш насмілився показати вчительці Колобовій Галині Лук'янівні. Вона була дуже зворушена і заохотила до творчості. Окрім написання власних поезій, уже в 5 класі здійснив перший переклад (Едіт Сегал, «Мости») зі шкільного підручника англійської мови.

Яскравим спогадом Василя Лящука й досі є 3-й семінар юних авторів України (січень 1965 року), у якому він брав участь. Тоді відбулися знайомства початкуючих авторів з класиками української літератури. На семінарі виступали Андрій Малишко, Платон Майборода та інші. Із величезним захопленням Василь згадує свої знайомства з Іриною Вільде, Ніною Гнатюк, Володимиром Лучуком, Василем Моругою, Михайлом Саченком, Лаврентієм Кравцовим, Григорієм Дем'янчуком, Володимиром Забаштанським, Петром Красюком, Василем Глотовим, Миколою Романченком та іншими. Підсумком республіканського семінару юних авторів був збірник «Творчість юних» (видавництво «Радянська школа», Київ, 1969, тиражем 5600 примірників, передмова та упорядник – Шаргородська І.А.), де було вміщено два вірші Василя Лящука: «Вечірній етюд» та «Косарі». Згодом ці ж твори були перевидані в збірці віршів молодих поетів «Пісня і праця»

(в-во «Каменярь». – Львів. – 1974). Окрім двох віршів з попереднього альбома, були введені «Наснага», «Поліський край», «Народові Чилі», «Уже летить червонокрила осінь».

В цьому ж виданні були опубліковані поетичні твори інших членів обласного літоб'єднання Рівненщини: П. Велесика, байки і гуморески Л. Куліша-Зіньківа («Лев і Віл», «Скарга Лисички», «Віддячив», «Після грому», «Святий злодій»), Олександра Яцківського.

Обравши назавжди свій шлях зачудування магією слова, відчуваючи велику відповідальність місії письменника, поет неодноразово звертається до проблеми буття митця у світі та призначення мистецтва. Слово та книги – невід'ємна частина його життя. Для нього вони – дія і вчинок, натхненна праця:

Поезія – не гра, не модниця, –
Вогонь душі, що не згоря!
А він, як весноптаха, водиться
Лише під дахом трударя.

(«Мов на ковадло – дружні...»).

Становленню його життєвого кредо, висловленого в одному із віршів, «Міцно стану я на варті слова...», сприяли кілька факторів.

Найважливіший – діяльність літературної студії, знайомства та дружба з Григорієм Чубаєм, Ярославом Мічудою, Петром Цециком, Михайлом Саченком, Василем Моругою, Миколою Пшеничним, Миколою Тимчаком. Діяльність літературної студії Рівненського педінституту – важлива сторінка в історії всього літературного процесу Рівненщини та України в цілому і потребує окремого дослідження, адже ті, хто відшліфував свій талант у студії, стали складовими частинами сучасного літературного процесу 60-х – 80-х років двадцятого століття, за часи короткої відлиги встигли запалити зірки свого таланту, незважаючи на відсутність можливості справжнього дебюту на сторінках преси, бо «доба вимагала паровозиків про Леніна й повістей про передовиків виробництва». Літературна студія Рівненського педінсти-

туту давала можливість повноцінних відкритих виступів на її засіданнях.

Спілкування у таких гуртках було розкованішим, ніж на обласних і республіканських зльотах творчої молоді та об'єднаннях при Спілці письменників. Обмін інформацією, книгами, повніше знайомство з творчістю зарубіжних письменників, обмін «самвидавом» розширювали горизонти знань. Окрім літературно-мистецького об'єднання педінституту, з'явилися інші, в яких брали участь ті ж самі особи. Так на той час при газеті «Червоний прапор» діяла літературна студія «Провесінь», якою керував колишній літстудієць Євген Шморгун. За зразком літстудії інституту почали працювати літературний гурток «Арзамас» в школі №5 міста Рівного (його створив і очолював випускник літстудії В'ячеслав Сухачов), а також студія «Червоні сурми», започаткована при обласній молодіжній газеті «Зміна» Петром Цециком. Останній у своїх спогадах зізнається, що вирішив створити таке об'єднання винятко-

во за зразком студії Миколи Кузьменка. Ці приклади яскраво ілюструють те, що випускники-студійці свідомо керуються у своєму професійному житті тими принципами, які були сприйняті ними в роки, проведені у педагогічному інституті міста Рівного.

Розглядаючи діяльність літстудії в контексті літературного процесу Рівненщини, потрібно ще раз зазначити, що вона не обмежувалась інститутськими стінами. Хоча найважливіший її вплив виявився саме тут: випускники йшли у світ сформованими особистостями і в подальшому відіграли важливу роль у розвитку нашого краю. Крім цього, студія стала яскравим зразком для роботи інших подібних структур. Як уже зазначалося, літстудійці регулярно проводили виїзні засідання. Тому, на перший погляд непомітна робота студії, що мала б стосуватися лише вузу, охопила всю область.

Кожен із літстудійців мав можливість віднайти власний творчий шлях, розвинути свої

сильні сторони таланту, але друкуватись, чи видати поетичну збірку, в ті часи було складно. До проголошення України незалежною державою у 1991 році – Василь Ляшук мав опубліковані лише поодинокі добірки в обласних газетах «Зміна» і «Червоний прапор», районній періодичній пресі та трьох республіканських збірниках: «Творчість юних» та «Пісня і праця», які ми згадували вище, і альманах «Вітрила» (в-во «Молодь», Київ, 1973).

Згодом – видання збірки (1992), публікації в антології духовної поезії «Благословень» (Тернопіль, 1994), всеукраїнській православній газеті «Наша віра» (№4 за квітень 2006 р.), тижневику центральної спілки споживчих товариств України «Вісті» (№30 за 27 липня 2006 р.) та інших періодичних виданнях.

На сьогодні його творчий доробок складає 8 книжок поезій та перекладів.

Перша збірка «Почаївська мозаїка» вийшла 1992 року у видавництві «Азалія». Складається з трьох розділів: «Світанковий шлях»,

«Освідчення» та «Не блукай». Вірш «Уже летить червонокрила осінь» винесено на перші сторінки, він є своєрідним епіграфом, в якому висловлюється основна життєствердна думка автора: «Я буду жити тьмі наперекір». Ліричний герой збірки – особистість, сповнена наскрізним оптимізмом, що сповідує християнські цінності, а тому їх замінює філософський погляд віруючої людини – все мине, але так має бути, тому сприймає всі випробування як належне, бо він готовий на жертву заради Христа.

Друга збірка побачила світ 1997 року і має назву «Нас не буде – буде наша справа». Складається з двох розділів: у першому «І сонцю поклонився сонях» об'єднані 15 поезій, а другий знайомить читачів із перекладами з англійської, білоруської, польської та російської літератур. Сама назва книжки є промовистою. Для ліричного героя характерні віра в себе, поклик, порив, тому переважають образи грому, бурі, вогню:

Всі дороги пахнуть нам весною:
Бухарест, Варшава, Таллінн, Прага...
Ми нічого не візьмем з собою.
Нас не буде – буде наша справа.
Одержимі щирою любов'ю,
Де в нас ліва, знаємо, де права.
Ми нічого не візьмем з собою.
Нас не буде – буде наша справа...
(«Всі дороги пахнуть нам весною...»).

Рвемось в буряні громи
Поміж яворами.
Грають ярими грудьми
Зорі над ярами...
(«Рвемось в буряні громи»).

«Тьмі наперекір» (1998) є третьою ластівкою Василя Лящука. Вона, як і попередня, містить вірші й численні переклади. У цій збірці ліричний герой найбільше уподібнюється до авторського «Я», тому перед читачем постає біографія поета, віддзеркалена у

творах – у творах легко впізнається прожиті й пережиті. Поезії-спогади відносять нас у його рідне село, часи дитинства, де маємо можливість побачити батьків поета, улюблені книги, людей, які мешкали поруч. Окрім цього, присутні й вірші з християнськими мотивами.

Четвертою – є «Ноша бджоли», що з'явилась 2000 року у видавництві «Волинські обереги»: «Дорогим батькам Марії Яківні та Кіндрату Івановичу з синівською любов'ю присвячую». Складається з 8-ми розділів, кожен із яких має в собі об'єднані єдиною темою чи спільними мотивами поезії. Так, у розділі «Пісня з-під крил» оповідач переносить нас зі свого зовнішнього (змалювання села, людей, що оточують ліричного героя) у внутрішній світ. Переважають роздуми, з'являється тема кохання.

У наступному розділі – «Прорість» – високохудожня пейзажна лірика. Прихід весни, пробудження природи, її оновлення. «Старопочаївське джерело» – рядки, присвя-

чені ріднокраєві, а у розділі «Вірую» переважають християнські мотиви. Тут можна простежити замкнутість часового простору – він є циклічним: Новий рік – Великдень – Різдво. Така особливість зумовлюється бажанням автора відтворити повторюваність природнього колообігу.

Передмовою доктора філологічних наук Ярослава Поліщука починається п'ята збірка Василя Лящука «Мое помешкання» (2005), яка теж ділиться на вісім розділів. Особливо цінним для нас є другий, що озаглавлений «Допоки дзвін у грудях б'є», в якому автор відчуває себе безпосередньо причетним до того, що відбувається навколо нього, у його державі:

Полум'я причетності до всього
Нами хай керує повсякчас...
(«Причетність»).

Останні десять років у творчому вжитку поета та громадському становленні були багатими на радісні події.

У 2005 році в інформаційному бюлетені «Інва.net», випуск № 11, видруковано добірку віршів Василя Лящука з передмовою Людмили Марчук («Рідному селу», «Мамин хліб», «Моя бібліотека», «Песимісту», «Освідчення», «Чом ти, щастя...»). З'явилось кілька публікацій в періодиці. Враховуючи достатню кількість публікацій, друзі рекомендують Василя Лящука в члени Національної Спілки письменників України. У своїй рекомендації поет, скульптор, художник і композитор Микола Тимчак зазначає, що доля судила йому давно знати Василя як людину, «біля духовного вогнища якої ми часто грілися у часи «советської» холоднечі, як поета, що несміло намацував струни свого серця – і творив голос вірша». Завершується рекомендація словами: «Трьома своїми збірочками поезій він стукає в душу читача, у двері Національної Спілки... Відчиніть, братове, бо ця людина бачить люблячим серцем». Микола Пшеничний у своїй рекомендації зазначає, що Василь

Ляшук, який є автором талановитих поезій кількох книжок, стартував у літературу далекого червня 1965 року: «Лунає пісня соколина І рветься в синє піднебесся... Співучу слухай Україну, Зрусифікована Одесо! Я не пробачу самодуру З його брудними матюками, За те, що зла накоїв здуру І ще хизується над нами. Співає львівська «сота» школа, Аж слово ходить Геркулесом... Тебе ця пісня, знаю, коле, Зрусифікована Одесо!». Рекомендуючи Василя Кіндратовича, член НСПУ Кондратюк Андрій Іванович наголосив на його плідній праці у галузі поетичного перекладу з інших мов. Завершуючи рекомендацію, зазначає, що Василь Ляшук кожним своїм творчим днем утверджує високі цінності буття.

Талант Василя Лящука оприявнюється наступною ювілейною поетичною збіркою «Дзвіниця», яка вийшла друком у лютому 2008 року та приурочена 60-річчю автора. У ній містяться передмова Миколи Берези, що має назву «Як

під важкою ношею бджола», та три розділи: у першому з них, «Щоб людям завжди сонячно було», передруковані кращі речі з попередніх збірок; другий, «Благовісні дзвони», знайомить із новими поезіями, а саме – «Спасіння», «На відстані руки», «Поезія» та «Дзвіниця»; третій скомпонований із перекладів і має назву вірша Едіт Сегал – «Мости». Успішна презентація цієї збірки відбувається в студентському середовищі Рівненського державного гуманітарного університету.

Згодом знову митець подарував читачам симпатичну книжину – «Юності щемливий плин». Потім, 2010-го року, видавництво «Волинські обереди» благословило у світ ошатний 384-сторінковий томик вибраних творів і перекладів – «Запахла нехворощ і м'ята» (одна із найкращих поетичних збірок Василя Лящука!).

Подальші численні публікації: 10 лютого 2011 року – газета «Сім днів» (ч. 7), газета «Зелені шати» (25 березня 2011 р.) – з перед-

мовою Юлії Бондючної «Під дахом трударя», газета «Кременецький вісник» (5 серпня 2011 року «У Куликові районне свято поезії»), таку ж інформацію повторила газета «Діалог» за 26 серпня 2011 року (у статті «Слово про Україну» подається інформація про те, що у с. Куликові на Крем'яниччині відбулося свято поезії, де виступили понад 30 авторів та виконавців поезій; у цій же статті йдеться про Василя Лящука та його творчі здобутки).

Лише в серпні 2012 року повторно були зібрані рекомендації для вступу до Національної Спілки письменників України Лящука Василя Кіндратовича. На цей раз до Спілки подали звернення Олександр Ірванець, Юрій Коваль, Юлія Бондючна, Анатолій Криловець.

У жовтні 2012-го року у місті Києві на засіданні президії одноголосно прийнятий в члени Національної Спілки письменників України.

На зорі свого життя Василь Лящук бачив світ суцільним, але вже навіть у ранньому сло-

ві розмежовано струменять змінювані окремі картини веселих і сумних видив-з'яв. Роздуми над власною долею привели до усвідомлення, що він не випадковий подорожній на землі, тому вірші поета перейняті любов'ю до світу й людей. Поряд з тим, все глибше відчувається присутність в авторському світі Творця.

Відчувається, що автор, бажаючи виконати свою місію митця, в канву багатьох поетичних творів уводить тему громадянського покликання, намагання присвятити своє життя служінню людям і Богові. До таких належать «Як під важкою ношею бджола», «Щоб людям завжди сонячно було», «Благовісні дзвони», «Спасіння», «На відстані руки», «Поезія» та «Дзвіниця». Пристрасним віршем, присвяченим Україні, що має назву «Так буде!», починається третя збірка. У творі «Борги» автор, на противагу розчаруванням та почуттям безпорадності, закликає не стояти осторонь жодних життєвих перипетій:

Бо поки зло ховається за очі,
Бо поки бій з міщанством не затих,
У світі є тяжкий, найтяжчий злочин –
Байдужим бути до страждань людських.
(«Борги»).

Чимало віршів покладені на музику й стали піснями. Це, зокрема, глибоко ліричні, присвячені незабутній матері поета, переповнені ніжних почуттів та безмежної синівської любові. Особливо вирізняється «Не блукай», яка має різні мелодії – композиторів Анатолія Андрухова, Андрія Пастушенка, Лілії Кобильник, але кожна талановита по-своєму.

Незважаючи на відсутність зору, складнощі в користуванні довідковою літературою та словниками, Василь Лящук постійно експериментує.

У дебютній збірці «Почаївська мозаїка» є дві поезії, «Невиразні контури хмар» та «Освідчення», написані «білим віршем», котрі хоч неримовані, проте – з чіткою внутрішньою структурою. Наприклад:

Невиразні контури хмар
Наполохані радісним вітром
Наповнені його шумом
Зіщулені крони густих черешень
Сонний цвіт кульбаби
Що від цікавості встала навшпиньки
Засмагли голівки тюльпанів
П'янливий дух конвалії
Нарцисів білий сміх
Братики з маминого городу
Все це приязно охопило мене
Старопочаївським літом
Яке запізнилося нині
Більш як на цілий місяць.
(«Невиразні контури хмар»).

«Мое помешкання», що міститься в одно-
йменній книжці, написаний теж верлібром,
адже містить у собі неримовані та нерівно-
наголошені віршорядки.

Крім цього, у виданні «Почаївська мозаї-
ка» знаходимо вельми цікавий жанровий

різновид – рондель. Це – давньофранцузька
поетича форма, твір із 13 рядків, де обов'язкові
римовані повтори з двох наскрізних рим. Таких
віршів у збірці два: «Ми з батьком теж муруєм
хату...» та «Запахла нехворощ і м'ята...». Ці
поезії складаються з трьох строф, з яких дві є
катренами, а одна – п'ятивіршем. Ронделі мають
таку схему римування: абба абаб аббаа.

Вартими уваги, з погляду наявності широ-
кого спектру жанрового розмаїття поезій, є
дві збірки творів Василя Лящука: «Ноша
бджоли» та «Мое помешкання». У них автор
випробовує себе у таких жанрах, як палінд-
ром, акровірш, щедрівка, колядка, мікробай-
ка, рубаї та хоку. Чимало неологізмів.

Паліндром, або перевертень, – віртуозна
віршова форма, в якій певне слово, або й цілу
фразу, можна читати зліва направо і навпаки,
при збереженні змісту. До цієї форми автор
звертається давно – ще зі студентських років.
Коли в «Моему помешканні» паліндромічні ряд-
ки займають частину розділу «Всяка всячина»,

то в «Ноші бджоли» їм відведено окремий розділ, назва якого теж є паліндромною, – «Дивовид». Наведемо деякі віршовані рядки, написані таким способом: «А дід вів діда», «Удов Макар вилив ракам воду», «Кочин Шура вишива рушничок».

Пише він і пародії. Вдалими виходять і тріолети, й сонети. Використовує і такий жанр, як рубаї. Це чотиривірш (як правило, філософського змісту) за схемою римування: аа-ба. Є вони у «Ноші бджоли». Вони відповідають усім класичним вимогам.

Не цурається наш земляк і традиційної форми японської поезії, що має назву хоку і є трирядковим неримованим віршем. Знаходимо твори цього жанру в збірці «Моє помешкання»:

І внуком був я,
І сином був.

Не зоглядівся, як став дідусям.

Неперевершеної майстерності версифікації автор досягає у написанні поезій акровіршем, або, за визначенням самого Василя Лящука, акростихом. Найбільшу їх кількість бачимо у

книжці «Моє помешкання». Є звичайні, прості, в яких перші букви кожного рядка, прочитані зверху вниз, розкодовують присвяту чи побажання, наприклад: «Чудесна музика» (Людочці Яковчук), «Життя з Богом» (Ігореві Офілату), «Яскравим літом, у зелі духмянім...» (Ярославу Поліщуку), сонет-акровірш (Ярославу Мічуді), «Моя уява образ твій малює...» (Міші Льчуку на згадку), «Хрещенику-священнику» (Колі Півню). Тоді як присвята «Миколі Березі» розкодовується за двома першими літерами кожного рядка:

Ми, наче птахи, згадуєм той час,
Коли цвіла навкруг погожа днина,
Літали чисті мрії серед нас,
Бентежили і вірші, і калина.
Ретельна Муза і худий Пегас
Зібрали всіх, як доля тополина.

Висока вправність автора полягає в тому, що він закодує слова й у третій літері віршованих рядків, при цьому присвяти потрібно читати у зворотному порядку – знизу вгору («Як юним був ти...», Анатолію Криловцю), або зверху до-

низу, («Війни не буде», Колі Павлюку), навіть у четвертій літері – згори донизу («Тривожний час», Віктору Степанюкові, та «О, люблю тебе міцно-міцно», Баранчуку Валерію)!

Перекладацька діяльність

За спогадами самого автора, інтерпретувати вірші з інших мов по-українськи він почав ще у п'ятому класі на уроках Мирослави Пилипівни Дудар. "Мости" Едіт Сегал:

Якби я могла будувати,
Тоді проклала б широкі мости –
На Альпи стрімкі, на Карпати,
Щоб сіру неприязнь в безодню змести.
Я буду ходити по світу,
Всім людям назустріч усмішку нести,
Їм тиснути руки й радіти,
Що з потисків рук виростають мости.

Добротні переклади містяться в шести виданнях Василя Лящука, починаючи з другої збірки "Нас не буде – буде наша прага", в якій наявні поети англомовні (Томас Мур, Генрі

Лонгфелло, Томас Гуд, Оскар Уайльд, Роберт Грейвс, Діксі Вільсон, Роберт Стівенсон, Карл Сендберг, Едіт Сегал), польські (Францішек Феніковський, Тадеуш Павляк, Станіслав Місаковський, Владислав Броневський, Стефан Вітвіцький), білоруські (Галина Каржаневська, Євдокія Лось) та російські (Микола Кузьмін, Михайло Воронєцький, Вадим Шефнер, Федір Тютчев, Володимир Семенов).

У наступній, "Тьмі наперекір", читаємо нові переклади автора – лише з польської та російської мов. Василь Лящук розширює коло майстрів російської літератури – з'являються такі імена, як Марія Комісарова, Олександр Прокоф'єв, Сергій Васильєв, Євген Євтушенко, Роберт Рождественський, Василь Федоров.

Книжка "Ноша бджоли" вмістила розділ "Переклади", в якому вже проникливо звучать по-українськи Джордж Гордон Байрон, Вільям Блейк, Джон Мільтон і російськомовні – Вадим Шефнер, Олександр Прокоф'єв, Олександр Чуркін, Ростислав Засс.

У "Моєму помешканні" перекладів значно більше, ніж у попередніх виданнях. Знаходимо тут вірші й Олександра Твардовського, і Роберта Бернса, і Юліуша Словацького, й Олександра Пушкіна. Саме останній переклад заслуговує неабиякої уваги:

Я пам'ятаю мить чудову:
Явилась ти, як світ роси.
Видінням линеш мимо знову,
Як геній чистої краси.
В полоні смутку, безутішний,
У суеті мирських забав,
Бринів твій голос довго ніжний,
У снах твій образ чарував.
Йшли роки. Бурі, вітер сніжний
Розвіяв давніх низку мрій.
І я забув твій голос ніжний,
Небесний образ милий твій.
В глухій неволі дні для мене
Тягнулись тихо, мла – як ліс.
Там – ні кохання, ні натхнення,

Ні божества життя, ні сліз.
Збудило душу потепління –
Ти знов явилась, мов з яси,
Як невловиме сну видіння,
Як геній чистої краси.
Та й серце тішиться блаженне:
Для нього вже воскресли знов
І божество саме, й натхнення,
Й життя, і сльози, і любов.

В ювілейній книзі "Дзвіниця" містяться передруки перекладів із попередніх збірок. Всього у творчому доробку автора нараховується 136 перекладів, з яких 48 з англійської, 45 з російської, 40 з польської, 2 з білоруської та 1 з німецької мов.

Варто зауважити, що невелика кількість віршів інтимної лірики у творчому доробку Василя Лящука компенсується наявністю перекладів творів такої тематики. Наприклад, вірш Роберта Бернса "Червона, червона троянда", згаданий шедевр Олександра Пушкіна "Я пам'ятаю мить

чудову...", Василя Федорова "Лице журбою відбілю..." та "Любов мені, як блискавка", Сергія Васильєва "Прийшла любов", Євгена Євтушенка "Ти шепотіла в клопоті..." та інші.

1960-1970-ті роки – пора найбільшого розквіту перекладацької творчості багатьох письменників. Адже на зміну арештів 1965 року прийшов час погромницької хвилі арештів та репресій початку сімдесятих, тому відлучені майже на десятиліття від друку власних творів, займались перекладацькою діяльністю, що давало змогу публікуватись. Г. Кочур, апелюючи до перекладачів, ставив вимогу, щоб молоді поети постійно консультувалися зі спеціальною літературою, визначивши їх кредо: "Немає межі досконалості. Ми, грішні, маємо сидіти до сьомого поту за словниками".

Василь Ляшук захоплювався легкістю перекладів Максима Рильського, Григорія Кочура, Бориса Тена, тому дуже скрупульозно підходив до цієї справи, волів зробити менше, але – на відповідному рівні.

З роками знання інших мов поетом вдосконалюються і, як свідчить ця поетична збірка всіх 154-х сонетів В.Шекспіра, вказують на власну манеру і спосіб перекладацтва В.Лящука, що вимагає присутності у творі духу самого перекладача, залишаючи в українськомовних варіантах присутній чужоземний талант і власне твір, але оживлюючи його своїм хистом, та й індивідуальністю самого інтерпретатора. Можна з певністю наголосити на індивідуальній, оригінальній формі перекладу, що намагається дорівнятися до авторської самобутності, перетворюючись у спів-авторство (співавторство, не лише переклад!).

Добре відомі поетичні явища середньовічного сонета Василь Ляшук зумів розглянути під несподіваним кутом зору, помітив те, що байдуже оминали інші, актуалізував і воскресив те, що давно відійшло у минуле, неповторним словом ввів в універсальний поетичний контекст найглибшу сутність свого поетичного буття – український трагізм,

українську стихію і українську гармонію. І цим втілює ідею пересотворення української культури засобами художнього перекладу.

Василь Ляшук зазначає: "Без словника перекладати не ризикує, бо навіть одне слово, зрозуміле неправильно, може зіпсувати всю творчу працю". Коли власні твори було проблемно опублікувати, переклад давав змогу через образи-символи іншого митця утвердитися самому. Така внутрішня еміграція через себе у інший (вільний) світ ставала можливістю протистояти жорсткій реальності.

Побуває хибна думка, що переклад є дзеркальним відображенням і, якщо виходить за межі реального тексту, то перекладач, як дзеркало, погано виконує свої функції.

Проблема перекладу не є вичерпною, постаті цих майстрів слова постійно вимагатимуть до себе уваги, їм потрібні співтворці, а не критики, головне – не мета (вшанування чи критика), а шлях (пошук). Адже перекладач ніби нічого нового не винаходить. Але без

оригіналу, що його створив уже якийсь письменник, не було б витвору мистецтва – перекладу, не було б і художника-перекладача.

Отож, до проблеми перекладного твору не можна підходити як до звичайного художнього. Потрібно віднайти певний настрій, тобто інтерпретувати. І головне – не загубитися у цих інтерпретаціях.

В. Шекспір – один із символів європейської культури. Ця проста теза пояснює той факт, чому до його творчості постійно звертаються погляди все нових і нових поколінь. У науці виділилася навіть окрема дисципліна – шекспірознавство, що розвивається в багатьох національних культурах.

Історія української Шекспіріани налічує вже півтори сотні літ: за цей час вона пройшла шлях від перших фрагментарних адаптацій драматичних творів корифея аж до цілісного охоплення його творчості. Тепер, маючи повного Шекспіра, перекладеного українською

мовою, варто зупинитись на окремих постатях саме нашої вітчизняної Шекспіріани, на іменах, які раніше не так часто потрапляли в коло наукових досліджень. Як не дивно, але до таких статей до недавнього часу належав і Григорій Кочур. Цей письменник посідає визначне місце в плеяді українських шекспірознавців, адже він – і перекладач Шекспірового "Гамлета", і дослідник його творчості, і поет, у творах якого знаходимо як прямі, так і приховані шекспірівські алюзії.

Дмитро Паламарчук перекладав ці сонети ще з початку 1950-х років. Літературна критика вважає дані спроби дуже вдалими, проте захочувала й інших до праці над Шекспіровими сонетами. Жоден переклад, слушно зауважував Г.Кочур, яким би досконалим не був, не є межею творчих досягнень і не повинен ставати на заваді іншим.

Перекладацький доробок української Шекспіріани П.Свенціцького, Ю.Федьковича, М.Старицького, М.Костомарова, П.Ку-

ліша (переклади якого І.Франко, як відомо, зараховував до підвалин нової української літератури), Лесі Українки, П.Грабовського, М.Вороного, Панаса Мирного, Г.Хоткевича, Я.Гординського, а серед сучасних майстрів – А.Гозенпуда, М.Бажана, І.Кочерги, В.Мисика, Л.Танюка, Ірини Стешенко, М.Рильського, Бориса Тена, І.Костецького, Д.Паламарчука, О.Тарнавського, Д.Павличка. Тепер українську Шекспіріану можна доповнити новим іменем – Василь Лящук, який стверджує:

– Шекспір, як і кожен геній людства, багатоликий. У новітніх часах саме він (не відкидаючи, очевидно, своїх попередників з "царства духа") стає символом європейської культури. Тому-то перекладати Шекспіра – означає входити в коло цивілізованих народів. І в кожному іншому культурному середовищі він являє щоразу своє нове обличчя. Шекспірів профіль має багато рис свого найуважнішого читача, тобто перекладача. Ясна річ, що ремесло перекладача – непросте.

Зрозуміло, це – різні Шекспіри, кожен з яких несе на собі видиму печать свого перетворителя. У кожного з перекладачів – свій шлях до Шекспіра...

Василь Ляшук, вказуючи на особливість цих сонетів, зазначає, що вони переважно написані протягом 1592-1598 років, а окремою книгою вперше видані 1609-го, розміром, який називається "п'ятистопний ямб". Кожен має чотирнадцятирядкову композицію, де перші дванадцять можна розділити на три строфи з чотирма рядками в кожній. У трьох катренах поет установлює тему чи проблему, а зтим підсумовує її в прикінцевому дистиху, який іноді називають замком. Схема римування катренів – abab cdcd efef. Дистих (замок) римується – gg. Таку структуру сонета зазвичай називають – англійський сонет, або шекспірівський сонет, – на відміну від класичного, чи італійсько-французького, сонета Петрарки (класифікація С.І.Качуровського), форма якого складається із двох частин: ри-

мованої октави (abbaabba) і римованого секстета (cdcdcd).

Стиль сонетів Петрарки був дуже популярний серед авторів часів Єлизавети, але він не користувався визнанням Шекспіра.

Тільки три із 154 сонетів Шекспіра не відповідають указаній структурі: це – сонет 99, який має 15 рядків; 12-рядковий сонет – 126, і сонет 145, написаний ямбічним тетраметром.

Вільям Шекспір творив у добу Ренесансу. Його сонети не належать до кращих творів митця, але трапляються серед них і справжні перлини. Таким, зокрема, є сонет під номером 66. Важко сказати, чи ці твори автобіографічні, чи ні, оскільки подібні сюжети взагалі характерні для Відродження.

Сонет має чітку і струнку поетичну форму, яка викликає значні труднощі при перекладі. Англійський, або шекспірівський, сонет складається з трьох катренів і фінального двовірша з чітким римуванням – абабвгвгдд еє. Це також викликає труднощі при перекладі, оскільки ви-

магає від перекладача досконалого знання мови, особливо синонімів, традицій російського поетичного перекладу, яку започаткував В. Жуковський і про яку ще раніше О.Пушкін сказав: "Подстрочный перевод никогда не может быть верен".

Ось він – сонет 66 (пер. Д. Паламарчук):

Стомившись, вже смерті я благаю,
Бо скрізь нікчемність в розкоші сама,
І в злиднях честь доходить до одчаю,
І чистій вірності шляхів нема,
І силу неміч забива в кайдани,
І честь дівоча втоптана у бруд,
І почесі не тим, хто гідний шани,
І досконалості – ганебний суд,
І злу – добро поставлене в служниці,
І владою уярмлені митці,
І істину вважають за дурниці,
І гине хист в недоума в руці.
Стомившись тим, спокою прагну я,
Та вмерти не дає любов твоя.

(В. Шекспір. Твори в шести томах. –
К.: Дніпро, 1986. – Т. 6. – С. 651-652).

Загалом, перекладачі передають смисл інколи витонченіше, ніж оригінал. В оригіналі "cry", "maiden", в перекладах "зову – благаю", "девственность – честь дівоча", а "tounge-tied" часто взагалі ігнорується перекладачами. Д.Паламарчук прагне до більш-менш точного відтворення оригіналу, Василь Лящук – творчого (над цим сонетом працював довгий час). Недаремно Жуковський сказав: "Перекладач у прозі – раб, перекладач у поезії – суперник".

Над цими перекладами В.Лящук працював майже півстоліття, але найінтенсивніше – останні дев'ять років. Переклав усі 154 сонети В.Шекспіра, причому 150, 151, 153, 154 – з варіантами. Акцентував увагу на збереженні образів.

Відповідаючи на важке запитання "Що таке переклад: інтерпретація чи репродукція?" – Василь Лящук вважає, що не можна надмірно захоплюватись формою оригіналу та дослівно відтворювати текст, адже в епоху

комп'ютеризації перекласти текст із своєї рідною граматиною, із багатим класичним словником може й оргтехніка. Передати ж слова переносного значення, людське відчуття, що присутнє в тексті за матеріальною оболонкою тексту, не під силу найскладнішому механізму машини – з нього зникає легкість, природність поетичного виразу, і це вже не мистецький твір. Слово, вирване з контексту, не звучить у вірші; не відчувається міцного внутрішнього зв'язку всіх слів, фраз, поетичних рядків.

Наприклад, у 116 сонеті Шекспіра один із рядків Самуїл Маршак переклав таким чином: "Любов – мов в бурю піднятий маяк". Аналізуючи це місце, Василь Лящук дійшов висновку, що маяк не може підніматися в бурю, й пропонує читачам свій варіант фрази: "Любов – це в бурю рятувальний маяк".

...Нові підходи до перекладу застосовували молоді представники 60-х, які вийшли на авансцену і яким не дали дограти п'єсу до кінця.

Бо не завжди сприятливі умови супроводжували український художній переклад у часи після розвінчання культу особи. 1978 рік – погром у періодичному виданні "Всесвіт", так звана чистка редакції, коли цей часопис зробився раптом недозволено популярним. Г.Кочур (провідний перекладач того часу) зазнав десятилітнього заслання у полярній Інті, а в 70-х роках він разом з М.Лукашем (останній – за листа на захист І.Дзюби) був виключений із Спілки письменників України і приречений на десятирічне недрукування.

Але в 60-ті роки видавництво "Дніпро" заснувало "Бібліотеку світової класики", а у 1988 р. – серію "Зарубіжна проза ХХ ст.". Видавалися у цих серіях твори, що пройшли жорстку цензуру.

У 70-ті роки, коли багато говорити не дозволялося, коли вилучалися, не публікувалися, "арештовувалися" нетрадиційні поезії, переклад залишався єдиною надією, чи не останньою можливістю самовираження. Ба-

гато поетів (зокрема – дисиденти) "втікали" в переклад, стаючи прозорим склом. Здебільшого популяризувалася англomовна література.

І якщо серед феодально-середньовічної епохи можна знайти якесь щастя, то тільки духовне, спрямоване назад, до рятування культур давніх часів, і вперед, до ясного, бадьорого утвердження духу в добу, яка інакше цілком підпала б під засилля песимізму й пережитків матеріального світу.

Працелюбності, натхненного завзяття, повсякденного неспокою, невдоволення досягнутим В.Лящуківі – непозичати! Знову і знову повертається безсонними ночами до, здавалося б, таки остаточного варіанту – і править, редагує, уточнює, переписує, відганює сам себе.

Скажімо, у книжці вибраного хорошою ж вдалася кінцівка 5-го сонета: "...Квітки згубили пишний блиск, росу, // Та зберегли все ж душу і красу". Ні, ось так звучати-

ме ліпше, позаяк і точніше, й художніше, й лаконічніше – на цілих три слова менше: "Квітки згубили пишні пелюстки. // Яса душі зосталась – на віки". Ще й у першому рядку (неісповідимі путі Твої, Господи!) рима внутрішня з'явилася: "квітки – пелюстки"... Гідний пошани, подиву і наслідування перелік можна і можна продовжувати... А наприкінцеві вірші часто поставали навіть афористичними...

Мріючи відтворити ренесансну західно-європейську особистість, з властивим їй способом мислення і почуттів, наш сучасник Василь Лящук разом із автором творить новий ідеал людини, визначальними рисами якої стали – універсальна освіченість, духовна свобода, гармонія розуму й почуттів.

*Дмитро КРАВЕЦЬ,
кандидат філологічних наук,
лауреат просвітянської премії
імені Грицька Чубая*

СОНЕТИ

Sonnet 1

From fairest creatures we desire increase,
That thereby beauty's Rose might never die,
But as the ripper should by time decease,
His tender heir might bear his memory:

But thou, contracted to thine own bright eyes,
Feed'st thy light's flame with self-substantial fuel,
Making a famine where abundance lies,
Thy self thy foe, to thy sweet self too cruel.

Thou, that art now the world's fresh ornament
And only herald to the gaudy spring,
Within thine own bud buriest thy content
And, tender churl, mak'st waste in niggarding:

Pity the world, or else this glutton be,
To eat the world's due, by the grave and thee.

Сонет 1

Чекаєм врожаїв, од кращих лоз.
Краса – як мить в усмішці нелукавій.
Коли троянду вистудить мороз –
Цвістимуть пелюстки в її уяві.

А ти – в свою закоханий красу.
Їй віддаєш і сили всі, і соки.
Збиваючи метеликом росу,
Не будь скупим, бездушним і жорстоким.

Окраса днів зажурених моїх,
Весни дочасний, нетривкий глашатай.
Майбутнього в тобі зачавсь горіх,
Де майже поруч – скнарість і розтрата.

Жалієш світ. Землі не віддавай
Грядущих літ безцінний урожай.

Sonnet 2

When forty winters shall besiege thy brow
And dig deep trenches in thy beauty's field,
Thy youth's proud livery, so gaz'd on now,
Will be a tatter'd weed, of small worth held:

Then being asked where all thy beauty lies,
Where all the treasure of thy lusty days,
To say, within thine own deep-sunken eyes,
Were an all-eating shame and thriftless praise.

How much more praise deserv'd thy beauty's use,
If thou couldst answer, 'This fair child of mine
Shall sum my count and make my old excuse,'
Proving his beauty by succession thine!

This were to be new made when thou art old,
And see thy blood warm when thou feel'st it cold.

Сонет 2

Проборознять, як на чолі твоїм,
Глибокими слідами сорок зим.
Та хто згадає твій ошатний дім,
В яким ти був, мов сокіл, молодим?

Тебе питають: «Де твоя краса?
Куди сховав ти крихітки малі?».
Ти бачиш сам, що молодість згаса,
Що нетривке життя на цій землі.

Як відповідь, були б твої слова:
«Ви подивіться на дітей моїх.
Моя колишня свіжість в них – жива,
Це – виправдання пройдених доріг».

Нехай з літами вихолола кров
Обізветься в твоїм нащадку знов.

Sonnet 3

Look in thy glass, and tell the face thou viewest
Now is the time that face should form another,
Whose fresh repair if now thou not renewest,
Thou dost beguile the world, unless some mother.

For where is she so fair whose unear'd womb
Disdains the tillage of thy husbandry?
Or who is he so fond will be the tomb
Of his self-love, to stop posterity?

Thou art thy mother's glass, and she in thee
Calls back the lovely April of her prime:
So thou through windows of thine age shalt see
Despite of wrinkles this thy golden time.

But if thou live, remember'd not to be,
Die single, and thine image dies with thee.

Сонет 3

Чудесний образ в дзеркалі побачиш –
Його не загуби серед забав.
Лиш вірністю природі ти віддячиш,
Благословення жінку не позбав.

Красуня смертна од кохання сліпне,
З тобою б на край світу рада йти.
Невже твоє безсмертя непотрібне?
Себе надміру любиш, певно, ти.

Стань батьком в шлюбі, вибравши дружину,
І мамі нагадай квітневі дні.
А будучи би літнім, відпочинув
При юності відчиненім вікні.

Бо як обмежишся в житті судьбою,
Помреш і сам, і образ твій – з тобою.

Sonnet 4

Unthrifty loveliness, why dost thou spend
Upon thy self thy beauty's legacy?
Nature's bequest gives nothing but doth lend,
And being frank she lends to those are free.

Then, beauteous niggard, why dost thou abuse
The bounteous largess given thee to give?
Profitless usurer, why dost thou use
So great a sum of sums, yet canst not live?

For having traffic with thyself alone,
Thou of thyself thy sweet self dost deceive.
Then how, when nature calls thee to be gone,
What acceptable Audit canst thou leave?

Thy unused beauty must be tomb'd with thee,
Which, used, lives th'executor to be.

Сонет 4

Свій спадок, марнотратнику, гаси,
Не будь, як грім, що палить в полі дуба.
Даремно – Бог нам не дає краси,
Та й воля в борг дається волелеюбам.

Наївний скнаро, спершу зароби
Те, що в майбутнє взяв, як передачу.
Безцінні ти приховуєш скарби
Й не запанів з багатства того, бачу.

Угоди укладаєш сам собі,
Не маючи прибутків, як в багатих.
Який же віддаси ти звіт судьбі
І з чим прийдеш до батьківської хати?

З тобою лик прийдешніх всіх часів
Земля прийме в невітленій красі.

Sonnet 5

Those hours, that with gentle work did frame
The lovely gaze where every eye doth dwell
Will play the tyrants to the very same
And that unfair which fairly doth excel,

For never resting time leads summer on
To hideous winter and confounds him there;
Sap check'd with frost and lusty leaves quite gone,
Beauty o'ersnowed and bareness every where:

Then, were not summer's distillation left
A liquid prisoner pent in walls of glass,
Beauty's effect with beauty were bereft,
Nor it nor no remembrance what it was:

But flowers distill'd though they with winter meet,
Leese but their show; their substance still lives sweet.

Сонет 5

Незримий майстер, наче херувим,
Предивним святом освяє нас
Й відносить все потоком круговим,
Що радувало й гріло водночас.

Годин і днів нестриманий потік
Несе літа у круговерть завій.
Де лист опав – застиг в деревах сік,
Земля дріма, і білий плащ на ній.

Лиш квітнучі троянди запашні,
Летючі в'язні, сховані у скло,
Нагадують – ще й як! – в морозні дні,
Що тепле літо все-таки було.

Квітки згубили пишні пелюстки.
Яса душі зосталась – на віки.

Sonnet 6

Then let not winter's ragged hand deface
In thee thy summer, ere thou be distill'd:
Make sweet some vial; treasure thou some place
With beauty's treasure ere it be self-kill'd.

That use is not forbidden usury,
Which happies those that pay the willing loan;
That's for thyself to breed another thee,
Or ten times happier, be it ten for one;

Ten times thyself were happier than thou art,
If ten of thine ten times refigured thee:
Then what could death do, if thou shouldst depart,
Leaving thee living in posterity?

Be not self-will'd, for thou art much too fair
To be death's conquest and make worms thine heir.

Сонет 6

Дивись: мов лід, холодна і крихка,
Зима до тебе нишком добереться.
Хоч дух весни, мов юності ріка,
Дзвенить на дні нев'янучого серця.

Немов людина, внісни цінний вклад,
Отримуєш незміряні відсотки.
Та в юність повернутись би назад,
Відчувши задоволення високе.

Ти житимеш на світі ще не раз,
Продовження у дітях знов обравши.
І з того будеш гордий повсякчас,
Що смерть свою переборов назавше.

Ти – щедро обдарований судьбою,
Та досконалість не помре з тобою.

Sonnet 7

Lo in the orient when the gracious light
Lifts up his burning head, each under eye
Doth homage to his new-appearing sight,
Serving with looks his sacred majesty;

And having climb'd the steep-up heavenly hill,
Resembling strong youth in his middle age,
Yet mortal looks adore his beauty still,
Attending on his golden pilgrimage;

But when from highmost pitch, with weary car,
Like feeble age, he reeleth from the day,
The eyes, 'fore duteous, now converted are
From his low tract, and look another way:

So thou, thyself outgoing in thy noon,
Unlook'd on diest, unless thou get a son.

Сонет 7

Малюк-світанок підійма, ледь світ,
Палаючу голівку. Сніп. Єство.
І все, що диха, явно шле привіт,
Зустрівши променисте божество.

Коли світило в полудневий час
В zenіті сил над нами проліта,
Радіє все живе навколо нас –
То світить колісниця золота.

Як сонце, свій завершуючи круг,
Схова за небокрай нехитрий біг,
Тьма шанувальників його і слуг
Зорять очима в протилежний бік.

Свого дай сина. Мовби пташеня,
Він стріне сонце завтрашнього дня.

Sonnet 8

Music to hear, why hear'st thou music sadly?
Sweets with sweets war not, joy delights in joy:
Why lovest thou that which thou receiv'st not gladly,
Or else receiv'st with pleasure thine annoy?

If the true concord of well-tuned sounds,
By unions married, do offend thine ear,
They do but sweetly chide thee, who confounds
In singleness the parts that thou shouldst bear.

Mark how one string, sweet husband to another,
Strikes each in each by mutual ordering,
Resembling sire and child and happy mother
Who, all in one, one pleasing note do sing;

Whose speechless song, being many, seeming one,
Sings this to thee, 'Thou single wilt prove none'.

Сонет 8

Ти – музика. Натура музикальна
Незрозумілий смуток видає.
Чомусь найчудотворнішим коханням
Життя не переповнилось твоє.

Чи, може, в тому – таємниця муки,
І в поглядах зажури є печать,
Що вирівняні, вистраждані звуки,
Як докір усамітненню, звучать.

Прислухайся, як злагоджені струни
Виводять ніжно голоси свої,
Немовби мати, батько, хлопець юний
Співають разом, ніби солов'ї.

В оркестрі ноти прозвучать відверті:
Що одинокий шлях – тотожний смерті.

Sonnet 9

Is it for fear to wet a widow's eye
That thou consumest thy self in single life?
Ah! if thou issueless shalt hap to die,
The world will wail thee, like a makeless wife;

The world will be thy widow and still weep
That thou no form of thee hast left behind,
When every private widow well may keep
By children's eyes her husband's shape in mind.

Look what an unthrift in the world doth spend
Shifts but his place, for still the world enjoys it;
But beauty's waste hath in the world an end,
And kept unused, the user so destroys it.

No love toward others in that bosom sits
That on himself such murd'rous shame commits.

Сонет 9

Напевно, боячись вдовиних сліз,
Ти не зв'язав ні з ким себе коханням.
Як фатум грізний би тебе відніс,
Принишк би світ в жалобі спозарання.

В своїй дитині кинута вдова
Знаходить радість, втіху невід'ємну.
А ти готовий тільки на словах
Продовжитись у синові своєму.

Залишиш, смертний, наче крутії,
Багатство, що набув, немов полову.
Краса. Зникають вже сліди її,
Та й не повернеш молодості знову.

І той, хто зраджує себе, святого,
Не любить в цьому світі більш нікого.

Sonnet 10

For shame! deny that thou bear'st love to any,
Who for thy self art so unprovident.
Grant, if thou wilt, thou art beloved of many,
But that thou none lov'st is most evident;

For thou art so possess'd with murderous hate
That 'gainst thy self thou stick'st not to conspire,
Seeking that beauteous roof to ruinate
Which to repair should be thy chief desire.

O change thy thought, that I may change my mind:
Shall hate be fairer lodged than gentle love?
Be as thy presence is gracious and kind,
Or to thy self at least kind-hearted prove:

Make thee an other self for love of me,
That beauty still may live in thine or thee.

Сонет 10

Признайся, як на духу: кого кохаєш?
Ти добре знаєш: люблять всі тебе.
Всю юну міць бездумно витрачаєш,
Живеш, як марнотратник, і тепер...

В собі самому, лютий, милий враже,
Ти розділяєш ласки скупю всім.
Не обновляєш зовсім і не важиш
Родинний спадок, свій чудовий дім.

Будь красенем палким не тільки зовні,
Храни порозуміння світу грань.
Не муч мене й себе в сумнім безсонні,
Щедрішим і добрішим, друже, стань.

Краса твоя, що схожа на поему,
Хай вік живе у синові твоєму.

Sonnet 11

As fast as thou shalt wane, so fast thou grow'st
In one of thine, from that which thou departest;
And that fresh blood which youngly thou bestow'st,
Thou mayst call thine when thou from youth convertest,

Herein lives wisdom, beauty, and increase;
Without this, folly, age, and cold decay:
If all were minded so, the times should cease
And threescore year would make the world away.

Let those whom nature hath not made for store,
Harsh, featureless, and rude, barrenly perish:
Look whom she best endow'd, she gave the more,
Which bounteous gift thou shouldst in bounty cherish:

She carved thee for her seal, and meant thereby
Thou shouldst print more, not let that copy die.

Сонет 11

Старієм хутко ми, як і ростем,
Продовжуємо рід свій у нащадку.
І покоління – свіже, молоде –
Так само розпочне життя спочатку.

Такий закон краси. Бо ще в імлі
Нам сонце в небі щиро засвітало.
Коли б дітей не стало на землі,
То світ би щез, проживши дуже мало.

Хтось був лінивий, потім став старий,
Безлико існував і непорядно.
А ти колись такі дістав дари,
Що повернути маєш многократно.

Майстерно сконструйована печате!
Пора й тобі свій відтиск розпочати.

Sonnet 12

When I do count the clock that tells the time,
And see the brave day sunk in hideous night;
When I behold the violet past prime,
And sable curls all silver'd o'er with white;

When lofty trees I see barren of leaves,
Which erst from heat did canopy the herd,
And summer's green all girded up in sheaves
Borne on the bier with white and bristly beard,

Then of thy beauty do I question make,
That thou among the wastes of time must go,
Since sweets and beauties do themselves forsake
And die as fast as they see others grow;

And nothing 'gainst time's scythe can make defence
Save breed, to brave him when he takes thee hence.

Сонет 12

Коли годинник пізній час проб'є
І ніч завладарює навкруги,
Фіалка схилить ще стебло своє,
І скроні вкриють сивини сніги.

Як вітер листя рве із повних крон,
Що прихистком служили для корів,
Коли застану друга похорон,
Котрий помер, як тільки захворів, –

Я думаю про кучері твої:
Колись їм доведеться одцвісти,
Мов квітам гір, пасовищ та гаїв,
Де буде згодом щось нове рости.

Народжуй сина. Поміж грізних зим.
Хоч спілкуватись потім буде з ким.

Sonnet 13

O that you were your self; but love you are
No longer yours, than you your self here live:
Against this coming end you should prepare,
And your sweet semblance to some other give.

So should that beauty which you hold in lease
Find no determination; then you were
Your self again, after your self's decease,
When your sweet issue your sweet form should bear.

Who lets so fair a house fall to decay,
Which husbandry in honour might uphold
Against the stormy gusts of winter's day
And barren rage of death's eternal cold?

O, none but unthrifths, dear my love, you know,
You had a father, let your son say so.

Сонет 13

Не змінюйся, а будь таким, як є,
Живи в собі самому, наче дім.
Коли життя закінчиться твоє,
Хай буде хтось продовженням твоїм.

На визначений термін Бог дав день
Й красу – тобі та кожному із нас.
Тож хай за правом все це перейде
Твоєму спадкоємцю в інший час.

В турботливих руках добротний дім
Не задрижить під натиском зими.
Ніколи хай не запанує в нім
Злий подих смерті, холоду, п'їтьми.

Завершиться пора життєвих бур,
І скаже син: «У мене батько був».

Sonnet 14

Not from the stars do I my judgment pluck,
And yet methinks I have astronomy,
But not to tell of good or evil luck,
Of plagues, of dearths, or seasons' quality;

Nor can I fortune to brief minutes tell,
Pointing to each his thunder, rain, and wind,
Or say with princes if it shall go well,
By oft predict that I in heaven find:

But from thine eyes my knowledge I derive,
And, constant stars, in them I read such art
As truth and beauty shall together thrive,
If from thy self to store thou wouldst convert;

Or else of thee this I prognosticate:
Thy end is truth's and beauty's doom and date.

Сонет 14

Не по зірках я долю провіщаю.
Наука не підказує мені,
Які з них передують урожаю,
Чумі, пожежі, голоду, війні.

Судити не берусь, що про погоду
Зимою, літом знає календар.
Вночі не визначав по небозводу –
В чиім краю, чи добрий буде цар.

Та бачу я в очах твоїх надію,
І навіть зорі вказують на те,
Що правда і краса удвох зуміють
Продовжити в синах життя святе.

А якщо – ні, то – в ямі, під плитою,
Погаснуть правда і краса з тобою.

Sonnet 15

When I consider every thing that grows
Holds in perfection but a little moment,
That this huge stage presenteth nought but shows
Whereon the stars in secret influence comment;

When I perceive that men as plants increase,
Cheered and cheque'd even by the self-same sky,
Vaunt in their youthful sap, at height decrease,
And wear their brave state out of memory;

Then the conceit of this inconstant stay
Sets you most rich in youth before my sight,
Where wasteful time debateth with decay,
To change your day of youth to sullied night;

And all in war with Time for love of you,
As he takes from you, I engraft you new.

Сонет 15

Коли подумаю, що мить єдина
Розмежувала в'янення і ріст,
Що світ цей незбагнений, мов картина,
Сузір'ями формує час, рух, зміст.

Що нас, рослин, тендітних полонянок,
Вирощують і гублять небеса,
Що юність живить соком нас весняним,
Та сила в'яне, сохне, як роса.

Твоєю тішусь, мов дівча, весною.
Краса п'янка захоплює мене.
Та грізний час підступно йде війною,
Невідворотно темряву жене.

Хай вірш мій допоможе хоч у слові
Дні поновити всі твої чудові.

Sonnet 16

But wherefore do not you a mightier way
Make war upon this bloody tyrant time,
And fortify your self in your decay
With means more blessed than my barren rhyme?

Now stand you on the top of happy hours,
And many maiden gardens yet unset
With virtuous wish would bear you living flowers,
Much liker than your painted counterfeit:

So should the lines of life that life repair,
Which this (Time's pencil or my pupil pen)
Neither in inward worth nor outward fair
Can make you live your self in eyes of men.

To give away your self keeps your self still,
And you must live, drawn by your own sweet skill.

Сонет 16

Але як час вчинив для нас облогу,
Ми в розквіті своєму гинем більш.
Навіщо згубі ти даєш дорогу,
Як мій нікчемний і безплідний вірш?

Ти успіхів досяг в житті земному.
Багато юних, стриманих сердець
Тобі скоритись прагнуть, молодому,
Як майстрові різець чи олівець.

Життя. Воно не милує нікого –
Ні гультаїв, ні лежнів, ні роззяв.
От закохайся – житимеш не строго,
Як олівець, якого в руки взяв.

Віддавшись любові справжній нині,
В новому творі житимеш – в людині.

Sonnet 17

Who will believe my verse in time to come
If it were fill'd with your most high deserts?
Though yet heaven knows it is but as a tomb
Which hides your life and shows not half your parts.

If I could write the beauty of your eyes
And in fresh numbers number all your graces,
The age to come would say, 'This poet lies,
Such heavenly touches ne'er touch'd earthly faces.'

So should my papers (yellow'd with their age)
Be scorn'd, like old men of less truth than tongue,
And your true rights be term'd a poet's rage
And stretched metre of an antique song:

But were some child of yours alive that time,
You should live Twice in it, and in my rhyme.

Сонет 17

Який бо чарівний, цнотливий ти!
З твоїх чеснот я вірш почну в'язати.
Ось надпис надмогильної плити.
Чи зможе він щось людям розказати?

Намалювати спробую портрет,
Щоб відтворити в ньому лик чудесний.
Нашадок скаже: «Забрехавсь поет,
Обличчю давши колорит небесний».

Відкине геть пожовклі сторінки,
Нахмуриться, ще й висміє раптово,
Ще й докором, суворим і гірким,
Як опонент, накриє кожне слово.

Якби твій син діждався цих подій,
Ти жив би в нім, як і в строфі мойй.

Sonnet 18

Shall I compare thee to a summer's day?
Thou art more lovely and more temperate:
Rough winds do shake the darling buds of May,
And summer's lease hath all too short a date;

Sometime too hot the eye of heaven shines,
And often is his gold complexion dimm'd,
And every fair from fair some-time declines,
By chance or nature's changing course untrimm'd;

But thy eternal summer shall not fade
Nor lose possession of that fair thou ow'st,
Nor shall death brag thou wander'st in his shade,
When in eternal lines to time thou grow'st:

So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this and this gives life to thee.

Сонет 18

Тебе ні з ким не сплутаєш в ці дні,
Ти – ідеал, що люблять всі, пізнавши.
Ламає буря квіти весняні.
Також недовговічне й літо наше.

То сонце очі нам засліпить враз,
То небом хмарним бризкає негода...
Голубить, ніжить, непокоїть нас
Рясна своїми примхами погода.

Ти – повен сили, пахощів, стремлінь,
Тобою квітнуть соняхи сонета.
Тебе не заховає смертна тінь
У прихистку віків – рядках поета.

Серед живих поселишся навіки,
Допоки людство не зімкне повіки.

Sonnet 19

Devouring time, blunt thou the lion's paws,
And make the earth devour her own sweet brood;
Pluck the keen teeth from the fierce Tiger's jaws,
And burn the long-liv'd Phoenix in her blood;

Make glad and sorry seasons as thou fleet'st,
And do whate'er thou wilt, swift footed time,
To the wide world and all her fading sweets;
But I forbid thee one most heinous crime:

O carve not with thy hours my love's fair brow,
Nor draw no lines there with thine antique pen;
Him in thy course untainted do allow
For beauty's pattern to succeeding men.

Yet, do thy worst, old Time: despite thy wrong,
My love shall in my verse ever live young.

Сонет 19

Завдай всім левам паніки і страху,
Рви тиграм ікла так, щоб кров текла.
Зітри у прах усе, що вийшло з праху,
І Фенікса в крові спали дотла.

Зимою, літом будь, або весною,
Зі сліз роби усмішку, з плачу – сміх.
З людьми твори – що хочеш, як зі мною,
Один тобі забороняю гріх:

Обличчя юне друга дорогого
До зморшок не доводь тупим різцем.
Нехай прекрасні риси, що є в нього,
Послужать і в майбутньому візцем.

А як у зморшки друга вбереш ти, –
Мій вірш його зуміє вберегти.

Sonnet 20

A woman's face with nature's own hand painted
Hast thou, the Master-Mistress of my passion;
A woman's gentle heart, but not acquainted
With shifting change, as is false women's fashion;

An eye more bright than theirs, less false in rolling,
Gilding the object whereupon it gazeth;
A man in hue all *Hues* in his controlling,
Which steals men's eyes and women's souls amazeth.

And for a woman wert thou first created,
Till nature as she wrought thee fell a-doting,
And by addition me of thee defeated,
By adding one thing to my purpose nothing.

But since she prick'd thee out for women's pleasure,
Mine be thy love and thy love's use their treasure.

Сонет 20

Неначе жінка, ніжна і вродлива,
А вдачу маєш чоловічу ти.
Сердець владико, бавишся грайливо,
Бентежної сягнувши висоти!

Душа твоя в багатолюднім вирі,
Як сяйво золотисте між віків.
Бо погляди, проникливі та щирі,
Хвилюють і дівчат, і юнаків.

Тебе природа мітила в дівочтво,
Здружила й щойно роз'єднала нас.
Стрімким обдарувала парубоцтвом,
Аби жінок приваблював всякчас.

Чужому й своєму не зашкодь здоров'ю,
Немов пророк – з людьми ділись любов'ю.

Sonnet 21

So is it not with me as with that Muse,
Stirr'd by a painted beauty to his verse,
Who heaven itself for ornament doth use
And every fair with his fair doth rehearse,

Making a couplement of proud compare
With sun and moon, with earth and sea's rich gems,
With April's first born flowers, and all things rare
That heaven's air in this huge rondure hems.

O let me true in love but truly write,
And then believe me, my love is as fair
As any mother's child, though not so bright
As those gold candles fix'd in heaven's air:

Let them say more that like of hearsay well;
I will not praise that purpose not to sell.

Сонет 21

Не одописець я, не віршомаз,
Ласкавих дам не ублажав довір'ям.
Не дарував, траплялось хоч не раз,
Яскравий місяць їм, а ще – сюзір'я.

Нехай собі змагаються митці,
Як є в метафоричності потреба.
Хай дістають і подають в руці –
Перлини всіх морів, землі та неба.

В чуттях і в слові не терплю брехні,
І правди не ховаю під забрала.
Красуня мила – дорога мені,
Від мами кров ще з молоком ввібрала.

Любов моя – бальзам, проте – не крам,
І я її нікому не продам.

Sonnet 22

My glass shall not persuade me I am old,
So long as youth and thou are of one date,
But when in thee time's furrows I behold,
Then look I death my days should expiate.

For all that beauty that doth cover thee
Is but the seemly raiment of my heart,
Which in thy breast doth live, as thine in me.
How can I then be elder than thou art?

O therefore love be of thy self so wary
As I, not for my self but for thee will,
Bearing thy heart, which I will keep so chary
As tender nurse her babe from faring ill:

Presume not on thy heart when mine is slain;
Thou gav'st me thine, not to give back again.

Сонет 22

Обман дзеркал! Невже старим я є?
Ми ж ділимося юністю з тобою.
Як час проборознить чоло твоє,
Знов буду переможений юрбою.

Як в дзеркало, вдивляюсь в образ твій,
То ніби молодію, не старію.
Ловлю твій зір з-під чорних брів та вій,
Викохуючи в серці давню мрію.

Аби до послуг вдатися мені,
Себе стараєшся оберігати.
І я готовий в ці лукаві дні
Про тебе дбати, наче рідна мати.

Серця в нас тлінні, од життя земного,
Твоє помре – не стане і могого.

Sonnet 23

As an unperfect actor on the stage
Who with his fear is put beside his part,
Or some fierce thing replete with too much rage,
Whose strength's abundance weakens his own heart;

So I, for fear of trust, forget to say
The perfect ceremony of love's rite,
And in mine own love's strength seem to decay,
O'ercharged with burden of mine own love's might:

O let my books be then the eloquence
And dumb presagers of my speaking breast,
Who plead for love, and look for recompense,
More than that tongue that more hath more express'd.

O learn to read what silent love hath writ:
To hear with eyes belongs to love's fine wit.

Сонет 23

Немов актор, що раптом онімів,
Не втримав нитки вивченої ролі.
Мов юродивець, кинутий у гнів,
У буйстві прагне збитків мимоволі.

Так я мовчу, уста мої мовчать,
Спіткнувшись на розпеченому слові.
Стулила нас невидима печать
Безмежної та вірної любові.

Нехай говорять Книги сторінки,
Тоді як розпочнеш її читати.
З моїм зізнанням серця, всі віки
Безмовно зберігатимуть цитати.

Слова любові – в книжечці німій,
Очима чи почуєш голос мій?

Sonnet 24

Mine eye hath play'd the painter and hath steel'd
Thy beauty's form in table of my heart;
My body is the frame wherein 'tis held,
And perspective it is best painter's art.

For through the painter must you see his skill
To find where your true image pictured lies,
Which in my bosom's shop is hanging still,
That hath his windows glazed with thine eyes.

Now see what good turns eyes for eyes have done:
Mine eyes have drawn thy shape, and thine for me
Are windows to my breast, where-through the sun
Delights to peep, to gaze therein on thee;

Yet eyes this cunning want to grace their art;
They draw but what they see, know not the heart.

Сонет 24

Художнім оком пробую несміло
Намалювати лик, що Бог створив.
Є рамою для тебе моє тіло –
І це одна з мистецьких перспектив.

Творити – давня звичка незлічима,
Крізь майстра видно творчість його рук.
Ясними перехоплюєш очима
Тісну робітню та й усе довкруг.

Коли малюю – мов обнятий раєм,
В нас очі – дружні. Радісно стає:
Палахкотючим сонцем зазирає
В мою майстерню око знов твоє.

На жаль, побачити через вікно
Не можу серця твого вже давно.

Sonnet 25

Let those who are in favour with their stars
Of public honour and proud titles boast,
Whilst I, whom fortune of such triumph bars,
Unlook'd for joy in that I honour most.

Great princes' favourites their fair leaves spread
But as the marigold at the sun's eye,
And in themselves their pride lies buried,
For at a frown they in their glory die.

The painful warrior famous'd for fight,
After a thousand victories once foil'd,
Is from the book of honour razéd quite,
And all the rest forgot for which he toil'd:

Then happy I that love and am beloved,
Where I may not remove nor be removed.

Сонет 25

Найкращі зорі посприяли тим,
Хто здобував для себе владу, славу.
Мені судилось бути рядовим,
Успадкувати милість нелукаву.

В придворних чварах, від обмов, образ –
І фаворити котяться додолу.
Отак без сонця гине сонях враз,
Улюбленець небесного престолу.

Коли останні програють бої
Звитяжні полководці, мовби леви, –
Втрачають ордени й чини свої,
Зневагу дістають од королеви.

Мої здобутки рідкісні й вагомі –
Твоя любов, опіка й шана в домі.

Sonnet 26

Lord of my love, to whom in vassalage
Thy merit hath my duty strongly knit;
To thee I send this written ambassage,
To witness duty, not to show my wit:

Duty so great, which wit so poor as mine
May make seem bare, in wanting words to show it;
But that I hope some good conceit of thine
In thy soul's thought (all naked) will bestow it:

Till whatsoever star that guides my moving
Points on me graciously with fair aspect
And puts apparel on my tattered loving,
To show me worthy of thy sweet respect:

Then may I dare to boast how I do love thee,
Till then not show my head where thou mayst prove me.

Сонет 26

Владико мій, немовби королю,
Що вартий шани, почестей, любові, –
Тобі послання писане я шлю,
Не в красномовнім, але в щирім, слові.

Тобі знайти не зміг я пишних слів,
Не тільки їм – собі я не належу.
Прийми, вдягни моїх нагих послів
В уяву, що послужить за одержу.

Коли з небес ясний Чумацький Шлях
Для мене стежкою зненацька гряне –
На невідомих луках і полях
Засяє знов життя багатогранне.

Любов, мов лист, я розгорну тоді,
А поки що її таю в тобі.

Sonnet 27

Weary with toil, I haste me to my bed,
The dear repose for limbs with travel tired,
But then begins a journey in my head
To work my mind, when body's work's expired.

For then my thoughts (from far where I abide)
Intend a zealous pilgrimage to thee,
And keep my drooping eyelids open wide,
Looking on darkness which the blind do see,

Save that my soul's imaginary sight
Presents their shadow to my sightless view,
Which like a jewel (hung in ghastly night)
Makes black night beautiful and her old face new.

Lo thus by day my limbs, by night my mind
For thee and for myself no quiet find.

Сонет 27

Ніяк у ліжку, в тиші, не засну,
Хоч натрудився я за цілу днину.
Немов метелик – в сонячну весну,
У снах і мріях знов до тебе лину.

Чуття і думи в путь мене женуть –
До тебе рвуся серцем пілігрима,
І та дорога, та манлива путь,
Мені, сліпому, – доконечно зрима.

Сумую вдень, коли тебе нема,
Слова перевдягаю в теплу одіж.
Для мене щастям робиться п'ятьма,
Коли ти з нею непомітно входиш.

Свою любов, і мрії, й думи ті
Навіки збережу я у путі.

Sonnet 28

How can I then return in happy plight
That am debarred the benefit of rest?
When day's oppression is not eased by night,
But day by night and night by day oppress'd,

And each (though enemies to either's reign)
Do in consent shake hands to torture me,
The one by toil, the other to complain
How far I toil, still farther off from thee.

I tell the day to please him thou art bright,
And dost him grace when clouds do blot the heaven;
So flatter I the swart complexion'd night,
When sparkling stars twire not thou gild'st the even.

But day doth daily draw my sorrows longer,
And night doth nightly make grief's length seem stronger.

Сонет 28

Нема спочинку для безсонних віч,
Якою втома не була б тяжкою.
На зміну дню іде примарна ніч –
Тривога дня з німого неспокою.

І день, і ніч здружилися немов,
Як хміль, переплелися їхні руки.
Працюю вдень, зустрівши любов,
А в довгу ніч страждаю од розлуки.

Коли світанок темряву чужу
Відсуне геть, мов ангел на сторожі,
Смаглявій ночі я тоді скажу,
Що сонце й небо лиш на тебе схожі.

Здаються важчими наступні дні,
А ночі знов – похмурі і сумні.

Sonnet 29

When in disgrace with Fortune and men's eyes,
I all alone bewep my outcast state,
And trouble deaf heaven with my bootless cries,
And look upon myself and curse my fate,

Wishing me like to one more rich in hope,
Featured like him, like him with friends possess'd,
Desiring this man's art, and that man's scope,
With what I most enjoy contented least;

Yet in these thoughts myself almost despising,
Haply I think on thee, and then my state
(Like to the lark at break of day arising)
From sullen earth sings hymns at heaven's gate;

For thy sweet love rememb' red such wealth brings
That then I scorn to change my state with kings.

Сонет 29

Коли з собою й світом не в ладу,
Згадавши час лихих незгод і бід,
З молитвою безплідною впаду,
Турбуючи байдужий небозвід.

На долю тихо скаржуся мою –
І помінятись нею хочу з тим,
Хто більше встиг в мистецтві, ніж в бою,
Хто вік прожив з коханням непростим.

Тоді тебе пригадую, повір!
Так малодушність я свою кляну.
Мов жайвір, долі злій наперекір,
Моя душа долає вишину.

Та проміняти б, друже, не посмів
Твою любов на шану королів.

Sonnet 30

When to the sessions of sweet silent thought
I summon up remembrance of things past,
I sigh the lack of many a thing I sought,
And with old woes new wail my dear time's waste;

Then can I drown an eye (unused to flow)
For precious friends hid in death's dateless night,
And weep afresh love's long since cancell'd woe,
And moan th' expense of many a vanish'd sight;

Then can I grieve at grievances foregone,
And heavily from woe to woe tell o'er
The sad account of fore-bemoaned moan,
Which I new pay as if not paid before:

But if the while I think on thee (dear friend)
All losses are restored, and sorrows end.

Сонет 30

Коли на суд безмовних тайних дум
Я викликаю спомини щемливі,
То відчуваю втрати, біль і сум,
Немовби мокну на травневій зливі.

З очей моїх тече солона слизь,
Коли схиляюсь, де батьків могили,
Зову любов оту, що звав колись,
І кличу все, що рідне, любе, миле.

Веду сумний рахунок втратам тим,
Нових утрат жахаюся ще більше.
Ціною ж дорогою їм платив,
Плачу здоров'ям і життям, і віршем.

Невмерлий рід знаходжу у тобі,
Тому і вдячний Богу та судьбі.

Sonnet 31

Thy bosom is endeared with all hearts,
Which I by lacking have supposed dead,
And there reigns Love, and all Love's loving parts,
And all those friends which I thought buried.

How many a holy and obsequious tear
Hath dear religious love stol'n from mine eye
As interest of the dead, which now appear
But things removed that hidden in thee lie.

Thou art the grave where buried love doth live,
Hung with the trophies of my lovers gone,
Who all their parts of me to thee did give,
That due of many now is thine alone.

Their images I loved, I view in thee,
And thou (all they) hast all the all of me.

Сонет 31

О, під грудьми – твоє серцебиття,
Котре вважав усопшим у могилі.
У рисах молодих твого життя
Обличчя бачу – небайдужі, милі.

Над ними я пролив чимало сліз,
Упавши ниць на кам'яну основу,
Та не назавше фатум їх одніс –
Розпізнаю в тобі їх нині знову.

Останній прихисток знайшли отут
Усі близькі та незабутні люди.
Вони тобі з поклоном віддають
Те сокровенне, що не перебуде.

Тож дорогих знаходжу я в тобі –
Тому й радію, й не здаюсь журбі.

Sonnet 32

If thou survive my well contented day,
When that churl death my bones with dust shall cover,
And shalt by fortune once more re-survey
These poor rude lines of thy deceased Lover,

Compare them with the bett'ring of the time,
And though they be outstripp'd by every pen,
Reserve them for my love, not for their rhyme,
Exceeded by the height of happier men.

O then vouchsafe me but this loving thought:
'Had my friend's Muse grown with this growing age,
A dearer birth than this his love had brought,
To march in ranks of better equipage:

But since he died and poets better prove,
Theirs for their style I'll read, his for his love'.

Сонет 32

Коли ти день отой переживеш,
Як відійду до вічного покою,
І ці рядки очима проведеш,
Які писались дружньою рукою, –

Чи порівняєш з молоддю мене?
З її мистецтвом віртуозним, грою?
Ніхто з митців мене не обжене,
Бо при житті я повен був тобою.

Якби в дорозі був не відставав,
Не довелося б труднощі долати.
За юних, може, краще б я писав –
Звучали б вірші, як дзвінки сонати.

Оскільки з мертвим спір ведуть вони,
В мені – любов, а хист в них – оціни.

Sonnet 33

Full many a glorious morning have I seen
Flatter the mountain tops with sovereign eye,
Kissing with golden face the meadows green,
Gilding pale streams with heavenly alchemy,

Anon permit the basest clouds to ride
With ugly rack on his celestial face,
And from the forlorn world his visage hide,
Stealing unseen to west with this disgrace.

Even so my Sunne one early morn did shine
With all triumphant splendour on my brow;
But out alack, he was but one hour mine,
The region cloud hath mask'd him from me now.

Yet him for this my love no whit disdaineth;
Suns of the world may stain when heaven's sun staineth.

Сонет 33

Я спостеріг, як сонця красний схід
Голубить гори променем небес,
Зеленим лукам в росах шле привіт
І золотить поверхню синіх плес.

Та часом дозволяє небозвід
З'явитись хмарам із усіх широт.
Вони похмурим роблять ясний світ –
Земля ж чекає милості, щедрот.

Отак і сонце на короткий час
Мені всміхнулось, попливло в світи,
І сніп любові, мов жаринка, згас,
Як той промінчик, чистий і святий.

Не нарікаю я на сонце, ні!
Крім туч небесних, хмари є й земні.

Sonnet 34

Why didst thou promise such a beauteous day,
And make me travel forth without my cloak,
To let base clouds o'ertake me in my way,
Hiding thy brav'ry in their rotten smoke?

'Tis not enough that through the cloud thou break,
To dry the rain on my storm-beaten face,
For no man well of such a salve can speak
That heals the wound and cures not the disgrace;

Nor can thy shame give physic to my grief;
Though thou repent, yet I have still the loss:
Th'offender's sorrow lends but weak relief
To him that bears the strong offence's cross.

Ah, but those tears are pearl which thy love sheeds,
And they are rich, and ransom all ill deeds.

Сонет 34

Пообіцяли ясний день мені:
Як з дому йшов, не запасавсь плащем.
Мене догнали хмари весняні,
Побила буря градом і дощем.

Хоч потім ніжним променем з-за хмар
Ти лагідно торкнулась до чола,
Взнаки дістався градовий удар –
Загоїти всіх ран ти не змогла.

Твоїй, однак, зажурі я не рад,
Розкаяність нічого не дає, –
Та й заспокоїти уже навряд
Чи вдасться серце скривджене моє.

Потоки сліз, немов каскад перлин,
Твій змили гріх. Ба! – навіть не один.

Sonnet 35

No more be grieved at that which thou hast done:
Roses have thorns, and silver fountains mud,
Clouds and eclipses stain both moon and sun,
And loathsome canker lives in sweetest bud.

All men make faults, and even I in this,
Authorizing thy trespass with compare,
My self corrupting, salving thy amiss,
Excusing thy sins more than thy sins are;

For to thy sensual fault I bring in sense,
Thy adverse party is thy Advocate,
And 'gainst myself a lawful plea commence:
Such civil war is in my love and hate

That I an áccessary needs must be
To that sweet thief which sourly robs from me.

Сонет 35

Ти винен, друже? Не сумуй, однак.
Без колючок і ружа не росте.
В струмку – піщинки, у землі – хробак,
У плямах – навіть сонце непросте.

Тече невпинно помилок ріка,
Не всяк свою приборкує ще плоть,
Нема нікого нині без гріха –
Святий, безгрішний тільки є Господь.

Нелегко й адвокатові, мабуть,
Оправдувати наслідки сумні.
Любов, ненависть, зло з добром ведуть
Взаємні чвари у тобі й мені.

Зловмиснику мій любий, зрозумій:
Я розділяю гріх і вирок твій.

Sonnet 36

Let me confess that we two must be twain,
Although our undivided loves are one:
So shall those blots that do with me remain
Without thy help by me be borne alone.

In our two loves there is but one respect,
Though in our lives a separable spite,
Which though it alter not love's sole effect,
Yet doth it steal sweet hours from love's delight.

I may not ever-more acknowledge thee,
Lest my bewailed guilt should do thee shame,
Nor thou with public kindness honour me,
Unless thou take that honour from thy name:

But do not so, I love thee in such sort
As thou being mine, mine is thy good report.

Сонет 36

Хоч двоє нас, ми – ніби щось одне,
Тобі віч-на-віч шану воздаю.
Мій будь-який порок нехай мине,
Аби не заплямити честь твою.

Любов одна, однісінька в обох,
Та гіркота у кожного – своя.
Куди тебе веде між люди Бог,
Туди піти не маю права я...

Ще знемагаю в'язнем в самоті,
В полоні мук, вагань і боротьби.
Не можу зараз, хоч би як хотів,
Тобі вклонитись на очах юрби.

Ну, що ж, нехай – коли зйду в ріллю,
З тобою честь і долю розділю.

Sonnet 37

As a decrepit father takes delight
To see his active child do deeds of youth,
So I, made lame by Fortune's dearest spite,
Take all my comfort of thy worth and truth;

For whether beauty, birth, or wealth, or wit,
Or any of these all, or all, or more
Entitled in their parts do crowned sit,
I make my love engrafted to this store:

So then I am not lame, poor, nor despised,
Whilst that this shadow doth such substance give
That I in thy abundance am sufficed,
And by a part of all thy glory live:

Look what is best, that best I wish in thee;
This wish I have; then ten times happy me.

Сонет 37

Люблю – як батько молодих синів,
Тобою тішуся на схилі віку.
Якби не ти, я мучився б і скнів,
Тож вельми вдячний за твою опіку.

В тобі ціню здоров'я, розум, хист,
Ярїнь щедрот, увагу несхололу
Вбираю в себе, мов осінній лист,
Якого час от-от зірве додолу.

Твоїм турботам днесь нема кінця,
Перед тобою чуюсь винуватим –
Мені забракло хисту й олівця,
Щоб велич дивну з тебе змалювати.

В тобі – вершина всіх бажань та мрій,
Твоя любов – то скарб і статок мій.

Sonnet 38

How can my Muse want subject to invent
While thou dost breathe, that pour'st into my verse
Thine own sweet argument, too excellent
For every vulgar paper to rehearse?

O give thy self the thanks if aught in me
Worthy perusal stand against thy sight,
For who's so dumb that cannot write to thee,
When thou thy self dost give invention light?

Be thou the tenth Muse, ten times more in worth
Than those old nine which rhymers invoke;
And he that calls on thee, let him bring forth
Eternal numbers to outlive long date.

If my slight Muse do please these curious days,
The pain be mine, but thine shall be the praise.

Сонет 38

Хіба людська фантазія слаба?
Уява творча з музою йдуть в парі.
З нас роблять повелителя й раба
Краса, любов – чи навіть очі карі.

Даєш наснагу, й ми берем папір –
У вірші ллються, мов у снах, сонати.
Митець є бідний і німий, повір,
Якщо тебе не може оспівати.

Не всім, не всім вдавалось віднайти
Цю музу, полохливу та прозору.
Митці залишаться в віках, як ти,
Бо зберегли і дух, і непокору.

Подякують нащадки незліченні:
Митцям – за труд, тобі – за смак в натхненні.

Sonnet 39

O how thy worth with manners may I sing,
When thou art all the better part of me?
What can mine own praise to mine own self bring,
And what is't but mine own when I praise thee?

Even for this let us divided live,
And our dear love lose name of single one,
That by this separation I may give
That due to thee which thou deserv'st alone.

O absence, what a torment wouldst thou prove,
Were it not thy sour leisure gave sweet leave
To entertain the time with thoughts of love,
Which time and thoughts so sweetly dost deceive,

And that thou teachest how to make one twain,
By praising him here who doth hence remain.

Сонет 39

Ну, як тобі хвалу свою воздам,
Якщо удвох – істота ми одна?
Тоді й себе – наперекір катам! –
Хвалити доведеться, грішним, нам.

Красу, як воду, п'ю, немовби лось,
Аби скарби миліші віднайти,
Аби тобі почути довелось
Оті слова, яких лиш гідний ти.

Розлуки і недуги навзаєм
Ще будуть випробовувати нас.
Хоч порізно з тобою ми живем,
Це дозволя обманювати час.

Як нападе розлука чи недуга –
Друг вірний завше дбатиме про друга.

Sonnet 40

Take all my loves, my love, yea, take them all;
What hast thou then more than thou hadst before?
No love, my love, that thou mayst true love call;
All mine was thine before thou hadst this more.

Then if for my love thou my love receivest,
I cannot blame thee for my love thou usest;
But yet be blamed, if thou this self deceivest
By wilful taste of what thyself refuseth.

I do forgive thy robb'ry, gentle thief,
Although thou steal thee all my poverty;
And yet love knows it is a greater grief
To bear love's wrong, than hate's known injury.

Lascivious grace, in whom all ill well shows,
Kill me with spites, yet we must not be foes.

Сонет 40

Всі пристрасті з коханням ти візьми,
Як хочеш – не вертай всього назад.
Все, що любов'ю зветься між людьми,
Ти відібрав од мене. Що сказати?

Ти цю любов (духмяний оберіг),
Як фіміам найкращий, розкадив.
Тобі в провину й слова не прорік:
Мені покинув чорну розкіш див –

Жебрацьку торбу... Хоч любов – не звір.
Вона, як щастя, з волею росла.
І я не бачу, друже мій, повір,
Тобою нині скоєного зла.

Твої гріхи є на добро, мабуть.
Мене – убий, а ворогом – не будь.

Sonnet 41

Those petty wrongs that liberty commits,
When I am some-time absent from thy heart,
Thy beauty, and thy years full well befits,
For still temptation follows where thou art.

Gentle thou art and therefore to be won,
Beauteous thou art, therefore to be assailed;
And when a woman woos, what woman's son
Will sourly leave her till he have prevailed?

Ay me, but yet thou mightst my seat forbear,
And chide thy beauty and thy straying youth,
Who lead thee in their riot even there
Where thou art forced to break a twofold truth:

Hers, by thy beauty tempting her to thee,
Thine, by thy beauty being false to me.

Сонет 41

У пустошах, що завдають образ,
О звабнику, все найдорожче губиш.
Про вірність забуваючи не раз,
Спокуснику, ти інших сном голубиш.

Привітним – завше лестощі без меж,
Твоя душа спокусами багата.
Розкішно, безтурботно так живеш –
Тебе кохають і жінки, й дівчата.

Коли уперше іншу обійняв, –
Сам іншим став, ніж був колись, до того...
Отак і друга зрадив, проміняв,
Позбавивши спокою дорогого.

Коли ж невірній серце дав шалене,
Ти вдруге правду відібрав від мене.

Sonnet 42

That thou hast her, it is not all my grief,
And yet it may be said I loved her dearly;
That she hath thee is of my wailing chief,
A loss in love that touches me more nearly.

Loving offenders, thus I will excuse ye:
Thou dost love her, because thou knowst I love her;
And for my sake even so doth she abuse me,
Suffering my friend for my sake to approve her.

If I lose thee, my loss is my love's gain,
And losing her, my friend hath found that loss;
Both find each other, and I lose both twain,
And both for my sake lay on me this cross;

But here's the joy; my friend and I are one;
Sweet flattery! then she loves but me alone.

Сонет 42

О, володіє все ж вона тобою!
І – навпаки... Та не у тім печаль...
Не знаючи найменшого спокою,
Палку прив'язаність губити жаль.

Та вам, обом, однаково радію,
Душа сумна сто мук перенесе...
Кохайтесь... плекатиму надію,
Що вірний друг, мов скарб, – понад усе...

Хоча утрат моїх ви не знайшли ще,
Мої всі згуби вам повіддаю –
Бо ту любов знайшов мій друг найближчий,
І я свого кохання не таю.

Нам випала обом нагода нині –
Коритися і лестити єдиній.

Sonnet 43

When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected;
But when I sleep, in dreams they look on thee,
And darkly bright are bright in dark directed.

Then thou, whose shadow shadows doth make bright,
How would thy shadow's form form happy show
To the clear day with thy much clearer light,
When to unseeing eyes thy shade shines so!

How would (I say) mine eyes be blessed made
By looking on thee in the living day,
When in dead night their fair imperfect shade
Through heavy sleep on sightless eyes doth stay!

All days are nights to see till I see thee,
And nights bright days when dreams do show thee me.

Сонет 43

Всі дні без тебе – хмарні, як неспокій,
З тобою в снах – і небо голубе.
Долати ночі довгі, самотні
Я через силу змушую себе.

Із ким би в снах любов цю порівняти?
Тому й бува, що спомином живу.
Ніхто не знає, та й навіщо знати,
Що відбулося з нами наяву.

Видіння неба й сонця – полудневі!
Як сон торкнеться перевтоми віч –
Назустріч теплomu, живому дневі
Ступає мертва безголоса ніч.

В розлуці день, як ніч, тягнувсь мені.
З тобою – день приходить і вві сні.

Sonnet 44

If the dull substance of my flesh were thought,
Injurious distance should not stop my way,
For then despite of space I would be brought
From limits far remote where thou dost stay.

No matter then although my foot did stand
Upon the farthest earth removed from thee,
For nimble thought can jump both sea and land
As soon as think the place where he would be.

But ah, thought kills me that I am not thought,
To leap large lengths of miles when thou art gone,
But that so much of earth and water wrought
I must attend time's leisure with my moan,

Receiving naught by elements so slow
But heavy tears, badges of either's woe.

Сонет 44

Якби лиш думка втілилася в плоть,
То я б утік від шуму й суєти.
Найдальшу зміг би відстань побороть,
Аби тебе і в сутінках знайти.

Лишив би міста шумний балаган,
Красу лісів і дух чудесних нив.
Уявно перетнув би океан,
Ніхто б мене у світі не спинив.

Людина я – із немічним єством.
І хоч все біг за мріями кудись,
Сотворений із елементів двох –
З води й землі, не можу знятись в вись.

Земля – до неї тілом я приріс.
Вода – мої гіркі потоки сліз.

Sonnet 45

The other two, slight air and purging fire,
Are both with thee, wherever I abide;
The first my thought, the other my desire,
These present absent with swift motion slide.

For when these quicker elements are gone
In tender embassy of love to thee,
My life, being made of four, with two alone
Sinks down to death, oppress'd with melancholic,

Until life's composition be recured
By those swift messengers return'd from thee,
Who even but now come back again assured
Of their fair health, recounting it to me:

This told, I joy, but then no longer glad,
I send them back again and straight grow sad.

Сонет 45

Вогонь, повітря – складники в будові
Усього світу, де тепер живем.
Думок єднання і вогонь любові
Тобі дарую, – щастя навзаєм.

Ці дві напівприборкані стихії
До тебе перешлю у всі кінці.
У дні звичайні і у дні лихії
Вони долають відстань, мов гінці.

Два інші складники – земля з водою –
Обтяжують мене, беруть своє:
Вогнем і духом – ось чим душу гою,
Бо ти – здоровий, ти – у мене є.

Протистояти легше буревіям,
Коли з тобою віра є і мрія.

Sonnet 46

Mine eye and heart are at a mortal war
How to divide the conquest of thy sight;
Mine eye my heart their picture's sight would bar,
My heart mine eye the freedom of that right.

My heart doth plead that thou in him dost lie
(A closet never pierced with crystal eyes),
But the defendant doth that plea deny
And says in him thy fair appearance lies.

To side this title is impannelled
A quest of thoughts, all tenants to the heart,
And by their verdict is determined
The clear eye's moiety and the dear heart's part:

As thus; mine eye's due is their outward part,
And my heart's right their inward love of heart.

Сонет 46

Серця та очі – дорога рідня –
Воюють невгамовно між собою.
І я не можу вирватись ніяк
Із їхнього шаленого двобою.

Між серцем та очима – я давно...
Тебе не можу поділити з ними.
Тебе ховає серце аж на дно,
Бо в дзеркалі очей ти є незримий.

Нарешті вирок винесли думки,
Все розсудивши і розмежувавши.
Нагородили очі сном тонким,
А серцю випав кращий скарб – назавше.

Довірити вдалося їм, повір:
Серцям – чуття, зіницям – добрий зір.

Sonnet 47

Betwixt mine eye and heart a league is took,
And each doth good turns now unto the other:
When that mine eye is famish'd for a look,
Or heart in love with sighs himself doth smother,

With my love's picture then my eye doth feast
And to the painted banquet bids my heart;
Another time mine eye is my heart's guest
And in his thoughts of love doth share a part:

So, either by thy picture or my love,
Thy self away are present still with me;
For thou not farther than my thoughts canst move,
And I am still with them and they with thee;

Or if they sleep, thy picture in my sight
Awakes my heart to heart's and eye's delight.

Сонет 47

І серце, й очі тьмі наперекір
Здружилися, щоб не піддатись муці,
Коли тебе даремно кличе зір,
А серце задихається в розлуці.

Твоїм портретом діляться вони:
Зір серцю дасть, щоб тішилось уволю.
А потім серце вийми з глибини,
Для ока – мрії, втіхи певну долю.

У помислах і в ділі повсякчас
Ми нерозлучні будемо з тобою.
У будь-яку хвилину поміж нас
Ця думка буде спільною, одною.

Мій зір малює образ твій вві сні
І серце спляче будить у мені.

Sonnet 48

How careful was I, when I took my way,
Each trifle under truest bars to thrust,
That to my use it might un-used stay
From hands of falsehood, in sure wards of trust!

But thou, to whom my jewels trifles are,
Most worthy comfort, now my greatest grief,
Thou best of dearest and mine only care,
Art left the prey of every vulgar thief.

Thee have I not lock'd up in any chest,
Save where thou art not, though I feel thou art,
Within the gentle closure of my breast,
From whence at pleasure thou mayst come and part;

And even thence thou wilt be stol'n, I fear,
For truth proves thievish for a prize so dear.

Сонет 48

О, скарбе мій, тобою я багатий,
У скриню не кладу, нема й замка,
Тож мушу в серці ревно зберігати,
Щоб не взяла пожадлива рука.

Перед тобою всі мирські принади
І золото блискуче – мов сміття.
Тобою завше я втішатись радий,
Бо ти – дорожчий, ніж моє життя.

Тебе не встерегти мені, бо вдачу
Непосидючу маєш і метку.
Не зачиню у серці, гірко плачу, –
В найдальшому виднієшся кутку.

Тебе, мов хижка птиця з висоти,
Крадій і в серці може віднайти.

Sonnet 49

Against that time (if ever that time come)
When I shall see thee frown on my defects,
When as thy love hath cast his utmost sum,
Call'd to that audit by advised respects;

Against that time when thou shalt strangely pass
And scarcely greet me with that sun thine eye,
When love, converted from the thing it was,
Shall reasons find of settled gravity;

Against that time do I ensconce me here
Within the knowledge of mine own desert,
And this my hand against my self uprear,
To guard the lawful reasons on thy part:

To leave poor me thou hast the strength of laws,
Since why to love I can allege no cause.

Сонет 49

Той чорний день хай оминає нас:
Коли мої ти виявиш пороки,
Твого терпіння вичахне запас,
Втечеш від мене – зайвої мороки.

Коли зійдемося у юрбі людській,
Окинеш поглядом – скупим і ясним.
І в ньому холод я відчую твій,
В обличчі юнім, любім і прекраснім.

В той день, коли позбудуся утіх,
Збагнуть мені свідомість допоможе,
Що я не вартий і слідів твоїх, –
З тим лихом примиритися не можу.

В стосунках наших – мало перспектив.
Бо щастя в тебе я не заслужив.

Sonnet 50

How heavy do I journey on the way,
When what I seek (my weary travel's end)
Doth teach that ease and that repose to say,
'Thus far the miles are measured from thy friend.'

The beast that bears me, tired with my woe,
Plods dully on, to bear that weight in me,
As if by some instinct the wretch did know
His rider loved not speed being made from thee:

The bloody spur cannot provoke him on
That sometimes anger thrusts into his hide,
Which heavily he answers with a groan
More sharp to me than spurring to his side,

For that same groan doth put this in my mind:
My grief lies onward and my joy behind.

Сонет 50

Нелегко йти у куряві доріг,
Мене щемлива огортає туга.
Ті кращі дні я в пам'яті зберіг,
Коли не віддалявся од свого друга.

Тепер долаю верстви навмання,
Корюся примхам непростої долі,
Пришпорюю ледачого коня,
Бо після корму він іде поволі.

А вітер виє, свище навздогін,
Та скакуна не стану підганяти.
Ох, розуміє так прекрасно він,
Що ліпших днів йому вже не чекати!

Подумав, зазирнувши в далину:
Колись пив мед – скуштую й полину.

Sonnet 51

Thus can my love excuse the slow offence
Of my dull bearer when from thee I speed:
From where thou art why should I haste me thence?
Till I return, of posting is no need.

O what excuse will my poor beast then find,
When swift extremity can seem but slow?
Then should I spur, though mounted on the wind,
In wingéd speed no motion shall I know:

Then can no horse with my desire keep pace,
Therefore desire (of perfect'st love being made)
Shall neigh no dull flesh in his fiery race,
But love, for love, thus shall excuse my jade,

Since from thee going he went wilful slow,
Towards thee I'll run and give him leave to go.

Сонет 51

Відчув я пил дорожній, присмак сліз,
Нестерпний норов млявого коня,
Коли мене він у вигнання віз,
Ледь крокував і ще собі куняв.

Коли назад вертатись довелось,
Його я гнав і шпорами колов,
Аби летів, як від погоні лось,
Щоб, ніби вихор, мчався стрімголов.

Ясна здогадка враз остерегла,
Неначе блискавка, в путі мене:
Не може він летіти, як стріла,
В бігу – бажань стрімких не здожене.

Не може, ні, відзначитися кінь
Стрімким польотом вищих устремлінь.

Sonnet 52

So am I as the rich, whose blessed key
Can bring him to his sweet up-lockéd treasure,
The which he will not ev'ry hour survey,
For blunting the fine point of seldom pleasure.

Therefore are feasts so solemn and so rare,
Since, seldom coming, in that long year set,
Like stones of worth they thinly placéd are,
Or captain jewels in the carcanet.

So is the time that keeps you as my chest,
Or as the wardrobe which the robe doth hide,
To make some special instant special blest,
By new unfolding his imprison'd pride.

Blessed are you whose worthiness gives scope,
Being had to triumph, being lack'd to hope.

Сонет 52

Я володію скарбом потайним,
Його ключем умію відмикати,
Проте я мало користуюсь ним,
Хоч око тішать онікси, агати.

О, часто дні похмурі, як печаль...
І рідко дні святкові, урочисті...
Алмази відшліфовані, на жаль,
Трапляються не завше у намисті.

Радію я, коли суворий час,
Немов шкатулка з розкішшю, строкато
Своїм начинням заіскріє враз
І будень перетворює на свято.

Ти ошасливлюєш мене стрічанням
І трепетним в розлуці сподіванням.

Sonnet 53

What is your substance, whereof are you made,
That millions of strange shadows on you tend,
Since every one hath every one one shade,
And you but one, can every shadow lend?

Describe *Adonis*, and the counterfeit
Is poorly imitated after you;
On Helen's cheek all art of beauty set,
And you in Grecian tires are painted new;

Speak of the spring and foison of the year:
The one doth shadow of your beauty show,
The other as your bounty doth appear,
And you in every blessed shape we know.

In all external grace you have some part,
But you like none, none you, for constant heart.

Сонет 53

О, звідки ти, що всіх береш в полон,
Як та яскрава зірка – мерехтінням?
І за тобою котиться мільйон
Ясних відбитків навперейми тіням.

І руки, й очі маєш чарівні –
Твоя краса, мов сонце, незнищенна.
В античному Адоніса вбранні –
Всі бачили б: ти кращій, ніж Гелена...

Квітучою весною, полем жнив,
Осінньою фруктовою порою
Духмяний, щедрий – все ти пережив,
Життя щораз є віхою новою.

Тебе ціную, мов рідню, що маю.
А серце вірне – з чим я порівняю?

Sonnet 54

O how much more doth beauty beauteous seem
By that sweet ornament which truth doth give!
The rose looks fair, but fairer we it deem
For that sweet odour which doth in it live.

The canker blooms have full as deep a dye
As the perfuméd tincture of the roses,
Hang on such thorns and play as wantonly
When summer's breath their maskéd buds discloses:

But for their virtue only is their show,
They live unwoo'd, and unrespected fade,
Die to themselves. Sweet roses do not so,
Of their sweet deaths are sweetest odours made:

And so of you, beauteous and lovely youth,
When that shall vade by verse distills your truth.

Сонет 54

В оздобі правди й чистоти земної
Твоя краса миліша устократ,
Бо ти є дужчим, ніж усі герої,
Як між квіток троянди аромат.

А є із колючками й дика рожа,
Її іще шипшиною зовуть.
Пороками на грішницю так схожа,
Без аромату справжня її суть.

Життя троянди – чесне і відверте,
Яскраве, тихе, мужнє, бойове.
Жива троянда не боїться смерти,
Бо й після смерті в пахощах живе.

Цвіти, красуйсь і ти в моєму слові,
В моїх сонетах, сповнених любові.

Sonnet 55

Not marble, nor the gilded monuments
Of princes shall outlive this powerful rhyme;
But you shall shine more bright in these contents
Than unswept stone besmear'd with sluttish time.

When wasteful war shall *Statues* overturn,
And broils root out the work of masonry,
Nor Mars his sword nor war's quick fire shall burn
The living record of your memory.

'Gainst death, and all oblivious enmity
Shall you pace forth; your praise shall still find room
Even in the eyes of all posterity
That wear this world out to the ending doom.

So, till the judgment that your self arise,
You live in this, and dwell in lovers' eyes.

Сонет 55

З могильних плит час букви зішкребе.
Не добереться лиш до тих рядків,
Якими нині я зберіг тебе –
Їх не покриє бруд чи пил віків.

Хода війни, і бунтів, і повстань
Змете погруддя ідолів земних,
Та не змете віршованих писань –
Ти, друже, вічно сяятимеш в них.

Ніяка смерть не стре тебе на дно,
Люд не забуде жодної з пісень.
Ти житимеш в нащадках все одно,
Аж поки не настане Судний день.

Допоки мить не надійде остання –
В піснях і віршах ти живи, кохання.

Sonnet 56

Sweet love, renew thy force, be it not said
Thy edge should blunter be than appetite,
Which but today by feeding is allay'd,
Tomorrow sharpen'd in his former might:

So love be thou, although today thou fill
Thy hungry eyes even till they wink with fulness,
Tomorrow see again, and do not kill
The spirit of love with a perpetual dullness.

Let this sad *Int'rim* like the ocean be
Which parts the shore, where two contracted new
Come daily to the banks, that when they see
Return of love, more blest may be the view;

As call it winter, which being full of care
Makes summer's welcome thrice more wish'd, more rare.

Сонет 56

Прокиньсь, кохання, бо твоє жало
Є гострим вістрям голоду і спраги.
Аби ти враз насититись могло,
Черпни собі новий заряд наснаги.

Блукаєш ти, немов охлялий звір,
Ховаючись у нори безгомінні,
Живеш, як віра, тьмі наперекір, –
Не в тлінні сірім, а в яснім горінні.

Щоб час кохання був нам дорогий,
Хай стануть океаном всі розлуки,
Хай двоє, вийшовши на береги,
Одне одному простягають руки.

З хурделицею щезне холод-хам,
Жадане літо усміхнеться нам.

Sonnet 57

Being your slave, what should I do but tend
Upon the hours and times of your desire?
I have no precious time at all to spend,
Nor services to do, till you require;

Nor dare I chide the world-without-end hour
Whilst I (my sovereign) watch the clock for you,
Nor think the bitterness of absence sour
When you have bid your servant once adieu;

Nor dare I question with my jealous thought
Where you may be, or your affairs suppose,
But like a sad slave stay and think of nought
Save where you are how happy you make those.

So true a fool is love that in your Will
(Though you do any thing) he thinks no ill.

Сонет 57

Не гаючись, покiрно, без розмови,
Не щадячи й життя, бо то – вогонь, –
Твiй вiрний раб на все пiти готовий,
Аби лишень покликав ти його.

Раб стерпить все: нудьгу i кпини, й муку...
Вдивляючись у синiй небокрай,
Приймає несподiвану розлуку,
Як лиш почує грiзне: «Прощавай!».

Не дозволяє помислом ревнивим
Високий переходити порiг.
Вважає нинi кожного щасливим,
Хто хвилечку з тобою бути мiг.

Роби що хочеш, байдуже слiпому...
Не запiдозрюю тебе нi в чому.

Sonnet 58

That god forbid that made me first your slave,
I should in thought control your times of pleasure,
Or at your hand th'account of hours to crave,
Being your vassal, bound to stay your leisure.

O let me suffer (being at your beck)
Th' imprison'd absence of your liberty,
And patience tame, to sufferance bide each cheque
Without accusing you of injury.

Be where you list, your charter is so strong
That you yourself may privilege your time
To what you will; to you it doth belong.
Your self to pardon of self doing crime.

I am to wait, though waiting so be hell,
Not blame your pleasure, be it ill or well.

Сонет 58

Не маю права я контролювати
Твого дозвілля, сохрани Господь!
Сам вибирай собі координати,
Свій власний час, як хочеш, так проведь.

Пани перед рабами не підзвітні,
Рабу не стане догоджати пан.
Тому в раба ніде й ніколи в світі
Не виникає зайвих запитань.

Любов задовольняється судьбою:
Чи то весна, чи літо, чи зима –
Собі сама грішить перед собою
І вибачає теж собі сама.

Твій час турбот, занять і насолоди
Пересумую, як і час негоди.

Sonnet 59

If there be nothing new, but that which is
Hath been before, how are our brains beguiled,
Which, labouring for invention, bear amiss
The second burthen of a former child!

O that record could with a backward look,
Even of five hundred courses of the sun,
Show me your image in some antique book,
Since mind at first in character was done,

That I might see what the old world could say
To this composed wonder of your frame;
Whether we are mended or were better they,
Or whether revolution be the same.

O sure I am the wits of former days
To subjects worse have given admiring praise.

Сонет 59

Якщо на світі все давно було –
Минуле є прообразом нового:
Зневіра й віра, доброта і зло,
Щоб міг ліпити всяк себе самого.

Якби пробив ти пам'ять – кригу криг –
П'ятсот кругів пробив і не злукавив,
То в найдревнішій віднайшов би з Книг
Своє обличчя, ясне і ласкаве.

Вивчай минуле, поки не помер,
Твори майбутнє – досконале диво.
Природі всупереч сліпий Гомер
Події давні висвітлив правдиво.

О, вірю, гарні, ковані слова
Несла героям слава бойова.

Sonnet 60

Like as the waves make towards the pebbled shore,
So do our minutes hasten to their end,
Each changing place with that which goes before,
In sequent toil all forwards do contend.

Nativity once in the main of light
Crawls to maturity, wherewith being crown'd,
Crookéd eclipses 'gainst his glory fight,
And time that gave doth now his gift confound.

Time doth transfix the flourish set on youth
And delves the parallels in beauty's brow,
Feeds on the rarities of nature's truth,
And nothing stands but for his scythe to mow:

And yet to times in hope my verse shall stand,
Praising thy worth, despite his cruel hand.

Сонет 60

Один за одним б'є морський прибій,
Хвилина тягне інші сто хвилин.
І щастя, й горе щезнуть, царю мій,
Невідворотний часу тихий плин.

Як тільки знов прийде у світ маля,
Тримає смерть над ним свою косу,
І, скільки б не жило воно, земля
Різцем його спотворює красу.

Підступний вбивця, неблаганний час,
Жахливі зморшки на чолі кладе.
Він тішить, любить, потім губить нас –
Від нього ми не дінемось ніде.

Та час не спалить з віршами папір –
В них житимеш смертям наперекір.

Sonnet 61

Is it thy will thy image should keep open
My heavy eyelids to the weary night?
Dost thou desire my slumbers should be broken,
While shadows like to thee do mock my sight?

Is it thy spirit that thou send'st from thee
So far from home into my deeds to pry,
To find out shames and idle hours in me,
The scope and tenure of thy jealousy?

O no, thy love, though much, is not so great:
It is my love that keeps mine eye awake,
Mine own true love that doth my rest defeat,
To play the watchman ever for thy sake:

For thee watch I whilst thou dost wake elsewhere,
From me far off, with others all too near.

Сонет 61

Чи не твоя провина перша є
В тім, що зімкнути я не можу вій?
Коли побачу милий образ твій,
Мені заснути серце не дає.

Хіба не ти приходиш уві сні,
Розбурхуючи мрії та думки,
Щоб докором, суворим і м'яким,
Про святість нагадати знов мені?

Любов моя сильніша за твою.
Ми з нею час не гаємо для сну.
Тобі, щасливцю, більше поясню:
З любов'ю на сторожі я стою.

І хоч я збився, мов лелека, з ніг:
Комусь – близька, мені – далека, – в сні.

Sonnet 62

Sin of self love possesseth all mine eye
And all my soul, and all my every part;
And for this sin there is no remedy,
It is so grounded inward in my heart.

Methinks no face so gracious is as mine,
No shape so true, no truth of such account,
And for my self mine own worth do define,
As I all other in all worths surmount.

But when my glass shows me my self indeed
Beated and chopp'd with tann'd antiquity,
Mine own self love quite contrary I read:
Self so self loving were iniquity.

'Tis thee (my self) that for my self I praise,
Painting my age with beauty of thy days.

Сонет 62

Твоя любов – могутня, перевірі!
Її ніщо не зможе побороть.
Вона проникла в кров мою і плоть,
Мов сонце, сяє – злу наперекір.

Гріх егоїзму – то великий гріх.
У кого заздрість, жадоба в очах –
Той у багнюку втрапив, той зачах,
Переступив порядності поріг.

Іскриться небо золотом заgrav,
Тече життя у радості, журбі.
Нові скарби знаходячи в тобі,
Юнацький вік я з літнім розіграв.

За всіх дорожчий серцем, хистом ти.
Як сонце, ти взірцем є чистоти.

Sonnet 63

Against my love shall be as I am now,
With time's injurious hand crush'd and o'er-worn;
When hours have drain'd his blood and fill'd his brow
With lines and wrinkles; when his youthful morn

Hath travell'd on to age's steepy night,
And all those beauties whereof now he's king
Are vanishing or vanish'd out of sight,
Stealing away the treasure of his spring;

For such a time do I now fortify
Against confounding age's cruel knife,
That he shall never cut from memory
My sweet love's beauty, though my lover's life:

His beauty shall in these black lines be seen,
And they shall live, and he in them still green.

Сонет 63

Той чорний день хай ліпш не настає,
Коли від сліз життя стає солоне.
Змарніє, зморщиться чоло твоє,
І кров гаряча раптом охолоне.

Коли придуть до тебе на поріг
Ті, для котрих ти був ясним світилом,
Тоді усе, що в пам'яті зберіг,
Я тільки чорним опишу чорнилом.

Від забуття і смерті, про запас,
Я приховую незвичайну зброю,
Аби твій милий образ не погас,
А був, як приклад, іншому герою.

Рядочком чорним зброя вируша.
Твоя цвіте барвіста в нім душа.

Sonnet 64

When I have seen by time's fell hand defaced
The rich proud cost of outworn buried age;
When sometime lofty towers I see down-razed,
And brass eternal slave to mortal rage;

When I have seen the hungry ocean gain
Advantage on the kingdom of the shore,
And the firm soil win of the wat'ry main,
Increasing store with loss and loss with store;

When I have seen such interchange of state,
Or state itself confounded to decay;
Ruin hath taught me thus to ruminare,
That time will come and take my love away.

This thought is as a death which cannot choose
But weep to have that which it fears to lose.

Сонет 64

Ми бачимо – невидима рука
Змітає все, руйнуючи, пожежі
Та землетрусу піддає, шматкам –
Фортечні мури і дзвіничні вежі.

Все умира, як і кривавий крик,
Бо виправдання грішникам немає.
Маліє в океанах материк,
Або на море суша наступає.

Коли стихія зопалу гряде –
Розколи в королівствах, каганатах...
У небуття тихенько відійде
Любов моя, надіями багата.

З життям розлучать і тебе, й мене –
Нікого з нас ця мить не промине.

Sonnet 65

Since brass, nor stone, nor earth, nor boundless sea,
But sad mortality o'er-sways their power,
How with this rage shall beauty hold a plea,
Whose action is no stronger than a flower?

O how shall summer's honey breath hold out
Against the wrackful siege of batt'ring days,
When rocks impregnable are not so stout,
Nor gates of steel so strong, but time decays?

O fearful meditation! where, alack,
Shall time's best jewel from time's chest lie hid?
Or what strong hand can hold his swift foot back?
Or who his spoil of beauty can forbid?

O none, unless this miracle have might,
That in black ink my love may still shine bright.

Сонет 65

Не вистоять у смертному двобої
Ані граніт, ні море, ані мідь...
Тендітний витвір краси людської
(Тим пак – троянда) гине мимохить.

Перебуває в часі, ув облозі
Не тільки ружі полум'яний цвіт,
А й скеля врятуватися не в змозі,
Не кажучи уже про цілий світ.

Гірка задумо, покажи – якою
Є схованка для тлінної краси?
Як зупинити маятник рукою,
Щоб добрий час лихі приспав часи?

Спасе од смерті, захова, пригорне
Твій милий образ – лиш чорнило чорне.

Sonnet 66

Tired with all these, for restful death I cry,
As to behold desert a beggar born,
And needy Nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,

And gilded honour shamefully misplaced,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgraced,
And strength by limping sway disabled,

And art made tongue-tied by authority,
And Folly (doctor-like) controlling skill,
And simple-Truth miscall'd Simplicity,
And captive-good attending captain ill:

Tired with all these, from these would I be gone,
Save that to die, I leave my love alone.

Сонет 66

Чекаю смерті, годі вже мені –
В багатих щось вимолювать, прохати,
Ловити правду на липкій брехні
І шити ризи для нікчем пихатих.

Терпіти важко і скажений ум,
Й дітей зачатих масову погубу,
Й дівочтво юне, кинуте на глум,
І старість незахищену беззубу,

Чинівницькі підозри на митців,
І дурість в масці винного пророка,
І честь людську, зім'яту в кулаці,
Й добро, що прислугує порокам.

Мені набридло все це, зрозумій!
Лиш надихає жити образ твій.

Sonnet 67

Ah wherefore with infection should he live,
And with his presence grace impiety,
That sin by him advantage should achieve
And lace itself with his society?

Why should false painting imitate his cheek,
And steal dead seeing of his living hue?
Why should poor beauty indirectly seek
Roses of shadow, since his rose is true?

Why should he live, now nature bankrupt is,
Beggar'd of blood to blush through lively veins,
For she hath no exchequer now but his,
And proud of many, lives upon his gains?

O him she stores, to show what wealth she had
In days long since, before these last so bad.

Сонет 67

Навіщо у пороках він живе?
Безчестя виправдовує – для чого?
Гріхам лаштує свято вікове,
Жонглює і розбещує старого.

В догоду косметичним кольорам
Зника чомусь рум'янець полум'яний.
Хіба природи запахуший храм
Ще потребує руж із порцеляни?

Чому його природа береже?
Вона ж тепер і млява, і безсила
(Бо й на щоках також безсила вже
Вогнем та кров'ю грати в його жилах).

А береже вона його тому,
Щоб розрізняти літо і зиму.

Sonnet 68

Thus is his cheek the map of days outworn,
When beauty lived and died as flowers do now,
Before these bastard signs of fair were born,
Or durst inhabit on a living brow;

Before the golden tresses of the dead,
The right of sepulchres, were shorn away,
To live a second life on second head,
Ere beauty's dead fleece made another gay:

In him those holy ántique hours are seen,
Without all ornament, itself and true,
Making no summer of another's green,
Robbing no old to dress his beauty new.

And him as for a map doth nature store,
To show false Art what beauty was of yore.

Сонет 68

В його обличчі той відбиток вистиг,
Коли він був ще свіжим і ясним,
Немов тендітний пролісок пречистий –
Найперший прояв ранньої весни.

Коли до рук не втрапила перука,
Яку продав заможний чоловік,
Яку таїла мумія безрука
У саркофазі, може, споконвік.

Його обличчя – скромне та привітне,
Фальшиві барви не зашили губ.
Душа його і пахкотить, і квітне,
Бо він таки добрячий життєлюб.

Його природа зберегла для нас
Красою правди. Мода – для прикрас.

Sonnet 69

Those parts of thee that the world's eye doth view
Want nothing that the thought of hearts can mend;
All tongues (the voice of souls) give thee that due,
Utt'ring bare truth, even so as foes Commend.

Thy outward thus with outward praise is crown'd;
But those same tongues that give thee so thine own
In other accents do this praise confound
By seeing farther than the eye hath shown.

They look into the beauty of thy mind,
And that in guess they measure by thy deeds;
Then churls, their thoughts (although their eyes were kind)
To thy fair flower add the rank smell of weeds:

But why thy odour matcheth not thy show,
The soil is this, that thou dost common grow.

Сонет 69

Твої душа і зовнішність завжди
Блищать, мов сад, і сяють, мов агати.
Загальний вирок дружби й ворожди
Не може щось відняти чи додати.

Для зовнішності зовнішня хвала.
Хула ж буває іноді жорстока.
До світла й тьми юрбу не раз вела
Властивість серця, схована від ока.

Які б про душу ти не чув слова,
А дзеркало душі – її діяння.
Бур'ян також у затінку хова
Духмяних руж окрилене зітхання.

Твій сад плодами щедрий на оскому:
Доступний всім, і в той же час – нікому.

Sonnet 70

That thou are blamed shall not be thy defect,
For slander's mark was ever yet the fair;
The ornament of beauty is suspect,
A Crow that flies in heaven's sweetest air.

So thou be good, slander doth but approve
Their worth the greater, being woo'd of time,
For Canker vice the sweetest buds doth love,
And thou present'st a pure unstained prime.

Thou hast pass'd by the ambush of young days,
Either not assail'd or victor being charged;
Yet this thy praise cannot be so thy praise,
To tie up envy evermore enlarged:

If some suspect of ill mask'd not thy show,
Then thou alone kingdoms of hearts shouldst owe.

Сонет 70

Якщо пліткує, кпить із тебе ворог,
То хай себе в собі пізнає сам.
Коли вгорі ширяє чорний ворон –
Це не завадить чистим небесам.

Тому наклепи зводяться в обмовах,
Тому і ранять погляди черстві,
Що ти – непогрішимість принципова,
Мов найніжніший пуп'янок в черві.

Храни, мов око, християн ідею,
Бо лікуватись треба й лікарям,
Бо чистотою й правдою своєю
Ти не затулиш рота пліткарям.

Серця не всі – облесливі й лукаві:
Ти друзів чесних мав би у державі.

Sonnet 71

No longer mourn for me when I am dead
Than you shall hear the surly sullen bell
Give warning to the world that I am fled
From this vile world, with vilest worms to dwell;

Nay, if you read this line, remember not
The hand that writ it; for I love you so
That I in your sweet thoughts would be forgot
If thinking on me then should make you woe.

O if (I say) you look upon this verse
When I (perhaps) compounded am with clay,
Do not so much as my poor name rehearse;
But let your love even with my life decay,

Lest the wise world should look into your moan
And mock you with me after I am gone.

Сонет 71

Коли помру, то довго не тужи.
В останню путь зі дзвонами проводь.
Зі світу я, що був мені чужим,
Зійду у світ, де точать черви плоть.

Не завдавай жалю через роки.
Прости мені, що вибрав супокій.
Руки, що написала ці рядки,
Не бережи у пам'яті своїй.

Складу повіки, щойно вдарить грім.
Забудь навіки ти моє ім'я.
Я дуже хочу, щоб з життям моїм
Вмить захолола і любов твоя.

Забудь – так легше і тобі, й мені,
Щоб не сміялись тут і вдалині.

Sonnet 72

O lest the world should task you to recite
What merit lived in me, that you should love
After my death (dear love) forget me quite,
For you in me can nothing worthy prove.

Unless you would devise some virtuous lie,
To do more for me than mine own desert,
And hang more praise upon deceased.
Than niggard truth would willingly impart:

O lest your true love may seem false in this,
That you for love speak well of me untrue,
My name be buried where my body is,
And live no more to shame nor me nor you.

For I am shamed by that which I bring forth,
And so should you, to love things nothing worth.

Сонет 72

Про сокровенне будеш говорити –
Мене забути не спіши, зажди,
Коли погаснуть милі колорити,
Коли в могилу ляжу назавжди.

Для мене ти, мов неба подарунок,
Мить вирувала нами обома.
В коханні був обманливий рятунок,
І в діях – також рятівний обман.

Щоб ненароком спомином брехливим
Не заплямити істинну любов,
Забудь нікчому з іменем чванливим –
Цього благаю в тебе знов і знов.

О, не моя була у тім заслуга,
Що мав опіку дорогого друга.

Sonnet 73

That time of year thou mayst in me behold
When yellow leaves, or none, or few do hang
Upon those boughs which shake against the cold,
Bare ruin'd choirs, where late the sweet birds sang.

In me thou seest the twilight of such day
As after sunset fadeth in the west,
Which by and by black night doth take away,
Death's second self, that seals up all in rest.

In me thou seest the glowing of such fire
That on the ashes of his youth doth lie,
As the death-bed whereon it must expire
Consumed with that which it was nourish'd by.

This thou perceiv'st, which makes thy love more strong,
To love that well which thou must leave ere long.

Сонет 73

Багряний листопад уже в мені,
Один за одним кружеляє лист.
І голі крони мерзнуть в вишині,
В яких замовк веселий щебет-свист.

В мені ти бачиш той вечірній час,
Як захід сонця, що погас колись.
І ясний купол неба вже від нас,
Неначе смертю, сутінком прикривсь.

В мені ти бачиш сяйво неземне,
Що перейшло на попіл давніх днів.
Стрімке життя, що в безкрай промине,
Стає тепер могилою мені.

Ти бачиш все, та близькістю кінця
Тугіше наші зв'язано серця.

Sonnet 74

But be contented when that fell arrest
Without all bail shall carry me away,
My life hath in this line some interest,
Which for memorial still with thee shall stay.

When thou reviewest this, thou dost review
The very part was consecrate to thee:
The earth can have but earth, which is his due;
My spirit is thine, the better part of me:

So then thou hast but lost the dregs of life,
The prey of worms, my body being dead,
The coward conquest of a wretch's knife,
Too base of thee to be remembered.

The worth of that is that which it contains,
And that is this, and this with thee remains.

Сонет 74

Коли мені учиниться арешт –
Без викупу, амністій та відстрочки,
Тоді не камінь, не могильний хрест,
А пам'ятником будуть ці рядочки.

Для себе ти знайдеш в моїх рядках
Все те, що грішне серце почувало.
Нехай землі дістанеться мій прах, –
Мене згубивши, ти утратиш мало.

З тобою буде світло, що в мені,
А смерть візьме усе недовговічне –
Той осад, що залишиться на дні,
Все, що бродяга підбере зустрічний.

Їй – черепки розбитої макітри.
Тобі – душа і мій сонет нехитрий.

Sonnet 75

So are you to my thoughts as food to life,
Or as sweet-season'd showers are to the ground;
And for the peace of you I hold such strife
As 'twixt a miser and his wealth is found.

Now proud as an enjoyer and anon
Doubting the filching age will steal his treasure,
Now counting best to be with you alone,
Then better'd that the world may see my pleasure;

Sometime all full with feasting on your sight
And by and by clean starv'd for a look;
Possessing or pursuing no delight,
Save what is had or must from you be took.

Thus do I pine and surfeit day by day,
Or gluttoning on all, or all away.

Сонет 75

Втамовуєш ти мій голодний зір,
Як поле освіжаюча волога.
Лечу непримиренний, наче звір,
До схованого скарбу дорогого.

Тремчу, мов скнара, вдень і уві сні,
Боюсь почути кроки підлі й ниці,
Щоб не застав крадій в самотині
Мене біля коштовної скарбниці.

Роздмухую блаженство, мов іскру,
І тішуся наїдками я радо.
І рай, і пекло в тебе заберу,
Моя надіє, муко та розрадо.

В цих днів строкатім дивнім розмаїтті –
І вбогий я, і найбагатший в світі.

Sonnet 76

Why is my verse so barren of new pride,
So far from variation or quick change?
Why with the time do I not glance aside
To new found methods and to compounds strange?

Why write I still all one, ever the same,
And keep invention in a noted weed,
That every word doth almost tell my name,
Showing their birth and where they did proceed?

O know, sweet love I, always write of you,
And you and love are still my argument;
So all my best is dressing old words new,
Spending again what is already spent:

For as the sun is daily new and old,
So is my love still telling what is told.

Сонет 76

Мій вірш, на жаль, нічим не показний,
Без різнобарв'я образів незвичних.
Йому бракує блиску, новизни,
Яскравих тропів, свіжих, поетичних.

Забув давно, як бігав по росі.
Старе лахміття одягаю знову.
Моє імення, і це знають всі,
Моєму кожному властиве слову.

Ти щось нове почуєш і збагнеш,
Як диво. Як молитву перед чаєм.
Аби не мала пісня пут і меж,
Наснагу й силу Бог мені вручає.

Те саме сонце сходить наді мною,
Однак щоразу сяє новизною.

Sonnet 77

Thy glass will show thee how thy beauties wear,
Thy dial how thy precious minutes waste;
These vacant leaves thy mind's imprint will bear,
And of this book this learning mayst thou taste:

The wrinkles which thy glass will truly show
Of mouthed graves will give thee memory;
Thou by thy dial's shady stealth mayst know
Time's thievish progress to eternity.

Look! what thy memory cannot contain
Commit to these waste blacks, and thou shalt find
Those children nursed, deliver'd from thy brain,
To take a new acquaintance of thy mind.

These offices, so oft as thou wilt look,
Shall profit thee and much enrich thy book.

Сонет 77

Люстерко сивину тобі покаже,
Годинник – згубу днів. Отож, молись!
Твій вірш рядками на сторінку ляже,
Хтось неодмінно прочита колись.

О, скроні сиві є не тільки в мене,
Дві стрілки на годиннику повзуть:
Життя – це благо наше достеменне –
Їсть часу хижа невиситима суть.

Увіковічте ясними словами
Все, що не в силах пам'ять зберегти.
Своїх дітей, давно забутих вами,
Знайдете ви у вирі суєти.

Бо ті слова, підібрані правдиво,
Таять в собі відображальне диво.

Sonnet 78

So oft have I invoked thee for my Muse
And found such fair assistance in my verse
As every *Alien* pen hath got my use
And under thee their poesy disperse.

Thine eyes that taught the dumb on high to sing
And heavy ignorance aloft to fly
Have added feathers to the learned's wing
And given grace a double majesty.

Yet be most proud of that which I compile,
Whose influence is thine, and born of thee:
In others' works thou dost but mend the style,
And arts with thy sweet graces gracéd be;

But thou art all my art and dost advance
As high as learning my rude ignorance.

Сонет 78

Живи у серці, сестро чарівлива.
Тебе я, зоре, музою назвав.
Тебе перехопили, наче злива,
Майстри відомих кантів та октав.

Ти, що німого співу научила,
Примусила невігласа змовчати,
Беззахисним подарувала крила,
А творам – величавості печать.

Душа без тебе, наче безіменна,
І полохлива, ніби зайченя.
Пісням – політ, поетові – натхнення, –
Даєш. Ти їх в собі не зачиняй.

Поезія твоя, немов життя,
В мистецтво перетворює чуття.

Sonnet 79

Whilst I alone did call upon thy aid,
My verse alone had all thy gentle grace,
But now my gracious numbers are decay'd
And my sick Muse doth give an other place.

I grant (sweet love) thy lovely argument
Deserves the travail of a worthier pen,
Yet what of thee thy poet doth invent
He robs thee of and pays it thee again.

He lends thee virtue and he stole that word
From thy behaviour; beauty doth he give
And found it in thy cheek; he can afford
No praise to thee but what in thee doth live.

Then thank him not for that which he doth say,
Since what he owes thee thou thyself dost pay.

Сонет 79

Ти був мені єдиним джерелом
Поезії, що витікала віршем.
Віднині мовби маю перелом:
Віршую – мало, з музою – ще гірше.

Безсилля усвідомлюю своє –
Не можу позмагатися у слові.
Одне хвилює, жалю завдає:
Що юні сили – проти мене, в змові.

Нові поети щось беруть у нас,
Бо є співцями і краси, і цноти.
Та віддають належне повсякчас,
Оцінюючи всі твої чесноти.

Нехай собі оспівують. Одначе,
В них боржником не будеш ти, юначе.

Sonnet 80

O how I faint when I of you do write,
Knowing a better spirit doth use your name,
And in the praise thereof spends all his might,
To make me tongue-tied, speaking of your fame.

But since your worth (wide as the ocean is)
The humble as the proudest sail doth bear,
My saucy bark (inferior far to his)
On your broad main doth wilfully appear.

Your shallowest help will hold me up afloat,
Whilst he upon your soundless deep doth ride,
Or (being wrack'd) I am a worthless boat,
He of tall building and of goodly pride:

Then if he thrive and I be cast away,
The worst was this, my love was my decay.

Сонет 80

Мій вірш, мій голос розтають, як сніг.
А я ж недавно ставив їх на чати.
У надзвичайнім громі струн своїх
Мене співець примушує мовчати.

О, скільки в океанську далину
Могутній корабель пливе невпинно!
З'явиться й собі я ризикну,
Як човник, як горіхова лушпина.

Велике те оснащене судно
Готується до бур, немов до бою.
Та не боюся хвиль я все одно,
Бо подумки живу лише тобою.

Зненацька вмру чи буду жити, кволий, –
Любові не покину я ніколи.

Sonnet 81

Or I shall live your epitaph to make,
Or you survive when I in earth am rotten.
From hence your memory death cannot take,
Although in me each part will be forgotten.

Your name from hence immortal life shall have,
Though I (once gone) to all the world must die:
The earth can yield me but a common grave,
When you entombed in men's eyes shall lie.

Your monument shall be my gentle verse,
Which eyes not yet created shall o'er-read,
And tongues to be your being shall rehearse
When all the breathers of this world are dead,

You still shall live (such virtue hath my pen)
Where breath most breathes, even in the mouths of men.

Сонет 81

Хто з нас раніш покине все живе, –
О, милий друже, я не знаю, пробі!
Коли життя моє смерть обірве,
То поховаєш у простому гробі.

На цвинтар мертве тіло понесуть...
Казав якийсь пророк, що дні – лукаві.
Твої краса, любов, душа і суть
Вкарбуються навік в людській уяві.

А постаментом упродовж століть
Мої для тебе щирі думи будуть, –
В моїх сонетах весь твій дух стоїть,
Тебе, повір, нащадки не забудуть.

Земний колись покинувши свій прах,
Ти житимеш зі словом на вустах.

Sonnet 82

I grant thou wert not married to my Muse
And therefore mayst without attain o'erlook
The dedicated words which writers use
Of their fair subject, blessing every book.

Thou art as fair in knowledge as in hue,
Finding thy worth a limit past my praise,
And therefore art enforced to seek anew
Some fresher stamp of the time bettering days.

And do so love, yet when they have devised
What strained touches rhetoric can lend,
Thou truly fair wert truly sympathized
In true plain words by thy true-telling friend;

And their gross painting might be better used
Where cheeks need blood; in thee it is abused.

Сонет 82

Ти не вінчався з музою, о ні!
Поблажливий зі мною, далєбі.
Змагаються співці, – і не одні, –
Хвалебні оди пишучи тобі.

Щоб і хотів, їм не стулю ротів.
Ти звик до краших од, а не сумних.
Їм вірити не стану й поготів,
Якби й щось мудре ти знайшов у них.

Природі не потрібно зайвих барв.
Ні штучне розмальовування губ.
Балаканини, Господи, позбав!
Бо ти, мій друже, – красень, волелюб.

Помади уникай передусім.
Твого рум'янцю вистачить усім.

Sonnet 83

I never saw that you did painting need
And therefore to your fair no painting set;
I found (or thought I found) you did exceed
The barren tender of a poet's debt;

And therefore have I slept in your report,
That you yourself being extant well might show
How far a modern quill doth come too short,
Speaking of worth, what worth in you doth grow.

This silence for my sin you did impute,
Which shall be most my glory, being dumb,
For I impair not beauty being mute,
When others would give life and bring a tomb.

There lives more life in one of your fair eyes
Than both your poets can in praise devise.

Сонет 83

Ти обійшовся без помади й фарб.
І правильно вчинив це, як на мене.
Твоя краса – то найцінніший скарб,
Як і душа, як і життя шалене.

Не маю звички, щоб – тебе повчать.
Ти – ідеал, взірець благодіяння.
Тож на уста мої лягла печать
Галантного і скромного мовчання.

Прости моєї музи німоту,
Вона – відверта й чесна поміж нами.
Співці твою ховають красоту
Нікчемними хвалебними рядками.

Вони даремно пробують пером
Те, що під силу тільки нам обом.

Sonnet 84

Who is it that says most, which can say more
Than this rich praise, that you alone, are you,
In whose confine immured is the store
Which should example where your equal grew.

Lean penury within that pen doth dwell
That to his subject lends not some small glory;
But he that writes of you, if he can tell
That you are you, so dignifies his story;

Let him but copy what in you is writ,
Not making worse what nature made so clear,
And such a counterpart shall fame his wit,
Making his style admired every where.

You to your beauteous blessings add a curse,
Being fond on praise, which makes your praises worse.

Сонет 84

Хто зна слова гарячі прозорливі –
Оті слова, що ти – є тільки ти?
Красі твоїй та постаті вродливій
Подібне щось ніхто не міг знайти.

Який же бідний вірш і нецікавий!
Ні сонця в нім, ані живих заграє.
То не поет, що у рядках лукавив,
Що і тебе тобою не назвав.

Поет не той, хто догоджає моді,
А той, у кого – вдача бойова,
Хто лицарем правдивим є в народі,
Хто ризикує, творячи дива.

О, лестощами ліплена хвала –
Ще гірш, як фальш. Ще гірше, ніж хула.

Sonnet 85

My tongue-tied Muse in manners holds her still,
While comments of your praise, richly compiled,
Reserve their character with golden quill
And precious phrase by all the Muses filed.

I think good thoughts whilst others write good words,
And like unlettered clerk still cry 'Amen'
To every Hymn that able spirit affords,
In polish'd form of well-refined pen.

Hearing you praised, I say ' 'Tis so, 'tis true',
And to the most of praise add something more;
But that is in my thought, whose love to you,
(Though words come hindmost) holds his rank before.

Then others, for the breath of words respect,
Me for my dumb thoughts, speaking in effect.

Сонет 85

Моя, бач, муза – скромна й мовчазна.
Між тим, поети видатні кругом
Тобі во славу пишуть письмена
Панегіричним золотим пером.

Погасла муза – похвальби камін...
А я, коли звучить єлейний спів,
Мов той дячок тупий, кажу «амінь»
В кінці врочисто вимовлених слів.

Співці – лукаві, так воно і єсть:
Запобігають (хоч і гріх, і сміх),
Воздаючи твоїм заслугам честь.
Моя ж пошана – в помислах моїх.

Тобі я вірю повністю. Мене ж –
Ти їхніми словами не проймеш.

Sonnet 86

Was it the proud full sail of his great verse,
Bound for the prize of all too precious you,
That did my ripe thoughts in my brain inhearse,
Making their tomb the womb wherein they grew?

Was it his spirit, by spirits taught to write
Above a mortal pitch, that struck me dead?
No, neither he, nor his compeers by night
Giving him aid, my verse astonished.

He, nor that affable familiar ghost
Which nightly gulls him with intelligence
As victors of my silence cannot boast;
I was not sick of any fear from thence:

But when your countenance fill'd up his line,
Then lack'd I matter; that enfeebled mine.

Сонет 86

А вутлий човен міря глибину...
По океанах – сяючі вітрила...
Трагічну і, можливо, не одну
Мені реальність істину відкрила.

Не гріє, тільки болю завдає
Розпалене багаття молодими,
Що серце приголомшили твоє, –
Змагатися не в силі я вже з ними.

Твоєму бардові сприяє дух
Волхвів, що є, мов мапа, безтілесний, –
Моїх старечих не лоскоче вух...
І я мовчу, хоч маю дар словесний.

Своїм співцем захоплюєшся ти.
В мій вірш, як в дім, не квапишся зайти.

Sonnet 87

Farewell, thou art too dear for my possessing,
And like enough thou know'st thy estimate:
The Charter of thy worth gives thee releasing;
My bonds in thee are all determinate.

For how do I hold thee but by thy granting?
And for that riches where is my deserving?
The cause of this fair gift in me is wanting,
And so my patent back again is swerving.

Thy self thou gavest, thy own worth then not knowing,
Or me, to whom thou gavest it, else mistaking;
So thy great gift, upon misprision growing,
Comes home again, on better judgement making.

Thus have I had thee as a dream doth flatter,
In sleep a king, but waking no such matter.

Сонет 87

Прощай, любове, милий скарбе мій.
Затримаю тебе я ненадовго.
Думки сіддали крила гарних мрій,
Сідлай у путь свого і ти гнідого.

Беру тебе у сни. Інакше нам
В розлуці важко буде без надії.
Для мене ти, любове, наче храм,
В яким душа співає й молодіє.

Ти мчиш у даль, пришпоривши коня,
І в'яне цвіт, леліаний тобою.
А я беріг до нинішнього дня
Дарунки снів з немрущою любов'ю.

Коли був сон, в руках тримав корону.
Зі сном – не стало ні її, ні трону.

Sonnet 88

When thou shalt be disposed to set me light,
And place my merit in the eye of scorn,
Upon thy side against myself I'll fight,
And prove thee virtuous, though thou art forsworn.

With mine own weakness being best acquainted,
Upon thy part I can set down a story
Of faults conceal'd, wherein I am attained;
That thou in losing me shalt win much glory:

And I by this will be a gainer too,
For bending all my loving thoughts on thee,
The injuries that to myself I do,
Doing thee vantage, double vantage me.

Such is my love, to thee I so belong,
That for thy right myself will bear all wrong.

Сонет 88

Як тільки ти зневіришся в мені,
Піддавши і підозрі, і зневазі, –
Залишуся один, в самотині,
Прийму провину в будь-якій з оказій.

Мою найкращу пісню із пісень
Перетворити міг би я на повість.
Бо ладен визнавати день у день
Свої гріхи, аби омити совість.

Хоча і знемагаю в боротьбі,
Терплю образи, кривди, часто плачу, –
Всю перемогу віддаю тобі,
Натомість є – поразка та невдача.

Хай буду жертвою неправоти,
Аби в усьому рацію мав ти.

Sonnet 89

Say that thou didst forsake me for some fault,
And I will comment upon that offence;
Speak of my lameness, and I straight will halt,
Against thy reasons making no defence.

Thou canst not (love) disgrace me half so ill,
To set a form upon desired change,
As I'll myself disgrace, knowing thy will,
I will acquaintance strangle, and look strange:

Be absent from thy walks, and in my tongue
Thy sweet beloved name no more shall dwell,
Lest I (too much profane) should do it wrong
And haply of our old acquaintance tell.

For thee against myself I'll vow debate,
For I must ne'er love him whom thou dost hate.

Сонет 89

Скажи мені, що трапилось знов?
Ти зраду підкидаєш, мов поліно!
Я шкутильгав, коли до тебе йшов,
А повертався – підвернув коліно.

Ти не знайдеш таких дошкульних слів,
Як я створю у першім-ліпшім вірші.
Мов блискавки, метаєш лютий гнів,
І ми від того, наче хліб, черствіші.

Не зна ніхто, наскільки щедрий ти.
Хоч я – глухий, сліпий та клишоногий –
В душі любов готовий берегти,
Очікуючи крихту допомоги.

Сам із собою б'юся в боротьбі,
Аби не стати ворогом тобі.

Sonnet 90

Then hate me when thou wilt, if ever, now;
Now, while the world is bent my deeds to cross,
Join with the spite of fortune, make me bow,
And do not drop in for an after-loss.

Ah do not, when my heart hath 'scaped this sorrow,
Come in the rearward of a conquer'd woe;
Give not a windy night a rainy morrow,
To linger out a purposed overthrow.

If thou wilt leave me, do not leave me last,
When other petty griefs have done their spite,
But in the onset come, so shall I taste
At first the very worst of fortune's might,

And other strains of woe, which now seem woe,
Compared with loss of thee will not seem so.

Сонет 90

Ти розлюбив, бо лють на мене бруд,
Щедротами твоє життя знаменне.
Та я благаю: друже мій, не будь
Погубою останньою для мене.

Тобі усе пробачу, все прощу:
Й удари несподівані у спину,
І громовицю з відрами дощу,
І сонце в очі з вітром безупинним.

Не покидай мене в останню мить,
Коли себе вже обійти не зможу,
А краще – кинь, як зможу сам служити
Собі та ближньому во славу Божу.

Твою любов згубити назавжди –
Нема на світі гіршої біди.

Sonnet 91

Some glory in their birth, some in their skill,
Some in their wealth, some in their body's force,
Some in their garments, though new-fangled ill,
Some in their hawks and hounds, some in their horse;

And every humour hath his adjunct pleasure,
Wherein it finds a joy above the rest:
But these particulars are not my measure:
All these I better in one general best.

Thy love is better than high birth to me,
Richer than wealth, prouder than garments' costs,
Of more delight than hawks and horses be;
And having thee, of all men's pride I boast:

Wretched in this alone, that thou mayst take
All this away and me most wretched make.

Сонет 91

Ті – чваняться, що родом є багаті,
Ті – кіньми, полем, інші – гаманцем,
Ті – орденом, ті – брошкою на платті,
Ті – псами... Не судімо їх за це.

Є різні уподобання в людини,
Та наймиліше в кожної – одне.
То особливе щастя і єдине –
Воно для мене, справді, головне.

Твоя любов – то скарб усього світу,
Цінніший за корони королів.
То – ліки од недуги і пристріту,
Це – згряя найдорожчих соколів.

Не розміню вірності твоєї
На жалість тих, у кого – привілеї.

Sonnet 92

But do thy worst to steal thyself away,
For term of life thou art assured mine,
And life no longer than thy love will stay,
For it depends upon that love of thine.

Then need I not to fear the worst of wrongs,
When in the least of them my life hath end.
I see a better state to me belongs
Than that which on thy humour doth depend:

Thou canst not vex me with inconstant mind,
Since that my life on thy revolt doth lie.
O what a happy title do I find,
Happy to have thy love, happy to die!

But what's so blesséd-fair that fears no blot?
Thou mayst be false, and yet I know it not.

Сонет 92

Од мене ти не можеш утекти,
Моїм ти будеш до останніх днів.
Межує вік мій з віком суєти,
А все ж любов'ю жив і не збіднів.

Немає гіршої біди, як гріх,
Залежність дорога мені якраз, –
Залежність від немилостей твоїх,
І примх, і несподіваних образ.

Душа твоя спокою не дає.
Твоїх, однак, я не боюся зрад.
Бо, знаючи, що ти у мене є,
В любові помирати буду рад.

І хоч закралась кривда не одна,
Та чашу вип'ю з рук твоїх до дна.

Sonnet 93

So shall I live, supposing thou art true,
Like a deceived husband; so love's face
May still seem love to me, though alter'd new;
Thy looks with me, thy heart in other place.

For there can live no hatred in thine eye,
Therefore in that I cannot know thy change,
In many's looks the false heart's history
Is writ in moods and frowns and wrinkles strange.

But heaven in thy creation did decree
That in thy face sweet love should ever dwell,
Whate'er thy thoughts, or thy heart's workings be,
Thy looks should nothing thence but sweetness tell.

How like *Eve's* apple doth thy beauty grow,
If thy sweet virtue answer not thy show!

Сонет 93

Хоча – не вірна, але ти – зі мною.
Така вже доля випала, мабуть.
Лукаві очі світяться любов'ю, –
О, серцем краще незрадлива будь.

Твій погляд не виказує мінливих
Ні мук, ні гадок, ані ворожди.
Облич багато милих є, звабливих,
Що вміють заховати зла сліди.

Напевно, так уже угодно Богу,
Що брешуть навіть лагідні вуста,
Що видно всім тебе, нагу та вбогу,
Коли іскриться тільки чистота.

І сяеш ти життя наприкінці,
Мов яблуко у Євиній руці.

Sonnet 94

They that have power to hurt and will do none,
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow,

They rightly do inherit heaven's graces
And husband nature's riches from expense;
They are the lords and owners of their faces,
Others, but stewards of their excellence.

The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die,
But if that flower with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity:

For sweetest things turn sourest by their deeds;
Lilies that fester smell far worse than weeds.

Сонет 94

Хто сяє злом, але не чинить зла,
Хоч володіє важелями влади,
У кому нехить до гріха зросла,
Кому огидні Іроди й Пилати,

Хто йшов за волю битись і страждать,
Хто присвятив себе молитвам Богу, –
Дарує небо тому благодать
І для спасіння вказує дорогу.

Хто жив гріховно літо не одне,
Як ружа в парі з черв'яком, що гадить, –
Того нечиста сила проковтне
Й на муки вічні в пекло відпровадить.

Зрівнятися не може й з будяком
Найкраща з руж, зіпсута черв'яком.

Sonnet 95

How sweet and lovely dost thou make the shame
Which, like a canker in the fragrant rose,
Doth spot the beauty of thy budding name!
O in what sweets dost thou thy sins enclose!

That tongue that tells the story of thy days
(Making lascivious comments on thy sport)
Cannot dispraise, but in a kind of praise,
Naming thy name, blesses an ill report.

O what a mansion have those vices got
Which for their habitation chose out thee,
Where beauty's veil doth cover every blot,
And all things turns to fair that eyes can see!

Take heed (dear heart) of this large privilege:
The hardest knife ill used doth lose his edge.

Сонет 95

Свій стид ховати вмієш залюбки.
Черв'як з троянди сік жене, мов кров,
З'їдаючи пахучі пелюстки, –
Так і тебе твій норов поборов.

Про тебе – поговорі такий гуде,
Чутки танцюють на хвостах сорок.
Від ока не сховаєшся ніде,
Як меч іржа – тебе псує порок.

У твою пречудовому двірці
Тобою всі у захваті без меж.
Хоч маску добру маєш на лиці,
Краси гріховної не вбережеш.

Бо меч, якого завше їсть іржа,
Встократ стає тупішим за ножа.

Sonnet 96

Some say thy fault is youth, some wantonness;
Some say thy grace is youth and gentle sport;
Both grace and faults are loved of more and less:
Thou makest faults graces that to thee resort.

As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated and for true things deem'd.

How many lambs might the stern wolf betray,
If like a lamb he could his looks translate!
How many gazers mightst thou lead away,
If thou wouldst use the strength of all thy state!

But do not so, I love thee in such sort
As thou being mine, mine is thy good report.

Сонет 96

Одні – в полоні успіхів твоїх,
А інші – мов суперники в бою.
Ти всі чесноти виміняв на гріх,
Поправши норовом і честь свою.

Фальшивий камінь, як алмаз, блищить
У персні королівським золотім.
Твої пороки, сховані під щит
Юнацьких літ, здаються честю їм.

Та скільки б вовк не перевів овець,
Вдягнувши ніжне із ягнят руно,
І скільки б юних не скорив сердець, –
Він сумувати буде все одно.

Ти борознити втомишся ріллю.
Спинись! Я – твій, бо честь твою ділю.

Sonnet 97

How like a winter hath my absence been
From thee, the pleasure of the fleeting year!
What freezings have I felt, what dark days seen!
What old December's bareness every where!

And yet this time removed was summer's time;
The teeming autumn big with rich increase,
Bearing the wanton burden of the prime,
Like widowed wombs after their lords' decease:

Yet this abundant issue seem'd to me
But hope of orphans and un-father'd fruit;
For summer and his pleasures wait on thee,
And, thou away, the very birds are mute:

Or if they sing, 'tis with so dull a cheer
That leaves look pale, dreading the winter's near.

Сонет 97

Як був далеко ти, мій вірний друг!
Мені здавалось, що прийшла зима.
З вітрами, снігом віхольно навкруг –
Морозний грудень, як тебе нема.

З тобою – весни, літо, солов'ї...
Бо розганяєш смуток, самоту...
Несе вже осінь врожаї свої,
Фату вдягнувши знову золоту.

Сирітську долю вибрали плоди.
Без тебе світ – як молода вдова.
Поїдеш, і настануть холоди.
Тебе нема – і пташка не співа.

Там, де синичок запізнїлий свист,
В передчутті зими жовтіє лист.

Sonnet 98

From you have I been absent in the spring,
When proud pied April (dress'd in all his trim)
Hath put a spirit of youth in every thing,
That heavy Saturn laugh'd and leap'd with him.

Yet nor the lays of birds, nor the sweet smell
Of different flowers in odour and in hue
Could make me any summer's story tell,
Or from their proud lap pluck them where they grew;

Nor did I wonder at the Lily's white,
Nor praise the deep vermilion in the rose;
They were but sweet, but figures of delight,
Drawn after you, you pattern of all those.

Yet seem'd it winter still, and you away,
As with your shadow I with these did play.

Сонет 98

Нас квітень розлучив, п'янкий, безжурний,
Все ожививши віянням рясним.
Вночі всі зорі, Марси і Сатурни
Сміялись, танцювали разом з ним.

Краса квіток незайманих – правдива.
Ні їхній дух, ні їхні кольори
Не справили на мене того дива,
Котрого я очікував згори.

Ні цвіт лілеї, сніжний, білокрилий,
Ані троянди пурпуровий цвіт –
Не замінили, навіть не відкрили,
Твого обличчя розпашілий вид.

Зима була в мені, а блиск весни
Не став таким, як ти колись, – ясним.

Sonnet 99

The forward violet thus did I chide:
'Sweet thief, whence didst thou steal thy sweet that smells,
If not from my love's breath? The purple pride
Which on thy soft cheek for complexion dwells
In my love's veins thou hast too grossly dyed.'
The lily I condemned for thy hand,
And buds of marjoram had stol'n thy hair;
The roses fearfully on thorns did stand,
One blushing shame, an other white despair;
A third, nor red nor white, had stol'n of both
And to his robbery had annex'd thy breath;
But, for his theft, in pride of all his growth
A vengeful canker eat him up to death.

More flowers I noted, yet I none could see
But sweet, or colour it had stol'n from thee.

Сонет 99

За те, що в тебе запахи краде,
Малій фіалці став я докоряти.
Твоє обличчя, свіже, молоде,
Об'єктом стало злодіїв завзятих.
А крадії – це квіти весняні.
О, шпетити я їх не перестану:
Що рук твоїх лілея – в біліні,
Твоє волосся – в пучках майорану.
Нарциси мають чистоту твою,
В троянди є рум'янець твій червоний.
Квіткам догани тихо роздаю,
Бо ще не б'ють по нас вечірні дзвони.

Світ запахущих квітів, як вогонь,
Збирає барви із твоїх долонь.

Sonnet 100

Where art thou, Muse that thou forget'st so long
To speak of that which gives thee all thy might?
Spend'st thou thy fury on some worthless song,
Darkening thy power to lend base subjects light?

Return forgetful Muse, and straight redeem
In gentle numbers time so idly spent;
Sing to the ear that doth thy lays esteem
And gives thy pen both skill and argument.

Rise, resty Muse, my love's sweet face survey,
If time have any wrinkle graven there;
If any, be a *Satire* to decay,
And make time's spoils despised every where.

Give my love fame faster than Time wastes life;
So thou prevent'st his scythe and crooked knife.

Сонет 100

О, музо, де ти, чом німі вуста,
Чому дешевий усміх продаєш?
Твоя робота в суєті – пуста.
Нікчемним славу нащо воздаєш?

Жагу чеснот у людях пробуди
Не тільки блиском віршів та поем –
Вогненну в серце пристрасть поклади,
Вуста наповни словом, як вогнем.

Бажання чесно жити розпали!
Або – розвій у непроглядних снах.
Щоб міг пізнати друга будь-коли
Його нащадок у твоїх піснях.

А ще – шануй, якщо дозволить час.
Усім еством живий він поміж нас.

Sonnet 101

O truant Muse, what shall be thy amends
For thy neglect of truth in beauty dyed?
Both truth and beauty on my love depends;
So dost thou too, and therein dignified.

Make answer, Muse, wilt thou not haply say
'Truth needs no colour, with his colour fix'd;
Beauty no pencil, beauty's truth to lay;
But best is best, if never intermixed?'

Because he needs no praise, wilt thou be dumb?
Excuse not silence so, for't lies in thee
To make him much outlive a gilded tomb,
And to be praised of ages yet to be.

Then do thy office, Muse, I teach thee how
To make him seem long hence as he shows now.

Сонет 101

О, легковажна музо, ну чого,
Відвівши правду з блиску чистоти,
Вже не малюєш друга ти мого
У доблесті, якому рівна ти?

Навіщо кажеш – вроду прикрашать,
Коли вона – приємна, говірка?
Не потребує нині пишних шат –
Дух має ружі, свіжість огірка.

Краса долає пекло суєти,
Дивує кожного, неначе маг.
Аби своєї слави зберегти –
У позолоті кращий саркофаг.

Не займаним, яким він є, згори
У ньому світу образ відтвори.

Sonnet 102

My love is strengthen'd, though more weak in seeming;
I love not less, though less the show appear:
That love is merchandized, whose rich esteeming,
The owner's tongue doth publish every where.

Our love was new and then but in the spring
When I was wont to greet it with my lays,
As Philomel in summer's front doth sing
And stops her pipe in growth of riper days:

Not that the summer is less pleasant now
Than when her mournful hymns did hush the night,
But that wild music burthens every bough
And sweets grown common lose their dear delight.

Therefore like her I sometime hold my tongue:
Because I would not dull you with my song.

Сонет 102

Люблю. Не часто мовлю я про це.
Ніжніш люблю. Хоч інші всякий раз
Будь-де (в п'ятьмі чи вдень, під промінцем)
Всю душу виставляють напоказ.

Вузькою стежкою до тебе йшов,
Гарячим словом, пісню між трав.
Як соловейко, прославляв любов
Лиш навесні, а влітку – замовкав.

Сади цвітуть, чекаючи плодів,
Хоч рідко чують ноти солов'їв.
Як довго не стиха, стає тоді
Пташиний щебет, мов звичайний спів.

Замовк і я, бо пізні солов'ї
Вже припинили тьохкання свої.

Sonnet 103

Alack, what poverty my Muse brings forth,
That having such a scope to show her pride,
The argument all bare is of more worth
Than when it hath my added praise beside!

O blame me not, if I no more can write!
Look in your glass, and there appears a face
That over-goes my blunt invention quite,
Dulling my lines, and doing me disgrace.

Were it not sinful then, striving to mend,
To mar the subject that before was well?
For to no other pass my verses tend
Than of your graces and your gifts to tell;

And more, much more than in my verse can sit,
Your own glass shows you when you look in it.

Сонет 103

Не пише муза більше твій портрет,
Яких би фарб вона не заблагла.
О, бідна муза, як і мій сюжет!
Навіщо правді зайва похвала?

Тому й мовчу. Заглянь же до дзеркал,
Беззастережно точних і сумних, –
Тоді побачиш, вище від похвал,
Чоло своє, зображене у них.

Що відтворила та дзеркальна гладь,
Не передасть палітра чи різець.
Не хочу малювати навздогад,
Бо досконалий зіпсую взіреть.

Твій образ чистий, наче херувим.
Він сяє краше в дзеркалі своїм.

Sonnet 104

To me, fair friend, you never can be old,
For as you were when first your eye I eyed,
Such seems your beauty still. Three Winters cold,
Have from the forests shook three summers' pride,

Three beauteous springs to yellow *Autumn* turn'd
In process of the seasons have I seen,
Three April perfumes in three hot Junes burn'd,
Since first I saw you fresh, which yet are green.

Ah yet doth beauty, like a dial hand,
Steal from his figure, and no pace perceived;
So your sweet hue, which methinks still doth stand,
Hath motion and mine eye may be deceived,

For fear of which, hear this thou age unbred:
Ere you were born was beauty's summer dead.

Сонет 104

Ти не змінився протягом трьох літ.
Яким ти був, таким є і тепер.
На скроні срібний впав трьох зим наліт,
На капелюсі – квітка із трьох пер.

З трьох руж весни, з трьох ягід літ отих,
Як з поля хліб, вибирую слова.
Сади – у фруктах, в шатах золотих,
Ліс роздягнула осінь дощова.

Та стрілка циферблат не полиша,
Вона по цифрах ледве-ледве йде.
Була і буде юною душа,
Хоча обличчя вже не молоде.

Тобі не треба смерті? Тож – ходім!
Була ж – перед народженням твоїм...

Sonnet 105

Let not my love be call'd idolatry,
Nor my beloved as an idol show,
Since all alike my songs and praises be
To one, of one, still such, and ever so.

Kind is my love today, tomorrow kind,
Still constant in a wondrous excellence;
Therefore my verse to constancy confined,
One thing expressing, leaves out difference.

Fair, kind and true, is all my argument,
Fair, kind, and true varying to other words;
And in this change is my invention spent,
Three themes in one, which wondrous scope affords.

Fair, kind and true, have often lived alone,
Which three till now never kept seat in one.

Сонет 105

Не називай кумиром цю красу,
Язичницьких обрядів не прийму.
Любовні гімни, вірші я несу –
Про нього, і для нього, і йому.

Твоя любов жагуча, як свіча, –
Диханням руж, нарцисів, хризантем.
Коли нового вірша намічав,
То не шукав ні замислів, ні тем.

Добро, краса і вірність. Не згаса
Їх блиск алмазний в персні дорогім.
Ця свіжість триєдина, мов роса,
Іскрить обличчям лагідним твоїм.

Добро, краса і вірність – обнялись
В характері твоєму ще колись.

Sonnet 106

When in the chronicle of wasted time
I see descriptions of the fairest wights,
And beauty making beautiful old rhyme
In praise of ladies dead and lovely knights,

Then in the blazon of sweet beauty's best,
Of hand, of foot, of lip, of eye, of brow,
I see their ántique pen would have express'd
Even such a beauty as you master now.

So all their praises are but prophecies
Of this our time, all you prefiguring,
And for they look'd but with divining eyes,
They had not skill enough your worth to sing:

For we, which now behold these present days,
Have eyes to wonder, but lack tongues to praise.

Сонет 106

Сувої манускриптів давніх книг
Рядками сторінок своїх поживклих
Розказують історію інтриг
Володарів та лицарів, що змовкли.

Століттями збережена краса.
Волосся, усміх, дами чорноброві...
Тобі подарували небеса
Мицну любов у найдревнішім Слові.

Поет не зміг красуню чарівну
Почути за незримиими дверима,
Вдивляючись у мрійну далину
Закоханими, ярими очима.

Комусь – близька, для тебе – потайна,
Мовчить, як незворушна давнина.

Sonnet 107

Not mine own fears, nor the prophetic soul
Of the wide world dreaming on things to come,
Can yet the lease of my true love control,
Supposed as forfeit to a confined doom.

The mortal moon hath her eclipse endured,
And the sad augurs mock their own presage,
Incertainties now crown themselves assured,
And peace proclaims olives of endless age.

Now with the drops of this most balmy time,
My love looks fresh, and death to me subscribes,
Since spite of him I'll live in this poor rhyme,
While he insults o'er dull and speechless tribes:

And thou in this shalt find thy monument,
When tyrants' crests and tombs of brass are spent.

Сонет 107

Дивує небо мерехтінням зір,
І вкрити всесвіт весь не може туча.
Неначе страх мій та пророчий зір,
Любові смерть, здавалось, неминуча.

Затемнення свої пережили –
І сонце, й місяць, і далекі зорі.
Надія, віра – гідні похвали,
Бо є світанки в щебеті бадьорім.

Розлуки смерті не бояться нам!
Хоч помираєм, та колись воскреснем!
А смерть сліпа страшна лиш племенам
Непросвіщенним, тобто – безсловесним.

Переживеш і ти в колоні слів
Герби вельмож і трони королів.

Sonnet 108

What's in the brain that ink may character
Which hath not figured to thee my true spirit?
What's new to speak, what now to register,
That may express my love or thy dear merit?

Nothing, sweet boy, but yet, like prayers divine,
I must each day say o'er the very same;
Counting no old thing old, thou mine, I thine,
Even as when first I hallow'd thy fair name.

So that eternal love in love's fresh case
Weighs not the dust and injury of age,
Nor gives to necessary wrinkles place,
But makes antiquity for aye his page,

Finding the first conceit of love there bred,
Where time and outward form would show it dead.

Сонет 108

Чи може нині кволий мозок мій
Усі думки паперу передати?
Плекав тобі я сад надій та мрій –
Любовно, щиро, як уміє мати.

Любов безсмертна сяє, як алмаз,
І є, по суті, завше дорогою.
Знімає зморшки із чола не раз,
І старості, мов раб, стає слугою.

Коли ти був малесеньким хлоп'ям,
Я долю провіщав твою розлогу.
Тобі сонети возсилаю я,
Немов молитви істинному Богу.

Любов, бува, народжується й там,
Де вже не вірять і її слідам.

Sonnet 109

O never say that I was false of heart,
Though absence seem'd my flame to qualify;
As easy might I from my self depart
As from my soul, which in thy breast doth lie:

That is my home of love; if I have ranged,
Like him that travels I return again;
Just to the time, not with the time exchanged,
So that myself bring water for my stain.

Never believe, though in my nature reign'd,
All frailties that besiege all kinds of blood,
That it could so preposterously be stain'd,
To leave for nothing all thy sum of good;

For nothing this wide universe I call,
Save thou, my Rose, in it thou art my all.

Сонет 109

Не зраджував тобі ніде й ні в чому,
Не допускав між нас я ворожди.
Любов тримається твого лиш дому,
Заручницею ставши назавжди.

Ти – мій притулок, є любов між нами.
За це подяка – Богу та судьбі.
Носив я воду, що змиває плями,
Носив бо радість не лише собі.

Ти, друже, весь гориш благодіянням,
Хоча гріхи палили юну кров.
Від тебе йтиму й пізно, й спозарання,
Та повертатись буду знов і знов.

О, світ мерців, такий недосконалий!
Щасливі ті, що істину пізнали!

Sonnet 110

Alas 'tis true, I have gone here and there
And made my self a motley to the view,
Gored mine own thoughts, sold cheap what is most dear,
Made old offences of affections new;

Most true it is that I have look'd on truth
Askance and strangely; but, by all above,
These blenches gave my heart another youth,
And worse essays proved thee my best of love.

Now all is done, have what shall have no end,
Mine appetite I never more will grind
On newer proof, to try an older friend,
A God in love, to whom I am confined.

Then give me welcome, next my heaven the best,
Even to thy pure and most most loving breast.

Сонет 110

То правда. Блазнював я і бродив,
І жив на волі, наче скоморохи.
Мелодії нечуваний мотив
Мене до себе вабив – і не трохи.

То правда, що я Правді согрішив,
Що не впритул, а мимо все дивився.
То правда, що із музою дружив
І жити наче вдруге народився.

Бо полюбив життя усім єством,
Де радість обіймається з журбою.
Не називав тебе я божеством,
Хоча і жив для тебе і тобою.

Мені ти в небі прихисток знайди,
На грудях Правди чистої завжди.

Sonnet 111

O for my sake do you with fortune chide,
The guilty goddess of my harmful deeds,
That did not better for my life provide
Than public means which public manners breeds.

Thence comes it that my name receives a brand,
And almost thence my nature is subdued
To what it works in, like the dyer's hand:
Pity me then, and wish I were renewed,

Whilst like a willing patient I will drink
Potions of eisel 'gainst my strong infection;
No bitterness that I will bitter think,
Nor double penance to correct correction.

Pity me then, dear friend, and I assure ye
Even that your pity is enough to cure me.

Сонет 111

Як хочеш – лай, свари мене, кляни...
Я долею моєю винуватий.
Хай нині мелють язики-млини, –
Давно вже перестав жебракувати.

Чи маляр приховає ремесло?
Отак мені це прокляте заняття
Тавром, що не змивається, лягло, –
Допоможи позбутися прокляття.

Без нарікання ліки всі прийму –
Від полину гіркого аж до рути.
Аби не впасти у страшну пільму,
Всю гіркоту готовий проковтнути.

Та жалістю своєю вірний друг
Мене врятує від усіх недуг.

Sonnet 112

Your love and pity doth th'impression fill
Which vulgar scandal stamped upon my brow,
For what care I who calls me well or ill,
So you o'er-green my bad, my good allow?

You are my all the world, and I must strive
To know my shames and praises from your tongue;
None else to me, nor I to none alive,
That my steel'd sense or changes right or wrong.

In so profound *Abysm* I throw all care
Of others' voices, that my adder's sense
To critic and to flatterer stopped are.
Mark how with my neglect I do dispense:

You are so strongly in my purpose bred
That all the world besides methinks y'are dead.

Сонет 112

О, друже мій, любов'ю та добром
Ти змив усе, що поговір наклеїв.
І розпрощатись допоміг з тавром
Пересудів, принижень і наклепів.

Твій докір милий і твоя хвала –
Мені дорожчі, аніж брех похмурий.
Твоя увага стрес перемогла,
І я з металу вибудую мури.

І скину в прірву бруд з кублом гадюк,
Бо їх шипіння – підле і зухвале.
Я вже не чую тих слизьких катюг,
Що в очі лестять, лезо ж – приховали.

Поміж мерців єство живе твоє:
Любов, як ліки, мертвим роздає.

Sonnet 113

Since I left you mine eye is in my mind,
And that which governs me to go about
Doth part his function and is partly blind,
Seems seeing, but effectually is out;

For it no form delivers to the heart
Of bird, of flower, or shape which it doth latch.
Of his quick objects hath the mind no part,
Nor his own vision holds what it doth catch;

For if it see the rud'st or gentlest sight,
The most sweet-favour or deformed'st creature,
The mountain or the sea, the day or night,
The crow or dove, it shapes them to your feature.

Incapable of more replete, with you
My most true mind thus maketh mine [eye] untrue.

Сонет 113

Як розлучаюсь, дивний образ твій
У снах дивлюсь – душею, не очима.
І знає спека, знає грозовій,
Що нас єдна любов нерозлучима.

Відмінність є у зору та очей,
Як і заняття – згубне й життєдаєне.
Душевним зором бачу світ речей
Не так, як бачив оком я звичайним.

У всьому – риси істинні твої.
Тобою світ мовчить, співа, сміється...
І голуб, і ворона, й солов'ї,
І тінь гаїв, і синя гладь озерця...

Тобою повен мелодійний сон.
Серця, мов дзвони, б'ються в унісон.

Sonnet 114

Or whether doth my mind being crown'd with you,
Drink up the monarch's plague, this flattery?
Or whether shall I say mine eye saith true,
And that your love taught it this *Alchemy*?

To make of monsters and things indigest
Such cherubins as your sweet self resemble,
Creating every bad a perfect best,
As fast as objects to his beams assemble?

O! 'tis the first, 'tis flattery in my seeing,
And my great mind most kingly drinks it up:
Mine eye well knows what with his gust is 'greeing,
And to his palate doth prepare the cup:

If it be poison'd, 'tis the lesser sin
That mine eye loves it and doth first begin.

Сонет 114

Невже до мене з шаною до ніг,
Як до монарха, пестощі повзуть?
Невже очима лестити знов міг?
Не вірю я в алхімії можуть.

З чудовиська, з невидимих речей
Творити може херувима він.
Тепло, як промінь ангельських очей,
Тебе зігріє краще, ніж камін.

Відомо зору – ласку сієш ти.
Йому відомо все, що я люблю.
Він чашу вміє вчасно піднести,
Бо знає, що смакує королю.

А був би яд: спокутуючи гріх –
Він скуштував би швидше від усіх.

Sonnet 115

Those lines that I before have writ do lie,
Even those that said I could not love you dearer:
Yet then my judgment knew no reason why
My most full flame should afterwards burn clearer.

But reckoning time, whose million'd accidents
Creep in 'twixt vows and change decrees of kings,
Tan sacred beauty, blunt the sharp'st intents,
Divert strong minds to the course of altering things:

Alas why fearing of time's tyranny,
Might I not then say 'Now I love you best,'
When I was certain o'er in-certainty,
Crowning the present, doubting of the rest?

Love is a Babe, then might I not say so,
To give full growth to that which still doth grow.

Сонет 115

Неправду мовив та брехав мій вірш –
Любов я нижче ставив, ніж надію.
Тепер кохаю глибше і палкіш,
Найвищими чуттями пломенію.

Коханням я і творчістю горів,
І випадків стихією, що рвала –
І клятви, і присяги королів,
І той закон, де лжа була зухвала.

Колись не вірив доленьці-судьбі,
І дивувало все мене щомиті.
Вгамовував я пристрасті в собі,
Мої чуття до тебе не розмиті.

Любов – дитина. Хоч би підросла.
Не заподію підлості чи зла.

Sonnet 116

Let me not to the marriage of true minds
Admit impediments, love is not love
Which alters when it alteration finds,
Or bends with the remover to remove.

O no, it is an ever fixed mark,
That looks on tempests and is never shaken;
It is the star to every wand'ring bark,
Whose worth's unknown, although his height be taken.

Love's not time's fool, though rosy lips and cheeks
Within his bending sickle's compass come:
Love alters not with his brief hours and weeks,
But bears it out even to the edge of doom.

If this be error and upon me proved,
I never writ, nor no man ever loved.

Сонет 116

Я на заваді двом серцям не став –
Заради шлюбу, згоди, миру й щастя.
Крізь призму чвар, скандалів чи вистав
Кохання вірне тліну не піддається.

Любов – це в бурю рятівний маяк,
Немеркнучий у мороці туманів.
Любов – зоря, з якою і моряк
Ніколи не заблудить в океані.

Не лялька жалюгідна у руках
Часу, що тне серпом палкі рум'янці
На чолах, пламеніючих щоках.
Це – світ, який розвиднюється вранці.

Якщо ж – неправда у рядках моїх,
То і кохати, певно, було б гріх.

Sonnet 117

Accuse me thus: that I have scanted all,
Wherein I should your great deserts repay,
Forgot upon your dearest love to call,
Whereto all bonds do tie me day by day;

That I have frequent been with unknown minds
And given to time your own dear purchased right;
That I have hoisted sail to all the winds
Which should transport me farthest from your sight.

Book both my wilfulness and errors down
And on just proof surmise accumulate;
Bring me within the level of your frown,
But shoot not at me in your waken'd hate;

Since my appeal says I did strive to prove
The constancy and virtue of your love.

Сонет 117

Суди мене, але не дуже строго.
Невже я нині вірність не зберіг?
Твого не міг покинути порогу,
Хоч досі чую поклики доріг...

Твій час я крав, а не робив нічого.
Прости, а хоч – суворо покарай.
Не раз мене у пошуках нового
Несли вітрила у чужинський край.

Живу любов, і жарти, і розваги
Не хорони у помислі сумнім
І грізним, повним осуду зневаги,
Не убивай ти поглядом своїм.

Так. Винен я... Твоя тепер любов,
Наскільки вірний ти, покаже знов.

Sonnet 118

Like as to make our appetite more keen,
With eager compounds we our palate urge,
As to prevent our maladies unseen
We sicken to shun sickness when we purge,

Even so, being full of your ne'er cloying sweetness,
To bitter sauces did I frame my feeding
And, sick of welfare, found a kind of meetness
To be diseased, ere that there was true needing.

Thus policy in love, t'anticipate
The ills that were not, grew to faults assured
And brought to medicine a healthful state
Which rank of goodness, would by ill be cured;

But thence I learn, and find the lesson true,
Drugs poison him that so fell sick of you.

Сонет 118

Для апетиту з прянощів приправи,
Ми в роті викликаєм гіркоту.
Вживаємо до чаю гострі страви,
І завдаємо болю животу.

Розбалуваний буйною любов'ю,
Шукав траву, що зветься дивосил.
Бо сам собі подумав: «Нездоров'я», –
Хоч повен був бадьорості і сил.

Аби не мати прикростей з кохання,
Аби втекти від вигаданих бід,
Варив я зілля звечора і зрання –
Взнаки далися ліки з юних літ.

Якщо любов – шалена і тривожна,
То лікуватись травами не можна.

Sonnet 119

What potions have I drunk of *Siren* tears,
Distill'd from limbecks foul as hell within,
Applying fears to hopes and hopes to fears,
Still losing when I saw myself to win!

What wretched errors hath my heart committed,
Whilst it hath thought itself so blesséd never!
How have mine eyes out of their spheres been fitted
In the distraction of this madding fever!

O benefit of ill, now I find true
That better is by evil still made better,
And ruin'd love when it is built anew
Grows fairer than at first, more strong, far greater.

So I return rebuked to my content
And gain by ill thrice more than I have spent.

Сонет 119

Яким напоєм отруївся я?
Невже слізьми гіркими, що в Сирени?
Пекельно і на серце діє яд –
То бідне, то розкішне, то смиренне...

Воно – немовби груди розтина,
Розкалаталось дзвоном, як дзвіниця.
І очі мружить дивна таїна,
Що схована в розширених зіницях.

О, благодійна сило втрати зла!
Від тебе в горі ми стаєм добріші.
Ти совість і любов приберегла
Усім, хто розгубивсь на роздоріжжі.

Коли зазнав я горя, лиха, втрат,
Душею став багатшим устократ.

Sonnet 120

That you were once unkind befriends me now,
And for that sorrow which I then did feel,
Needs must I under my transgression bow,
Unless my nerves were brass or hammered steel.

For if you were by my unkindness shaken
As I by yours, y'have pass'd a hell of Time;
And I, a tyrant, have no leisure taken
To weigh how once I suffered in your crime.

O that our night of woe might have rememb' red
My deepest sense, how hard true sorrow hits,
And soon to you, as you to me, then tend' red
The humble salve which wounded bosoms fits!

But that your trespass now becomes a fee;
Mine ransoms yours, and yours must ransom me.

Сонет 120

Що ти жорстокий – це для мене краще.
Хай потерпаю, та не в тім печаль,
А в тім, що ніс тобі я кривди важчі,
Бо замість серця мав колючу сталь.

Не раз, не два тебе дошкульно вразив,
Хоч наші дні, мов хміль, переплелись.
Мене гнітили прикрощі, образи,
Яких від тебе зазнавав колись.

Тобі, мій друже, довга мука ночі
Хай нагада, що відчував я сам,
І ти, також, із вдячністю, охоче
Приймеш цілющий каяття бальзам.

Гріхи один одному завдаєм –
Розкаяннями ж гасим навзаєм.

Sonnet 121

'Tis better to be vile than vile esteemed,
When not to be receives reproach of being,
And the just pleasure lost, which is so deemed,
Not by our feeling but by others' seeing.

For why should others' false adulterate eyes
Give salutation to my sportive blood?
Or on my frailties why are frailer spies,
Which in their wills count bad what I think good?

No, I am that I am, and they that level
At my abuses reckon up their own;
I may be straight though they themselves be bevel
By their rank thoughts, my deeds must not be shown

Unless this general evil they maintain,
All men are bad and in their badness reign.

Сонет 121

Ой, не вчащай в гостину чи на чай,
Щоб зайвої уникнути халепи!
Очей в сірка собі не позичай –
Не йди туди, де сіються наклепи.

І крамарі, і судді як один –
Маніпулюють, годять лихослов'ю,
Людей всіх міряють на свій аршин, –
Ніхто із них, як ти, не жив любов'ю.

Шпики облесливі, хай б'ють лоби!
Лукавому не попадайся в сіті!
Читачу мій, ти світу не люби
І не люби того, що є у світі.

Добра нема, не буде й не було,
Бо правлять світом сатана і зло.

Sonnet 122

Thy gift, thy tables, are within my brain
Full character'd with lasting memory,
Which shall above that idle rank remain,
Beyond all date, even to eternity:

Or at the least, so long as brain and heart
Have faculty by nature to subsist,
Till each to razed oblivion yield his part
Of thee, thy record never can be miss'd.

That poor retention could not so much hold,
Nor need I tallies thy dear love to score;
Therefore to give them from me was I bold,
To trust those tables that receive thee more:

To keep an adjunct to remember thee
Were to import forgetfulness in me.

Сонет 122

Не діставай з морів на берег ти
Ті воскові пропам'ятні таблиці...
Я образ твій зумію зберегти
Ще ліпш, як сувенір твій на полиці.

Поглянь – неначе пригорщею мрій,
Летить життя бурхливе беззупинно...
Ти жити будеш в пам'яті моїй,
Допоки сам колись теж не загину.

І думаєш ти інколи: «Невже
Та молодість, як свічечка, погасне?..».
О, серце любить, мозок стереже
Твій образ юний, милий та прекрасний.

Хто пам'ятку про когось береже,
Того і пам'ять зраджує уже.

Sonnet 123

No! Time, thou shalt not boast that I do change:
Thy pyramids built up with newer might
To me are nothing novel, nothing strange;
They are but dressings of a former sight.

Our dates are brief, and therefore we admire
What thou dost foist upon us that is old,
And rather make them borne to our desire
Than think that we before have heard them told.

Thy registers and thee I both defy,
Not wond'ring at the present nor the past,
For thy records and what we see doth lie,
Made more or less by thy continual haste.

This I do vow and this shall ever be;
I will be true despite thy scythe and thee.

Сонет 123

О часе, хоч зігнув мене, схилив, –
Не тішся тим, що я допіру – дід.
Нічого ти нового не створив –
Од храмів до високих пірамід.

Ніхто від невблаганної коси
Не втік, хоч як би міцно не стояв.
І люди, і події, і часи
На круги повертаються своя.

Не чванься тим, що в тебе є архів.
Йому в базарний день ціна мала:
Могили ідолів земних царків
Покриють бур'яни та ковила.

О часе, всупереч і злу, й тобі –
Я повсякденно вірний боротьбі.

Sonnet 124

If my dear love were but the child of state,
It might for fortune's bastard be unfathered,
As subject to time's love or to time's hate,
Weeds among weeds, or flowers with flowers gathered.

No, it was builded far from accident;
It suffers not in smiling pomp, nor falls
Under the blow of thrall'd discontent,
Whereto th'inviting time our fashion calls:

It fears not policy, that *Heretic*,
Which works on leases of short numb'ed hours,
But all alone stands hugely politic,
That it nor grows with heat nor drowns with showers.

To this I witness call the fools of time
Which die for goodness, who have lived for crime.

Сонет 124

Не хтів би я, щоб малюка без прав,
Дитину позашлюбного кохання,
Мов цуценя, безжально хтось карав,
Мов квітку в бур'яні, що сохне зрання.

Переживає труднощі любов –
Молюся з нею (не сміюсь, не плачу).
Бо з нею йтиму, з нею завжди йшов –
Вона дарує й успіх, і невдачу.

Коханню все дається неспроста,
Йому супротив чинять влада й хами:
В умовах неймовірних вироста –
І далі йде шляхетними шляхами.

Обрав ти спосіб не один з найкращих –
Красу і гріх. Що ж може бути тяжче?..

Sonnet 125

Were't aught to me I bore the canopy,
With my extern the outward honouring,
Or laid great bases for eternity,
Which proves more short than waste or ruining?

Have I not seen dwellers on form and favour
Lose all, and more, by paying too much rent
For compound sweet, forgoing simple savour,
Pitiful thrivers, in their gazing spent?

No, let me be obsequious in thy heart,
And take thou my oblation, poor but free,
Which is not mix'd with seconds, knows no art,
But mutual render, only me for thee.

Hence, thou suborn'd *Informer*, a true soul
When most impeach'd stands least in thy control.

Сонет 125

За честь таку я дякував би Богу –
Тримати над тобою балдахін.
Ще б міг – закласти кам'яну залогу,
Щоб вирівняти місце між руїн.

Хто вільний час провів у насолоді,
Хто в урну кинув не алмаз – дитя,
Тому рятунку сподіватись годі,
Той втратив смак до справжнього життя.

Прийми, як хліб, моє ім'я розлоге,
А я – твоїх повернень буду ждати.
Хай бережуть тебе усі дороги
Й любові непідкупна благодать.

Спокусо безсоромна, відійди!
Оберігаю душу від біди.

Sonnet 126

O thou, my lovely boy, who in thy power
Dost hold time's fickle glass, his fickle, hour;
Who hast by waning grown, and therein show'st
Thy lovers withering as thy sweet self grow'st;
If Nature (sovereign mistress over wrack),
As thou goest onwards still will pluck thee back,
She keeps thee to this purpose, that her skill
May time disgrace and wretched minutes kill.
Yet fear her, O thou minion of her pleasure,
She may detain, but not still keep, her treasure:

Her *Audit* (though delay'd) answer'd must be,
And her *Quietus* is to render thee.

Сонет 126

Ти непосильну взяв на себе ношу,
Як безтурботний джмелик навесні.
Я співчуваю, хлопче мій хороший, –
Тебе чекають наслідки сумні.
Ти граєшся і травами, й барвінком,
Не знаючи свому здоров'ю меж.
Пищать вакханки голосно і дзвінко,
Як тільки знов їх ніжно обіймеш.
Щадить природа нас усіх до часу,
Нові утіхи ставить на плече.
Коли старієм, то вона відразу
Підступно зрадить, а сама – втече.

Як марнотратник довгих літ, годин,
Ти розрахунок матимеш один.

Sonnet 127

In the old age black was not counted fair,
Or if it were, it bore not beauty's name;
But now is black beauty's successive heir,
And beauty slander'd with a bastard shame:

For since each hand hath put on nature's power,
Fairing the foul with Art's false borrow'd face,
Sweet beauty hath no name, no holy bower,
But is profaned, if not lives in disgrace.

Therefore my Mistress' eyes are raven black,
Her eyes so suited, and they mourners seem
At such who, not born fair, no beauty lack,
Slandering creation with a false esteem:

Yet so they mourn becoming of their woe,
That every tongue says beauty should look so.

Сонет 127

Колись топтали барву чорних фарб,
Не шанували кольору жалоби.
Тепер світ визнав колір цей, мов скарб,
Мов честь і скромність гарної особи.

З тих пір, як замінила чорнота
Природні барви, свіжі, первозданні,
Прав позбулась останніх красота,
Як безпритульне серце у вигнанні.

В коханих наших коси, брови, зір
Дістали темний-темний колір ночі
І носять ніби траурний убір,
Краси земної спрагли та охочі.

Їм так пасує чорна ця фата,
Бо красою стала чорнота.

Sonnet 128

How oft, when thou, my music, music play'st,
Upon that blessed wood whose motion sounds
With thy sweet fingers, when thou gently sway'st
The wiry concord that mine ear confounds,

Do I envy those jacks that nimble leap,
To kiss the tender inward of thy hand,
Whilst my poor lips, which should that harvest reap,
At the wood's boldness by thee blushing stand!

To be so tickled, they would change their state
And situation with those dancing chips,
O'er whom thy fingers walk with gentle gait,
Making dead wood more bless'd than living lips.

Since saucy jacks so happy are in this,
Give them thy fingers, me thy lips to kiss.

Сонет 128

І ревно заздрю, й тішуся тобою,
Коли торкаєш ти струнки лади, –
Божественною сповнюється грою
Клавіатури здружені ряди.

Тужу, коли свої майстерні руки
Кладеш, як цвіт, танцюючим ладам,
Зірвавши з них меланхолійні звуки,
А не моїм зажуреним вустам.

Тоді я хочу клавішами стати,
Відчути ласку пальчиків твоїх, –
Я б міг від щастя ніжно трепетати,
Бо доторк уст, як усмішка, не гріх.

Якщо це щастя випало струні:
Віддай же руки – їй, вуста – мені.

Sonnet 129

Th'expense of spirit in a waste of shame
Is lust in action, and till action, lust
Is perjured, murderous, bloody, full of blame,
Savage, extreme, rude, cruel, not to trust,

Enjoy'd no sooner but despiséd straight,
Past reason hunted, and no sooner had,
Past reason hated, as a swallow'd bait
On purpose laid to make the taker mad:

Mad in pursuit and in possession so,
Had, having, and in quest, to have, extreme,
A bliss in proof, and proved, a very woe,
Before, a joy proposed, behind a dream.

All this the world well knows; yet none knows well
To shun the heaven that leads men to this hell.

Сонет 129

Себе вважаєш юним, не старим,
Втішаєшся хвилинним сладострастям.
Цей почуттів гріховніший нестрим
Ще помилково називають щастям.

Наповнюють одні презирством плоть.
Всі інші трублять, що вони – смиренні.
На серце кожне дивиться Господь,
Бог бачить все, що сховано в іменні.

Не завше, друже, будеш молодим,
Тримайсь подалі від багатоженства.
Мирська любов розвіється, як дим,
Лиш неземна – покличе до блаженства.

Воріт небесних ми не обійдемо:
Йде грішний в пекло, праведний – в Едем.

Sonnet 130

My mistress' eyes are nothing like the sun;
Coral is far more red than her lips red;
If snow be white, why then her breasts are dun;
If hairs be wires, black wires grow on her head.
I have seen roses damask'd, red and white,
But no such roses see I in her cheeks,
And in some perfumes is there more delight
Than in the breath that from my mistress reeks.
I love to hear her speak, yet well I know
That music hath a far more pleasing sound;
I grant I never saw a goddess go,
My mistress when she walks treads on the ground.

And yet, by heaven, I think my love as rare
As any she belied with false compare.

Сонет 130

Ті очі – зорі, як сама довіра,
Вуста – корали рідкісних порід.
Плечей смаглявих полотніє шкіра,
Волосся в'ється, мовби чорний дріт.
Дамаська ружа запалахкотіла
Рум'янцем пишним чистої щоки,
Весною пахне свіже юне тіло,
Немов фіалок ранніх пелюстки.
Ви не знайдете досконалих згинів
Ані в поставі, ані на чолі.
Не йдуть – пливуть поважно так графіні,
Вона ж ступає просто по землі.

Не пригаса кохана й поміж тими,
Що при дворі є ледь не золотими.

Sonnet 131

Thou art as tyrannous, so as thou art,
As those whose beauties proudly make them cruel;
For well thou know'st to my dear doting heart
Thou art the fairest and most precious jewel.

Yet in good faith some say that thee behold,
Thy face hath not the power to make love groan;
To say they err I dare not be so bold,
Although I swear it to my self alone.

And, to be sure that is not false I swear,
A thousand groans, but thinking on thy face,
One on an other's neck, do witness bear
Thy black is fairest in my judgment's place.

In nothing art thou black save in thy deeds,
And thence this slander as I think proceeds.

Сонет 131

Ти маєш владу, забаганок рій,
Як і усі вродливі, пишні панни.
Я сліпо закохався в образ твій –
Ти є дарунок долі незрівнянний.

«Сльози не варті – лик твій, чорні брови», –
Хай дехто каже, але ти – не вір.
Засмаглий стан я берегти готовий
Чуткам і брехам всім наперекір.

Бо чорний колір кучерів твоїх,
Твоє смагляве молоде обличчя –
Прекрасні, тож любити їх – не гріх,
Природа їхня – ніжна, таємнича.

Не в тім біда, що чорноту вдягла,
А в тім, що чорні всі твої діла.

Sonnet 132

Thine eyes I love, and they, as pitying me,
Knowing thy heart torments me with disdain,
Have put on black and loving mourners be,
Looking with pretty ruth upon my pain.

And truly not the morning sun of heaven
Better becomes the grey cheeks of th'East,
Nor that full star that ushers in the even
Doth half that glory to the sober west,

As those two mourning eyes become thy face.
O let it then as well beseem thy heart
To mourn for me, since mourning doth thee grace,
And suit thy pity like in every part.

Then will I swear beauty herself is black
And all they foul that thy complexion lack.

Сонет 132

Мені нелегко без твоїх очей.
Хорониш друга. Хто його пригорне?
Твоє обличчя – в траурі ночей,
І ти сама зодягнута у чорне.

О сонця світ, він ближчий нам від зір
І притаманний вранішньому сходу!
Небес прозорих зірочка, повір,
В собі таїть божественну природу.

Зорю жаліє віковічна мла –
Ту, променисту, журну і прощальну.
Якби в жалобу серце ти вдягла,
В таку м'яку, проникливу, печальну, –

Я думав би, що краси весна,
Як морок – чорна, а пітьма – ясна.

Sonnet 133

Beshrew that heart that makes my heart to groan
For that deep wound it gives my friend and me;
Is't not enough to torture me alone,
But slave to slavery my sweet'st friend must be?

Me from myself thy cruel eye hath taken,
And my next self thou harder hast engrossed
Of him, my self, and thee, I am forsaken,
A torment thrice threefold thus to be crossed.

Prison my heart in thy steel bosom's ward,
But then my friend's heart let my poor heart bail;
Whoe'er keeps me, let my heart be his guard;
Thou canst not then use rigour in my jail:

And yet thou wilt, for I, being pent in thee,
Perforce am thine, and all that is in me.

Сонет 133

Не будь, душе, підступною у слові,
А зрадами над світом – не грими.
Твоїї – і нестерпної, і злої –
Ми з другом не уникнемо тюрми.

Замучила жорстокістю своєю.
Бо трьох сердець позбутись не хотів.
Та втратив я із рідною землею
Себе, тебе, а друга – й поготів.

О, трачу все, усе – к лихій годині!
І сам я став заручником твоїм.
Якби мені дозволила віднині,
То б завше був у друга вартовим.

Благання – марні: ти – моя в'язниця.
Жадана воля, наче мрія, сниться.

Sonnet 134

So now I have confess'd that he is thine,
And I my self am mortgaged to thy will,
My self I'll forfeit, so that other mine
Thou wilt restore, to be my comfort still:

But thou wilt not, nor he will not be free,
For thou art covetous and he is kind;
He learn'd but surety-like to write for me,
Under that bond that him as fast doth bind.

The statute of thy beauty thou wilt take,
Thou usurer, that put'st forth all to use,
And sue a friend came debtor for my sake;
So him I lose through my unkind abuse.

Him have I lost, thou hast both him and me:
He pays the whole, and yet am I not free.

Сонет 134

Тепер – він твій, і ради – вже нема.
Звикаєте і тішитесь поволі...
О, другові ти стала, як тюрма!
Душі моєї частка – у неволі.

Друг – дуже чемний, скромний в простоті,
З тобою – і хоробрий він, і добрий,
З тобою дні проводить золоті, –
Од мене віддаляється, мов обрій.

В тобі – лихварки невситима суть:
Застосувавши пастки і принади,
Твої очиці нас обох пасуть,
Щоб мати зиск дарованої влади.

Мій друг обрав союз і стіни голі,
А я позбувсь навіки щастя й волі.

Sonnet 135

Whoever hath her wish, thou hast thy *Will*,
And *Will* to boot, and *Will* in overplus;
More than enough am I that vex thee still,
To thy sweet will making addition thus.

Wilt thou, whose will is large and spacious,
Not once vouchsafe to hide my will in thine?
Shall will in others seem right gracious,
And in my will no fair acceptance shine?

The sea all water, yet receives rain still
And in abundance addeth to his store;
So thou, being rich in *Will*, add to thy *Will*
One will of mine, to make thy large *Will* more.

Let no unkind, no fair beseechers kill;
Think all but one, and me in that one *Will*.

Сонет 135

Моє ім'я, мої бажання долі –
Звучать розкотисто, немовби грім.
Воління, мрії та розкута воля –
Усе злилося в імені моїм.

Я незалежно, вільно жити мріяв.
Ми любим волю, отже – не чужі.
Наперекір шаленим буревіям –
Знайди притулок зраненій душі.

Не скніють повноводні океани,
Коли їм буря лле надмір дощу...
О, волелюбко, усміх твій – жаданий!
Прости мені, і я тобі прошу.

Ти матимеш розраду і привілля,
Якщо полюбиш вільним духом Віля.

Sonnet 136

If thy soul cheque thee that I come so near,
Swear to thy blind soul that I was thy *Will*,
And will, thy soul knows, is admitted there;
Thus far for love, my love-suit sweet fulfil.

Will, will fulfil the treasure of thy love,
I, fill it full with wills, and my will one.
In things of great receipt with ease we prove
Among a number one is reckon'd none:

Then in the number let me pass untold,
Though in thy store's account I one must be;
For nothing hold me, so it please thee hold
That nothing me, a something sweet to thee:

Make but my name thy love, and love that still,
And then thou lovest me, for my name is *Will*.

Сонет 136

Можливо, душу маєш ти незрячу?
Їй поясни, будь ласка, в чому річ!
Всіх воль бажання я тоді побачу,
Коли ім'я почую зусбіч.

Скупа на ласку – вмієш прихилиться,
Струнка і горда – впасти можеш ниць.
Нічого там не значить одиниця,
Де є багато славних одиниць.

Хай світ не визнає мене, сірому,
Аж поки харч убогий не доїм,
Щоб лиш у твою домі нестарому
Я залишився з іменем своїм.

Ім'я моє ти спершу полюби –
Не знатимеш ні зради, ні журби.

Sonnet 137

Thou blind fool love, what dost thou to mine eyes,
That they behold, and see not what they see?
They know what beauty is, see where it lies,
Yet what the best is take the worst to be.

If eyes corrupt by over-partial looks
Be anchor'd in the bay where all men ride,
Why of eyes' falsehood hast thou forged hooks,
Whereto the judgment of my heart is tied?

Why should my heart think that a several plot
Which my heart knows the wide world's common place?
Or mine eyes seeing this, say this is not
To put fair truth upon so foul a face?

In things right true my heart and eyes have erred,
And to this false plague are they now transferred.

Сонет 137

Сліпа любов причарувала все,
Всі бранцями її стають охоче.
В руках святош облуду, фальш несе –
Ховає гріх під покривалом ночі.

Хтось ніби в серце вдарив навідліг
В ту мить, як якір опускали в воду...
Сюди прямують інші кораблі,
Щоб мати віху, радість, насолоду.

Я втрапив серцем у проїжджий двір –
У пастку попадаються щасливі.
Хтось так ретельно підманув мій зір,
Надавши правді контури брехливі.

Правдиве світло замінила тьма –
Брехня панує в серці, як чума.

Sonnet 138

When my love swears that she is made of truth
I do believe her, though I know she lies,
That she might think me some untutor'd youth,
Unlearnéd in the world's false subtleties.

Thus vainly thinking that she thinks me young,
Although she knows my days are past the best,
Simply I credit her false speaking tongue:
On both sides thus is simple truth suppress'd.

But wherefore says she not she is unjust?
And wherefore say not I that I am old?
O love's best habit is in seeming trust,
And age in love loves not to have years told:

Therefore I lie with her and she with me,
And in our faults by lies we flattered be.

Сонет 138

Закохана, вважаєш у хвальбі
Мене хлопчиськом при шаленім диві.
Й тебе хвалю, бо вірю я тобі,
Бо думаю: твої слова – правдиві.

Ти лестощі приносиш теж мені.
І похвала приймається вся мною, –
Немов данина правді, не брехні.
І паленію вперше я весною.

А все-таки роки беруть своє.
І як одне б одному не брехали,
Тримаймося такими, як ми є,
Впродовж багатолітньої навали.

Ми лестимо навзаєм день при дні:
І в любощах живемо, і – в брехні.

Sonnet 139

O call not me to justify the wrong
That thy unkindness lays upon my heart;
Wound me not with thine eye but with thy tongue,
Use power with power and slay me not by art.

Tell me thou lovest elsewhere, but in my sight,
Dear heart, forbear to glance thine eye aside:
What need'st thou wound with cunning when thy might
Is more than my o'er-pressed defence can bide?

Let me excuse thee: ah, my love well knows
Her pretty looks have been mine enemies,
And therefore from my face she turns my foes,
That they elsewhere might dart their injuries:

Yet do not so, but since I am near slain,
Kill me outright with looks and rid my pain.

Сонет 139

Перед людьми приховувати не змушуй
Твої – несправедливість, зиск, обман...
Словами злими не роз'ятруй душу,
Не завдавай, красуне, болю й ран.

Люби того, кого й раніш любила,
Не відвертай своїх, тополе, вий.
Прощатиму, прошу, прощаю, мила, –
Тож не відводь, будь ласка, погляд свій.

Могла б одним лиш позирком убити –
Посмів би хто ввійти в твої сади...
Тебе й по смерті буду я любити, –
О, голови моєї не щади!

Мечем двосічним, поглядом – знівеч:
Хай, нерозумна, полетить із плеч.

Sonnet 140

Be wise as thou art cruel, do not press
My tongue-tied patience with too much disdain,
Lest sorrow lend me words and words express
The manner of my pity wanting pain.

If I might teach thee wit, better it were,
Though not to love, yet love to tell me so,
As testy sick-men, when their deaths be near,
No news but health from their physicians know;

For if I should despair, I should grow mad,
And in my madness might speak ill of thee;
Now this ill wresting world is grown so bad,
Mad slanderers by mad ears believ'd be.

That I may not be so, nor thou belied,
Bear thine eyes straight, though thy proud heart go wide.

Сонет 140

Як ти лиха, настільки будь і мудра –
Замкнених вуст під гнів не розмикай.
Не допоможуть ані грим, ні пудра, –
Твоє презирство лється через край.

Якщо не любиш, – не заплюшуй очі,
Не заступай собою ліхтарів,
Бо хворий також правду знати хоче,
Якою б не була, від лікарів.

Я, слава Богу, ще не збожеволів,
Терплю усе, що твій язик несе,
Від лихослів'я стримуюсь поволі,
Зломовний світ почути міг би все.

Аби уникнути ганьби, ярма,
Криви душею, в вічі – будь пряма.

Sonnet 141

In faith I do not love thee with mine eyes,
For they in thee a thousand errors note,
But 'tis my heart that loves what they despise,
Who in despite of view is pleased to dote;

Nor are mine ears with thy tongue's tune delighted,
Nor tender feeling to base touches prone,
Nor taste, nor smell, desire to be invited
To any sensual feast with thee alone;

But my five wits nor my five senses can
Dissuade one foolish heart from serving thee,
Who leaves unsway'd the likeness of a man,
Thy proud heart's slave and vassal wretch to be:

Only my plague thus far I count my gain,
That she that makes me sin awards me pain.

Сонет 141

О, не злюбив тебе суворий зір,
Як тільки вади всі твої побачив.
Лиш серце любить злу наперекір.
Ба! – навіть вірить, бо воно – незряче.

Не зачепила віч твоя краса,
Смаку та нюху, дотику та слуху...
Тебе збагнуть сприяли небеса,
Бо серце б'ється по тобі щодуху.

Йому одному, пробі, невтямки,
Що ти – лукава зрадниця вельможна,
Що ні на мить, не те що всі роки,
Тобі по-рабськи вірити не можна.

В моїх стосунках з Небом і Землею
Ти є лише грішинкою моєю.

Sonnet 142

Love is my sin and thy dear virtue hate,
Hate of my sin, grounded on sinful loving:
O but with mine compare thou thine own state,
And thou shalt find it merits not reproving,

Or, if it do, not from those lips of thine,
That have profaned their scarlet ornaments
And seal'd false bonds of love as oft as mine,
Robb'd others' beds' revenues of their rents.

Be it lawful I love thee, as thou lov'st those
Whom thine eyes woo as mine importune thee,
Root pity in thy heart, that, when it grows
Thy pity may deserve to pitied be.

If thou dost seek to have what thou dost hide,
By self-example mayst thou be denied.

Сонет 142

Любов – мій гріх. Твій справедливий гнів
Прощати має вади, як і втрати.
І твій туман з моїм віддаленів,
Любові більш не станеш докоряти.

Не мають права і твої уста
Мене судити, грішного тобою, –
Осквернена бо їхня краса
Безчестям, лжею, зрадою, ганьбою.

Чи є грішніший хтось із нас обох?
Люблю тебе, ти ж – іншого надбала.
Нас розсудити може тільки Бог,
А не твоя безжалісність зухвала.

Якщо не маєш жалості, гай-гай! –
Її тоді й від інших не чекай...

Sonnet 143

Lo as a careful housewife runs to catch
One of her feather'd creatures broke away,
Sets down her babe and makes all swift dispatch
In pursuit of the thing she would have stay,

Whilst her neglected child holds her in chase,
Cries to catch her whose busy care is bent
To follow that which flies before her face,
Not prizing her poor infant's discontent:

So runn'st thou after that which flies from thee,
Whilst I thy babe chase thee afar behind;
But if thou catch thy hope, turn back to me,
And play the mother's part, kiss me, be kind:

So will I pray that thou mayst have thy *Will*,
If thou turn back, and my loud crying still.

Сонет 143

Дитя лишивши, гнатись за курми,
Що шкоду коять, мати вируша.
Невтішними, гарячими слізьми
Маленька обливається душа.

Даремно все... Захекана, біжить...
Дзьоби збитошні знову тут як тут,
Бо невгамовні кури ні на мить
Перепочить хазяйці не дадуть...

Так ти самого кинула мене –
Спішиш за тим, що біга навсібіч,
Чого ніхто ніяк не здожене...
А я тужу в розлуці – день і ніч.

Облиш крилату мрію, ось – життя!
Впусти у серце змучене дитя.

Sonnet 144

Two loves I have of comfort and despair,
Which like two spirits do suggest me still:
The better angel is a man right fair,
The worser spirit a woman colour'd ill.

To win me soon to hell, my female evil
Tempteth my better angel from my sight,
And would corrupt my saint to be a devil,
Wooing his purity with her foul pride.

And whether that my angel be turn'd fiend
Suspect I may, yet not directly tell,
But being both from me, both to each friend,
I guess one angel in another's hell:

Yet this shall I ne'er know, but live in doubt,
Till my bad angel fire my good one out.

Сонет 144

Я між двома, немов кудлатий дим...
Дві пристрасті нав'яв буревій:
Блакитноокий хлопець, серафим,
І демон у спідниці – ніби свій.

Ця мить настане в кожному житті,
Коли Отець наш скаже: «Вибирай!..».
Відвернемо від себе ми тоді:
Всі праведники – пекло, грішні – рай.

Мій друг і демон – як одна сім'я.
Ніхто не зна, як мучуєш нині я.
Бо переймаюсь неабияк тим:
Що вирішиться з ангелом святим?

Про нього я довідаюсь тоді,
Як свідчитиму в Божому Суді.

Sonnet 145

Those lips that Love's own hand did make
Breathed forth the sound that said 'I hate'
To me that languish'd for her sake;
But when she saw my woeful state,

Straight in her heart did mercy come,
Chiding that tongue that ever sweet
Was used in giving gentle doom,
And taught it thus anew to greet:

'I hate' she alter'd with an end,
That follow'd it as gentle day
Doth follow night, who like a fiend
From heaven to hell is flown away;

'I hate' from hate away she threw,
And sav'd my life, saying 'not you'.

Сонет 145

«Ненавиджу!» – сказала і замовкла,
Немовби прикусила свій язик.
Жорстоке слово – наче меч Дамокла!
З вуст лагідні слова я чути звик.

З тих любих вуст із радістю, охоче
Збирав, мов ягоди, смачні слова.
Тепер коханій заглядаю в очі:
Чи не іскринку хитрості хова?

Наразі в тебе виникла потреба –
На милість, ласку поміняти гнів.
Ти схаменулась вчасно, зірко з неба,
По-іншому твій погляд заяснів.

«Ненавиджу», – сказала, але враз
Добавила із вигуком: «Не Вас!».

Sonnet 146

Poor soul, the centre of my sinful earth,
[] these rebel powers that thee array,
Why dost thou pine within and suffer dearth,
Painting thy outward walls so costly gay?

Why so large cost, having so short a lease,
Dost thou upon thy fading mansion spend?
Shall worms, inheritors of this excess,
Eat up thy charge? Is this thy body's end?

Then, soul, live thou upon thy servant's loss,
And let that pine to aggravate thy store;
Buy terms divine in selling hours of dross;
Within be fed, without be rich no more:

So shalt thou feed on death, that feeds on men,
And death once dead, there's no more dying then.

Сонет 146

Душе моя, життя зерном гріховним
Не стань в догоду вічним бунтарям, –
Живи смиренно, і життям духовним
Не потребує розпису твій храм.

Душе! Ми – гості нині тимчасові.
Дивись на все прискіпливо згори,
Будь обережна в діях, думці, слові,
І Господу молитву сотвори.

Держай, душе, із кожним тижнем, роком,
Примножуй в небесах нові скарби.
Щоб тля й черва не з'їли ненароком,
Оті скарби безсмертними зроби.

Тоді тебе звінчає перемога,
Коли полюбиш і прославиш Бога!

Sonnet 147

My love is as a fever, longing still
For that which longer nurseth the disease,
Feeding on that which doth preserve the ill,
Th'uncertain sickly appetite to please.

My reason, the physician to my love,
Angry that his prescriptions are not kept,
Hath left me, and I desperate now approve,
Desire is death, which physic did except.

Past cure I am, now reason is past care,
And frantic mad with ever-more unrest,
My thoughts and my discourse as madmen's are,
At random from the truth vainly express'd;

For I have sworn thee fair and thought thee bright,
Who art as black as hell, as dark as night.

Сонет 147

Коханням я заслаб – і не на жарт,
До мене ця хвороба не байдужа:
То – лихоманить, а то – кида в жар...
Лікуюсь тим, від чого занедужав.

Мій розум-лікар призначати знов
Надумав різні трави та коріння,
Та я його не слухав настанов,
І він пішов, бо вже не мав терпіння.

Душа – в невиліковному ярмі.
Хворію далі. Приписи – ті ж самі.
Покинув душу розум-лікар мій:
Вона страждає в відчаї, нестями.

Коли не стало розуму-ума,
Здалися: пеклом – рай, а світлом – тьма.

Sonnet 148

O me, what eyes hath love put in my head,
Which have no correspondence with true sight,
Or, if they have, where is my judgment fled,
That censures falsely what they see aright?

If that be fair whereon my false eyes dote,
What means the world to say it is not so?
If it be not, then love doth well denote
Love's eye is not so true as all men's: no,

How can it? O how can love's eye be true,
That is so vex'd with watching and with tears?
No marvel then though I mistake my view:
The sun itself sees not till heaven clears.

O cunning love, with tears thou keep'st me blind,
Lest eyes well seeing thy foul faults should find.

Сонет 148

Кохання затуманило мій зір...
Чи зрине бути баченим не хоче?
Не чітко видно: жінка ти чи звір, –
Мої бояться обманутись очі.

Напевно, маю душу дивака,
Засліплена коханням і незрячу...
Ти світові здаєшся не така,
Якою я тебе удома бачу.

Чи світ осліп, чи – мій недобрий зір?
Узріти правду заважають сльози.
І сонце сяє в небі до тих пір,
Допоки землю не умиють грози.

Кохання – хитре: сліз ллє ручаї,
Щоб хутко змити всі гріхи свої.

Sonnet 149

Canst thou, O cruel, say I love thee not,
When I against myself with thee partake:
Do I not think on thee when I forgot
Am of my self, all tyrant for thy sake?

Who hateth thee that I do call my friend,
On whom frown'st thou that I do fawn upon,
Nay, if thou lour'st on me, do I not spend
Revenge upon my self with present moan?

What merit do I in my self respect,
That is so proud thy service to despise,
When all my best doth worship thy defect,
Comanded by the motion of thine eyes?

But love, hate on, for now I know thy mind;
Those that can see thou lov'st, and I am blind.

Сонет 149

Тобі потрібна сварок течія?
Ведемо ніби війни ми з тобою.
Хіба не на твоєму боці я
Воюю, зброю здаючи без бою?

Натомість, щоби дати відкоша,
Союзи укладав із ворогами.
До друзів не горнулася душа:
До них я обертавсь, як віл, – рогами.

Робив це все для тебе, не за гріш.
Душа – в провиних, скоєних щокроку.
Твій гріх за блага всі людські миліш:
Зі мною ти була і є жорстока.

Мені, сліпому, бачиться одне:
Ти любиш зрячих, отже – не мене.

Sonnet 150

O from what power hast thou this pow'rful might,
With insufficiency my heart to sway,
To make me give the lie to my true sight,
And swear that brightness doth not grace the day?

Whence hast thou this becoming of things ill,
That in the very refuse of thy deeds
There is such strength and warrantise of skill
That in my mind thy worst all best exceeds?

Who taught thee how to make me love thee more
The more I hear and see just cause of hate?
O, though I love what others do abhor,
With others thou shouldst not abhor my state:

If thy unworthiness raised love in me,
More worthy I to be beloved of thee.

Сонет 150 (1-й варіант)

Чому, скажи, твоя тендітна сила
Мене притягує, мов бджіл нектар?
Я полюбив і зло, що ти носила,
Бо свято вірив: то – небесний дар.

Щоб знав раніш тебе, лукавко, трохи,
З твоїм життям би не в'язав своє.
Чомусь тоді сподобались пороки
Й дивацтва всі, які на світі є.

Одному Богу – почесі та слава.
Живими ще покайтеся, уста!
Гріхів своїх не визнаєш, лукава?
Не думав я, що ти така пуста.

Кохання той, напевно, вартий є,
Хто невинуватий – серце віддає.

Сонет 150 (2-й варіант)

Звідкіль черпаєш сили, духом квола,
Аби заграла юна кров мені?
На ясний день, якби ж він пломенів,
Зіниць моїх надія не схолола.

Чесноти є – нема тоді мороки.
Що негативним видалось юрбі,
Мені сподобалось якраз в тобі –
Усі дивацтва, примхи і пороки.

Життя не знають навіть ерудити.
У світі делікатне все люблю –
Крихке, немов зі скла чи кристалю...
За це мене, будь ласка, не суди ти.

Кохання особливе тим було,
Що полюбив я грішну – всім на зло.

Sonnet 151

Love is too young to know what conscience is;
Yet who knows not conscience is born of love,
Then, gentle cheater, urge not my amiss,
Lest guilty of my faults thy sweet self prove.

For thou betraying me, I do betray
My nobler part to my gross body's treason;
My soul doth tell my body that he may
Triumph in love, flesh stays no farther reason,

But rising at thy name doth point out thee
As his triumphant prize, proud of this pride,
He is contented thy poor drudge to be,
To stand in thy affairs, fall by thy side.

No want of conscience hold it that I call
Her love, for whose dear love I rise and fall.

Сонет 151 (1-й варіант)

Кохання перше – сниться і старому.
Якщо – взаємне, то – біди нема.
Не докоряй мене, будь ласка, в тому,
В чім, добре знаєш, винна ти сама.

Ми любощами сповнились всеціло,
Шал володіє нами обома...
Звитяжний дух мій спокушає тіло,
Нектаром насолоди обійма.

На поклик твій вся плоть горить любов'ю,
Летить, щоб догодити, стрімголов,
Стихійно мріє – падати з тобою,
Щоб підійматись до шаленства знов.

Хто слугував і жив у панськім домі,
Тому кохання й пристрасті відомі.

Сонет 151 (2-й варіант)

Не знає юність докорів сумління:
Коханням переповнена ущерть.
Без досвіду наївне покоління
Не відає, де – вічність, а де – смерть.

Тобою зраджений, себе несміло
Босяцьким почуттям я віддаю.
Твій друг на грішне провокує діло –
Гаряча плоть святкує мить свою.

Від першого кивка вона готова
Тобі віддати і снагу, й любов,
Тобі служити в будь-яких умовах,
Летіти, падати з тобою знов.

Хто мав любовні злети і падіння,
Той добре знає глибину сумління.

Sonnet 152

In loving thee thou know'st I am forsworn,
But thou art twice forsworn to me love swearing,
In act thy bed-vow broke and new faith torn,
In vowing new hate after new love bearing.

But why of two oaths' breach do I accuse thee,
When I break twenty: I am perjured most;
For all my vows are oaths but to misuse thee
And all my honest faith in thee is lost,

For I have sworn deep oaths of thy deep kindness:
Oaths of thy love, thy truth, thy constancy,
And to enlighten thee gave eyes to blindness,
Or made them swear against the thing they see:

For I have sworn thee fair: more perjured eye
To swear against the truth so foul a lie.

Сонет 152

Кохав. Грішив. Моя, а не чиясь.
Порушувала клятву – і не двічі.
Подружню честь утоптуючи в грязь,
Мов королева, дивишся у вічі.

Навіщо нині так виню тебе?
Хіба за тебе сам не ще грішніший?
Суворе знає небо: я – плебей,
Адже ламав присяги ще раніше.

Хоча і клявсь людині не одній
Твоїми благородством, чистотою...
Тому й осліп у сонячному дні,
Щоб ти здавалась доброю, святою.

Коли казав, що – чесна і свята,
Свої брехнею оскверняв уста.

Sonnet 153

Cupid laid by his brand and fell asleep:
A maid of Dian's this advantage found,
And his love-kindling fire did quickly steep
In a cold valley-fountain of that ground;

Which borrow'd from this holy fire of Love
A dateless lively heat, still to endure,
And grew a seething bath, which yet men prove
Against strange maladies a sovereign cure.

But at my mistress' eye love's brand newfired,
The boy for trial needs would touch my breast;
I, sick withal, the help of bath desired,
And thither hied, a sad distemper'd guest,

But found no cure: the bath for my help lies
Where Cupid got new fire – my mistress' eyes.

Сонет 153 (1-й варіант)

Амур свого закинув смолоскипа
І задрімав – одразу, без думок.
Побачила русалка факел в липах –
Його взяла, жбурнула у струмок.

В струмку немовби щось заклекотіло,
Погасла головешка від води...
Щоб лікувати од недуги тіло,
Пішли болящі й немічні туди...

Мені жар в серце кинуло для проби
З очей коханих капосне хлоп'я...
Ніяк не можу збутися хвороби –
Ще з того часу битий Богом я...

Мене зцілити може не струмок,
А очі, без яких я й сам промок.

Сонет 153 (2-й варіант)

Приліг Амур, поклавши факел збоку.
Як задрімав, то дав і хропака.
Той факел німфу налякав нівроку,
Вона з вогнем побігла до струмка.

Втопила головешку. Закипіло,
Завирувало раптом джерело...
Йшли від недуг полікувати тіло.
Не знаю, скільки там людей було.

Я не ходив туди, та річ не в цьому...
З очей красуні взяв божок вогонь,
Заніс у серце, на біду сліпому,
Пекельних мук завдав з тремких долонь...

Струмок не зцілить. Ні тепер, ні з ночі...
А – зцілять очі. Віддані. Жіночі.

Sonnet 154

The little Love-god lying once asleep
Laid by his side his heart inflaming brand,
Whilst many nymphs that vow'd chaste life to keep
Came tripping by; but in her maiden hand

The fairest votary took up that fire
Which many legions of true hearts had warm'd;
And so the general of hot desire
Was sleeping by a virgin hand disarm'd.

This brand she quenched in a cool well by,
Which from love's fire took heat perpetual,
Growing a bath and healthful remedy
For men diseased; but I, my mistress' thrall,

Came there for cure, and this by that I prove:
Love's fire heats water, water cools not love.

Сонет 154 (1-й варіант)

Слав бог кохання. Рань була похмура.
Горів при ньому факел зазвичай.
Йшли німфи мимо сонного Амура.
Одна з них – факел вкинула в ручай.

Запінилось! Як грім, зажебоніло
Від головешки в хащах джерело...
Туди зціляти неміч свого тіла
Закоханих багато теж прийшло.

І я там був, і лікувавсь водою,
Яка й моє здоров'я берегла.
Колись прийду з русалкою рудою,
Щоб запастися дивом джерела...

Любов зігріла воду, а вода
Лише з коханням – вічна, молода.

Сонет 154 (2-й варіант)

Заснув Амур. А ліс туман окутав.
Смолою дихав факел ув імлі.
Йшли німфи мимо бога-баламута,
Втопили смолоскипа в джерелі.

Злетіли бризки вгору – до пагілля,
Зірвавши звуки грому і змії...
Туди болящі рушили з доквілля,
Щоб лікувати слабощі свої.

Був також там, втекла моя недуга,
Бо отуди не раз, не два ходив.
Прийняв цей ключ і подругу, і друга –
Всіх оздоровив струменем води.

Любов сягнула вод, щоб не хололи.
Це ж джерело – не замерза ніколи.

ПІСЛЯСЛОВО

Рясна творчість і дні життя геніального Вільяма Шекспіра (1564-1616) сповнені тривоги, драматизму. Повиті непроглядним серпанком загадкової таємничості. Своїм поетичним обдаруванням Вільям Шекспір по-доброму полонив і продовжує полонити усіх небайдужих людей, що жили, живуть і житимуть на цій землі. В число його полонених потрапив і я – людина дуже обмежених фізичних можливостей від самого народження. Виклик своєї долі я прийняв, як щось належне. Мужньо. Спокійно. Позбавлений змоги пізнавати очима довколишній світ, рано,

ще змалку, відчув, що володію рідкісним зором гострої інтуїції. Окрім того, Бог дає мені майже феноменальну пам'ять.

Яре сонце Шекспірового сонета не тільки полонило, а зненацька вразило, збентежило, сколихнуло, розбудивши мою юну сплячу душу. З тих пір виношував потайну і солодку мрію – не лише перекласти, а й переспівати їх (сонети) і зробити це по-своєму, не так, як це робили попередні майстри слова. Нині, дорогий читачу, в твоїх руках – плід багаторічної праці. Наскільки вдалося мені досягти своєї мрії, судити тобі. Вся слава і велика подяка за це –

вічно живому Богу. Без Божої всемогутньої підтримки, допомоги і благословення я не зміг би зробити жодного кроку.

Щиро, сердечно дякую усім, хто брав безпосередню участь у створенні цієї довгоочікуваної книги. Особлива моя подяка видавництву "Волинські обереги", засновницею якого є надзвичайно добро-совісна та чуйна, працелюбна Тетяна Олександрівна Власюк. Дякую редакторам Миколі та Любові Пшеничним, коректору Лідії Рибенко, автору передмови Дмитрові Кравцю, художньому редактору

Олександрю Сташуку, художникові, юному випускникові Старопочаївської середньої школи, що на Тернопільщині, Миколі Горпинюку, а також Анатолію Мізерному за надання фото.

Хай буде навіки прославлений великий, милостивий і вселюблячий Бог наш Ісус Христос, хвала і найщиріша Йому подяка від мене!

***Василь ЛЯЩУК,**
член Національної Спілки
письменників України
та Національної спілки
журналістів України*

ЗМІСТ

Дмитро Кравець. Драматичне й оптимістичне в житті та творчості Василя Лящука.....5

Сонет 1. «Чекаєм врожаїв, од кращих лоз...»	30
Сонет 2. «Проборознять, як на чолі твоїм...»	31
Сонет 3. «Чудесний образ в дзеркалі побачиш...»	32
Сонет 4. «Свій спадок, марнотратнику, гаси...»	33
Сонет 5. «Незримий майстер, наче херувим...»	34
Сонет 6. «Дивись: мов лід, холодна і крихка...»	35
Сонет 7. «Малюк-світанок підійма, ледь світ...»	36
Сонет 8. «Ти – музика. Натура музикальна...»	37
Сонет 9. «Напевно, боячись вдовиних сліз...»	38
Сонет 10. «Признайся, як на духу: кого кохаєш?...»	39
Сонет 11. «Старієм хутко ми, як і ростем...»	40
Сонет 12. «Коли годинник пізній час проб'є...»	41
Сонет 13. «Не змінюйся, а будь таким, як є...»	42
Сонет 14. «Не по зірках я долю провіщаю...»	43
Сонет 15. «Коли подумаю, що мить єдина...»	44
Сонет 16. «Але як час вчинив для нас облогу...»	45
Сонет 17. «Який бо чарівний, цнотливий ти!...»	46
Сонет 18. «Тебе ні з ким не сплутаєш в ці дні...»	47
Сонет 19. «Завдай всім левам паніки і страху...»	48
Сонет 20. «Неначе жінка, ніжна і вродлива...»	49
Сонет 21. «Не одописець я, не віршомаз...»	50
Сонет 22. «Обман дзеркал! Невже старим я є?...»	51
Сонет 23. «Немов актор, що раптом онімів...»	52
Сонет 24. «Художнім оком пробую несіло...»	53

Сонет 25. «Найкращі зорі посприяли тим...»	54
Сонет 26. «Владику мій, немовби королю...»	56
Сонет 27. «Ніяк у ліжку, в тиші, не засну...»	57
Сонет 28. «Нема спочинку для безсонних віч...»	58
Сонет 29. «Коли з собою й світом не в ладу...»	59
Сонет 30. «Коли на суд безмовних тайних дум...»	60
Сонет 31. «О, під грудьми – твоє серцебиття...»	61
Сонет 32. «Коли ти день отой переживеш...»	62
Сонет 33. «Я спостеріг, як сонця красний схід...»	63
Сонет 34. «Пообіцяли ясний день мені...»	64
Сонет 35. «Ти винен, друже? Не сумуй, однак...»	65
Сонет 36. «Хоч двоє нас, ми – ніби щось одне...»	66
Сонет 37. «Люблю – як батько молодих синів...»	67
Сонет 38. «Хіба людська фантазія слаба?...»	68
Сонет 39. «Ну, як тобі хвалу свою воздам...»	69
Сонет 40. «Всі пристрасті з коханням ти візьми...»	70
Сонет 41. «У пустошах, що завдають образ...»	71
Сонет 42. «О, володіє все ж вона тобою!...»	72
Сонет 43. «Всі дні без тебе – хмарні, як неспокій...»	73
Сонет 44. «Якби лиш думка втілилася в плоть...»	74
Сонет 45. «Вогонь, повітря – складники в будові...»	75
Сонет 46. «Серця та очі – дорога рідня...»	76
Сонет 47. «І серце, й очі тьмі наперекір...»	77
Сонет 48. «О, скарбе мій, тобою я багатий...»	78
Сонет 49. «Той чорний день хай оминає нас...»	79
Сонет 50. «Нелегко йти у куряві доріг...»	80
Сонет 51. «Відчув я пил дорожній, присмак сліз...»	82

Сонет 52. «Я володію скарбом потайним...»	83
Сонет 53. «О, звідки ти, що всіх береш в полон...»	84
Сонет 54. «В оздобі правди й чистоти земної...»	85
Сонет 55. «З могильних плит час букви зішкребе...»	86
Сонет 56. «Прокиньсь, кохання, бо твоє жало...»	87
Сонет 57. «Не гаючись, покійрно, без розмови...»	88
Сонет 58. «Не маю права я контролювати...»	89
Сонет 59. «Якщо на світі все давно було...»	90
Сонет 60. «Один за одним б'є морський прибір...»	91
Сонет 61. «Чи не твоя провина перша є...»	92
Сонет 62. «Твоя любов – могутня, перевірі!...»	93
Сонет 63. «Той чорний день хай ліпш не настає...»	94
Сонет 64. «Ми бачимо – невидима рука...»	95
Сонет 65. «Не вистоять у смертному двобої...»	96
Сонет 66. «Чекаю смерті, годі вже мені...»	97
Сонет 67. «Навіщо у пороках він живе?...»	98
Сонет 68. «В його обличчі той відбиток вистиг...»	99
Сонет 69. «Твої душа і зовнішність завжди...»	100
Сонет 70. «Якщо пліткує, кпить із тебе ворог...»	101
Сонет 71. «Коли помру, то довго не тужи...»	102
Сонет 72. «Про сокровенне будеш говорити...»	103
Сонет 73. «Багряний листопад уже в мені...»	104
Сонет 74. «Коли мені учиниться арешт...»	105
Сонет 75. «Втамовуєш ти мій голодний зір...»	106
Сонет 76. «Мій вірш, на жаль, нічим не показний...»	108
Сонет 77. «Люстерко сивину тобі покаже...»	109
Сонет 78. «Живи у серці, сестро чарівлива...»	110
Сонет 79. «Ти був мені єдиним джерелом...»	111
Сонет 80. «Мій вірш, мій голос розтають, як сніг...»	112

Сонет 81. «Хто з нас раніш покине все живе...»	113
Сонет 82. «Ти не вінчався з музою, о ні!...»	114
Сонет 83. «Ти обійшовся без помади й фарб...»	115
Сонет 84. «Хто зна слова гарячі прозорливі...»	116
Сонет 85. «Моя, бач, муза – скромна й мовчазна...»	117
Сонет 86. «А вутлий човен міря глибину...»	118
Сонет 87. «Прощай, любове, милий скарбе мій...»	119
Сонет 88. «Як тільки ти зневіришся в мені...»	120
Сонет 89. «Скажи мені, що трапилося знов?...»	121
Сонет 90. «Ти розлюбив, бо ллють на мене бруд...»	122
Сонет 91. «Ті – чваняться, що родом є багаті...»	123
Сонет 92. «Од мене ти не можеш утекти...»	124
Сонет 93. «Хоча – не вірна, але ти – зі мною...»	125
Сонет 94. «Хто сяє злом, але не чинить зла...»	126
Сонет 95. «Свій стид ховати вмієш залюбки...»	127
Сонет 96. «Одні – в полоні успіхів твоїх...»	128
Сонет 97. «Як був далеко ти, мій вірний друг!...»	129
Сонет 98. «Нас квітець розлучив, п'янкий, безжурний...»	130
Сонет 99. «За те, що в тебе запахи краде...»	131
Сонет 100. «О, музо, де ти, чом німі вуста...»	132
Сонет 101. «О, легковажна музо, ну чого...»	134
Сонет 102. «Люблю. Не часто мовлю я про це...»	135
Сонет 103. «Не пише муза більше твій портрет...»	136
Сонет 104. «Ти не змінився протягом трьох літ...»	137
Сонет 105. «Не називай кумиром цю красу...»	138
Сонет 106. «Сувої манускриптів давніх книг...»	138
Сонет 107. «Дивує небо мерехтінням зір...»	140
Сонет 108. «Чи може нині кволий мозок мій...»	141
Сонет 109. «Не зраджував тобі ніде й ні в чому...»	142

Сонет 110. «То правда. Блазнював я і бродив...»	143
Сонет 111. «Як хочеш – лай, свари мене, кляни...»	144
Сонет 112. «О, друже мій, любов'ю та добром...»	145
Сонет 113. «Як розлучаюсь, дивний образ твій...»	146
Сонет 114. «Невже до мене з шанюю до ніг...»	147
Сонет 115. «Неправду мовив та брехав мій вірш...»	148
Сонет 116. «Я на заваді двом серцям не став...»	149
Сонет 117. «Суди мене, але не дуже строго...»	150
Сонет 118. «Для апетиту з прянощів приправи...»	151
Сонет 119. «Яким напоєм отруївся я?..»	152
Сонет 120. «Що ти жорстокий – це для мене краще...»	153
Сонет 121. «Ой, не вчайся в гостину чи на чай...»	154
Сонет 122. «Не діставай з морів на берег ти...»	155
Сонет 123. «О часе, хоч зігнув мене, схилив...»	156
Сонет 124. «Не хтїв би я, щоб малюка без прав...»	157
Сонет 125. «За честь таку я дякував би Богу...»	158
Сонет 126. «Ти непосильну взяв на себе ношу...»	160
Сонет 127. «Колись топтали барву чорних фарб...»	161
Сонет 128. «І ревню заздрю, й тішуся тобою...»	162
Сонет 129. «Себе вважаєш юним, не старим...»	163
Сонет 130. «Ті очі – зорі, як сама довіра...»	164
Сонет 131. «Ти маєш владу, забаванок рій...»	165
Сонет 132. «Мені нелегко без твоїх очей...»	166
Сонет 133. «Не будь, душе, підступною у слові...»	167
Сонет 134. «Тепер – він твій, і ради – вже нема...»	168
Сонет 135. «Моє ім'я, мої бажання долі...»	169

Сонет 136. «Можливо, душу маєш ти незрячу?..»	170
Сонет 137. «Сліпа любов причарувала все...»	171
Сонет 138. «Закохана, вважаєш у хвальбі...»	172
Сонет 139. «Перед людьми приховувати не змушуй...»	173
Сонет 140. «Як ти лиха, настільки будь і мудра...»	174
Сонет 141. «О, не злюбив тебе суворий зір...»	175
Сонет 142. «Любов – мій гріх. Твій справедливий гнів...»	176
Сонет 143. «Дитя лишивши, гнатись за курми...»	177
Сонет 144. «Я між двома, немов кудлатий дим...»	178
Сонет 145. ««Ненавиджу!» – сказала і замовкла...»	179
Сонет 146. «Душе моя, життя зерном гріховним...»	180
Сонет 147. «Коханням я заслаб – і не на жарт...»	181
Сонет 148. «Кохання затуманило мій зір...»	182
Сонет 149. «Тобі потрібна сварок течія?..»	183
Сонет 150. «Чому, скажи, твоя тендітна сила...»	185
Сонет 150. «Звідкіль черпаєш сили, духом квола...»	185
Сонет 151. «Кохання перше – сниться і старому...»	187
Сонет 151. «Не знає юність докорів сумління...»	187
Сонет 152. «Кохав. Грішив. Моя, а не чиясь...»	188
Сонет 153. «Амур свого закинув смолоскипа...»	191
Сонет 153. «Приліг Амур, поклавши факел збоку...»	191
Сонет 154. «Спав бог кохання. Рань була похмура...»	193
Сонет 154. «Заснув Амур. А ліс туман окутав...»	193

Василь Ляшук. Післяслово 195